

บทที่ ๕

ความคิดและอุดมการณ์ที่สื่อ สร้างความเป็นผู้หญิง

จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาต่างๆ พบว่ากลวิธีทางภาษาแต่ละกลวิธีได้แฝงความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงหลายๆ ด้าน ทำให้เห็นว่าภาษามีส่วนสัมพันธ์กับความคิดและอุดมการณ์ โดยเฉพาะแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มีส่วนสำคัญในการทำให้เห็นอุดมการณ์ที่ซ่อนอยู่ได้ ดั่งนิยามของอุดมการณ์ต่อไปนี้

The concept of ideology is crucial in CDA. Ideologies are taken to be organized sets of beliefs which mobilise practices and viewpoints which sustain inequalities across society. Ideologies thus serve to protect the interests of powerful groups. They perform this function in subtle ways because they inform how we come to interpret the world around us: ideologies ensure that certain events, ways of acting and relationships come to be regarded as legitimate or appropriate. For example, in recent history, it is not hard to find instances of discriminatory social and legislative practices which are premised on the assumptions that heterosexuality is the 'natural' sexual orientation, or that women are 'naturally' more suited to child rearing and home making. (Wooffitt, 2005: 140)

จากข้อความ ความคิดเรื่องอุดมการณ์ถือเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ อุดมการณ์ถูกจัดให้เป็นชุดของความเชื่อที่แสดงออกด้วยการปฏิบัติและทัศนคติซึ่งรักษาความไม่เท่าเทียมกันผ่านสังคม อุดมการณ์จึงทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มที่มีอำนาจ อุดมการณ์ทำหน้าที่นี้ด้วยวิธีต่างๆ อย่างแยบคายเพราะอุดมการณ์บอกให้รู้ว่าเราจะตีความสิ่งที่อยู่รอบตัวเราได้อย่างไร อุดมการณ์ทำให้แน่ใจว่า เหตุการณ์บางเหตุการณ์หรือวิธีที่แสดงออกและความสัมพันธ์ต่างๆ กลายเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นสิ่งที่เหมาะสม เช่น ช่วงระยะเวลาไม่นานมานี้ เป็นเรื่องไม่ยากที่จะพบตัวอย่างของสังคมที่ไม่เป็นธรรมและการกระทำต่างๆ ที่เกี่ยวกับกฎหมายจัดเป็นพื้นฐานความคิด ความเชื่ออยู่บนข้อสรุปว่า ความต้องการทางเพศของเพศตรงข้ามเป็นเรื่องธรรมชาติทางเพศ หรือเป็นเรื่องปกติที่ผู้หญิงจะเหมาะสมกับการเลี้ยงลูกและดูแลบ้าน

เมื่ออุดมการณ์เป็นแนวคิดสำคัญของการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ หรือ Critical Discourse Analysis (CDA) นั้น ดังจะเห็นได้จากกฤษฎดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ (๒๕๔๓) กล่าวถึงแนวคิดของนักภาษาศาสตร์ และนักสังคมศาสตร์ตะวันตกหลายคนที่ได้ศึกษาสังคมโดยใช้การวิเคราะห์วาทกรรมแบบวิพากษ์ ซึ่งเป็นกรอบที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาโครงสร้างของภาษาในวาทกรรมเพื่อทำความเข้าใจสังคม หรือเพื่อวิเคราะห์วาทกรรมให้เข้าใจอุดมการณ์

ที่แอบแฝงอยู่หลังถ้อยคำ โดยเชื่อว่าถ้อยคำแฝงด้วยเจตนา ความคิด ความเชื่อ ของผู้กล่าว ถ้อยคำนั้นๆ เนื่องจากถ้อยคำไม่ได้เป็นของใครเพียงคนเดียว ดังนั้น ถ้อยคำภาษาที่ใช้จึงเป็นผลของการปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มสังคม ถ้อยคำจึงสามารถสะท้อนความคิดความเชื่อของทั้งบุคคลและสังคมได้

ดังนั้นผู้วิจัยจะสรุปอุดมการณ์ตามแนวทางการศึกษานี้ได้ว่า อุดมการณ์ คือ ระบบความคิดความเชื่อของคน ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารของคนในสังคม แต่ภาษามีหน้าที่มากกว่าการเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร เพราะคนได้ใช้ภาษาเพื่อใช้การครอบงำหรือปกครองผู้อื่น อุดมการณ์จึงมีความสัมพันธ์กับภาษาในฐานะที่ภาษาคือ เครื่องมือสำคัญในการส่งผ่านอุดมการณ์ การศึกษาภาษาจึงต้องศึกษาวิถีทางภาษาที่ผู้เขียนใช้ซึ่งสามารถทำให้เห็นความคิด หรืออุดมการณ์ที่ซ่อนอยู่ได้

การสร้างความคิดความเชื่อให้กับคนในสังคมนั้นจัดเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาอำนาจในความหมายของอุดมการณ์ เรื่องของอำนาจ วิโรจน์ อรุณมานะกุล (๒๕๔๗: ๑๐-๑๒) ได้ให้ความหมายอำนาจไว้ ๓ ประการคือ

๑. สิทธิความชอบธรรมที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Official Right) เช่น รัฐสภามีอำนาจในการออกกฎหมาย ในความหมายนี้ อำนาจเป็นคุณลักษณะที่บุคคลหรือองค์กรหนึ่งได้รับจากความยินยอมของสังคม อำนาจในความหมายนี้จะมาพร้อมกับหน้าที่

๒. ความสามารถที่จะทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นได้ (Ability) เช่น มีอำนาจให้สิ่งต่างๆ ตามที่ชาวบ้านร้องขอ ความหมายของอำนาจนี้จึงเป็นความสามารถเฉพาะตัวที่บุคคลนั้นมี

๓. ความสามารถที่ฝ่ายหนึ่งสามารถทำให้อีกฝ่ายทำในสิ่งที่ตนต้องการได้ไม่ว่าจะเต็มใจหรือไม่ (Control) ซึ่งอาจเกิดจากใช้กำลังขู่เข็ญ ให้ผลประโยชน์ตอบแทน หรือด้วยวิธีการอื่นๆ ในความหมายนี้ อำนาจสะท้อนความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันระหว่างสองฝ่ายที่ฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนืออีกฝ่าย ความหมายทั้งสามนี้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันได้

วิโรจน์ยังกล่าวสรุปว่า “อำนาจที่มีประสิทธิภาพมักจะเป็นอำนาจที่แฝงเร้น เพราะทำให้อำนาจนั้นที่เป็นที่ยอมรับกันโดยปริยาย ทำให้ไม่มีความรู้สึกต่อต้านกับอำนาจนั้น ไม่ตั้งคำถามว่าทำไมจึงต้องเป็นไปเช่นนั้น”

นอกจากนี้ ฉลาดชาย รมิดานนท์ (อ้างถึงใน วิสุทธิ์ เหล็กสมบูรณ์, ๒๕๔๖: ๑๔๑) ยังได้ให้แนวคิดเรื่องอำนาจในแนวทางสตรีนิยมไว้ดังนี้

๑. อำนาจเหนือ (Power-over) เป็นอำนาจที่คุกคาม ควบคุมและครอบงำผู้อื่น โดยเฉพาะอำนาจชายเป็นใหญ่ที่กระทำต่อผู้หญิง เป็นอำนาจสำคัญที่ไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นการสร้างขึ้นทางสังคมวัฒนธรรม ที่สร้างความไม่เท่าเทียมกันในสังคม และเป็นอำนาจที่ต้องถูกล้มล้าง

๒. อำนาจที่จะกระทำ (Power-to) เป็นแนวคิดเรื่องการเสริมอำนาจ (Empowerment) อำนาจแบบนี้ไม่ได้วางอยู่บนชั้นสูงต่ำทางสังคม ไม่ได้เป็นการครอบงำ แต่เป็นความสามารถที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมาย ผ่านการร่วมมือกัน (Cooperation) การเห็นพ้องต้องกัน (Consensus) และการเสมอภาคกัน (Equality) อำนาจนี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในการทำ ความเข้าใจเรื่องของอำนาจเลยทีเดียว

อำนาจที่กล่าวมาข้างต้นนั้นสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องของการครอบงำทางความคิดว่า การรักษาไว้ซึ่งอำนาจส่วนหนึ่งมาจากการครอบงำทางความคิด (Ideological Apparatus) ของแกรมสกี (Gramsci) ซึ่งอาศัยครอบครั้ว สื่อมวลชน ฯลฯ เพื่ออบรมเพาะ ปลูกฝังความคิด ค่านิยม อุดมการณ์ ฯลฯ ที่ละน้อยในชีวิตประจำวัน เพื่อให้คนในสังคมยอมรับอย่างสมัครใจ (กาญจนา แก้วเทพ, ๒๕๔๔: ๘๗) หรืออาจเรียกว่า การครอบงำ (Hegemony)^{*} คำสำคัญของแกรมสกีเป็นอำนาจในทางความคิดและการต่อสู้ในระบบสังคมทุนนิยม ซึ่งเป็นอำนาจที่ผ่านการยอมรับยินยอมมากกว่าถูกบังคับผ่านอุดมการณ์ และ วาทกรรมก็เป็นตัวแสดง การครอบงำให้ออกมาอย่างเป็นธรรมชาติ (Fairclough, 2003)

สถาบันต่างๆ ในสังคมอาจจัดเป็นตัวผลิตวาทกรรมสำคัญที่ ส่งผ่านการครอบงำภายใต้การยอมรับของคนในสังคมให้ประจักษ์ โดยเฉพาะสื่อมวลชนซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญในการครอบงำความคิดด้วยนั้น ดังเช่น พนิดา หันสวาสดี (๒๕๔๔: ๑๓) กล่าวว่า “Hegemony หรือการครอบงำนี้เป็นการอธิบายภาวะที่กลุ่มอำนาจที่เหนือกว่าสามารถครอบงำกลุ่มที่ด้อยกว่า ด้วยการสร้างให้เกิดความยินยอมหรือเห็นคล้อยตามโดยไม่ใช้กำลัง ซึ่งความยินยอมที่เกิดขึ้นได้กลายเป็นการยอมรับอุดมการณ์และระบบคุณค่าที่กลุ่มซึ่งเหนือกว่าได้สร้างและกำหนดไว้ โดยที่กลไกซึ่งกลุ่มที่เหนือกว่านำมาใช้เพื่อรักษาภาวะการครอบงำไว้ รวมทั้งทำการเผยแพร่วาทกรรมต่างๆ ของการครอบงำนี้ คือ สื่อมวลชน” ผู้วิจัยเองก็มีความเห็นสอดคล้องว่า สื่อมีอิทธิพลทั้งในการ สื่อ สร้าง ผลิตซ้ำ ด้วยอำนาจการสื่อสารแบบทางเดียวไป ยังคนหมู่มากจึงทำให้สิ่งที่สื่อผลิตขึ้นมีผลเร็วและแรง หากผ่านการตอกย้ำอยู่เป็นประจำเพราะผู้เสพสื่อจะยังไม่ทันตั้งข้อสังเกตกับสิ่งที่สื่อส่งสารมา ดังนั้นผู้ผลิตสื่อจึงยอมมีอำนาจเหนือผู้รับสื่ออย่างปฏิเสธไม่ได้เลย

* คำว่า Hegemony มีคำเรียกหลายคำ เช่น การครอบครอง การครอบครองความเป็นใหญ่ การครอบครองความเป็นเจ้า หรือพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย (๒๕๔๙) เรียกว่า การครอบงำทางชนชั้น เป็นต้น

เช่นเดียวกับที่ แวนไดค์ (van Dijk, 1991) ได้กล่าวถึงสื่อว่าไม่เพียงจะแสดงให้เห็นว่าคนกำลังคิดอะไรเท่านั้น แต่สื่อยังมีบทบาทในความเป็นสาธารณะหรือมวลชนที่สามารถแสดงความจริงในทางสังคมและการเมือง โดยวิธีการผลิตซ้ำของสื่อซึ่งสามารถส่งผ่านอุดมการณ์หลัก (Dominant Ideologies) ที่เป็นเหมือนภาพตัวแทน (Representation) มายังผู้รับสื่อในลักษณะของการสั่งสมสิ่งที่สื่อผลิตซ้ำโดยไม่รู้ตัว

สื่อหรือนิตยสารมีบทบาทสำคัญ มีอิทธิพลหรือมีอำนาจที่ทำให้เกิดความคิดยอมรับ ปฏิเสธ หรือต่อรองเกิดขึ้น จนอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางความคิดระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในสังคมได้ ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่าอำนาจกับเพศต่างมีความสัมพันธ์กัน ซึ่ง “ฟูโกต์ กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับอำนาจว่า อำนาจไม่ได้ตัดเรื่องเพศออกไป แต่มันรวมอยู่ในร่างกายในฐานะรูปแบบของความเป็นปัจเจกชน (Mode of Specification of Individual) อำนาจยังผลิตและกำหนดรายละเอียดของเพศ เรื่องเพศจึงเป็นผลผลิตของอำนาจแบบหนึ่ง” (พนิดา หันสวาสดี, ๒๕๔๔: ๑๐)

เพศสภาวะที่ถูกทำให้ต่างกันอย่างนี้ มีความคิดในเรื่องของ “อำนาจ” เป็นพื้นฐานสำคัญ “อำนาจ” ตามความเข้าใจทั่วไปคือ การที่คนหรือสถาบัน สามารถควบคุม พฤติกรรมและการดำรงอยู่ของผู้อื่น ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ภาพที่ต่างกัน เช่นครูกับศิษย์ นายจ้างกับลูกจ้าง เป็นต้น เครื่องมือทางภาษาจะแสดงให้เห็นความคิดและสัมพันธ์ภาพของอำนาจ เพราะภาษาคือสิ่งที่สร้างความเป็นจริงในสังคม (Fowler, 1985: 61-62) ผู้หญิงกับผู้ชายก็ถือว่ามีสัมพันธ์ภาพกันในสังคม ที่แสดงให้เห็นอำนาจได้ ด้วยการวิเคราะห์ภาษาก็จะเห็นอำนาจที่ซ่อนอยู่ และหากมองในมุมของแฟร์เคลาฟ (Fairclough, 1989) จะเห็นได้ว่าอำนาจที่ซ่อนอยู่นั้นเป็นอำนาจของสื่อ ที่ผู้ผลิตสื่อสามารถใส่ความคิดอุดมการณ์ของตนผ่านสื่อ ซึ่งจะทำให้มีผลกับผู้อ่านในวงกว้างได้ เช่น ในนิตยสารผู้หญิงถือเป็นสื่อหนึ่งที่มีอำนาจในการชี้นำความคิดของผู้อ่านที่เป็นผู้หญิงได้เช่นกัน

ความคิดที่ได้มีโอกาสขึ้นเวทีเปิดตัวแสดงต่อสายตาของสาธารณชนอยู่อย่างต่อเนื่อง แนวคิดนี้อัลธูซเซอร์เรียกว่า “กระบวนการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดอุดมการณ์” (Reproduction of Ideology) โดยมีหลักเปรียบเทียบง่าย ๆ ว่า อุดมการณ์ก็เหมือนการทาสี จะทาครั้งเดียวแล้วให้ติดสนิทแน่น ไม่ลอกไม่จางนั้นเป็นไปได้ ฉะนั้นต้องมีการชุดสีเก่าออกแล้วทาทับซ้ำหลาย ๆ ครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเราคำนึงว่า อุดมการณ์นั้นเป็นเรื่องนามธรรมก็ยิ่งจำเป็นต้องมีกระบวนการผลิตซ้ำที่เป็นรูปธรรมมารองรับอยู่เสมอ (กาญจนา แก้วเทพ, ๒๕๔๕: ๒๙๕)

ดังนั้นเมื่อได้ศึกษาข้อมูลในนิตยสารสตรีสาร พบว่า จากวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สำคัญทั้ง ๙ กลวิธี สามารถสะท้อนให้เห็นความคิดที่เกี่ยวกับผู้หญิงได้ ๓ แนวความคิดหลัก ๆ คือ ความงาม พฤติกรรมและการทำหน้าที่ เพราะทั้ง ๙ กลวิธีสามารถแสดงให้เห็นเรื่องราวหรือความคิดที่เกี่ยวกับผู้หญิงในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งหนึ่งกลวิธีอาจปรากฏได้มากกว่าหนึ่งความคิด เช่น กลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์สามารถแสดงให้เห็นพฤติกรรมทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์

พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเพศ หรือการทำหน้าที่ ทั้งภายในและภายนอกบ้านของผู้หญิง และเมื่อนำทุกกลวิธีมาวิเคราะห์จะพบความคิดในลักษณะใกล้เคียงกันจนสามารถสรุปประเด็นความคิดหลักได้เป็น ๓ ความคิดดังกล่าว

ขณะเดียวกันช่วงเวลาอันยาวนานถึง ๔๘ ปีของนิตยสารสตรีสาร สามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเกี่ยวกับผู้หญิง โดยการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงเวลาจากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ทำให้เห็นความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงแล้วพบว่า ความคิดที่พบมีการเปลี่ยนไปจากเดิมซึ่งอาจเป็นผลจากบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป และแต่ละความคิดอาจมีการจัดช่วงเวลาแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงความคิดในแต่ละประเด็นเป็นหลัก ความคิดในแต่ละช่วงอาจสะท้อนให้เห็นการสืบทอดหรือการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ที่ซ่อนอยู่ได้ โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์ให้เห็นความคิดและอุดมการณ์ที่ซ่อนอยู่ด้วยกลวิธีทางภาษาซึ่งปรากฏในตัวอย่าง และอาจปรากฏได้มากกว่าหนึ่งกลวิธี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ความงาม

จากการศึกษาข้อมูลในนิตยสารสตรีสารพบว่า เรื่องของความงามถือเป็นเรื่องที่นิตยสารค่อนข้างให้ความสำคัญมาก สตรีสารยังคงมีภาพความเป็นผู้หญิงกับความงามคงอยู่อย่างสม่ำเสมอ สังเกตได้จากคอลัมน์ต่าง ๆ ที่เน้นความงามเช่น คอลัมน์สตรีกับความงาม และคอลัมน์สตรีกับสุขภาพ-ความงาม ดังนั้นย่อมส่งผลต่อการนำเสนอความเห็นในบทความหรือจดหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความงามของผู้หญิง โดยความคิดเรื่องของความงามย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย หรือตามค่านิยม หรือรสนิยมของคนในสังคมขณะนั้น

ความคิดเรื่องความงามตามแบบของไทยนั้น มัลลิกา คณานุรักษ์ (๒๕๒๔) อ้างถึงใน รัชนิทร์ พงษ์อุดม, ๒๕๔๘: ๓๗-๓๘) “กล่าวไว้ในหนังสือ การชมความงามของนางในวรรณคดีไทย ว่าความงามของนางในวรรณคดีไทย (ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากวรรณคดีอินเดีย) มี ๒ แบบ คือ ความงามตามธรรมชาติซึ่งเรียกว่าเป็นความงามแบบเบญจกัลยาณี ได้แก่ ผงงาม (เหมือนกำหางนกยูง) ริมฝีปากงาม (ริมฝีปากและเหงือกต้องแดงเหมือนลูกทับทิม) ฟันงาม (ฟันขาว ไม่ห่าง) ผิวงาม (ไทยกับจีนนิยมผิวเหลือง ส่วนอินเดียนิยมทั้งขาวและดำ แต่ต้องปราศจากไผ่ผ้ำ) และวัยงาม (ไม่เปลี่ยนเป็นแก่ได้ง่าย) ความงามอีกแบบหนึ่งคือความงามที่มาจากเครื่องสำอาง ในวรรณคดีไทยได้กล่าวถึงความงามลักษณะนี้ว่า มีการนำเอาน้ำดอกอัญชันมาทาขอบตา ใช้เครื่องประดับและนำดอกไม้มาทัดหู เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การชมความงามของนางในวรรณคดีมักเป็นการชมความงามในอุดมคติมากกว่าความเป็นจริงด้วยเหตุนี้นางในวรรณคดีไทยจึงมักมีความงามเลิศเลอผิวดมผุขุขรรคมดา แต่เมื่อเปรียบเทียบกับความคิดเกี่ยวกับความงามของผู้หญิงในสังคมไทยแล้ว จะเห็นว่าได้รับอิทธิพลมาจากความงามในอุดมคติดังกล่าวอยู่มาก ดังที่คนเฒ่าคนแก่มักสอนให้ลูกหลานผู้หญิงรู้จักงามแบบเบญจกัลยาณี” ความคิดเรื่องของความงามมักถูกสร้างขึ้นมาจากควบคู่กับเรื่องรูปร่างกาย

ความงามที่ผ่านมุมมองของนักเขียนจึงสามารถแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ ความงามของร่างกาย และการตกแต่งร่างกายให้งาม ดังนี้

๑.๑ ความงามของร่างกาย

จากการศึกษากลวิธีทางภาษาพบว่ามีความสัมพันธ์กับความคิดในเรื่องของร่างกาย ทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของสังคมได้ โดยมีร่างกายเป็นวัตถุสำคัญที่จะใช้ในการอธิบายความงามหรือไม่งาม แล้วใช้ประโยชน์จากความงามมาครอบงำความคิดที่เกี่ยวกับร่างกายของผู้หญิง ด้วยการกำหนดให้อวัยวะแต่ละส่วนมีลักษณะอย่างไรจึงจะเรียกว่างาม ความคิดที่ถูกสร้างขึ้นอาจกลายเป็นความงามในอุดมคติของคนในสังคมเดียวกัน เช่น นิยมดวงตากลมโตทำให้ผู้หญิงที่มีดวงตาเล็กหาวิธีจัดการกับตาตัวเอง ตั้งแต่การเขียนขอบตาด้วยเครื่องสำอางไปจนถึงการผ่าตัดศัลยกรรม เป็นต้น

เช่นเดียวกับแนวคิดร่างกายของฟูโกต์จากหนังสือร่างกายได้บงการดังกล่าว ทำให้เห็นว่าร่างกายเป็นมากกว่าสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด นอกจากนี้ บูร์ดิเออ (Bourdieu) เห็นว่าร่างกายคือต้นทุนทางกายภาพ ดังคำกล่าว “การลงทุนกับร่างกายจึงเป็นอีกหนทางหนึ่งในการสร้างตัวตนของเจ้าของร่างกายนั้น ทำให้รู้สึกดีกับตนเอง และตระหนักถึงความสามารถในการควบคุมร่างกาย เพราะถึงแม้จะรู้สึกว่าจะตนเองไร้ซึ่งความสามารถที่จะควบคุมสังคมที่นับวันจะยิ่งทวีความซับซ้อนขึ้น แต่อย่างน้อยที่สุด ก็สามารถจัดการบางอย่างกับขนาด รูปทรง และรูปลักษณ์ของร่างกายได้” (Shilling, 1993: 7 อ้างถึงใน ปิยรัตน์ บัณฑิต, ๒๕๔๕: ๒๐)

ดังนั้น จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาจึงทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงความคิดเกี่ยวกับความงามของร่างกายผู้หญิงที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ผู้วิจัยจะนำเสนอการเปลี่ยนแปลงความคิดในแต่ละช่วงเวลา ด้วยการอธิบายกลวิธีทางภาษาต่างๆ เพื่อให้เห็นความแตกต่างในแนวคิดเรื่องร่างกายจึงสามารถนำมาจัดแบ่งช่วงเวลา ได้เป็น ๒ ช่วงเวลา คือ

ช่วงที่ ๑ พ.ศ.๒๕๓๑-๒๕๐๐

จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้อุปลักษณ์ และการใช้สัทพจน์ เป็นต้น พบว่าได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับร่างกายของผู้หญิง ดังนี้

๑. เน้นความงามของอวัยวะที่ได้รับอิทธิพลจากเบญจกัลยาณีหรือความงามตามแบบตะวันตกด้วยการชมอวัยวะแต่ละส่วนซึ่งเน้นความงามแบบธรรมชาติ จากนั้นก็มีความคิดที่จะให้มีความงามตามแบบตะวันตก ทั้ง ๒ ความคิดนี้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงได้ถูกปลูกฝังให้มีความรักสวยรักงาม โดยเฉพาะกลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับร่างกายช่วงแรกจะพบชุดคำศัพท์ที่เป็นการชมความงามของผู้หญิงในแต่ละส่วนตามแนวคิดความงามแบบ

เบญจกัลยาณีซึ่งกล่าวถึงผู้หญิงที่มีความงาม ๕ ประการ ได้แก่ ๑) ผมงาม คือ ผมดำนสนิท เส้นผมละเอียดและปลายผมสวย ๒) เนื้องาม คือ เหงือกและริมฝีปากมีเลือดฝาดแดงจึงถือว่างาม ๓) ฟันงาม คือ ฟันมีขนาดเรียงเป็นระเบียบ บางตำราว่าขาว บางตำราว่าดำ ๔) ผิวงาม คือ ผิวละเอียดขาวหรือขาวเหลือง ๕) วัยงาม คือ งามทุกวัย แม้อายุมากก็ดูเหมือนอายุน้อย (ส.พลาญน้อย, ๒๕๔๔: ๔๕-๔๗) หรือการใช้สหพทที่แทรกแนวคิดทางวรรณคดีไทยจะมีบทพม โฉมนางในวรรณคดีโดยจะขมอวัยวะแต่ละส่วน การใช้กลวิธีทางภาษาในที่นี้จะแสดงให้เห็นความคิดเรื่องร่างกายของช่วงนี้ว่าจะเน้นที่ความงามตามธรรมชาติ ตามแนวคิดแนวคิดแบบ ตะวันออกที่จะพรรณนาความงามของผู้หญิงในอวัยวะแต่ละส่วน

๒. เริ่มมีการจัดการร่างกายด้วยการใช้เครื่องสำอางตามความงามแบบ ตะวันตกซึ่งเป็นการมองว่าเป็นความงามแบบวิทยาศาสตร์ซึ่งยังจำกัดกลุ่มของผู้หญิงที่ใช้ เครื่องสำอาง เช่น ดาราภาพยนตร์ หรือภาพผู้หญิงโฆษณาที่มาจากตะวันตก และมีความคิดใน เรื่องรูปร่างสมบูรณ์แบบคือไม่อ้วนไม่ผอม และยังมองเห็นความงาม ๒ แบบ เช่น งามนอก-งาม ใน งามธรรมชาติ-งามวิทยาศาสตร์ งามด้วยรูปสมบัติ-คุณสมบัติ คือ การนำเสนอความคิดที่ เห็นความงามแบบธรรมชาติในสร้างความคิดให้เห็นความงามของอวัยวะแต่ละส่วนมาสู่ความ งามแบบวิทยาศาสตร์เป็นการจัดการร่างกายด้วยเครื่องสำอางจะถือเป็นความงามตามกายภาพ หรือความงามภายนอก สร้างให้ตรงข้ามกับความงามภายในหรือคุณค่าความดีงามและการมี คุณสมบัติหรือการทำหน้าที่ของความเป็นผู้หญิง เช่น

ตัวอย่าง

ในทัศนะของผู้ชาย

เบญจกัลยาณีสมัยปัจจุบัน (ศัตรุนชัย)

พลิกปทานุกรมของกระทรวงธรรมการพบคำอธิบายว่า "เบญจกัลยาณี" คือ หญิงมีลักษณะงามห้า อย่างคือ ๑.ผมงาม ๒.เนื้องาม (คือเหงือกและริมฝีปากแดงงาม) ๓.ฟันงาม ๔.ผิวงาม ๕.วัยงาม (คือดูงามทุกวัย) นี่คือลักษณะหญิงงามของสมัยโบราณนานไกลตามคติของแขกอินเดีย ความงามห้าอย่างที่เขา เฟื่องเล็ง อาจถูกต้องเหมาะสมสำหรับสมัยนั้น ซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้ได้เสมอไป

ข้าพเจ้าได้ใช้เวลาพิจารณาใคร่ครวญมาเป็นเวลาช้านาน เพื่อค้นหาคำตอบว่าลักษณะของหญิงงาม ในสมัยปัจจุบันนี้ ถ้าให้เลือกเอาเพียงห้าอย่างเรา(หรือข้าพเจ้าผู้เดียว) จะเลือกเอาอะไร ในที่สุดขอลงมติดังนี้:-

"เบญจกัลยาณีสมัยปัจจุบัน" ควรประกอบด้วยความงามห้าอย่าง คือ ๑.ตางาม ๒.อกงาม ๓.ตะโพก งาม ๔.ขางาม (รวมทั้งขาอ่อนและน่อง) ๕.เสียงงาม คือพูดเพราะสรุปแล้วไม่มีอย่างใดตรงกับเบญจกัลยาณี สมัยโบราณเสียเลย ข้าพเจ้าผู้ทำหน้าที่ฤาษีแปลงสารจึงขอให้บรรดาธิบายอย่างย่อ ดังต่อไปนี้

(ต้นมกราคม ๒๔๙๓)

จากตัวอย่าง มีการกล่าวถึงความงามของอวัยวะต่างๆ หรือสภาพร่างกาย โดยการ เลือกใช้คำศัพท์ว่า "ผมงาม เนื้องาม เหงือกและริมฝีปากแดง ฟันงาม ผิวงาม วัยงาม ตางาม ออก งาม ตะโพกงาม ขางาม(ขาอ่อนและน่อง) น่องและเสียง" ชุดคำศัพท์ดังกล่าวเป็นคำที่แสดงถึง

ความสวยงามหรือลักษณะร่างกายที่พึงประสงค์ของผู้หญิง และข้อความ “นี่คือลักษณะหญิงงามของสมัยโบราณนานไกลตามคติของแขกอินเดีย” แสดงให้เห็นมุลบทว่าผู้หญิงปัจจุบันไม่ได้นิยมความงามตามแบบเบญจกัลยาณีของอินเดีย หรือความงามแบบอินเดียเป็นความงามที่ได้รับการยอมรับของสังคมไทยเช่นกัน และที่ผู้เขียนกล่าวถึง “เบญจกัลยาณีสมัยปัจจุบัน” โดยให้เหตุผลว่า “พูดเพราะสรุปแล้วไม่มีอย่างใดตรงกับเบญจกัลยาณีสมัยโบราณเสียเลย” เพราะอวัยวะแต่ละส่วนของผู้เขียนต่างจากแบบเดิม แต่การนำอวัยวะแม้ว่าจะจะเป็นอวัยวะคนละส่วนมากกล่าวถึงในแง่ของความงาม ก็ทำให้เห็นการยอมรับความคิดในเรื่องของความงามโดยมีต้นแบบความงามแบบเบญจกัลยาณีทั้งจากอดีตและปัจจุบันผู้หญิงก็ยังคงมีอวัยวะเป็นเครื่องแสดงความงามประจำตัวผู้หญิง

ตัวอย่าง

แต่เพื่อนสตรี

สามศร (จำนง รังสิกุล)

ความงามของขาเป็นสิ่งเชิดชูทรวดทรงให้เด่นขึ้น ขาสั้นเดินเตาะเตาะอย่างผู้หญิงญี่ปุ่นไม่นิยมกันว่างาม ขาท่อนบนที่เรียกว่าต้นขา กวีมักชมว่างามเหมือนกาบกล้วย แต่ส่วนที่เปิดเผยอยู่โดยปรกตินั้นคือแข้งและน่อง น่องงามจะต้องไม่ทุหรือลีบ แต่มีลักษณะกลิ้งเกลา ซึ่งจะเปรียบกับอะไรก็ไม้ออก

(ต้นมิถุนายน ๒๔๙๑)

จากตัวอย่าง มีการกล่าวถึงความงามของอวัยวะต่างๆของร่างกาย โดยการเลือกใช้คำศัพท์ว่า “แข้งและน่อง...มีลักษณะกลิ้งเกลา” ชุดคำศัพท์ดังกล่าวเป็นคำที่แสดงถึงความสวยงามหรือลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้หญิง ขณะที่การเลือกใช้คำศัพท์ว่า “ขาสั้น น่อง...ทุหรือลีบ” เป็นชุดคำศัพท์ที่แสดงลักษณะไม่พึงประสงค์หรือไม่สวยงามของผู้หญิง ข้อความ “กวีมักชมว่างามเหมือนกาบกล้วย” แสดงให้เห็นการใช้สททกับบทชมโฉมหรือชมความงามของผู้หญิงในวรรณคดีไทยที่มักเปรียบอวัยวะส่วนต่างๆ ของผู้หญิงในที่นี้ คือเปรียบขากับกาบกล้วย

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

ความสวยเป็นโซคลาก (ป.ช.)

เมื่ออย่างเข้าวัยหนุ่มสาวความสวยก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะด้อยในทางคุณสมบัติ ก็เปรียบเหมือนดอกไม้ที่ขาดกลิ่นหอม แต่มีสีสรรสวยงาม มองดูก็รู้สึกสบายตา สบายใจเช่นเดียวกัน

ความสวยเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบุคคลที่ทำงานอาชีพในด้านติดต่อกับบุคคลต่างๆ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า พนักงานขายสินค้าตามห้างร้าน ผู้รับเงินยลช ตลอดจนแม่ค้าขายขนมที่สวยย่อมดึงดูดลูกค้าได้มากมายอย่างน่าพิศวง จึงทำให้คิดว่าความเห็นของคุณ ก.น. ที่แสดงใน “สิทธิเท่าเทียมบุรุษ” ฉบับที่ ๑๖๓ ว่า “เพศที่นำจะร้องสิทธิเท่าเทียมน่าจะได้แก่บุรุษมากกว่า เช่น การสมัครงานในตำแหน่งเลขานุการ ผู้หญิงสวยน้อยถึงแม้ความสามารถด้อยกว่าชายสัก ๓๐% ผู้หญิงบางทีจะได้คะแนนมากกว่าชายเสียอีก” นั้น เห็นจะไม่

เกี่ยวกับสิทธิของสตรีเป็นแน่ เป็นเพราะเธอมีความสวยเป็นโชคลาภต่างหาก ถึงแม้จะแข่งขันกับหญิงด้วยกัน หญิงสวยก็ย่อมมีภาษีมากกว่า

ในด้านการเลือกคู่ครองชายส่วนมากมักมองความสวยงามและจริตกิริยาของหญิงเป็นอันดับแรก เมื่อถูกใจจึงหาทางทำความรู้จัก ศึกษานิสัยใจคอตลอดจนความเหมาะสมในชาติตระกูล ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความสวยเป็นสิ่งที่ชักนำให้ชายเสนอตัวเข้ามาให้เลือก จึงนับว่าเป็นโชคคืออย่างหนึ่ง ชายบางคนก็ไม่สนใจกับนิสัยใจคอของหญิงขอให้สวยถูกใจก็พอแล้ว กว่าจะรู้ว่าเธอเป็นเพื่อนที่ดีก็ไม่ได้เป็นภรรยาที่ดีก็ไม่ได้ ก็เสียเสียแล้วจึงนับว่า ความสวยของหญิง (ที่ขาดความดี) เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ฝ่ายชายเลือกคู่ครองผิดพลาดไป

ส่วนหญิงที่ไม่สวย ความดีจะเป็นสิ่งที่ทำให้ชายสนใจ ความดีย่อมไม่ศูนย์หาย แต่ไม่สะดุดตาไม่ชวนให้สนใจ เหมือนความสวย เหตุนี้หญิงไม่สวยจึงถูกมองข้ามไป เปรียบกับคนไม่มีโชคลาภลอย ต้องทำงานจึงจะได้เงิน ฉะนั้นความมั่นคงถาวรในชีวิตจึงมีมาก เปรียบเหมือนของแท้ ยิ่งเก่ายิ่งมีราคา

หญิงสวยที่หลงไหล ในความสวยงามของตัวเองจนหยิ่งผยอง ขาดคุณงามความดี ก็นับว่าทำลายอนาคตอันสดใสเสีย เพราะเหตุว่า ความสวยไม่จริงยั่งยืน เช่นเดียวกับโชคลาภที่ไม่เกิดแก่คนอยู่ตลอดไป

(ต้นกรกฎาคม ๒๔๙๘)

จากตัวอย่าง ย่อหน้าแรกใช้อุปมาอุปไมยเปรียบ “ผู้หญิงสวย” ที่ขาดคุณสมบัติกับ “ดอกไม้ที่ขาดกลิ่นหอม” และมีการใช้อุปมาอุปไมยเปรียบ “ความสวย” กับ “โชคลาภ” ในเรื่องของการได้งานทำและการเป็นตัวเลือกของผู้ชาย ความสวยงามของผู้หญิงจึงเปรียบกับโชคลาภตามการใช้อุปมาอุปไมยจากชื่อเรื่องด้วยข้อความ “การเลือกคู่ครองชายส่วนมากมักมองความสวยงามและจริตกิริยาของหญิงเป็นอันดับแรก” แสดงให้เห็นอำนาจในการมองและการเป็นผู้เลือกของผู้ชาย และข้อความ “ส่วนหญิงที่ไม่สวย ความดีจะเป็นสิ่งที่ทำให้ชายสนใจ” ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้หญิงมีหน้าที่ทำให้ผู้ชายสนใจไม่ว่าจะเป็นความสวยหรือความดี ดังนั้นจึงได้เปรียบคนไม่สวยกับคนไม่มีโชคลาภ และยังเปรียบผู้หญิงทำงานกับวัตถุสิ่งของยิ่งเก่ายิ่งมีราคา หรือยิ่งทำงานก็ยิ่งมั่นคง ดังนั้นผู้เขียนจึงได้สรุปว่า “ความสวยไม่จริงยั่งยืน เช่นเดียวกับโชคลาภที่ไม่เกิดแก่คนอยู่ตลอดไป” เพื่อให้ผู้หญิงคำนึงถึงความดีด้วย แต่ในตัวอย่างนี้ไม่ว่าผู้หญิงจะสวยหรือทำตนเป็นคนดีก็เป็นสิ่งที่ผู้หญิงจะต้องทำเพื่อผู้ชาย

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

ผู้หญิงสวยอย่างไรจะดี (น.มิตรสตรี)

การตกแต่งใบหน้า เรือนผม ตลอดจนร่างกาย ถ้าจะให้คุณผู้หญิงไปเสริมสวยกันตามร้านที่โฆษณาต่าง ๆ มีหน้าซ้ำๆกันยังแนะนำให้เปลี่ยนทรงผมไปตามยุคตามสมัยอย่างดารารภาพยนตร์ เช่น ออเดร เฮปเบิร์นบ้าง มาริลีนบ้าง สรุปแล้วคุณชอบผู้หญิงสวยแบบดารารภาพยนตร์ แล้วคุณก็กล่าวว่า “คุณผู้หญิงคงจะไม่เถียงว่า ไม่ชอบ และอยากสวยสดเหมือนดารารภาพยนตร์ แต่ดิฉันผู้หญิงคนหนึ่งขอเถียงคุณด้วยใจจริงว่า ไม่ชอบและไม่อยากสวยเหมือนดารารภาพยนตร์เลย ดิฉันชอบผู้หญิงสวยเหมือนกัน และชอบมากๆ ด้วย แต่ชอบผู้หญิงสวยอย่างแบบดารารภาพยนตร์อย่างคุณชอบ จากวรรณคดีไทยเช่นขุนช้างขุนแผน อันเป็นวรรณคดีที่กล่าวถึงชีวิตของคนไทยแท้ๆ เมื่อกล่าวพรรณนาถึงความงามของผู้หญิงเช่น นางพมผางแก้วกิริยา ฯลฯ ก็รู้สึกว่ายาวจริงๆ สวยตามรสนิยมของคนไทย เมื่อนามโนภาพของผู้หญิงที่กว๊าวดไว้ในวรรณคดีมา

เปรียบเทียบกับดารารากายยนตร์แล้วดิฉันเห็นว่าไกลกันราวฟ้ากับดินทีเดียว ความงามของหญิงไทยในวรรณคดีนั้น เป็นความงามที่อ่อนหวาน เรียบร้อย น่ารัก แต่ความงามของดารารากายยนตร์นั้น เป็นความงามที่ผาดโผน ยั่วยวน และเร้าร้อนเป็นชนิดที่คนเฒ่าคนแก่มองแล้วรู้สึกว่ถ้ามีลูกสาวหลานสาวเช่นนี้ควรตัดหางปลอยวัดเสียเถิดหรือไม่มีได้จะดีกว่า

ผู้หญิงทุกคนรักสวยรักงามอยู่แล้วตามธรรมชาติ แต่ถ้าจะเสริมความงามกันให้สมบูรณ์แบบทุกประการจริง ๆ ละก็เป็นไม่ต้องทำมาหากินอะไรกันทีเดียว วันหนึ่ง ฤกษ์ก็เข้าร้านนวดหน้า ปอกหน้า แต่งคิ้ว ล้างเล็บ ทาเล็บ นวดมือ นวดเท้า ฯลฯ ส่วนที่อยู่ในวัยที่รักสวยรักงามที่สุดแต่ยังไม่เล้าเรียน ถ้ามีมัดแต่นั่งเสริมความงามให้ถ้วนทุกแบบที่เขามีแล้วละก็ปลายๆ ปีก็คงสนุกแน่...

ความตอนหนึ่งในสุภาษิตสอนหญิงของสุนทรภู่ กล่าวไว้ถึงการแต่งกายของสตรี เมื่อคิดดูแล้วก็รู้สึกว่ไม่เกินไป น่าจะใช้เตือนใจไว้เป็นแบบกุลสตรีไทยได้ คือ:-

“จะแต่งคิ้วก็อย่ามัดแต่การแต่ง
 อย่าทาแป้งจับเขม่าเข้าจนเหลือง
 ใช้บ้านนอกคอกนามาแต่เยี่ยง
 ทำเซอะเซิงเขาจะให้อวังไรไป
 เมื่อยามตรุษยามสงกรานต์มีงานหลวง
 แต่งให้งามตามกระทรวงหาว่าไม่
 ครั้นสิ้นเขตเทศกาลทำงานไป
 อย่ารำไรผัดหน้าทั้งตาปี

(ต้นตุลาคม ๒๕๕๘)

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ที่แสดงให้เห็นการจัดการกับร่างกายว่ “เสริมสวย เปลี่ยนทรงผม นวดหน้า ปอกหน้า แต่งคิ้ว ล้างเล็บ ทาเล็บ นวดมือ นวดเท้า ทาแป้ง ผัดหน้า” ซึ่งเป็นชุดคำที่แสดงให้เห็นการจัดการกับร่างกายเพื่อให้งามนั้นมีความคิดแตกต่างกัน ด้วยข้อความแสดงการขัดแย้งว่ “แต่ดิฉันผู้หญิงคนหนึ่ง” การจัดการร่างกายตามแฟชั่นตะวันตก เป็นสิ่งที่ไม่เห็นด้วย แต่ความงามแบบไทยที่ได้รับการจัดการกับร่างกายมากเกินไปก็ เป็นสิ่งที่ไม่ได้รับการยอมรับ ดังนั้นชุดคำศัพท์ข้างต้นจึงเป็นการใช้เพื่อแสดงทัศนคติด้านลบของผู้เขียนมากกว่าจะให้ผู้หญิงได้พึงปฏิบัติตาม นอกจากนี้ยังมีการใช้สทททั้งจากภาพของดารารากายยนตร์ต่างชาติ คือ ออเดร เฮปเบิร์น และมาริลีน จากวรรณคดีไทย คือ นางพิมและนางแก้วกิริยา อีกทั้งยังได้แทรกบทกลอนในสุภาษิตสอนหญิงของสุนทรภู่ซึ่งแสดงให้เห็นความคิดเรื่องความงามที่เห็นว่าภาพผู้หญิงตะวันตกเป็นความงามไม่พึงประสงค์ส่วนภาพผู้หญิงจากวรรณคดีหรือบทกวีของไทยถือเป็นความงามที่พึงประสงค์มากกว่า อีกทั้งยังแทรกบทคำกลอนสอนผู้หญิงไม่ให้ผู้หญิงสนใจแต่จะเสริมความงาม เช่น ผัดหน้า ทาแป้ง ซึ่งเป็นการเตือนหรือสอนผู้หญิงด้วยการใช้คำปฏิเสธว่ “อย่า” หน้าคำศัพท์ในความเห็นของกวีชายเพื่อต้องการให้ผู้หญิงจัดการร่างกายให้สวยงามพอเหมาะพอควรในสายตาของผู้ชาย

ความคิดเรื่องความงามของร่างกายในที่นี้ เน้นความงามทางธรรมชาติ หรือความงามของอวัยวะต่างๆ ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากวรรณคดีหรือความงามแบบเบญจกัลยาณี การผลิตซ้ำของสื่อเป็นภาพสะท้อนอย่างที่ว่า ผู้หญิงได้ถูกกำหนดความงามของอวัยวะแต่ละส่วนของร่างกายให้กลายเป็นความงามแบบอุดมคติ หรือเป็นความคิดในการสร้างความงามสมบูรณ์แบบให้กับผู้หญิง ดังนั้นผู้หญิงที่มีร่างกายไม่เป็นเหมือนแบบที่วางไว้ ก็อาจเห็นว่าตนเป็นปมด้อยหรือมีปัญหาได้ ความคิดที่ทั้งผู้หญิงและผู้ชายให้ความสำคัญกับอวัยวะหรือความงามของร่างกายผู้หญิงนี้เป็นการให้คุณค่าแก่ผู้หญิงในด้านกายภาพมากกว่าการให้คุณค่าผู้หญิงด้านอื่น ทั้งที่จากข้อมูลจะไม่พบการชมความงามของผู้ชายในอวัยวะแต่ละส่วนเช่นเดียวกับผู้หญิง จึงทำให้คิดได้ว่าผู้หญิงที่งามนั้นงามเพื่อผู้ชาย ความคิดนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของอุดมการณ์ปีศาจปไตโดยที่กำหนดให้ผู้หญิงสนใจรูปลักษณ์ของตนมากกว่าจะพัฒนาตนในด้านอื่น โดยเฉพาะอำนาจในการมองหรือการประเมินความงามของผู้หญิงด้วยสายตาของผู้ชายได้มีอิทธิพลมากกำหนดความงาม หรือการจัดการกับร่างกายของผู้หญิงเพื่อความพึงพอใจของผู้ชาย แต่ก็พบว่าข้อมูลที่แสดงให้เห็นความคิดขัดแย้งกับอุดมการณ์ปีศาจปไตโดยเช่นกัน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

ควรรดีใจที่ท่านไม่สวย (รัชนีฉายา)

หญิงที่ใช้ความงามเป็นเครื่องดำเนินอาชีพ เช่น ดาราภาพยนตร์หรือละครนั้น เธอยิ่งจะต้องมีเรื่องทุกข์เพราะความสวยเพิ่มขึ้นหลายเท่า เพราะเธอจะต้องต่อสู้กับเวลา มิให้รูกล้ำทำลายรูปโฉมเสียได้ รอยยิ้ม ทุกรอยจะต้องถูกลบให้หายไปด้วยเครื่องประทินผิว ไม่ว่าจะมียารักษาแสนแพงเพียงใด ในการที่ผู้หญิงไม่สู้สวย ไม่สู้จะห่วยไยเท่าใดนัก แม้หน้าจะเหี่ยวหรือผมจะหงอก ไปบ้าง เธอก็จะไม่ต้องตกอกตกใจเป็นการใหญ่ ด้วยเธอฝึกใจให้หายเดือดร้อนกับรูปร่างหน้าตาได้เสียแล้วซึ่งนับเป็นข้อได้เปรียบที่ไม่ต้องเสียความสุขไปโดยใช่เหตุ

ภัยข้อใหญ่ยิ่งของผู้หญิงสวยก็คือ การตกเป็นที่ต้องประสงค์ของเพศตรงข้าม ทั้งๆ ที่เธออาจไม่รู้สึกรักตัวเอง และเธอก็ไม่อาจทราบได้ว่าเขารักเธอเพราะความเป็นตัวเธอเอง หรือรักตรงที่เธอมีจมูก ปาก นัยน์ตา ท่าทาง รูปทรง ประมวลกันเข้า ได้ส่วนสวยงามสพอรรมณ์ของเขากันแน่... จงดูจากความรักที่พ่อให้แก่แม่ผู้ชราของเราเอง แม่นั้น ถึงจะหน้าตาเหี่ยวหรืออ้วนทอทะพานใด พ่อก็จะเห็นว่าแม่เป็นหญิงสวยที่สุดของพ่ออยู่ตลอดกาล

ภาษิตฝรั่งเศสมีว่า ถ้าอยากสวยก็ต้องทนทรมาน นี่เป็นความจริง ความสวยเป็นสิ่งที่จะต้องพากเพียรหาเพื่อให้ได้มาบ้างเหมือนกัน เช่นถ้าเป็นคนบริโภคนิยม ท่านจะไม่ได้เป็นเจ้าของทรวดทรงที่ระหง เป็นแน่นอน หรือพอใจในรสอาหารอันจัดเกินไป ก็จะมีผิวพรรณที่ผุดผ่อง ไม่ได้

อย่างไรก็ดี ความสวยเป็นสิ่งที่ผู้หญิงจำต้องมี แม้ว่าไม่จำเป็นจะต้องมีมากเท่าๆ กันและแบบเดียวกัน บ้างสวยมากในทางกาย บ้างสวยมากทางใจ แต่ถ้าท่านไม่ได้สวยมากทางกาย ก็อย่าไปเสียเวลาปริวิตกอยู่เลย ผู้หญิงที่รูปสวยและฉลาดด้วยนั้น รู้ดีทุกคนว่า ความสวยที่ไม่เป็นอันตรายนั้น คือความสวยของจิตใจต่างหาก

(ต้นมีนาคม ๒๔๙๗)

จากตัวอย่าง มีการกล่าวถึงความงามของอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย โดยการเลือกใช้คำศัพท์ว่า “จมูก ปาก นัยน์ตา รูปทรงประมวลงันเข้าได้ส่วนสวยงาม ทรวดทรงที่ระหง ผิวพรรณที่ผุดผ่อง” ชุดคำศัพท์ดังกล่าวเป็นคำที่แสดงถึงความสวยงามหรือลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้หญิง โดยมีข้อความว่า “สพอรรถม์ของเขากันแน่” ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงจะมีร่างกายที่สวยงามก็เพื่อความปรารถนาของผู้ชาย ตรงข้ามกับ “ความเป็นตัวเธอเอง” ซึ่งเป็นเรื่องของพฤติกรรมมากกว่าความงาม ขณะที่การเลือกใช้คำศัพท์ว่า “หน้าจะเหี่ยวหรือผมหงอก หน้าตาเหี่ยวย่น หรืออ้วนเทอะทะ” เป็นชุดคำศัพท์ที่แสดงลักษณะไม่พึงประสงค์หรือไม่สวยงามของผู้หญิงที่กำหนดให้ความแก่กับความอ้วนเป็นอุปสรรคของความงาม ส่วนการใช้ทศนะภาวะว่า “รอยย่นทุกรอยจะต้องถูกลบให้หายไปด้วยเครื่องประเทืองผิว” ซึ่งแสดงให้เห็นความคิดผู้เขียนว่าร่างกายของผู้หญิงเป็นสิ่งที่ถูกกระทำเพื่อให้งามด้วย “เครื่องประเทืองผิว” ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้กล่าวว่า “ความสวยเป็นสิ่งที่ผู้หญิงจำต้องมี” ทศนะภาวะของผู้เขียนในที่นี้เป็นการกล่าวถึงผู้หญิงทั่วไปกับเรื่องของความสวย โดยแสดงให้เห็นว่าเป็นภาระหน้าที่ความจำเป็นที่จะเกิดกับผู้หญิง แม้ว่าจะมีประโยชน์เงื่อนไขตามมาเพื่อให้เห็นทางเลือกระหว่างความสวยทางกายและใจว่า “ถ้าท่านไม่ได้สวยมากทางกาย...ความสวยของจิตใจ” ซึ่งแสดงให้เห็นมูลบทว่าความสวยเป็นสิ่งที่คู่กับผู้หญิงไม่ว่าจะทางกายหรือใจก็ยังมีคำว่า “ความสวย” ปรากฏอยู่ แต่ก็ทำให้เห็นความคิดที่นอกเหนือจากเรื่องของความสวยและไม่สวยโดยการเพิ่มประเด็นทางจิตใจเพื่อให้เห็นต่างจากความคิดเดิมด้วย

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

ไม่สำคัญที่หน้าตา (รัชนิฉายา)

ท่านคงอยากจะถามว่าข้าพเจ้าจะทำให้คนซีเห่ร่กลายเป็นคนสวยขึ้นมาได้อย่างไร? ในเมื่อหูตาจมูกฟันของทุกคนมีรูปร่างแต่กำเนิด และวิชาศัลยกรรมพลาสติก ซึ่งจะแก้ไขจมูกแพบให้โด่ง ระเบิดฟันโค้งให้ยุบนั้นก็ยังสามารถน้อยรายในเมืองไทย

แต่ข้าพเจ้าว่า คนซีเห่ร่ทุกคน (รวมทั้งตัวข้าพเจ้าเองด้วย) มีทางทำได้ยิ่งกว่านั้น โดยไม่ต้องแอดตี้ความสวย ไม่ต้องช่วยด้วยศัลยกรรมนั่นคือทำให้เห็นสรรพสิ่งในโลก (หมายถึงคนด้วยแน่นอน) ในแง่ที่ดีงามให้หมด

ท่านต้องเห็นความงามในทุกสิ่ง-ในทุกการกระทำ อกยให้สิ่งที่เลวร้ายด้วยความเข้าใจโลกของท่าน และชื่นชมโสมนัสเรื่อยไปกับสิ่งที่ท่านประสบพบเห็น

ทำดังนี้ได้แล้ว ไม่ต้องกลัวว่าท่านจะไม่สวย ถึงส่องกระจกดู ท่านก็จะเห็นแววแห่งความเฉิดฉายปรากฏขึ้นในแววตาและวงหน้าของท่าน นั่นมิใช่ความสวยหรือ?

แม้ถึงว่าท่านแยกดูทีละส่วนแล้ว กลับเห็นว่าจมูกก็ยังแพบอยู่อย่างเก่า ปากก็ยังบิดเบี้ยว ตาก็ยังยิบ หย็อยู่เช่นเคย แต่ นั่น ก็จะไม่แปลกอันใดเล่าในเมื่อข้าพเจ้าได้บอกไว้แต่ต้นมือแล้วว่า “หน้าตานั่นสำคัญไฉน?”

(ต้นมีนาคม ๒๔๙๘)

จากตัวอย่าง การประโยคคำถาม “จะทำให้คนซีเห่รกลายเป็นคนสวยขึ้นมาได้อย่างไร?” ทำให้เห็นมูลบทว่ามีผู้หญิงสองประเภทคือซีเห่รและสวย ซึ่งความสวยเป็นความปรารถนาของผู้หญิงทุกคน โดยข้อความ “หูดาจมูกพินของทุกคนมีรูปมาแต่กำเนิด” ทำให้เห็นความเชื่อว่าการซีเห่รและสวยเป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดแล้ว ซึ่งมีการกล่าวถึงการทำศัลยกรรมที่ยังไม่เป็นที่นิยมในเมืองไทย (สอดคล้องกับที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลนิตยสารพบว่าช่วงแรกนี้แทบจะไม่พบความเห็นในการจัดการร่างกายด้วยวิธีนี้) ดังนั้นผู้เขียนจึงได้ตอบคำถามข้างต้นว่า “ทำใจให้เห็นสรรพสิ่งในโลก (หมายถึงคนด้วยแน่นอน) ในแง่ที่ดั่งงามให้หมด” และยังขยายความต่อว่า “ท่านต้องเห็นความงามในทุกสิ่ง-ในทุกการกระทำ อภัยให้สิ่งที่เลวร้ายด้วยความเข้าใจโลกของท่าน และชื่นชมโสมนัสเรื่อยไปกับสิ่งที่ท่านประสบพบเห็น” เพื่อจะบอกผู้หญิงว่าวิธีจะทำให้เป็นคนสวยคือการมองโลกในแง่ดี จึงได้ใช้คำถามวาทศิลป์ว่า “นั่นมิใช่ความสวยหรือ?” เพื่อจะบอกว่าการมองโลกในแง่ดีจะทำให้ผู้หญิงสวยได้ แต่เป็นความสวยที่มาจากข้างใน ดังนั้นผู้เขียนเลือกใช้คำศัพท์ไม่เพียงประสงค์ของสภาพร่างกายว่า “จมูกก็ยังแพบอยู่อย่างเก่า ปากก็ยังบิดเบี้ยว ดาก็ยังยิบหยี” แล้วสรุปด้วยคำถามวาทศิลป์ว่า “หน้าตานี้สำคัญไฉน?” เพื่อจะบอกว่ารูปร่างหน้าตาไม่สำคัญเท่ากับจิตใจที่ดั่งงาม ผู้เขียนจึงได้เสนอวิธีจัดการกับความงามผู้หญิงโดยใช้การมองโลกในแง่ดีที่เป็นการจัดการกับสภาพจิตใจมากกว่ารูปกายภายนอก

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

เธอจะพึงความสวยหรือความสามารถ (ก.น.ก.)

เกี่ยวกับสตรี ที่ออกทำงานนอกบ้านนั้น บางทีมักมีข้อปัญหาถามกันว่า ที่คุณๆ ก้าวหน้าในการงานจนได้เป็นหัวหน้างานใหญ่ๆ นั้น อาศัยที่เธอเป็นคนสวยมาก หรือเป็นคนทำงานเก่งมาก...

ความคิดที่เห็นไปว่า ผู้หญิงมีแต่ความสวยเป็นอุปกรณ์ ก็จะประสพความสำเร็จในหน้าที่การงานนั้น มิใช่สิ่งที่เป็นจริงเสมอไป...

(ต้นพฤศจิกายน ๒๔๙๖)

จากตัวอย่าง ข้อความ “อาศัยที่เธอเป็นคนสวยมาก หรือเป็นคนทำงานเก่งมาก” คำว่า “อาศัย” เป็นการใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจหรือประเมินผู้หญิงในการทำงานนอกบ้าน ระหว่างความสวยกับความสามารถซึ่งจะเป็นคำถามที่จะเกิดเฉพาะกับผู้หญิงเท่านั้น โดยมีการใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบ “ความสวย” กับ “อุปกรณ์” ที่เห็นว่าความสวยของผู้หญิงเป็นเครื่องมือที่ผู้เขียนให้ความเห็นว่า “ผู้หญิงมีแต่ความสวยเป็นอุปกรณ์ ก็จะประสพความสำเร็จในหน้าที่การงานนั้น มิใช่สิ่งที่เป็นจริงเสมอไป” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงสามารถจะประสพความสำเร็จในหน้าที่การงานด้วยความสามารถได้

ความคิดในเรื่องความงามของร่างกายในที่นี่ได้มองต่างออกไป เพราะแทนจะให้ผู้หญิงคำนึงถึงความสวยงามเพียงอย่างเดียวก็มีทัศนคติให้ผู้หญิงสนใจสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจ ความดี หรือการมองโลกในแง่ดี ความคิดเหล่านี้สอดคล้องกับอุดมการณ์สตรีนิยมที่ผู้หญิงได้รู้จักคุณค่าภายในตัวเองมากกว่าจะคำนึงถึงเรื่องรูปลักษณ์ที่มักทำไปเพื่อคนอื่น แต่เพียงอย่างเดียว โดยส่วนใหญ่จะเป็นมุมมองของผู้หญิง เพื่อให้ยกระดับหรือพัฒนาชีวิตของผู้หญิงที่ไม่ต้องทำเพื่อผู้ชาย แต่ถึงอย่างไรการกล่าวถึงความงามของร่างกายในช่วงแรกนี้ก็ยังคงเป็นการให้ความสำคัญกับความงามแบบรวมๆ หรือจะชมความงามที่อวัยวะแต่ละส่วนของผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งความคิดหลังจากนี้เริ่มเห็นปัญหาที่เกี่ยวกับความงาม และการจัดการความงามที่อวัยวะแต่ละส่วนมากยิ่งขึ้นในช่วงถัดไป

ช่วงที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๐๑-๒๕๓๙

จากการวิเคราะห์กัลลวิถีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้ทัศนภาวะ การใช้มูลบท การใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจ การใช้อุปลักษณ์ การใช้คำถาม วาทศิลป์ และคำเรียกผู้หญิง เป็นต้น พบว่าได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับร่างกายของผู้หญิง ได้แก่ ยังคงมีความคิดในเรื่องความงามของร่างกายตามธรรมชาติเช่นช่วงแรก แต่เริ่มมีรูปแบบของการจัดการร่างกายเพื่อความงามมากยิ่งขึ้น โดยการสร้างปัญหาหรืออุปสรรคความงามของผู้หญิง เช่น ความแก่ น้ำหนัก ผิวพรรณ ฯลฯ ดังนั้นจึงได้ปรากฏชุดคำศัพท์ที่แสดงให้เห็นถึงการจัดการกับร่างกายเพื่อให้งามในหลายรูปแบบ เช่น การเสริมความด้วยเครื่องสำอางและสีสันทันในแบบตะวันตก รวมถึงการทำศัลยกรรมตกแต่งและแนวคิดในเรื่องการดูแลรูปร่างผู้หญิงไม่ให้อ้วนเริ่มปรากฏมากขึ้นเรื่อยๆ ด้วย เช่น

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

ผู้ชายฝัน (เยาว์ยุพา)

สิ่งนั้น หรือผู้หญิงสาวสวยคนนั้น มีผิวขาวผ่อง ผมดำสนิทยาวสลวยลงมาปรกบ่า แต่นัยน์ตาของเธอ ยิ่งดำลึบไปกว่านั้นอีก สวมชุดเขียวอ่อนแบบและทรงสมัยใหม่เอี่ยม ซึ่งเมื่อรวมเข้ากับแก้มอ้มเป็นพวง และริมฝีปากสีเกสรชมพูเข้าแล้ว ท่านผู้อ่านก็คงจะเห็นใจแทกซีคนนั้น-และก็ข้าพเจ้าด้วย!

ข้าพเจ้าเป็นผู้หญิงแท้ๆ ยังอยากจะฝันไปกับภาพเพื่อนหญิงสาวสะคราญคนนั้น! เธอเดินตัดหน้าเราไปทางซ้ายหายเข้าไปในร้าน และภาพของจริงที่ชวนฝันนั้นก็หายไป ในขณะที่ภาพฝันของข้าพเจ้ายังไม่จืดจางลงเลย และข้าพเจ้าก็คิดว่ามันคงจะอ้อยอิ่งอยู่นานเหมือนกันในมโนคติของแทกซีคนนั้น

จะเป็นอะไรที่ทำให้เราต้องฝันอย่างนุ่มนวลเมื่อเห็นภาพผู้หญิงสาวสวยนั้น ข้าพเจ้าก็ไม่ทราบ อาจจะเป็นเพราะความอ่อนเยาว์ ความสดชื่นที่แผ่ซ่านอยู่ทั่วภาพที่เราเห็น แล้วเลยพลอยให้เรารู้สึกชุ่มชื้นเอิบอาบไปโดยไม่รู้เนื้อรู้ตัวเลย?

(ต้นมีนาคม ๒๕๐๔)

จากตัวอย่าง ยังคงแสดงให้เห็นถึงความงามของอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย ได้แก่ “ผิวขาวผ่อง ผมดำสนิทยาวสลวยลงมาปรกบ่า นัยน์ตาของเขายิ่งดำขลับ...แก้มอ้มเป็นพวง และริมฝีปากสีเกสรชมพู” โดยรวมอยู่ในความคิดเดียวกันคือคำว่า “สาวสวย” ลักษณะดังที่กล่าวถึงจึงเป็นสิ่งที่พึงประสงค์สำหรับผู้หญิง เพราะมีความคิดในเรื่องของความงามหรืออุดมคติที่เกี่ยวกับความงาม และข้อความ “ข้าพเจ้าเป็นผู้หญิงแท้ๆ ยังอยากจะฝันไปกับภาพเพื่อนหญิงสาวสะคราญคนนั้น” แสดงให้เห็นมูลบทเรื่องของความสวยส่วนใหญ่จะได้รับการประเมินจากผู้ชาย แต่ข้อความนี้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงก็มีการยอมรับในเรื่องของความสวยงามของผู้หญิงเช่นกัน ซึ่งสิ่งที่ผู้หญิงประเมินความงามของผู้หญิงด้วยกันคือ “ความอ่อนเยาว์ ความสดชื่น...รู้สึกชุ่มชื้น เอิบอาบ” แสดงให้เห็นมูลบทว่าความแก่เป็นความหมองหม่นจึงไม่อาจทำให้ผู้หญิงสวยได้

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

เหตุที่ไม่แก่ (อรอุมา)

ถึงแม้ว่าเครื่องสำอางสมัยใหม่จะมีหลายหลากมากประเภทเพียงใด ผู้หญิงที่ล่วงวัยห้าสิบไปแล้ว หรือแม้เพิ่งเริ่มสี่สิบก็ตาม ก็อดจะรู้สึกเหมือน “หมดอายุตายอยาก” เสียมิได้ เพราะเธอรู้ว่าเครื่องสำอางต่างๆ ไม่สู้จะมีความหมายเสียเลยเมื่อต้องมาประชันขันแข่งกับสังขารอันนับวันร่วงโรยนั้นเข้า

ด้วยเหตุฉะนั้นเอ็งกระมัง เมื่อเรามาพบภาพดวงหน้าที่สดใสเปล่งปลั่งกว่าวัยของเมล โอบีรอน ดาราโฉมงามยุคสามสิบหรือยี่สิบปีก่อนเข้า ผู้หญิงเราจึงเกิดความทึ่งขึ้นโดยฉับพลัน และจะไม่ให้ที่นั่นก็ยาก เพราะว่าเมล โอบีรอนอายุถึง ๕๒ ปี แล้ว! แต่ดวงหน้าของเธอยังอวบงาม ใต้คางก็ไม่มีรอยฝูงตีนกา หน้าผากก็ตั้งเรียบกลมมนเหมือนเคย จมูก ปากก็ไม่เหี่ยวย่นจนนิด และตายังแวววาวราวกับสาวอายุ ๒๕ เสียอีก

ทำไมหนอ เมลจึงรักษาความสาวไว้ได้คงทน หรือพูดอีกทีก็คือทำไมเธอจึงกั้นทางความแก่เอาไว้ได้อย่างเก่งกาจเช่นนี้

(ต้นกัณยาน ๒๕๐๖)

จากตัวอย่าง ความคิดเรื่องความงามในตัวอย่างนี้มีการกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายด้วยสิ่งของเสริมความงาม คือ เครื่องสำอาง ซึ่งจัดเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้หญิง จากความงามตามธรรมชาติมาสู่การเสริมแต่ง โดยเฉพาะร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการบั่นทอนความงามนั้นก็คือ ความแก่ ซึ่งย่อหน้าแรกแสดงให้เห็นมูลบทว่า เครื่องสำอางเป็นอุปกรณ์สำคัญในการแก้ปัญหาความแก่ให้กับผู้หญิง และจากคำกริยา “หมดอายุตายอยาก” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงมีชีวิตอยู่ได้ด้วยความงามและความงามจะเกิดเฉพาะในวัยสาวเท่านั้น ข้อความ “อวบงาม ใต้คางก็ไม่มีรอยฝูงตีนกา หน้าผากก็ตั้งเรียบกลมมน.. จมูก ปากก็ไม่เหี่ยวย่นจนนิด และตายังแวววาว” แสดงให้เห็นสภาพร่างกายที่พึงประสงค์ก็คือความสาวของผู้หญิง นอกจากนี้คำกริยาแสดงการตัดสินใจว่า “รักษา” “คงทน” และ “กั้นทาง” ของ “ความสาว” และ “ความแก่” ของผู้หญิง เพื่อตัดสินใจว่าความสาวดีกว่าความแก่ ความคิดที่ทำให้เห็นว่าความแก่กลายเป็นศัตรูตัวร้ายของผู้หญิง อาจส่งผล

กระทบกับผู้หญิงที่มีอายุมากขึ้นและยังทำให้เห็นว่าผู้หญิงคนใดสามารถชะลอความแก่ไว้ได้จะได้รับการยกย่อง การสร้างความคิดในลักษณะนี้อาจเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่างกายจากการเสริมแต่งภายนอกไปสู่ปฏิบัติการเสริมความงามด้วยวิธีต่างๆ ที่หลากหลายและเพิ่มมากขึ้นด้วย

ตัวอย่าง

ตอบปัญหา (จินตนา ๒)

ทำอย่างไรจะไม่โมโหเมื่อถูกมอง

ถาม หมู...เอง

“ตอนนี้รู้สึกตัวเองเครียดจังค่ะ เพราะอะไรคงไม่ทราบใช่ไหมคะ ก็เพราะหนูเป็นคน ‘อ้วน’ แล้วตัวก็สูงเลยกลายเป็นยักษ์ไป

“และที่มีปัญหาก็คือเพราะ ‘คน’ นะสิคะ คนชอบมอง เวลาเดินไปไหนๆ คนมองแล้วก็หัวเราะ ยิ่งผ่านกลุ่มผู้ชายด้วยแล้ว มันชอบหัวเราะเรื่อยเชียวค่ะ...”

(๔ พฤษภาคม ๒๕๒๙)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำที่แสดงให้เห็นความคิดเกี่ยวกับร่างกายคือ “อ้วน” และ “สูงใหญ่” รูปร่างที่ผู้ถามปัญหาไม่พึงปรารถนาจนนำไปเปรียบกับ “ยักษ์” อีกทั้งข้อความ “ยิ่งผ่านกลุ่มผู้ชายด้วยแล้ว มันชอบหัวเราะเรื่อยเชียวค่ะ” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้ชายไม่ชอบผู้หญิงที่มีรูปร่างอ้วนและสูงใหญ่ ซึ่งยังทำให้เห็นว่าผู้ชายมีอิทธิพลในการประเมินรูปร่างของผู้หญิงด้วยการหัวเราะเพื่อสื่อความว่าผู้หญิงที่ตัวอ้วนใหญ่เป็นเหมือนตัวตลกในสายตาของผู้ชาย และผู้ถามปัญหาให้ความสำคัญกับอำนาจในการมองของผู้ชายมากกว่าการให้ความสำคัญกับตนเอง

ตัวอย่าง

ตอบปัญหา (จินตนา๒)

คนอ้วนก็น้อยใจเป็น

ถาม ‘สมบูรณ์ นครปฐม’

...“อยากจะพูดประชดตัวเองว่าอย่างไรเสียคนเขาก็ไม่มองเราอยู่แล้ว ไม่ว่าจะแต่งตัวอย่างไร แล้วทำไมจะต้องมาค่อนขอดกัน เมื่อยังเรียนหนังสืออยู่ เรามักจะถูกเพื่อนผู้ชายทำหน้ายักษ์ใส่บ้าง ทำไม่ไม่เห็นทำกับแม่พวกผอมโก่งโก้มันแต่ซี่โครงบ้าง พวกนั้นเวลาเล่นกีฬา ก็แต่งตัวเหมือนเรา มีแต่ขาตะเกียบ ไทปลาร้า โกง และแม่ซื้อคอกมีแต่กระดูกแหลม สวยที่ตรงไหนคะ”

ตอบ

...ดังนั้นเลิกบ่นร้องทุกข์ เสียใจว่าถูกค่อนแคะเพราะเป็นคนอ้วน ทราบแล้วใช่ไหมว่าการเลิกอ้วนนั้นเป็นสิ่งเป็นไปได้ และเมื่อไม่อ้วนแล้ว เสรีภาพในการสวมใส่เสื้อผ้าอย่างที่คุณบอกว่าสวยๆ งามๆ เหมือนที่คนอื่นเขาใส่นั้นก็เป็นไปได้ ไม่มีใครขัดขวางเสรีภาพที่คนอ้วนจะทำเหมือนคนอื่นเขา ใส่เสื้อผ้าที่เห็นว่าอยากใส่เพราะคนอื่นเขาใส่กัน แต่ต้องไม่ลืมว่าคนอื่นนั้นเขาไม่อ้วนเสียผ้านั้นเวลาอยู่บนตัวเขา เราเอามาใส่แล้วทำใจให้เป็นธรรมชาติ ส่องกระจกดู เท่านั้นที่รู้แล้วว่าเมื่อมันมาอยู่บนตัวคุณนั้น อาจจะไม่สวยอย่างที่นึกเลย

ถ้าคุณเป็นคนอ้วน และปรารถนาจะยังคงเป็นเช่นนั้น และต้องการให้ทุกคนเป็นมิตรกับคุณก็ทำตนเป็นคนน่ารัก โอบอ้อมอารี ฯลฯ อาจจะเป็นนักกีฬาคล่องแคล่วว่องไว แต่ก็จะแตกต่างกับคนอื่นเขา หากคนเขาหัวเราะล้อเลียน ก็ไม่ใช่เพราะเขาดูถูก ไม่ชอบเรา แต่เพราะเราแตกต่างจากเขา
แล้วทำไมเราไม่ทำตัวให้ใกล้เคียงกับเขาเล่าในเมื่อมันเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

(๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๖)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ทำไมไม่เห็นทำกับแม่พวกผอมโง่งโก๋มีแต่ซีโครงบ้าง พวกนั้นเวลาเล่นกีฬา ก็แต่งตัวเหมือนเรา มีแต่ขาคะเกียบ ไหลปลาร้าโง่ง และแม่ข้อศอกมีแต่กระดูกแหลม สวยที่ตรงไหนคะ” แสดงให้เห็นการใช้คำถามวาทศิลป์ เพื่อแสดงทัศนคติด้านลบกับผู้หญิงที่มีรูปร่างตรงข้ามกับคำถามปัญหา ขณะที่ผู้ตอบปัญหาก็กไม่ได้ปฏิเสธว่าความอ้วนไม่ใช่ปัญหา เช่นข้อความ “เมื่อไม่อ้วนแล้ว เสรีภาพในการสวมใส่เสื้อผ้าอย่างที่คุณบอกว่าสวยงามๆ เหมือนที่คนอื่นเขาใส่นั้นก็เป็นไปได้” เป็นการนำเรื่องของรูปร่างไปสัมพันธ์กับการแต่งกาย โดยให้ความสำคัญกับรูปร่างเป็นหลัก และยังย้ำด้วยข้อความ “เราเอามาใส่แล้วทำให้เป็นธรรมชาติ ส่องกระจกดู เท่านั้นที่รู้แล้วว่าเมื่อมันมาอยู่บนตัวคุณนั้น อาจจะไม่สวยอย่างที่นึกเลย” โดยใช้คำว่า “ทำให้เป็นธรรมชาติ” ที่ถือเป็นการประเมินจากผู้ตอบปัญหาแล้วว่า คนอ้วนไม่สามารถใส่เสื้อผ้าให้สวยได้ และข้อความ “หากคนเขาหัวเราะล้อเลียน ก็ไม่ใช่เพราะเขาดูถูก ไม่ชอบเรา แต่เพราะเราแตกต่างจากเขา” แสดงให้เห็นมุขลบทว่าคนส่วนใหญ่ไม่ได้อ้วนจึงทำคนอ้วนกลายเป็นตัวประหลาด ดังนั้น ผู้ตอบปัญหาจึงเสนอว่า “แล้วทำไมเราไม่ทำตัวให้ใกล้เคียงกับเขาเล่าในเมื่อมันเป็นสิ่งที่เป็นไปได้” แสดงให้เห็นว่าคนอ้วนซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยของสังคมจะต้องเปลี่ยนแปลงตัวเอง หรือจัดการตัวเองเพื่อให้เข้ากับคนส่วนใหญ่ในสังคมได้

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

เซ็ง-เซ็ง-เซ็ง (กรรณก)

“ฉันหาวิธีแก้เซ็งโดยไปเสริมสวย...” เพื่อนคนหนึ่งบอกผู้เขียน “การไปเสริมสวยนั้นวิเศษจริงๆ เธอเอ๊ย มันทำให้เรารู้สึกว่า เราเป็นคนใหม่ (ทั้งๆ ที่เก่าหรือแก่นี้แหละ) สดชื่นสำหรับตัวเอง ระหว่างฉันไปร้านเสริมสวย มันทำให้ฉันลืมทุกอย่างไปชั่วคราว ทั้งงานบ้าน และความยุ่งวุ่นวายข้างนอก เวลาสระผม ฉันมีเวลาพักทั้งตา สมอง และหู ไปเกือบ ๑๕ นาที แล้ว เวลาเข้าอบผมอีกล่ะ กลับสบายไปเลย เธอสังเกตหรือเปล่าล่ะ เวลาทำผมเผ้าใหม่มันทำให้เธอกระฉับกระเฉงขึ้นอย่างไม่น่าเชื่อ...อ้อขอตัวทีนะ ฉันกำลังจะไปแก้เซ็งพอดี”
ว่าแล้วเธอก็เร่งเดินออกไป

(๔ กันยายน ๒๕๒๐)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นการจัดการกับร่างกายเพื่อให้เกิดความสวยงามในที่นี้คือคำว่า “เสริมสวย” ที่มักจะเกี่ยวกับการไปสถานเสริมความงามของผู้หญิง เช่น ร้านตัดผม หรือร้านเสริมสวย และข้อความ “เราเป็นคนใหม่ (ทั้งๆ ที่เก่าหรือแก่นี้แหละ)” แสดงให้เห็นถ้อยคำนัยแฝงที่ขัดแย้งกันระหว่างคำว่า “ใหม่” และ “เก่าหรือแก่” เพื่อบอกถึงน้ำเสียงด้านลบของคนพูดในเรื่องของอายุหรือผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว กับการจัดการตัวเองให้สวยขึ้นได้ โดยผู้พูดยังได้

โยงเรื่องของการเสริมสวยกับการแก้ปัญหาของผู้หญิง คือ “ฉันลืมหุบกอย่างไปชั่วคราว ทั้งงานบ้าน และความยุ่งวุ่นวายข้างนอก” ซึ่งแสดงให้เห็นมุมมองทว่างานบ้านและเรื่องราวรอบตัวเป็นความทุกข์ของผู้หญิงที่เป็นแม่บ้าน โดยมีการจัดการร่างกายให้งามเป็นความสุข กิจกรรมที่ใช้จัดการกับร่างกายของผู้หญิงในที่นี้คือ “สระผม” และ “อบผม” ซึ่งข้อความ “ทำผมเผ้าใหม่มันทำให้เชอกระฉับกระเฉง” แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการจัดการร่างกายของผู้หญิงมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้หญิงในทางที่ดีขึ้น ซึ่งทำให้เห็นว่าเรื่องของการเสริมสวยจึงเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับผู้หญิง

ตัวอย่าง

ทรศนะหญิง

หน้าแข้งของเรา...เขามอง (พิจิกา)

ผู้หญิงบางคนอาจมีขนหน้าแข้งบ้าง เป็นกำไรที่ธรรมชาติแถมให้ยิ่งขนที่แขนยังไม่แปลกใหญ่ มีผู้ชายจำนวนมากที่มองเห็นว่าเข็กซี่ไม่จำเป็นต้องง้อผู้ชายสายตาข้างดีเมื่อไม่ชอบ เขาย่อมไม่สมควรมองให้ไม่สบายตาตัวเอง เดียวจะพาลกลุ้มใจตายแทนเจ้าของแข้งเอาจริง ๆ

...จึงสำคัญที่ว่า ‘คนของเรา’ เขาชอบอย่างที่เราเป็นหรือเปล่า หากพอใจจะนั่งกำจัดขนเพื่อเอาใจใครสักคนให้อยู่หมัดอยู่มือ ก็ไม่เป็นไรทำเถิด

แถมท้ายว่า น่าจะคิดให้ดีกว่าสุขภาพจิตเราจะเสียเพียงเพราะเรื่องขนหน้าแข้งนี้หรือเปล่า ถ้าเสีย ก็จัดการได้เลยวันนี้ แต่ถ้าไม่ ก็อย่าสนใจหอยปูหน้าแข้งของเราไม่ได้ตั้งอยู่เหนือริมฝีปากใคร

(๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๗)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ผู้ชายจำนวนมากที่มองเห็นว่าเข็กซี่ไม่จำเป็นต้องง้อผู้ชายสายตาข้างดีเมื่อไม่ชอบ” แสดงให้เห็นมุมมองว่าวาระของผู้หญิงหรือขนหน้าแข้งของผู้หญิงขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้ชายซึ่งอาจมีมุมมองต่างกัน ดังนั้น ผู้เขียนจึงเสนอว่า “คนของเรา’ เขาชอบอย่างที่เราเป็นหรือเปล่า” เพื่อให้อำนาจการตัดสินใจอยู่กับผู้ชายอีกว่าจะชอบหรือไม่ชอบ หากไม่ชอบผู้หญิงก็พร้อมจะจัดการกับร่างกายตัวเองเพื่อผู้ชายได้ ดังการใช้คำว่า “นั่งกำจัดขน” ที่แสดงให้เห็นวิธีในการจัดการกับร่างกาย แต่ผู้เขียนก็ยังเสนออีกมุมมองสำหรับผู้หญิงที่ไม่ต้องการจัดการกับขนหน้าแข้งว่า “อย่าสนใจหอยปูหน้าแข้งของเราไม่ได้ตั้งอยู่เหนือริมฝีปากใคร” ซึ่งเป็นการใช้ถ้อยคำแบบเกินจริงเพื่อประชดคนที่ชอบพูดเรื่องขนหน้าแข้งของผู้หญิงซึ่งก็คือผู้ชายนั่นเอง

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

จะแต่งกันไปถึงไหน? (ปลาหมอบ)

เดี๋ยวนี้เราไม่ต้องเปิดดูหนังสือแบบแพชั่นต่าง ๆ ที่ตกเข้ามากรุงเทพฯ เยอะแยะหลายพันฉบับ เพียงแต่ไปเดินเตร่ดูตามหน้าโรงหนัง ตามศูนย์การค้า ตามค็อฟฟี่ช้อป หรือตามงานต่าง ๆ ก็จะได้ลโถม ‘นางในแคตตาล็อก’ ไม่ใช่บ่อย การตกแต่งหน้าตาเขาก็ใช้สีสรรอย่างพิสดาร ระบายสีหมดแทบทุกอย่าง แม้กระทั่งเล็บเท้า เวลานี้อะไรๆ มันเป็นเทคนิคคลเลอร์ไปเสียทั้งนั้น หาอะไรมากที่เป็นธรรมชาติได้น้อยเต็มที

พูดถึงเรื่องเทคนิคคลเลอร์เวลานี้ จะหาอะไรมากี่จะดูตาเหมือนสีผมของสาวสมัยใหม่เห็นจะไม่มีแล้ว เพราะเวลานี้เราต้องตื่นตาตื่นใจกับสีผมของเธอที่ย้อมเปลี่ยนไปมาได้ตามชอบใจ เดือนนี้สีดำ เดือนหน้า อาจจะเป็นสีน้ำตาล เดือนโน้นอาจจะเป็นสีทอง เพราะเขามีน้ำยาย้อมผมให้เปลี่ยนสีอะไรก็ได้ตามต้องการ ถึงไม่เป็นธรรมชาติก็ดูเหมือนธรรมชาติอย่างที่สุด ข้อสำคัญบางคนอาจมีแนวความคิดทางศิลปะแปลกไป เช่นตัว เป็นสาวผิวคล้ำแล้ว ไล่ไปย้อมผมเป็นสีทองเป็นต้น ดูมันไม่กลืนกันกันอย่างไรชอบกล

เดี๋ยวนี้ความก้าวหน้าทางวิทยาการเสริมสวยช่วยผู้หญิงมากเหลือเกิน สาวนักร้องคนหนึ่งไปบวชชี เพิ่งสึกออกได้ไม่กี่วันออกร้องเพลงในรายการทีวี ดูผมยาวสลวยสวยหรูเพราะใส่วิก เอาไว้ อย่างเราไม่มีทาง จับเอาได้เลยว่าเป็นผมปลอม ทรงผมก็เหมือนสีผม ผู้หญิงสมัยนี้เขาเปลี่ยนได้ต่างๆ นานาน่าอ่อนใจจริงๆ...

(๒ ตุลาคม ๒๕๒๐)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นความแตกต่างในเรื่องของความงามของร่างกาย โดยมีการกล่าวถึงการจัดการร่างกายที่เพิ่มระดับมากกว่าช่วงแรก คือมีการจัดการร่างกายด้วยสีเส้นต่างๆ ที่ผู้เขียนเรียกว่า เทคนิคคลเลอร์ มีการเลือกใช้คำเรียกผู้หญิงว่า “นางในแคตตาล็อก” เพื่ออ้างถึงผู้หญิงที่ชอบทำตามแพชั่น การจัดการกับร่างกาย ได้แก่ “การตกแต่งหน้าตาเขาก็ใช้สีสรรอย่างพิสดาร ระบายสีหมดแทบทุกอย่างแม้กระทั่งเล็บเท้า” แสดงให้เห็นการเลือกใช้คำที่มาจัดการกับหน้าตาและเล็บเท้า ซึ่งทำให้เห็นมุลบทว่าผู้หญิงรู้จักใช้เครื่องสำอางในการจัดการร่างกาย และข้อความ “หาอะไรมากี่เป็นธรรมชาติได้น้อยเต็มที” ซึ่งแสดงให้เห็นมุลบทว่าร่างกายส่วนใหญ่ของผู้หญิงได้ถูกจัดการด้วยเครื่องสำอาง ที่ถูกมองว่าเป็นเรื่องทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่องของสีผม จากข้อความ “หาอะไรมากี่จะดูตาเหมือนสีผมของสาวสมัยใหม่” แสดงให้เห็นมุลบทว่าผู้หญิงที่มีสีผมตามธรรมชาติเป็นผู้หญิงยุคเก่า และการเรียกผู้หญิงว่า “สาวสมัยใหม่” ที่มีความหมายเดียวกับ “นางในแคตตาล็อก” เพื่อสื่อความทันสมัยของผู้หญิงที่นิยมแพชั่น จากนั้นใช้ทัศนภาวะซ้ำว่า “อาจจะ” เพื่อแสดงความคิดของผู้เขียนในการคาดคะเนกับสีผมที่จะเกิดในอนาคต ทั้งสีน้ำตาลและสีทองเพื่อแสดงความคิดของผู้เขียนที่เห็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องสีผมของผู้หญิง และจากข้อความ “สาวผิวคล้ำแล้ว ไล่ไปย้อมผมเป็นสีทอง” และ “ผมยาวสลวยสวยหรูเพราะใส่วิก” มีการเลือกใช้คำศัพท์แสดงให้เห็นภาพความงามของอวัยวะร่างกาย ซึ่งถูกจัดการด้วยการ “ย้อมผม” และ “ใส่วิก” เพื่อความสวยงาม โดยสภาพร่างกายแท้จริงจะ “ผิวคล้ำ” หรือ “หิวล้าน” ซึ่งแสดงให้เห็นความไม่งามของผู้หญิงก็จะมีวิธีมาจัดการกับร่างกายเพื่อให้งามได้ และข้อความ “ความก้าวหน้าทางวิทยาการเสริมสวยช่วยผู้หญิง

มากเหลือเกิน” แสดงให้เห็นมุลบทว่าร่างกายตามธรรมชาติของผู้หญิงมีปัญหา ผู้หญิงจึงควรได้รับการจัดการร่างกาย

ตัวอย่าง

ทัศนะชาย

ผู้หญิงยอดแห่งความอดทน (ศรีสุวรรณ)

ยอดของความอดทน คือ ผู้หญิง โดยเฉพาะความอดทนเพื่อจะให้สวายนี แต่ถึงแม้ว่าผลที่ปรากฏออกมาจะเป็นสวายหรือไม่สวายก็ตามในสายตาของผู้ชาย เจตนาของเธอก็เป็นเรื่องควรสรรเสริญและยกย่องอยู่ดี เพราะเหตุที่ไม่ใช่เพื่ออะไรอื่นเลย นอกจากเพื่อความชื่นตาชื่นใจของผู้ชายโดยแท้

(ต้นมิถุนายน ๒๕๐๓)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำว่า “อดทน” เป็นพฤติกรรมของผู้หญิงที่สัมพันธ์กับเรื่องของ “ความสวาย” ที่จะต้องอยู่ “ในสายตาของผู้ชาย” อำนาจการมองหรือการประเมินความสวายของผู้หญิงขึ้นอยู่กับผู้ชาย ซึ่งคำว่า “เจตนาของเธอ” คือเรื่องผู้หญิงอดทนเพื่อความสวายนั้นก็ได้รับการตัดสินจากผู้ชายด้วยคำกริยาแสดงการตัดสินว่า “สรรเสริญและยกย่อง” กับพฤติกรรมดังกล่าวของผู้หญิง เพราะเป็นพฤติกรรมที่ทำเพื่อผู้ชายคือ “เพื่อความชื่นตาชื่นใจของผู้ชายโดยแท้” ที่ทำให้ผู้หญิงเป็นเสมือนวัตถุสวายงามสำหรับการชื่นชมในสายตาของผู้ชาย

ตัวอย่าง

ทรศนะหญิง

ถ้าคิดอยากจะทำให้สวายกว่าเดิม (แสงส่องฟ้า)

เรื่องของการทำศัลยกรรมตกแต่งนั้น พูดไปแล้วก็เป็นเรื่องความคิดเห็นด้วยเหตุผลเฉพาะตัวตั้งเห็นได้จากการสัมภาษณ์สุภาพสตรีของนิตยสารต่างประเทศฉบับหนึ่ง ดังนี้

สุภาพสตรีวัย ๕๐ ผู้หนึ่งให้ข้อคิดว่า “ฉันไม่ต้องการทำศัลยกรรมตกแต่งเพื่อจะ ‘แก่ไขอายุ’ ของฉันหรอกค่ะ เพราะฉันชอบที่จะมีอายุกลางคนแบบที่เป็นอยู่ที่นี่ คนอายุปูนดิฉันนั้นดูน่าสนใจ เพราะเราผ่านชีวิตมาและรู้จักโลก ทั้งมีประสบการณ์พอควร ตอนอายุน้อยต่างหากที่ฉันคิดว่าเราอยู่ในสภาพแยะและลำบาก”

อีกคนอายุ ๔๕ กล่าวว่า “คุณของดิฉันเป็นผู้จัดการบริษัทแห่งหนึ่ง เขาต้องไปงานที่แวดล้อมด้วยสุภาพสตรีตั้งแต่วัยรุ่นไปจนวัยไม่เกิน ๔๐ เขามักจะติเสมอว่าคอกที่เหยว่ยนและคางสองชั้นของฉันไม่น่าดู ไม่สมกับสร้อยคอเพชร ถ้าทำศัลยกรรมได้ก็จะดี ฉันจึงตกลงใจทำค่ะ”

อีกท่านหนึ่งอายุ ๓๖ บอกว่า “อันที่จริง การทำศัลยกรรมก็น่าจะเป็นเรื่องธรรมดาๆ ไม่น่าจะเอามาวิเคราะห์วิจารณ์อะไรเลย อย่างดิฉันพาลูกสาวไปตัดฟันทำไมไม่เห็นมีใครว่าอะไรเลย แต่พอดิฉันจะไปดูเอาไขมันออกจากฟันและแก้มกันเท่านั้น ทำไมถึงได้พูดวิจารณ์ว่าวัยวายนักน่ะ” และอีกคนอายุ ๓๙ บอกว่า “ฉันไม่เอาหรอกไอ้การดึงที่โน่น เสริมที่นี้ กลัวเจ็บจะแยบปล่อยให้เป็นไปธรรมดาอย่างงี้แหละ”

(๔ กันยายน ๒๕๓๗)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นความแตกต่างในเรื่องของความงามของร่างกาย โดยมีการกล่าวถึงการจัดการร่างกายที่เพิ่มระดับมากกว่าช่วงแรก คือ การทำศัลยกรรมตกแต่ง ข้อความ “ฉันไม่ต้องการทำศัลยกรรมตกแต่งเพื่อจะ ‘แก่ไขอายุ’ ของฉันหรอกค่ะ” แสดงให้เห็นมุลบทว่ามี

คนที่ทำศัลยกรรมตกแต่งเพื่อให้ดูเด็กกลง หรือคนที่ทำศัลยกรรมส่วนใหญ่จะเป็นคนที่มีอายุมาก และข้อความ “คนอายุปูนดิฉันนั้นดูน่าสนใจ เพราะเราผ่านชีวิตมาและรู้จักโลก ทั้งมีประสบการณ์พอควร ตอนอายุน้อยต่างหากที่ฉันคิดว่าเราอยู่ในสภาพแยะและลำบาก” แสดงให้เห็นมูลบทว่าคนรุ่นเก่าไม่นิยมการทำศัลยกรรมหรือไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องทำ ส่วนตัวอย่างที่สองมีการเลือกใช้คำศัพท์แสดงสภาพที่ไม่พึงประสงค์ของร่างกาย คือ “คอที่เหี่ยวย่นและคางสองชั้น” ซึ่งคอที่เหี่ยวย่นบ่งบอกอายุที่มากขึ้น คางสองชั้นบ่งบอกถึงความอ้วน ความแก่กับความอ้วนถูกจัดการได้ด้วยศัลยกรรม และข้อความ “ถ้าทำศัลยกรรมได้ก็จะได้ ฉันจึงตกลงใจทำค่ะ” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงในตัวอย่างนี้ยังไม่ได้ทำศัลยกรรม แต่มีความเชื่อว่าศัลยกรรมสามารถแก้ปัญหาความไม่งามของร่างกายได้ ส่วนตัวอย่างในย่อหน้าสุดท้ายข้อความ “น่าจะเป็นเรื่องธรรมดาๆ ไม่น่าจะเอามาวิเคราะห์วิจารณ์อะไรเลย” แสดงให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่เห็นว่าเรื่องศัลยกรรมเป็นเรื่องจำเป็นและเป็นเรื่องธรรมดา อีกทั้งยังได้เปรียบเทียบคำว่า “ตัดพิน” และ “ดูดเอาไขมันออกจากพุงและแก้มกัน” ซึ่งภาพด้านลบจะอยู่ที่การทำศัลยกรรมอย่างเดียว ทั้งที่ ๒ อย่างนี้ผลลัพธ์เหมือนกัน คือเพื่อความงาม ข้อความสุดท้าย “ฉันไม่เอาหรอกไอ้การดิ่งที่โน่น เสริมที่นี้ กลัวเจ็บจะแยะปล่อยให้ไปธรรมชาติอย่างงี้แหละ” การเลือกใช้คำว่า ดิ่ง และเสริม จัดเป็นส่วนหนึ่งของการทำศัลยกรรม โดยแสดงให้เห็นมูลบทว่าการทำศัลยกรรมไม่ใช่เรื่องตามธรรมชาติ หรือคนที่ทำศัลยกรรมไม่ยอมปล่อยให้ทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติ การจัดการกับร่างกายด้วยวิธีการนี้จึงอาจถือได้ว่าเป็นขั้นการเปลี่ยนสภาพของร่างกายได้มากกว่าวิธีอื่นๆ

ความคิดเรื่องของความงามของร่างกายในที่นี้ นอกจากจะยังคงความงามตามธรรมชาติ เช่น การชมอวัยวะแต่ละส่วนเหมือนช่วงแรกแล้ว ยังเห็นปัญหาความงามของผู้หญิงเพิ่มมากขึ้น เช่น รูปร่างที่อ้วนเกินไป หรือความแก่ ประกอบกับการจัดการร่างกายก็เริ่มพบมากขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงนี้ได้แก่ การเสริมสวย การใช้เครื่องสำอาง การบริหารร่างกาย และการทำศัลยกรรม ความคิดที่เกี่ยวกับความงามที่เริ่มมีวิธีการในการจัดการกับปัญหาของร่างกายที่เพิ่มมากขึ้น พร้อมๆ กับการสร้างปัญหาให้กับร่างกายนี้ อาจจัดเป็นส่วนหนึ่งของอุดมการณ์ปีตาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอกของผู้หญิงเพื่อมาสู่อำนาจในการมองของผู้ชาย โดยให้คุณค่าการประเมินจากผู้ชายมากกว่าคุณค่าภายในตัวของผู้หญิง

ดังเช่นที่ ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันต์กุล (๒๕๔๑: ๓) ได้กล่าวว่า “ดูเหมือนว่าร่างกายได้เปลี่ยนแปลงไปมาก จากความเป็นร่างกายที่เป็นสังขารที่ไม่ควรจะยึดติดด้วยมากไปเป็นร่างกายที่ต้องได้รับการเอาใจใส่ ประนินบัตินำรูปร่างอย่างเต็มที่ที่ร่างกายกลายเป็นสิ่งที่นักสังคมวิทยาเรียกว่า the body project ซึ่งถ้าจะแปลอย่างง่ายๆ ที่สุดก็คงจะอธิบายได้ว่าร่างกายมีสภาพคล้ายๆ กับโครงการรถลอยฟ้าในกรุงเทพฯ คือไม่มีวันที่จะสร้างเสร็จสมบูรณ์

ร่างกายไม่มีวันที่จะสร้างเสร็จเพราะไม่เคยได้รับทุกอย่างบริบูรณ์สมความปรารถนา ร่างกายไม่เคยเป็นเหมือนร่างในอุดมคติ ตามภาพที่เห็นในโฆษณา แต่ก็พยายามปรับปรุง ดัดแปลง สร้างต่อ ให้ใกล้เคียงที่สุดอย่างไม่มีวันจบสิ้น” จากการวิเคราะห์ข้อมูลก็พบความคิดที่เกี่ยวกับร่างกายธรรมชาติไปสู่การจัดการร่างกายเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ในขณะเดียวกันก็มีความเห็นต่างจากความคิดข้างต้น โดยเป็นความพยายามเรียกร้องให้ผู้หญิงเห็นความสำคัญต่อสิ่งที่สร้างคุณค่าในตัวผู้หญิงที่นอกเหนือจากเรื่องของความงาม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

โชคหรือเคราะห์ของคนสวย (สอางทิพย์)

ข้าพเจ้าพูดว่าคนสวยมีเรื่องลำบากหลายข้อฉะนั้นอีกข้อหนึ่งก็คือการที่จะต้องบำรุงรักษาความสวยเอาไว้ให้คงที่นานๆ อันเป็นการต่อสู้ที่ผู้หญิงทุกคนรู้ว่าหนักและยากที่สุด

ประเด็นสำคัญอันหนึ่งที่ยังไม่ได้พูดถึงก็คือว่าโลกสมัยนี้มีทางช่วยให้เราสวยได้ทัดเทียมกันอย่างมากเหลือเกิน คนไม่สวยอย่างที่ผมเรียกว่า Plain (คงจะเรียกอย่างเอาใจผู้หญิงเต็มที) นั้น พอดกแต่งเข้านิดๆ หน่อยๆ บางทีก็น่าเอ็นดูยิ่งไปกว่าคนมีหู ตา จมูก ปากถูกส่วนมากๆ เสียด้วยซ้ำไป และคนไม่ค่อยสวย (ซึ่งน่าจะตรงกับ คำว่า Plain มากกว่า) นั้น ที่ได้ประสบความสำเร็จทางการงานจนมีชีวิตอันคนสวยอาจอิจฉาได้ ก็มียุ่่มากมายถมไป

(ต้นกุมภาพันธ์ ๒๕๐๖)

จากตัวอย่าง การใช้ทัศนภาวะประกอบกับคำกริยาว่า “จะต้องบำรุงรักษา” เพื่อใช้กับความสวยของผู้หญิง จากข้อความ “โลกสมัยนี้มีทางช่วยให้เราสวยได้ทัดเทียมกันอย่างมากเหลือเกิน” แสดงให้เห็นมูลบทว่ามีผู้หญิงที่สวยและไม่สวยซึ่งความสวยเป็นที่ต้องการของผู้หญิงทุกคน และข้อความ “ที่ได้ประสบความสำเร็จทางการงานจนมีชีวิตอันคนสวยอาจอิจฉาได้ ก็มียุ่่มากมายถมไป” แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความคิดที่ผ่านมาจะสนใจผู้หญิงกับความสวย เป็นการมองผู้หญิงในเรื่องของการทำงานด้วย ที่ทำให้เห็นว่าความสำเร็จจากการทำงานจะเป็นสิ่งที่มาทดแทนความสวยได้

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

งานดีของคนงาม (เชี่ยว เริงคำ)

มีหนังสือพิมพ์บางฉบับที่สัมภาษณ์บรรดาผู้เข้าประกวด โดยตั้งคำถามที่เอาจริงเอาจังขึ้น เป็นต้นว่า มาประกวดทำไม หวังอะไรจากการประกวด รู้สึกอย่างไรที่ต้องนั่งชดอบน้ำเดินให้คนดู

คำตอบของผู้เข้าประกวดนั้นคล้ายๆ กัน ที่น่าสนใจคือส่วนใหญ่หรือเกือบทุกคน หวังว่าการมีตำแหน่งนางงามจะทำให้ได้การงานดี ซึ่งโดยความเห็นส่วนตัวของผมแล้ว ผมว่านี่เป็นความเข้าใจผิดอย่างมากของผู้หญิงที่เข้าประกวด เพราะไม่มีหลักประกันอะไรเลยว่าผู้ได้ตำแหน่งจะได้ตำแหน่งงานที่ดี แต่นั่นแหละผมอาจจะมองลักษณะงานที่ดีไม่เหมือนกับบรรดานางงามทั้งหลาย

ถ้าเราคิดว่างานที่สุจริตทุกอย่างเป็นงานดี คนที่จะทำงานดีก็ไม่จำเป็นต้องเป็นนางงาม ถ้าเราคิดว่างานที่ใช้สมองเป็นตำแหน่งงานที่ดี คนที่ทำงานใช้สมองเป็นตำแหน่งงานที่ดี คนที่ใช้สมองคือคนที่มีการศึกษาดี สติปัญญาดีต่างหากไม่ใช่นางงามที่ไหน ไม่ว่าจะป็นนางงามนางสาวไทยหรือนางงามจักรวาล

(๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๓)

จากตัวอย่าง ข้อความ “รู้สึกอย่างไรที่ต้องนุ่งชุดอาบน้ำเดินให้คนดู” แสดงให้เห็นมูลบทถึงการไม่ยอมรับให้ผู้หญิงเปิดเผยร่างกายเนื้อตัวในที่สาธารณะ โดยมองว่าผู้หญิงที่เปิดสัดส่วนของร่างกายให้คนดูในที่สาธารณะเป็นเรื่องแปลก เพราะอาจเป็นความคิดค้ำกับกุลสตรีไทยที่ต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อยซึ่งไม่ใช่ชุดที่จะเปิดเผยร่างกายจนเกินงาม แต่การจัดประกวดนางงามผู้หญิงจะต้องเปิดเผยอวัยวะและสัดส่วนต่างๆ โดยมีคำตอบว่า “หวังว่าการมีตำแหน่งนางงามจะทำให้ได้การงานดี” แสดงให้เห็นมูลบทว่ามีความคิดเรื่องของความงามกับโอกาสในด้านอาชีพของผู้เข้าประกวดนางงาม ขณะที่ผู้เขียนให้ความสำคัญกับความสามารถของผู้หญิง จากข้อความ “คนที่ใช้สมองคือคนที่มีการศึกษาดี สติปัญญาดีต่างหากไม่ใช่นางงามที่ไหน ไม่ว่าจะป็นนางงามนางสาวไทยหรือนางงามจักรวาล” แสดงให้เห็นมูลบทว่าหน้าที่การงานที่ดีมาจากการศึกษาและสมองมากกว่าหน้าตาที่สวยงาม

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

ผู้หญิงสวยได้ทุกคน (ศราสน์)

การ ‘แต่งเติม’ ให้สวยขึ้นจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ผมไม่ได้หมายถึงการทำศัลยกรรมตกแต่งเท่านั้นซึ่งอันที่จริงผมก็ไม่ค่อยเห็นด้วยเท่าไร เมื่อวานนี้เองผมเห็นผู้หญิงคนหนึ่งด้านข้าง จมูกเธอโด่งเป็นสันงาม แต่พอเธอนั่งลงตรงหน้าผม ผมก็ได้เห็นรูจมูกของเธอซึ่งผิดธรรมชาติอย่างค่อนข้างจะน่าขันคือแทนที่จะกลม ทุยอย่างคนธรรมดา มันก็กลีบราวและเอนเหมือนถูกบีบให้ตั้งขึ้นมา ดูแล้วทั้งอยากหัวเราะเพราะความผิดธรรมชาติ และทั้งรู้สึกท้อใจไม่ออกแทน เหตุที่รูมันเล็กเอนและสูง ไม่ทราบว่าคุณจะมองเห็นภาพหรือเปล่า แต่ข้างติดตาจิตใจผมจริง ๆ จนกระทั่งบัดนี้ผมยังคิดว่าผมชอบจมูกแบบ ๆ แบบไทย ๆ เรามากกว่า เหมาะกับหน้ากว้าง ๆ กลม ๆ แบบไทย ๆ ของเรา หรือถ้าจมูกแบนจนดูไม่ไหว ก็ควรจะตกแต่งพอทั่ว ๆ ให้ใกล้เคียงธรรมชาติเดิมสักหน่อย ผมก็ได้แต่พูดโดยไม่มีความรู้หลักวิชาศัลยกรรมตกแต่งเลย จะมีก็แต่สามัญสติอย่างคนธรรมดาคนหนึ่งเท่านั้นเอง

คุณเคยเห็นผู้หญิงอ้วนที่เดียวแต่ดูสมาร்த กระจับกระจางคล่องตัว และละมุนละไมพร้อมกันไปด้วยบ้างหรือไม่ นั่นแหละคือการตกแต่งที่ได้ผลดีมาก ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด เธอต้องเด่นเตะตาแต่ก็ชวนให้มองตามอยู่เสมอใจเราอาจจะคิดว่าเธออ้วนไปหน่อย ลดน้ำหนักสักหน่อยก็จะดีหรอก แต่เธอก็ไม่น่าเกลียด เพราะ ‘ท่าทาง’ ที่เหมาะเจาะพอดี เพราะฉะนั้นถ้าจะสูงไป เตี้ยไป ผอมไป อ้วนไป ก็อย่ากังวลใจทุกเวลาที่จนเกิดปมด้อย คุณยอมแก้ไขให้ดูดีได้ด้วย การเลือกเครื่องแต่งตัว การแต่งหน้า แต่งผม และแต่งกิริยาท่าทางให้หน้าดู และถ้าจะ ‘พกพา’ เอาสีหน้าหรือดวงตาที่มีประกายยิ้มฉ่ำ ดูเป็นมิตรกับทุกคนติดตัวไปด้วย แทนดวงตาเฉยเมย...กระด้าง...ซึม...หมดหวัง คุณก็จะเป็นคนที่ดี ใครๆต้องถามในใจว่า ‘ใครนะ’

(๔ พฤษภาคม ๒๕๒๔)

จากตัวอย่าง ข้อความ “การ ‘แต่งเติม’ ให้สวยขึ้นจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง” การเลือกใช้คำว่า “แต่งเติม” ทำให้เห็นว่าผู้ชายให้ความสำคัญกับการจัดการกับร่างกายเพื่อให้สวยงามของผู้หญิง ขณะที่ผู้เขียนแสดงความไม่เห็นด้วยกับการทำศัลยกรรม และได้ให้ความเห็นว่า “ก็ควร

จะตกแต่งพอท่วมๆ ให้ใกล้เคียงธรรมชาติเดิม" คำว่า "ควรจะ" เป็นการแสดงทัศนภาวะของผู้เขียน เพื่อแสดงความคิดว่าการจัดการร่างกายที่ดีจะต้องพอเหมาะพอควร และข้อความ "ผู้หญิงอ้วนที่เดียวแต่ดูสมาร์ท กระฉับกระเฉงคล่องตัว และละมุนละไมพร้อมกันไปด้วยบ้างหรือไม่ นั่นแหละคือการตกแต่งที่ได้ผลดีมาก" การเลือกใช้คำว่า "ดูสมาร์ท กระฉับกระเฉงคล่องตัว และละมุนละไม" เป็นการจัดการร่างกายที่ดีของผู้หญิงเพื่อทดแทนความอ้วนของผู้หญิง และข้อความ "ถ้าจะสูงไป เตี้ยไป ผอมไป อ้วนไป ก็อย่ากังวลใจทุกเวลาเวลาที่จนเกิดปมด้อย" การเลือกใช้คำว่า "สูงไป เตี้ยไป ผอมไป อ้วนไป" แสดงให้เห็นรูปร่างที่ไม่พึงปรารถนา โดยทั้งหมดมีวิธีที่จะจัดการร่างกายได้ด้วย "เครื่องแต่งตัว การแต่งหน้า แต่งผม และแต่งกิริยาท่าทางให้น่าดู และถ้าจะ 'พกพา' เอาสีหน้าหรือดวงตาที่มีประกายยิ้มชนิดๆ ดูเป็นมิตรกับทุกคน ติดตัวไปด้วย แทนดวงตาเฉยเมย...กระด้าง...ซีม...หมดหวัง" ที่เป็นการจัดการร่างกายที่รูปลักษณ์ภายนอก พฤติกรรม และภายในคือมนุษยสัมพันธ์มากกว่าการทำศัลยกรรมให้สวย

ตัวอย่าง

ตอบปัญหา (จินตนา ๒)

ทำอย่างไรจะไม่โมโหเมื่อถูกมอง

ถาม หมู...เอง

ตอบ

ถ้ามั่นใจในตนเอง มั่นใจว่าเราดี แต่งตัวใช้ได้ มารยาทสุภาพ ไปที่ไหนก็ไม่เห็นจะต้องเกรงว่าจะไป
ทำใครเขารำคาญหรือเห็นเป็นเรื่องขัน

ความอ้วน...นี่ก็เหมือนกัน...

อีกประการหนึ่ง เด็กสาวๆ มักเชื่อ(ผิดๆ)ว่าตนเองอ้วนเกินไปใจคอจะเป็นนางแบบประเภทกึ่งแห้ง
กันให้หมดทุกคนหรืออย่างไร จินตนา๒' เคยพบมาแล้ว สมบูรณ์สุขภาพดีหน้าตาผ่องใส กลับไปอดไปลดเสีย
จนผอมแห้ง มาภายหลังทำอย่างไรก็แห้งอยู่อย่างนั้น เทียวแห้งไม่สวย เราล้อกันว่า เป็นเพราะเซลล์มันแห้ง
ตายหมดแล้ว

การออกกำลังให้น้ำหนักลดนั้นก็ดีแล้ว ทำไมจะต้องไปเข้าคลับเพื่อลดน้ำหนัก นอกจากจะแสดงความ
ความโก้แล้วก็ไม่เห็นจะมองเป็นอื่นไปได้ นอกจากว่าเป็นคนที่บังคับตนเองไม่ได้ ต้องใช้เงินไปวานคนอื่นเขา
บังคับ ไม่สมเหตุสมผลเอาเสียเลย...

(๔ พฤษภาคม ๒๕๒๙)

จากตัวอย่าง ข้อความ "ถ้ามั่นใจในตนเอง มั่นใจว่าเราดี แต่งตัวใช้ได้ มารยาทสุภาพ" เป็นการเลือกใช้คำที่ผู้ตอบปัญหาเชื่อว่ามีค่าสำคัญมากกว่าเรื่องของรูปร่าง และข้อความ "เด็กสาวๆ มักเชื่อ(ผิดๆ)ว่าตนเองอ้วนเกินไปใจคอจะเป็นนางแบบประเภทกึ่งแห้งกันให้หมดทุกคนหรืออย่างไร" การใช้คำถามวาทศิลป์เพื่อให้ภาพด้านลบกับผู้หญิงที่มีค่านิยมความผอม และการใช้อุปมาอุปไมยเปรียบ "ผู้หญิงผอม" กับ "กึ่งแห้ง" ส่วนร่างกายที่ผู้ตอบปัญหาให้การยอมรับ คือ "สมบูรณ์สุขภาพดีหน้าตาผ่องใส" ซึ่งตรงข้ามกับ "ผอมแห้ง" และ "เทียวแห้งไม่สวย" โดยผู้ตอบปัญหายังได้เสนอวิธีจัดการกับรูปร่าง คือ "การออกกำลังให้น้ำหนักลดนั้นก็ดี"

แล้ว” ตามด้วยข้อความ “ทำไมจะต้องไปเข้าคลับเพื่อลดน้ำหนัก” คำถามวาทศิลป์เพื่อให้ภาพด้านลบกับผู้หญิงที่เลือกวิธีจัดการกับตัวเองด้วยการเข้าคลับ ซึ่งผู้ตอบปัญหา ก็เห็นว่าความอ้วนเป็นปัญหาหนึ่งของผู้หญิงที่ผู้หญิงจะต้องจัดการกับความอ้วนด้วยตัวเอง

ความแตกต่างทางความคิดเรื่องความงามของร่างกายในที่นี้ แสดงให้เห็นว่าความสามารถ สถิติปัญญา ความมั่นใจในตัวเองของผู้หญิง มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าความงามภายนอก ความคิดที่ต่างออกไปนี้ สอดคล้องกับอุดมการณ์สตรีนิยมที่สนับสนุนให้ผู้หญิงเห็นคุณค่าภายในตัวเอง มากกว่าการจัดการกับร่างกายภายนอกของตัวเอง เพื่อให้เป็นที่ชื่นชมของผู้ชาย นอกจากการจัดการกับร่างกายเพื่อให้งามแล้ว การนำวัสดุภายนอกเครื่องแต่งกายต่าง ๆ มาจัดการกับร่างกายภายนอกก็มีความสัมพันธ์กับความคิดเรื่องความงามกับร่างกาย ดังรายละเอียดที่จะกล่าวถึงต่อไป

๑.๒ การตกแต่งร่างกายให้งาม

จากการศึกษาทฤษฎีทางภาษาพบว่ามีความสัมพันธ์กับความคิดในเรื่องของการตกแต่งร่างกายซึ่งนอกจากความคิดที่เกี่ยวกับร่างกายจะแสดงให้เห็นทั้งสภาพและการจัดการกับร่างกายแล้ว ร่างกายยังได้รับการตกแต่งด้วยเครื่องแต่งกายหรือเครื่องประดับเพื่อให้เกิดความงามผ่านวัสดุที่มาตกแต่งร่างกายต่าง ๆ ซึ่งความคิดในเรื่องการแต่งกายย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ค่านิยมและสังคมยุคนั้น ๆ ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากรสนิยมของคนที่แตกต่างกันรวมถึงการได้รับอิทธิพลจากสื่ออาจเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดรสนิยมให้กับผู้หญิงได้ เช่น การนิยมแต่งกายตามกลุ่มคนชนชั้นสูง หรือกลุ่มคนที่มีชื่อเสียงจากต่างประเทศ ก็มีบทบาทสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการแต่งกายของผู้หญิงไทยได้ทั้งสิ้น

เช่นเดียวกับที่ สมรภัช ชัยสิงห์กานานนท์ (๒๕๔๔: ๙) กล่าวถึงรสนิยมไว้ว่า “การศึกษาว่าในแต่ละช่วงเวลา มีการต่อสู้ในเชิงนิยามความหมาย “รสนิยมที่ดี” อย่างไร รสนิยมแบบใดเป็นที่ยอมรับของสังคม มีกลุ่มคนใดที่เป็นผู้นำทางรสนิยม หรือทำให้รสนิยมนั้นเป็นสิ่งที่ชอบธรรมโดยใช้สื่ออำนาจใด หรือผ่านกระบวนการผลิตซ้ำทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างไร นั้น จะช่วยให้เราเห็นภาพความเคลื่อนไหวบางประการในสังคมไทยได้ชัดเจน ยิ่งไปกว่านั้นเราจะเห็นการต่อสู้ของหลากหลายกลุ่มรสนิยมที่พยายามจะแย่งชิงการชี้นำสังคมตามสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่เปลี่ยนไปด้วย อีกทั้งการเติบโตของการตลาดแบบทุนนิยมอุตสาหกรรมและการโฆษณา สื่อสารมวลชนต่าง ๆ ได้ส่งอิทธิพลอย่างมากในการสร้างความหมายใหม่และทำลาย ความหมายต่าง ๆ ที่สังคมใส่เข้าไปในวัตถุ และสะท้อนกลับมาสู่การนิยามตัวตนของปัจเจกบุคคลด้วย”

กลวิธีทางภาษาต่างๆ ที่ทำให้เห็นความคิดของผู้หญิงในการจัดการร่างกายของตัวเอง โดยเฉพาะการจัดการด้วยเครื่องแต่งกายแบบต่างๆ ที่แสดงให้เห็นทั้งลักษณะที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ แต่กลวิธีทางภาษาได้สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางความคิดในเรื่องของการตกแต่งร่างกายที่สามารถแบ่งได้เป็น ๒ ช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงที่ ๑ พ.ศ.๒๕๓๑-๒๕๐๐

จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้ทัศนภาวะ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้มูลบทและการใช้คำเรียกผู้หญิง เป็นต้น พบว่าได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับการตกแต่งร่างกายของผู้หญิง ได้แก่ ความคิดในการเรียกร้องให้ผู้หญิงแต่งกายแบบไทย และไม่ยอมรับการแต่งกายที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตก ที่เริ่มนิยมแต่งกายตามแฟชั่นตะวันตก เช่น

ตัวอย่าง

แต่เพื่อนสตรี

ไทยหม่อม? (“คาร์วี”)

ระเบียบการแต่งกายสตรีไทยดังกล่าวข้างต้น รู้สึกว่าเป็นหมั้นมาตั้งแต่วันประกาศใช้ ส่วนมากนิยม นุ่งกระโปรงแบบหม่อม ซึ่งทำให้เห็นทรวดทรงเด่นชัด ในสายตาผู้ชายอย่างข้าพเจ้าก็ชอบเหมือนกัน แต่จะชอบมากที่สุดถ้าผู้หญิงจะใช้ศิลปะของท่าน ตบแต่งตัดแปลงให้มีลวดลายหรือทำแบบให้มีลักษณะอย่างไทย เห็นพอเป็นเค้าอยู่บ้าง ทั้งนี้เข้าใจว่าคงจะไม่ใช่สิ่งที่พันวิสัยเสียทีเดียว การแต่งตัวของผู้หญิงออกจะเป็นเรื่องเข้าใจยากสำหรับผู้ชาย แต่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญอยู่ที่ผู้หลักผู้ใหญ่ทำให้เกิดเป็นแฟชั่นขึ้นมาใหม่ เช่น ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เจ้าคุณพระประยูรวงศ์เป็นคนนำให้ผู้หญิงเลิกตัดผมปึกเปลี่ยนเป็นเอาไว้ผมยาวแทน และนำใช้แบบแต่งตัวสพายแพร ในชั้นแรกก็ถูกค่อนอยู่พักหนึ่งแต่ไม่ช้าก็มีผู้เอาอย่างมากขึ้นเป็นลำดับ

ที่ว่าหญิงไทยควรวรรักษาแบบอย่างการแต่งกายให้มีลักษณะหรือเค้าไทยไว้เป็นเครื่องหมายประจำชาติ อย่างหนึ่งนั้นอาจเป็นเพียงทฤษฎีหรือหลักการ ซึ่งในทางปฏิบัติท่านหญิงส่วนมากคงจะพูดเกือบเป็นเสียงเดียวกันว่าเป็นการสิ้นเปลือง เพราะเสื้อผ้าไทยแพงและไม่ทนทานเสื้อผ้าฝรั่งจะเอามาตัดแปลงให้มีลักษณะหรือเค้าไทย ก็เป็นการยากที่จะทำได้หรือทำไม่ได้เลย ก็สุดแท้แต่ท่านจะโปรดพิจารณาตนเองเกิดข้าพเจ้าเพียงแต่เสนอความคิดเห็นขึ้นมาในทัศนะของผู้ชายคนหนึ่ง ที่อยากเห็นหญิงไทยงามแบบไทย ไม่ใช่แบบหม่อมจำเท่านั้น แต่ถ้าพูดกันในแง่เศรษฐกิจจริงๆ ละก็ ข้าพเจ้าขอกระซิบถามสักนิดเถอะว่า ที่ท่านหญิงเป็นอันมากไปเที่ยวนอกบ้านหรือไปงานต่างๆ โดยต้องตัดเสื้อกระโปรงชุดใหม่ทุกครั้งเพราะไม่อย่างสวมซ้ำชุด กลัวคน(ผู้หญิงด้วยกัน) จะจำได้ กลัวน้อยหน้ากันนั้นไม่เป็นการสิ้นเปลืองหรือไฉน. (จบ)

(ต้นพฤษภาคม ๒๕๓๑)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำศัพท์ที่แสดงการตกแต่งร่างกาย ได้แก่ “นุ่งกระโปรงแบบหม่อม...ตบแต่งตัดแปลงให้มีลวดลายหรือทำแบบให้มีลักษณะอย่างไทย...แต่งตัวสพายแพร...งามแบบไทย...แบบหม่อมจำ” แสดงให้เห็นความคิดในการจัดการกับร่างกายด้วยเครื่องแต่งกายที่ทำให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนไปตามสมัยนิยม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอดีตผู้หญิงไม่ได้นุ่ง

กระโปรง แต่กระโปรงเข้ามาพร้อมวัฒนธรรมตะวันตก และได้กลายเป็นที่นิยมของผู้หญิงปัจจุบัน เช่นเดียวกับ “แต่งตัวสพายแพร” ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ที่ยังไม่ได้รับความนิยมก็กลายเป็นที่นิยมเช่นกัน อีกทั้งยังเห็นลักษณะการแต่งกายหลักๆ ๒ แบบคือ แบบไทยและแบบแหม่มหรือแบบตะวันตก โดยมีการใช้ทัศนภาวะว่า “ควร” เพื่อบังคับให้ผู้หญิงแต่งกายแบบไทยและสร้างให้การแต่งกายแบบไทยเป็นสัญลักษณ์หรือ “เครื่องหมายประจำชาติ” เพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของเครื่องแต่งกายผู้หญิงกับความเป็นชาติ และข้อความ “เพียงทฤษฎีหรือหลักการ ซึ่งในทางปฏิบัติท่านหญิงส่วนมากคงจะพูดเกือบเป็นเสียงเดียวกันว่าเป็นการสิ้นเปลือง” แสดงให้เห็นว่าการแต่งกายแบบไทยไม่ได้ถูกนำมาปฏิบัติจริงและแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงไทยนิยมแต่งกายแบบฝรั่งมากกว่าแบบไทย เพราะการแต่งกายแบบฝรั่งประหยัดกว่าแบบไทย แต่พบความคิดขัดแย้งด้วยข้อความ “ต้องตัดเสื้อกระโปรงชุดใหม่ทุกครั้ง” แสดงให้เห็นความคิดผู้เขียนเรื่องของการฟุ่มเฟือยหรือประหยัดขึ้นอยู่กับนิสัยของผู้หญิงมากกว่าจะเป็นเครื่องแต่งกายแบบฝรั่งหรือไทย

ตัวอย่าง

ในทัศนะของผู้ชาย

สาวสายไหล่ (ปลาหม่อ)

ปลาหม่อ นั้นเธอว่าเรื่องแต่งตัวก่อนที่เดิวนะ หญิงไทยรุ่นใหม่ ๆ ส่วนมากมองดูคล้ายหญิงอเมริกัน ปารีเซียน เม็กซิกัน หรือแม้กระทั่งยิบซี ส่วนที่มีเค้าคล้ายไทยออกจะหาทำยากยิ่งขึ้นทุกที เรื่องตามแฟชั่นละก็ไม่มีหญิงชาติใดในตะวันออกทำได้ว่องไวไปกว่าหญิงไทย ทั้ง ๆ ที่ “นิวลล” ก็คือ “โอลด์ลล” และแบบแต่งกายก็มีแต่ “ใหม่อย่างเก่า” หรือ “เก่าอย่างใหม่” เท่านั้นเอง คุณไม่ต้องเปิดดูหนังสือแบบแฟชั่นต่าง ๆ ที่ตกเข้ามากรุงเทพฯ เทียวเมล์ละหลายพันฉบับ เพียงแต่ไปเดินเตร่ดูหน้าโรงหนังโรงละครหรือตามงานต่าง ๆ ก็จะได้ทัศนา “นางในแคตตาล็อก” ไม่น้อย การตกแต่งหน้าตาเนื้อตัวเขาก็ใช้สีสรรอย่างพิศดารระบายสีหมดแทบทุกอย่างแม้กระทั่งเล็บเท้า เธอ เวลานี้อะไร ๆ มันเปน “เกมนิคัลเลอร์” ไปเสียทั้งนั้น

(ต้นพฤศจิกายน ๒๔๙๑)

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ที่แสดงการตกแต่งร่างกาย ได้แก่ “แต่งตัว” แสดงให้เห็นความคิดในการจัดการกับร่างกายด้วยเครื่องแต่งกายที่ทำให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนไปตามสมัยนิยม อีกทั้งยังเห็นลักษณะการแต่งกายหลักๆ ๒ แบบคือ แบบไทยและแบบต่างชาติ และมีการใช้สำนวน ได้แก่ “หาทำยาก” เพื่อบอกถึงการเปลี่ยนแปลงความนิยมในการแต่งกายแบบไทย การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน ได้แก่ “เรื่องตามแฟชั่นละก็ไม่มีหญิงชาติใดในตะวันออกทำได้ว่องไวไปกว่าหญิงไทย” เพื่อต้องการประชดผู้หญิงไทยที่นิยมชมชอบการตกแต่งร่างกายตามแฟชั่นหรือยุคสมัย การเลือกใช้คำว่า “นิวลล”...“โอลด์ลล”และ“ใหม่อย่างเก่า”...“เก่าอย่างใหม่” แสดงให้เห็นภาพความคิดในการแต่งกายที่ตามหรือไม่ตามสมัยแฟชั่น และการใช้คำเรียกผู้หญิง ได้แก่ “นางในแคตตาล็อก” แสดงให้เห็นภาพผู้หญิงที่แต่งกายตามแบบสมัยแฟชั่น ซึ่งมี

คำว่า “เกมนิคัลเลอร์” ที่สื่อให้เห็นการจัดการกับร่างกายด้วยสีสันต่างๆ ซึ่งทำให้เห็นมูลบทได้อีกว่าผู้หญิงไทยไม่เคยตกแต่งร่างกายด้วยสีสันต่างๆ มาก่อน

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

สมัย-ตัวอย่าง-หญิงงาม (บัวไทย)

สมัยนี้เป็นสมัยที่เกือบจะนับได้ว่า เป็นสมัยที่หญิงไทยเรา เดินเข้าสู่ความงามอย่างเต็มที่ ดังจะเห็นได้ตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งเต็มไปด้วยความงาม ความหรูหรา ของหญิงไทยในชุดแต่งกายอันแพรวพราวด้วย สีสรรค์ สมรูปทรงกะทัดรัดอย่างน่าดู และสิ่งที่ข้าพเจ้าสังเกตเห็นได้ชัดอยู่อย่างหนึ่ง ก็คือหญิงไทยเรา มีความ ฉลาดพอตัว ในการที่จะเลือกมองดูตัวอย่างของการแต่งกาย ท่านผู้มีเกียรติหรือผู้ที่สูงศักดิ์ มักจะถูกยกมาเป็นตัวอย่าง ถูกลอกแบบชม แอบจำการแต่งกายนั้นไว้ แล้ว นำมาเป็นตัวอย่าง สำหรับชนสามัญกระทำตาม ดังเช่นสมเด็จพระพี่นางฯ และสมเด็จพระบรมราชินีฯ เป็นต้น นับแต่พระองค์ได้เสด็จนิวัติสู่ประเทศไทย ในคราวที่แล้วนี้ หญิงไทยเราโดยมากก็ได้นิยมการไว้ผม “แบบพระพี่นาง” กันไปแทบหมดสิ้น และส่วนสมเด็จพระบรมราชินีนั้นแล้ว นับแต่วันที่ได้ทรงฉลองพระองค์ “สีเหลืองอ่อน” เสด็จไปในพระราชพิธีเศกสมรส ที่วังปทุมวันนั้นแล้ว หญิงไทยเราต่างก็พากันนิยมแต่งชุด “เหลืองอ่อน” กันโดยมาก ดังนี้ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า เป็นความฉลาดของหญิงไทยส่วนหนึ่ง ที่ฉลาดเลือกมองดูตัวอย่างที่เห็นว่างามมากระทำตาม

(ต้นกุมภาพันธ์ ๒๔๙๔)

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ที่แสดงการตกแต่งร่างกาย ได้แก่ “ชุดแต่งกายอันแพรวพราวด้วยสีสรรค์ สมรูปทรงกะทัดรัดอย่างน่าดู... ทรงฉลองพระองค์ “สีเหลืองอ่อน”... นิยมแต่งชุด “เหลืองอ่อน”” แสดงให้เห็นความคิดในการจัดการกับร่างกายด้วยเครื่องแต่งกายที่ทำให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนไปตามสมัยนิยม อีกทั้งยังเห็นลักษณะการแต่งกายหลักๆ ๒ แบบคือแบบการแต่งกายของชนชั้นสูงและชนชั้นล่าง โดยมีการใช้คำเรียกผู้หญิง ได้แก่ “หญิงไทยเรา” แสดงให้เห็นความเป็นกลุ่มก้อนหรือพวกเดียวกันรวมถึงผู้เขียนและผู้อ่านด้วย ความงามด้วยเครื่องแต่งกายในที่นี้จึงเป็นการแต่งกายในแบบของไทยมากกว่าแบบตะวันตก นอกจากนี้การแต่งกายที่แบ่งให้เห็นชนชั้นของสังคม โดยการเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ “มีความฉลาดพอตัว... เป็นความฉลาดของหญิงไทยส่วนหนึ่ง ที่ฉลาดเลือกมองดูตัวอย่างที่เห็นว่างามมากระทำตาม” แสดงให้เห็นความคิดผู้เขียนว่าได้ตัดสินความเห็นของผู้หญิงไทยที่แต่งกายตามชนชั้นสูงว่าเป็นความฉลาด ซึ่งยังทำให้เห็นมูลบทอีกว่าสังคมไทยเป็นสังคมแห่งชนชั้นและชนชั้นนำหรือชนปกครองของสังคมไทยมีอิทธิพลต่อผู้หญิงทั้งในเรื่องของการแต่งกายให้ผู้หญิงในประเทศด้วย

ความคิดเรื่องการตกแต่งร่างกายให้งามในที่นี้ แสดงให้เห็นการเลียนแบบการแต่งกายของผู้หญิง โดยเฉพาะการเลียนแบบชาติตะวันตก ความเห็นส่วนใหญ่ช่วงนี้จึงพยายามเรียกร้องความเป็นไทยมากกว่าจะแต่งตามกระแสแฟชั่นตะวันตกจึงได้มีตัวอย่างการเลียนแบบการแต่งกายของชนชั้นสูงด้วย ความคิดเรื่องการแต่งกายเป็นการจัดการร่างกายด้วยเครื่องแต่งกายภายนอกเพื่อให้เกิดความงามกับผู้หญิงนั้น สะท้อนให้เห็นว่าความคิดนี้อาจได้รับ

อิทธิพลของอุดมการณ์ปีศาจไปโดยอยู่เบื้องหลัง เพราะการให้ความสำคัญในการแต่งกายเพื่อให้สวยงามจะเป็นการเลียนแบบตามแฟชั่นหรือไม่ว่าอย่างไรก็เป็นเรื่องที่ทำให้ให้ความสำคัญเพราะผู้หญิงเท่านั้น ขณะที่การแต่งกายของผู้ชายแทบจะไม่ได้รับการกล่าวถึงว่าให้แต่งกายอย่างไรจึงจะถือเป็นความเหมาะสมเหมือนกับผู้หญิงโดยเฉพาะ เมื่อกระแสแฟชั่นเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ผู้หญิงก็เปลี่ยนแปลงการแต่งกายไปตามแฟชั่นจนความคิดเรียกร้องการแต่งกายแบบไทยค่อยๆ หายไปในช่วงที่สอง

ช่วงที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๐๑-๒๕๓๙

จากการวิเคราะห์วิถีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจ การใช้คำเรียกผู้หญิง การใช้อุปสรรค การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้ทัศนภาวะ และการใช้มูลบท เป็นต้น พบว่าได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับการตกแต่งร่างกายของผู้หญิง ได้แก่ ยังคงความคิดที่ต่อเนื่องจากช่วงแรก คือ ความนิยมแต่งกายตามแฟชั่นตะวันตก ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากดารา นางแบบตะวันตกที่มีมากขึ้นในช่วงนี้ โดยเฉพาะชุดมินิสเกิร์ตที่กลายเป็นจุดเปลี่ยนของยุคที่กำลังอยู่ในช่วงท้าทายความคิดที่ยังคงไม่ยอมรับการแต่งกายแบบเปิดเผยเนื้อตัวในที่สาธารณะ การแต่งกายของผู้หญิงต้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและบทบาททางสังคมด้วย

การแต่งกายของผู้หญิงเพื่อให้เหมาะสมหรือตามแฟชั่นนั้นขึ้นอยู่กับกระแสความนิยมของสังคมขณะนั้น ดังที่ สุพัตรา กอบกิจสุขสกุล (๒๕๓๒ อ้างถึงใน สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์, ๒๕๔๔: ๑๘๒) ได้กล่าวถึงกิจกรรมทางสังคมที่เกี่ยวกับการแต่งกายว่า “ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๑๕ กิจกรรมนันทนาการที่ได้รับความนิยมในสังคม ได้แก่ งานบันเทิง อาจแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท คือ งานจัดเลี้ยงหรืองานบอล งานประกวดนางงาม และงานแสดงแฟชั่นโชว์เครื่องแต่งกายสตรี” โดยจากการแบ่งสมัยตามการวิเคราะห์ข้อมูลก็พบความคิดนิยมแฟชั่นดังกล่าว เช่น

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

แฟชั่นผู้หญิง (ปวีณ)

ยกตัวอย่างเช่นปัจจุบันนี้ กระโปรงกำลังเหนือเข้า ส่วนที่อยากจะโชว์ก็คือขา บางคนหลับหูหลับตาตามแฟชั่น จึงไม่ได้เห็นว่าขาของตนดูไม่ได้แคไหน ผู้ที่เห็นซึ่งแฟชั่นมุ่งหมายให้เป็นผู้ชาย อวดรู้สึกไม่ได้ว่าเป็นเวอร์กรรมของตน บางทีอารมณ์ดี ๆ อยู่เลยพาลโมโหขึ้นมาอีก...

แต่ละครั้งนั่นเอง บางสมัยผู้หญิงจะเปลือยไหล่ ครั้นต่อมาเมื่อเข้าก็เปลี่ยนเป็นเปลือยหลัง จากหลังก็อาจจะย้ายมาที่ขา จากขาที่อาจจะย้ายมาที่อก ที่ไม่เปลือยอะไรเลยปิดถึงศอกก็เคยมี แต่การตัดเย็บช่วยให้เห็นรูปร่างอย่างชัดเจน ชวนให้เกิดอาการวาดภาพในจินตนาการได้อย่างดีเหมือนกัน ซึ่งอาจจะสงเคราะห์ได้ว่าเป็นการปิดที่ระคนด้วยศิลปะของการเปลือยนั่นเอง...

ความจริงแฟนผู้หญิงยิ่งเปลี่ยน ผู้ชายก็ยิ่งสนุก เพราะนอกจากจะมีอาหารปากอันเอร็ดอร่อยชุดใหม่แล้ว ยังได้อาหารตาบำรุงใจอีก เรื่องของแฟนเป็นเรื่องทายไม่ถูก อย่างเวลานี้เราผู้ชายยังนึกไม่ออกเลยว่าแฟนใหม่เขาจะ “เปลือย” อะไร หรือ “ปิด” ส่วนไหนกันแน่

(๖ มีนาคม ๒๕๐๙)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นชุดการเลือกใช้คำศัพท์ที่ทำให้เห็นความคิดในการตกแต่งร่างกายที่ต่างไปจากช่วงแรก ได้แก่ “กระโปรงกำลังเหนือเขา...เปลือยไหล่...เปลือยหลัง... “เปลือย”...“ปิด”” ซึ่งแสดงให้เห็นการแต่งกายที่ไม่พึงประสงค์ในลักษณะต่างๆ คือ การเปิดเผยเนื้อหนัง หรือทำให้เห็นรูปร่างของผู้หญิง ดังข้อความ “จากหลังก็อาจจะย้ายมาที่ขา จากขา ก็อาจจะย้ายมาที่อก ที่ไม่เปลือยอะไรเลยปิดถึงศอกก็เคยมี แต่การตัดเย็บช่วยให้เห็นรูปร่างอย่างชัดเจน” ทำให้เห็นว่าเครื่องแต่งกายที่เปิดเผยหรือทำให้เห็นรูปร่าง อยู่ในอำนาจการมองของผู้ชายจึงได้มีการใช้อุปลักษณ์ ได้แก่ “อาหารปากอันเอร็ดอร่อย...อาหารตาบำรุงใจ” ก็เป็นชุดความเปรียบที่เกี่ยวข้องกับการแต่งกายของผู้หญิงที่เห็นผู้หญิงเป็นเหมือนอาหารและสิ่งของที่สามารถแต่งกายเปิดเผยเนื้อหนังในที่สาธารณะได้ จึงเป็นเหมือนอาหารให้กับผู้ชายได้พูดถึงหรือชื่นชม

ตัวอย่าง

พรรณษะหญิง

กล้าในสิ่งที่ควรกลัว (อรุณรุ่ง)

นอกจากนั้น หญิงสาวในยุคโลกาภิวัตน์ยังแสดงความกล้าแบบตะวันตก ตามแฟชั่นสมัยนิยม เช่น สวมเสื้อโชว์สะดือในที่สาธารณะหรือใส่เสื้อชั้นนอกเนื้อบางเบาโดยไม่ใส่เสื้อยกทรง และเมื่อมีคนถามว่าทำไมจึงแต่งแบบนั้น เธอก็จะเซ็ดหน้าใส่ผู้ถาม ตอบว่า “ไม่เห็นแปลกอะไรนี่ มีของดีก็ต้องโชว์” นักวิจัยอาชญากรรมผู้หนึ่งเคยให้ความเห็นว่า การแต่งกายของผู้หญิงที่ยั่วยุอารมณ์เพศนั้น เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดคดีข่มขืนเพิ่มขึ้น

(๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำศัพท์ที่ทำให้เห็นความคิดในการตกแต่งร่างกาย ได้แก่ “สวมเสื้อโชว์สะดือ...ใส่เสื้อชั้นนอกเนื้อบางเบาโดยไม่ใส่เสื้อยกทรง” ซึ่งแสดงให้เห็นการแต่งกายที่เปิดเผยเนื้อหนัง ในรูปแบบวัฒนธรรมการแต่งกายแบบตะวันตก และการใช้อุปลักษณ์ว่า “มีของดีก็ต้องโชว์” เปรียบ “ร่างกาย” กับ “วัตถุสิ่งของ” ที่สามารถแต่งกายเปิดเผยเนื้อหนังในที่สาธารณะได้ และข้อความ “การแต่งกายของผู้หญิงที่ยั่วยุอารมณ์เพศนั้น เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดคดีข่มขืนเพิ่มขึ้น” แสดงให้เห็นมูลบทว่าอารมณ์ทางเพศของผู้ชายเกิดจากการแต่งกายของผู้หญิง ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้หญิงที่แต่งกายแบบเปิดเผยเนื้อหนังเป็นปัญหาของผู้ชายแทนที่จะมองว่าความผิดเกิดจากผู้ชายที่กระทำผิด

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

สวยหน่อยเถอะ (พลภัทร)

“สามีที่อยากให้ภรรยาแต่งเนื้อแต่งตัวให้น่าพิศวาสักนานๆ ครั้ง จะผิดอะไรไหมครับ ผมไม่ได้ต้องการให้เธอแต่งทุกวันทุกคืนเมื่อไหร่ สักอาทิตย์ละวันก็ได้ วันนั้นขอให้เธอทำผมสวยๆ แต่งหน้าให้แจ๋ว และสวมเสื้อผ้าบางเบาชวนใจให้สมเป็นผู้หญิงสักหน่อย ไม่ต้องนุ่งน้อยห่มน้อยอะไรหรอกครับ ผมต้องการแค่นั้นแหละ อย่างน้อยก็ให้ได้เปลี่ยนบรรยากาศสักวันหนึ่ง ผมมันคนทำงานทุกวันครับ นานๆ ได้เห็นเมียแจ๋วๆ บ้างก็ชื่นใจ แต่ภริยามผมเชื่อว่าผมเชียว...”

ผู้หญิงอาจจะมีเหตุผลหลายอย่างที่ไมยอมสวยเมื่ออยู่บ้าน “ซีก็ยกแต่งหน้าแต่งตา เสียเวลาเดียวกับที่ทำงานบ้านยุ่ง” หรือ “เสียดายเสื้อผ้าแพงๆ ดีๆ เอาไว้ใส่ไปไหนๆ ดีกว่า” หรือ “นุ่งโจร่งสะเดกตือออก จะลูกจะนังก็สบาย เสื้อก็ไม่ต้องจะนุ่งใส่ไปทำไมทั้งชั้นนอกชั้นใน ร้อนออก” เพราะเหตุเหล่านี้แหละ แม่บ้านจึงมักจะเป็นภาพที่ไม่น่าดู หัวยุ่งเป็นกระเซิง ไม่ก็ม้วนเป็นหลอดไว้เต็ม นุ่งโจร่งใส่เสื้อคอกระเช้าไม่ผิดกับ... เสื้อผ้าก็ไม่รู้ไปซุกออกมาจากซอกตู้ไหน ทั้งเก่าและทั้งหม่นหมอง มองเมื่อไหร่ก็ไม่สดชื่นขึ้นมาได้ แต่ถ้ามีแขกมาหาที่บ้านเธอก็จะเปลี่ยนโฉมได้งดงามทันที ทำไมนะ แยกถึงได้สำคัญกว่าสามีนัก

คนกันเองอย่างสามีนี้แหละสำคัญนักละ อย่าให้เขาเห็นเราจนถึงแก่นักเลย เขาต้องเบือนหน้าให้เขาได้มีโอกาสเห็นอะไรแปลกๆ ใหม่ๆ พอชื่นใจบ้างเถอะ อายุเขาจะได้ยืนๆ...อย่างมีความสุขด้วย

(๒ มีนาคม ๒๕๑๒)

จากตัวอย่าง ข้อความ “สามีที่อยากให้ภรรยาแต่งเนื้อแต่งตัวให้น่าพิศวาสักนานๆ ครั้ง จะผิดอะไรไหมครับ” เป็นการใช้คำถามวาทศิลป์เพื่อแสดงให้เห็นความต้องการของผู้ชายในการแต่งตัวของภรรยา โดยมีการเลือกใช้คำศัพท์บรรยายลักษณะการแต่งกายว่า “สวมเสื้อผ้าบางเบาชวนใจให้สมเป็นผู้หญิงสักหน่อย ไม่ต้องนุ่งน้อยห่มน้อย” ซึ่งเสื้อผ้าบางเบาจะทำให้เห็นรูปร่างของผู้หญิงได้ และทำให้เห็นว่าการเห็นอวัยวะหรือรูปร่างผ่านผ้าบางๆ จึงจะถือว่า “สมเป็นผู้หญิง” หรือเห็นความเป็นผู้หญิงได้ชัดเจน ขณะที่การแต่งกายแบบ “นุ่งโจร่งใส่เสื้อคอกระเช้า” เป็นการแต่งกายที่ไม่พึงประสงค์สำหรับผู้ชาย ซึ่งยังคงทำให้เห็นอำนาจในการมองของผู้ชายที่มีต่อการแต่งกายของผู้หญิง ดังนั้น ผู้เขียนจึงสรุปว่า “อายุเขาจะได้ยืนๆ...อย่างมีความสุขด้วย” เป็นการใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบเกินจริงว่าอายุของผู้ชายจะยืนได้ขึ้นอยู่กับการแต่งกายของผู้หญิง

ตัวอย่าง

ทัศนะชาย

ถ้าผมเป็นผู้หญิง (นายแมน)ถ้าผมเป็นผู้หญิง

ผมจะไม่ยอมให้เขาเห็นผมแต่งตัวปอน เซย หรือผิดกาลเทศะ

ผมจะไม่ยอมปล่อยให้ตัวเองเป็น “ยายเพ็ง” ในสายตาของเขาแน่ๆ

เพราะผมรู้ว่าผู้ชายนั้นรำคาญและเบื่อความไม่สบายตาทั้งหลายเท่าๆ กับรักความสวยงามที่ทำให้เขาสบายใจ

(ต้นกุมภาพันธ์ ๒๕๐๕)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำศัพท์ที่ทำให้เห็นความคิดในการตกแต่งร่างกาย ได้แก่ “แต่งตัวปอน เซย หรือผิดกาลเทศะ” ซึ่งแสดงให้เห็นการแต่งกายที่ไม่พึงประสงค์สำหรับผู้ชาย ในลักษณะต่างๆ คือ ความไม่เหมาะสมของการแต่งกาย การใช้คำเรียกผู้หญิง ได้แก่ “ยายเพ็ง” ก็เป็นการแสดงสภาพผู้หญิงที่ไม่พึงประสงค์หรือสภาพผู้หญิงที่ไม่ได้รับการตกแต่งให้สวยงาม แต่ความเห็นทั้งหมดนี้มาจากข้อความ “ถ้าผมเป็นผู้หญิง” ตามด้วยความเห็นในการแต่งกายของผู้หญิงที่จะต้องแต่งเพื่อผู้ชาย ซึ่งการแต่งกายของผู้หญิงอย่างไรถึงจะดีหรือเหมาะสมนั้นก็ขึ้นอยู่กับการประเมินจากสายตาของผู้ชาย อำนาจการมองของผู้ชายจึงมีความสำคัญต่อการแต่งกายของผู้หญิง

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

หญิงที่ดีพร้อม? (เตชินี)

คุณชอบผู้หญิงแบบไหน? คำถามนี้ใช้ถามผู้ชายทั้งหนุ่มน้อยหนุ่มมาก จะได้คำตอบมากมายหลายประการทีเดียว

ส่วนใหญ่จะต้องบอกว่าข้อสำคัญจะต้อง “สวยถูกใจผม”...

“นอกจากสวยถูกใจผมแล้วเธอจะต้องแต่งตัวเป็น แต่งตัวถูกกาลเทศะ ไปไหนๆผมจะได้ไม่อาย” รู้สึกว่าพ่อหนุ่มน้อยจะคิดถึงเรื่องนี้เพื่อตัวเองอย่างมาก อะไรๆก็ตามที่ ผู้หญิงจะต้องไม่ทำให้เขาได้อายเป็นใช้ได้

(๒ พฤษภาคม ๒๕๑๙)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำศัพท์ว่า “แต่งตัวเป็น แต่งตัวถูกกาลเทศะ” ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านการคำนึงถึงความเหมาะสมหรือแบบฉบับของการแต่งกายที่เห็นว่าเป็นดีนั้น ทำให้เห็นความคิดเรื่องความงามในการตกแต่งร่างกายของผู้หญิงว่าผู้หญิงพึงรู้จักการจัดการแต่งกายให้ตัวเองทั้งให้ดูดีและเหมาะสม เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ชาย ในความเห็นของผู้ชาย หรือการแต่งกายผู้หญิงยังคงอยู่ในอำนาจการมองเห็นการประเมินจากผู้ชาย

ตัวอย่าง

ทรยศนะชาย

นางในอุดมคติ (ภิงค์)

คุณ ข.

“ผมชอบผู้หญิงปราดเปรียวทันโลก ถึงผมจะไม่ชอบให้ผู้หญิงนั่งกระโปรงยาวแบบสมัยล่าสุด แต่ผมก็ต้องชมเธอแน่ถ้าเธอใส่ เพราะนั่นแสดงว่าเธอต้องมีความมั่นใจในตนเองอย่างเอกอ...”

คราวนี้มาถึงคุณ ง.

“ผมไม่ชอบผู้หญิงนั่งมินิสเกิร์ต ผมไม่เห็นว่าการนั่งกระโปรงสั้นมากๆ จะเป็นการทันสมัยที่ตรงไหน...”

(ออกจะหัวโบราณสักหน่อย)

(๓ มีนาคม ๒๕๑๓)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ผมจะไม่ชอบให้ผู้หญิงนุ่งกระโปรงยาวแบบสมัยล่าสุด” และ “ผมไม่ชอบผู้หญิงนุ่งมินิสเกิร์ต ผมไม่เห็นว่าการนุ่งกระโปรงสั้นมากๆ จะเป็นการทันสมัยที่ตรงไหน” เป็นการตัดสินการแต่งกายของผู้หญิงในความเห็นของผู้ชายว่า การแต่งกายแบบใดของผู้หญิงจึงจะเป็นที่พึงประสงค์สำหรับผู้ชาย และผู้ชายก็มีความเห็นในการแต่งกายของผู้หญิงแตกต่างกันไปตามความชอบส่วนตัว แต่ก็แสดงให้เห็นว่าการแต่งกายของผู้หญิงอยู่ในอำนาจการมองหรือการตัดสินจากผู้ชาย และข้อความ “เธอต้องมีความมั่นใจในตนเองอย่างเอกอุ” คำว่า “ต้อง” ยังแสดงให้เห็นทัศนคติภาวะถึงความมั่นใจในการแต่งกายของผู้หญิงกับพฤติกรรมความมั่นใจ ซึ่งก็เป็นที่พึงประสงค์สำหรับผู้ชายเช่นกัน ส่วนข้อความ “ออกจะหัวโบราณสักหน่อย” เป็นการใช้ถ้อยคำนัยผกผันขัดแย้งเพื่อจะบอกว่าผู้ชายที่ไม่ชอบผู้หญิงสวมกระโปรงมินิสเกิร์ตเป็นผู้ชายไม่ทันสมัย

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

คำคมสมัยใหม่ (พีชนีวรรณ)

คำคมที่ขอคัดในอันดับต่อไป เพื่อความรู้กว้างขวางของคุณผู้หญิงก็มีดังนี้คือ

“ผู้หญิงที่ใส่มินิสเกิร์ตไปทำงานนั้น เท่ากับจบชีวิตการทำงานของเธอเอง” (จริงร้อ)

“จะรู้ว่าลูกสาวโตเร็วแค่ไหน ดูได้จากชุดมินิสเกิร์ตของคุณแม่ที่หายไปจากตู้” (จริงใหม่)

(๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๐)

จากตัวอย่าง มีการใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่ใช้คำเสียงพิเศษ ได้แก่ ข้อความ “ผู้หญิงที่ใส่มินิสเกิร์ตไปทำงานนั้น เท่ากับจบชีวิตการทำงานของเธอเอง” (จริงร้อ) และ ข้อความ “จะรู้ว่าลูกสาวโตเร็วแค่ไหน ดูได้จากชุดมินิสเกิร์ตของคุณแม่ที่หายไปจากตู้” (จริงใหม่) เพื่อต้องการประชดหรือล้อเลียนผู้หญิงที่นิยมแต่งกายด้วยชุดมินิสเกิร์ตกับความเหมาะสมของผู้หญิง แต่ก็ทำให้เห็นว่าเรื่องของการแต่งกายเป็นความนิยมที่สามารถสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นได้

ความคิดเรื่องการตกแต่งร่างกายให้งามในที่นี้ พบว่ามีการเข้ามาของแฟชั่นอย่างเต็มที่โดยไม่มีการเรียกร้องให้กลับไปแต่งกายแบบไทยอีก แต่จะเป็นการเตือนให้ผู้หญิงเห็นถึงความเหมาะสมในการรับวัฒนธรรมการแต่งกายแบบตะวันตก โดยเฉพาะการแต่งกายที่เป็นที่นิยมในยุคขณะนั้นๆ เช่น กระโปรงแบบมินิสเกิร์ต พร้อมๆ กับความคิดในการต่อต้าน ดังที่สมรภัช ชัยสิงห์กานานนท์ (๒๕๔๔: ๑๘๕-๑๘๖) กล่าวว่า ประมาณ พ.ศ.๒๕๑๑ เป็นต้นมา ผู้หญิงนิยมมินิสเกิร์ต กระโปรงสั้นเป็นสิ่งที่ละเมิดเกณฑ์ที่สังคมกำหนดเพราะฝ่าฝืนมาตรฐานของกุลสตรีไทย ดังนั้น สำนักนายกรัฐมนตรียังได้ออกกฎหมายข้อบังคับว่าด้วยการแต่งกายของข้าราชการหญิง บังคับใช้ วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๑๖ สรุปความว่า ห้ามข้าราชการสตรีนุ่งกระโปรงเลยเข้าขึ้นไป

นอกจากการนุ่งกระโปรงแบบมินิสก็จะเป็นที่กล่าวถึงมาก เพราะเป็นจุดเริ่มต้นในการเปิดเผยเนื้อหนังของผู้หญิงในที่สาธารณะนั้น มินิสก็ยังอาจถือเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของผู้หญิงที่มีทั้งกระแสความนิยมแฟชั่น การคำนึงสิทธิในการแต่งกายของตน แม้ว่าจะมีอีกกระแสที่คอยคัดค้านความคิดนี้อยู่ด้วยก็ตาม แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธความจริงที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางความคิดที่เห็นได้ด้วยรูปธรรมหรือการแต่งกาย อีกทั้งการแต่งกายในช่วงนี้ของผู้หญิงก็ยังสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงต้องแต่งกายให้สวยงามในสายตาของผู้ชาย และต้องแต่งกายให้เหมาะสมกับผู้ชายด้วย ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้หญิงเริ่มเข้าสังคมมากขึ้น ความคิดที่ผู้หญิงถือเป็นส่วนประกอบหนึ่งของผู้ชายนี้สอดคล้องกับอุดมการณ์ปีศาจปไตโดยที่ผู้หญิงต้องตกอยู่ใต้อำนาจการมองจากผู้ชาย แต่ในขณะที่เดียวกันก็พบความเห็นที่ต่างไปจากข้างต้นที่ไม่นิยมการตามกระแสแฟชั่นเพียงอย่างเดียวของผู้หญิง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

ยุค 'ไร้เดียงสา' (เซมพัสเตอร์)

...แม่สาวน้อย "ทวิกกี" คนนี้ก็กลายเป็นโฉมงามหน้าปกที่ถ้าใครไม่รีบไปคว่ำมาแล้วก็จะกลายเป็นนิตยสารที่ "เซย" ไปทันที

โลกเราก็เป็นอย่างนี้แหละ คลังชุดกางเกงยาวกันนักก็เปลี่ยนเป็น มินิสก็เกิดกันเสียบ้าง คลังกับนางแบบทรวดทรงอวบกันแล้ว ก็ต้องเปลี่ยนมาเป็นนางแบบที่มีแต่กระดุกและมีหน้าเหมือนเด็กผู้ชาย ซี้ตี๋มคนหนึ่งกันเสียที่

เวลานี้เสื้อผ้าในลักษณะทรวดทรงตรง ๆ ลีบ ๆ ของทวิกกีมีออกมาล้นตลาดแล้ว เพราะเธอเป็นตัวโปรดของวัยรุ่น ...

ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ข้าพเจ้าพบคำตอบแล้วว่ายุคนี้เป็นยุคของคนแบบ "ไร้เดียงสา" (ซึ่งเป็นจริง ๆ ไม่ใช่แก๊งค์) และยุคของคนที่มีท่วงท่าซื่อ ๆ ซึ่งที่จริงก็แสนจะง่ายตาย แต่ทว่าบัดนี้มันได้กลายเป็นของวิเศษขึ้นมาเพราะเรา "ย้อม" ที่ทำของเราจนเป็นคนที่ถูกสังคม "ฉาบ" เอาไว้ให้กันหมด ครั้นแล้ว เราก็ต้องวกมาขึ้นชมกับความเป็นธรรมชาติกันใหม่ซึ่งน่าชื่นเพียงไหน เราก็คงจะพอหายกันได้แล้ว

(๔ มิถุนายน ๒๕๑๐)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ "คลังชุดกางเกงยาว...มินิสก็เกิด...เสื้อผ้าในลักษณะทรวดทรงตรง ๆ ลีบ ๆ" ซึ่งเป็นการแต่งกายตามแบบแฟชั่นตะวันตก โดยไม่ได้ห้ามหรือต่อต้าน เรียกร้องให้กลับมาแต่งชุดไทยเช่นช่วงแรก แต่เป็นการบอกถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงในสังคมตามสมัยนิยมมากกว่า โดยเฉพาะการใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจว่า "คลัง" กับผู้หญิงเพื่อให้ภาพผู้หญิงที่นิยมกระแสแฟชั่นมากกว่าปกติ ซึ่งอาจให้ภาพด้านลบกับผู้หญิงที่ชอบเปลี่ยนแฟชั่นได้ วัยรุ่นที่นิยมแฟชั่นเป็นสิ่งที่ผู้เขียนเรียกว่า "ยุคไร้เดียงสา" นั้น ผู้เขียนให้ความเห็นว่า "เรา "ย้อม" ที่ทำของเราจนเป็นคนที่ถูกสังคม "ฉาบ" เอาไว้ให้กันหมด" การใช้คำเรียกว่า "เรา" ในที่นี้เป็นคำที่รวมเรียกผู้หญิงที่นิยมแฟชั่นว่าเป็นผู้เปลี่ยนตัวเองจนมีผลไปทั้ง

นอกจากการนุ่งกระโปรงแบบมินิสก็จะเป็นที่กล่าวถึงมาก เพราะเป็นจุดเริ่มต้นในการเปิดเผยเนื้อหนังของผู้หญิงในที่สาธารณะนั้น มินิสก็ยังอาจถือเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของผู้หญิงที่มีทั้งกระแสความนิยมแฟชั่น การคำนึงสิทธิในการแต่งกายของตน แม้ว่าจะมีอีกกระแสที่คอยคัดค้านความคิดนี้อยู่ด้วยก็ตาม แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธความจริงที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางความคิดที่เห็นได้ด้วยรูปธรรมหรือการแต่งกาย อีกทั้งการแต่งกายในช่วงนี้ของผู้หญิงก็ยังสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงต้องแต่งกายให้สวยงามในสายตาของผู้ชาย และต้องแต่งกายให้เหมาะสมกับผู้ชายด้วย ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้หญิงเริ่มเข้าสังคมมากขึ้น ความคิดที่ผู้หญิงถือเป็นส่วนประกอบหนึ่งของผู้ชายนี้สอดคล้องกับอุดมการณ์ปีศาจปไตปไตที่ผู้หญิงต้องตกอยู่ใต้อำนาจการมองจากผู้ชาย แต่ในขณะเดียวกันก็พบความเห็นที่ต่างไปจากข้างต้นที่ไม่นิยมการตามกระแสแฟชั่นเพียงอย่างเดียวของผู้หญิง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

ยุค 'ไร้เดียงสา' (เซมพัสเตอร์)

...แม่สาวน้อย "ทวิกกี" คนนี้ก็กลายเป็นโฉมงามหน้าปกที่ถ้าใครไม่รีบไปคว้ามาแล้วก็จะกลายเป็นนิตยสารที่ "เซย" ไปทันที

โลกเราก็เป็นอย่างนี้แหละ คลังชุดกางเกงยาวกันนักก็เปลี่ยนเป็น มินิส เกิดกันเสียบ้าง คลังกับนางแบบทรวดทรงอวบกันแล้ว ก็ต้องเปลี่ยนมาเป็นนางแบบที่มีแต่กระดุกและมีหน้าเหมือนเด็กผู้ชาย ขี้ตมคนหนึ่งกันเสียที่

เวลานี้เสื้อผ้าในลักษณะทรวดทรงตรง ๆ ลีบ ๆ ของทวิกกีมีออกมาล้นตลาดแล้ว เพราะเธอเป็นตัวโปรดของวัยรุ่น ...

ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ข้าพเจ้าพบคำตอบแล้วว่ายุคนี้เป็นยุคของคนแบบ "ไร้เดียงสา" (ซึ่งเป็นจริงๆ ไม่ใช่แกล้งทำ) และยุคของคนที่มีท่วงท่าซื่อๆ ซึ่งที่จริงก็แสนจะง่ายตาย แต่ทว่าบัดนี้มันได้กลายเป็นของวิเศษขึ้นมาเพราะเรา "ย้อม" ที่ทำของเราจนเป็นคนที่ถูกสังคม "ฉาบ" เอาไว้ให้กันหมด ครั้นแล้ว เราก็คงต้องวก มาชื่นชมกับความเป็นธรรมชาติธรรมดาที่กันใหม่ซึ่งนำขึ้นเพียงไหน เราก็คงจะพอหายกันได้แล้ว

(๔ มิถุนายน ๒๕๑๐)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ "คลังชุดกางเกงยาว...มินิสเกิด...เสื้อผ้าในลักษณะทรวดทรงตรง ๆ ลีบ ๆ" ซึ่งเป็นการแต่งกายตามแบบแฟชั่นตะวันตก โดยไม่ได้ห้ามหรือต่อต้าน เรียกร้องให้กลับมาแต่งชุดไทยเช่นช่วงแรก แต่เป็นการบอกถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงในสังคมตามสมัยนิยมมากกว่า โดยเฉพาะการใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจว่า "คลัง" กับผู้หญิงเพื่อให้ภาพผู้หญิงที่นิยมกระแสแฟชั่นมากกว่าปกติ ซึ่งอาจให้ภาพด้านลบกับผู้หญิงที่ชอบเปลี่ยนแฟชั่นได้ วัยรุ่นที่นิยมแฟชั่นเป็นสิ่งที่ผู้เขียนเรียกว่า "ยุคไร้เดียงสา" นั้น ผู้เขียนให้ความเห็นว่า "เรา "ย้อม" ที่ทำของเราจนเป็นคนที่ถูกสังคม "ฉาบ" เอาไว้ให้กันหมด" การใช้คำเรียกว่า "เรา" ในที่นี้เป็นคำที่รวมเรียกผู้หญิงที่นิยมแฟชั่นว่าเป็นผู้เปลี่ยนตัวเองจนมีผลไปทั้ง

สังคม และข้อความ “เราก็คงต้องวมมาชื่นชมกับความเป็นธรรมคาธรรมชาติดั้งใหม่” แสดงให้เห็น มุมบทบาทของผู้เขียนที่ทำให้เห็นว่าวัยรุ่นปัจจุบันนิยมแฟชั่นกันจนไม่มีใครที่แต่งกายแบบคนทั่วไป ในสังคม และผู้เขียนก็ยังมีเชื่ออีกว่าเรื่องของแฟชั่นเป็นเรื่องที่มีวัฏจักร การแต่งกายที่ เริ่มต้นด้วยความธรรมดา ธรรมดา เป็นสิ่งที่จะกลับมาได้รับความนิยมอีกในอนาคต

ตัวอย่าง

ตอบปัญหา (จินตนา๒)

เรื่องของคนหน้าเกลียด

ถาม ‘วิมล ประสานทรัพย์’ ลาดกระบัง

ตอบ ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยเข้าใจผิดว่าเขาโฆษณาอะไรก็ใช้หมด เสื้อผ้าก็ซื้อตามแบบตามสีที่เขา ลงในหนังสือ ผมเผ้าทำให้พิศดารกว่าธรรมดา และที่แย่ที่สุดคือการพอกเอาแก้วแหวนเงินทองเพชรพลอยให้ เต็มตัว เรียกว่าจนหลบลายตาใครไม่ได้ใครเห็นเป็นต้องมอง และเมื่อมองแล้วเขาก็พบว่าสิ่งประดับเหล่านั้น ‘สวย’ แต่ขัดกับความ ‘ไม่สวย’ ของคุณ ซึ่งหากคุณปล่อยไปตามธรรมชาติ ตกแต่งตนเองแต่พอสถานประมาณ ‘ตัว’ ของเราเองจะไม่เป็นคะแนนลบ เพราะไม่ต้องแข่งกับสิ่งประดับอย่างอื่น

(๖ สิงหาคม ๒๕๓๘)

จากตัวอย่าง ข้อความ “หากคุณปล่อยไปตามธรรมชาติ ตกแต่งตนเองแต่พอสถาน ประมาณ ‘ตัว’ ของเราเองจะไม่เป็นคะแนนลบ เพราะไม่ต้องแข่งกับสิ่งประดับอย่างอื่น” ความ สวยของสิ่งที่มาประดับร่างกายที่ “ไม่สวย” นั้น ไม่สำคัญเท่ากับการจัดการร่างกายของตัวเองให้ ดูดีในแบบธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นว่าผู้ตอบปัญหาเห็นว่าผู้หญิงทุกคนมีความงามตาม ธรรมชาติของแต่ละคนอยู่แล้ว ขึ้นอยู่กับผู้หญิงแต่ละคนจะรู้จักจัดการสภาพร่างกายของตัวเอง ให้ดูดีตามธรรมชาติได้หรือไม่

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

ผู้หญิงไทยใน ร.ศ.๒๐๐ (จ.อ.หนัด)

ถ้าจะแบ่งให้เห็นการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในทางสังคมของผู้หญิงช่วงหนึ่งร้อยปีหลังของ กรุงรัตนโกสินทร์แล้ว แบ่งคร่าวๆ ได้เป็น ๔ ช่วง คือช่วงรัชกาลที่ ๕-๖ ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ และช่วง มินิสเกิดหรือหลัง ๒๕ พุทธศตวรรษ

ทั้งสี่ช่วงนี้ดูเหมือนช่วงมินิสเกิดจะเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาในทางสังคมของ ผู้หญิง

อย่าลืมว่าการที่ผู้หญิงเมื่อยี่สิบปีที่แล้วลุกขึ้นมานุงมินิสเกิดกันนั้นไม่ใช่เรื่องเล็กๆ แล้วก็ไม่ใช่เรื่องที่มี ความหมายเพียงการแต่งกายสำหรับผู้หญิงแล้วการเกิดขึ้นของมินิสเกิดนั้น นับเป็นการปฏิวัติครั้งใหญ่ที่สุด ครั้งหนึ่งที่ยกสถานะของผู้หญิงขึ้นมาอย่างมหาศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้หญิงไทย

การเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงไทยนั้นเกิดขึ้นโดยแรงดึงจากการรับอารยธรรมตะวันตกทั้งสิ้น ในเรื่อง กระโปรงมินิสเกิดนี้ก็เช่นกัน การที่ผู้หญิงสาวซึ่งนุ่งผ้าปิดเขามาตลอดแต่สมัยปู่ย่า กล้าเปิดหัวเข่าในที่ สาธารณะ กล้านุงกระโปรงที่สั้นขึ้นไปจนแทบจะล้นเนื้อที่อันเดอร์แวร์นั้น แสดงให้เห็นว่าเธอได้ทำลายกำแพง

ประเพณีต้องห้ามด้านสุดท้ายอันใหญ่ยิ่งแหลกลก นับแต่นั้นมาไม่มีอะไรอีกแล้วที่เธอจะทำไม่ได้ในส่วนที่เกี่ยวกับการแสดงตนต่อสาธารณชน

(๔ เมษายน ๒๕๒๕)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำศัพท์ที่ทำให้เห็นความคิดในการตกแต่งร่างกาย ได้แก่ “มินิสเก็ต...กล้าเปิดหัวเขา...กล้านุ่งกระโปรงที่สั้นขึ้นไปจนแทบจะล้ำเนื้อที่อันเดอร์แวร์” ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะการแต่งกายที่มีการเปิดเผยเนื้อมากขึ้น ส่วนการเลือกใช้คำศัพท์ว่า “นุ่งผ้าปิดเขา” ซึ่งแสดงให้เห็นการคำนึงถึงความเหมาะสมหรือแบบฉบับของการแต่งกายในอดีต และข้อความ “ทำลายกำแพงประเพณีต้องห้ามด้านสุดท้ายอันใหญ่ยิ่งแหลกลก” แสดงให้เห็นการใช้อุปลักษณ์เปรียบ “กำแพงประเพณี” กับ “ความคิดแบบโบราณ” และคำว่า “ทำลาย” ก็เหมือนเปรียบผู้หญิงที่แต่งกายเปิดเผยเนื้อตัวว่าเป็นอาวุธสำคัญที่ใช้กำจัดความคิดแบบโบราณออกไปได้

ตัวอย่าง

ถ้อยแถลง

“ดิฉันสงสัยมานานว่าคนที่มีความรู้ความสามารถระดับอาจารย์ “จินตนา ๒” ทำไม่ถึงได้ไปยุ่งกับเรื่องประกวดนางงามที่ไร้สาระขนาดนั้นมานานักหนา ที่แรกก็คิดว่าท่านคงจะเสียอันนอนใครไม่ได้ แต่เพิ่งมาเข้าใจในคำตอบของท่านเองว่าท่านต้องการใช้ ‘สมอม’ ของท่าน ไปทำการคัดเลือกผู้หญิงที่ทะเยอทะยาน หลงตัวถึงกับยอมแต่งชุดที่เรียกว่าเกือบจะแก้ผ้า ขึ้นเดินให้ชาวบ้านดูกันทั่วประเทศ (หรือแม้แต่ทั่วโลก) อย่างนั้นและการตัดสินใจไม่ได้แสดงให้เห็นถึงการใช้สมอมของนางงามแต่อย่างใดเลย....

‘ว. ศรีบุรี’

...เรื่องประกวดนางสาวสวยงามต่างๆ นั้น เป็นข้อโต้แย้งกันไม่รู้จบ ยิ่งโต้แย้งกันไป ชุดแต่งกายก็เว้าแหงยังขึ้น ตามปรารถนาของบริษัทที่ผลิตเสื้อชาย...

(๓ กันยายน ๒๕๓๒)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำศัพท์ที่ทำให้เห็นความคิดในการตกแต่งร่างกาย ได้แก่ การเลือกใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจว่า “ทะเยอทะยานหลงตัวถึงกับยอม” กับผู้หญิงที่ประกวดนางงามซึ่งให้ภาพด้านลบกับผู้หญิงที่แต่งกายแบบเปิดเผยเนื้อหนังในที่สาธารณะ และข้อความ “แต่งชุดที่เรียกว่าเกือบจะแก้ผ้า...ชุดแต่งกายก็เว้าแหง” แสดงให้เห็นภาพการแต่งกายของผู้หญิงในการเปิดเผยเนื้อหนัง โดยเฉพาะความคิดของผู้ถามปัญหาซึ่งไม่ยอมรับการเปิดเผยเนื้อตัวในที่สาธารณะ แต่ผู้ตอบปัญหากลับมองไปถึงเรื่องของธุรกิจหรือผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์จากการแต่งกายดังกล่าวมากกว่าจะมองเพียงเรื่องที่คนในสังคมไทยรับไม่ได้เท่านั้น ซึ่งเรื่อง que ผู้ถามปัญหาให้ความสำคัญ คือ “การตัดสินใจไม่ได้แสดงให้เห็นถึงการใช้สมอมของนางงามแต่อย่างใดเลย” แสดงให้เห็นมุมมองว่าการประกวดนางงามเป็นการตัดสินใจจากผู้หญิงที่สวยเพียงอย่างเดียว ดังนั้น นางงามจึงอาจเป็นผู้หญิงที่สวยแต่โง่ในความเห็นของผู้ถามปัญหาได้

ความคิดเรื่องการตกแต่งร่างกายเพื่อให้งามในที่นี้ แสดงให้เห็นความคิดที่ต่างกันเรื่องแฟชั่นที่เห็นว่าแฟชั่นเป็นกระแสหนึ่งที่เข้าเปลี่ยนแปลงการแต่งกายของผู้หญิง แต่ผู้หญิงควรคำนึงถึงความงามตามธรรมชาติของตนมากกว่าจะนึกถึงแฟชั่น ส่วนการแต่งกายแบบเปิดเผยเนื้อตัวนั้นบางครั้งก็ถูกมองว่าเป็นเพราะผู้หญิงต้องการเรียกร้องสิทธิในการแต่งกายให้ตัวเอง หรือคนที่ไม่เห็นด้วยเพราะเห็นว่าผู้หญิงควรให้คุณค่ากับการศึกษา หากความรู้มากกว่าการเปิดเผยเนื้อตัวในที่สาธารณะซึ่งความคิดในเรื่องการแต่งกายที่โชว์เนื้อหนังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมไทยมาตั้งแต่ช่วงแรกแล้ว ขณะที่การเปิดเผยเนื้อตัวในมุมมองนี้ได้ถูกเปิดกว้างมากขึ้น โดยมีการเชื่อมโยงความคิดที่จะให้ผู้หญิงเห็นความสำคัญกับเรื่องอื่นที่จะเป็นประโยชน์กับผู้หญิง และยังทำให้เห็นว่าผู้หญิงมีสิทธิในการแต่งกายให้กับตัวเองเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ สอดคล้องกับอุดมการณ์สตรีนิยมที่ว่า การแต่งกายจะมีรูปแบบอย่างไรผู้หญิงก็มีสิทธิที่จะเลือกแต่งกายด้วยตัวเอง

๒. พฤติกรรม

จากการศึกษาข้อมูลในนิตยสารสตรีสารพบว่า พฤติกรรมของผู้หญิงจัดเป็นอีกความคิดสำคัญหนึ่งที่ผู้ผลิตนิตยสารต้องการจะสื่อ สร้าง ผู้หญิงในแบบที่สตรีสารเห็นว่าผู้หญิงไทยควรจะเป็น ประพฤติ ปฏิบัติ เพราะคำว่าพฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า. (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒) จากความหมายดังกล่าวทำให้เห็นว่าพฤติกรรมเป็นลักษณะการแสดงออกที่ย่อมจะปรากฏให้เห็นได้ จนนำมาสู่การนำเสนอความคิดเห็นของผู้เขียนถึงพฤติกรรมของผู้หญิง และจากข้อมูลก็พบว่าสามารถแบ่งพฤติกรรมเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ ได้ดังนี้

๒.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ

จากการศึกษาทฤษฎีทางภาษาพบว่ามีความสัมพันธ์กับความคิดที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพศได้แก่ การปฏิสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามทั้งความเป็นส่วนตัวและในที่สาธารณะ เรื่องของพรหมจรรย์หรือเพศสัมพันธ์ เป็นต้น ความคิดที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเพศนี้อาจสอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องเพศวิถี (Sexuality) ดังที่พริตรา แซ่ก้วย (๒๕๔๗) ได้ให้ความหมายของเพศวิถีว่าหมายถึงวิถีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความปรารถนาทางเพศ สำหรับความเห็นสายสตรีนิยมเกี่ยวกับเพศวิถีจะนิยามครอบคลุมถึงเสนาหา อารมณ์ การกตขี้ และการต่อสู้ นั้น สามารถจัดประเภทของเพศวิถีได้โดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้

๑. เพศวิถีที่อาจจะก่อให้เกิดการสืบพันธุ์ และเพศวิถีที่ไม่อาจจะก่อให้เกิดการสืบพันธุ์

๒. ประเภทของวัตถุแห่งเสนาหา (Object Choice)

๓. การใช้ความรุนแรง

๔. ปัจจัยทางอายุ ชนชั้น ชาติพันธุ์ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม

จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาจึงทำให้พบว่ามีทั้งพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ของผู้ชาย ผู้หญิงหรือสังคมโดยรวม แต่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในระยะเวลา ๔๘ ปี อาจต้องใช้ระยะเวลานานจึงจะพบความเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งอาจเนื่องจากเรื่องของพฤติกรรมหรือความคิดในเรื่องเพศเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าการแต่งกาย ดังนั้น ความคิดในที่นี้จึงสามารถจัดแบ่งช่วงเวลาได้เป็น ๒ ช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๙๑-๒๕๒๐

จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การเลือกใช้คำเรียกผู้หญิง การใช้ทัศนภาวะ การอ้างถึง การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้อุปลักษณ์ การใช้มูลบท และการใช้สทบท เป็นต้น พบว่าได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ได้แก่

๑. ยังคงให้ผู้หญิงได้ยึดถือกรอบของจารีตประเพณี เช่น ไม่ยอมรับผู้หญิงท้องไม่มีพ่อ ไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงใกล้ชิดผู้ชาย ผู้หญิงไม่ควรอ่านหนังสือประโลมโลก และผู้หญิงไม่ควรนั่งรถกับผู้ชายสองคน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องของศีลธรรมอันดีที่คอยกำกับพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิง

๒. พรหมจรรย์ของผู้หญิงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้หญิงต้องรักษาไว้ เพราะเป็นเรื่องของศักดิ์ศรีความเป็นผู้หญิง และยังเป็นความต้องการของผู้ชายและสังคมเช่นกัน

๓. สังคมไม่ยอมรับให้ผู้หญิงมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายหลายคน แต่กลับยอมรับให้ผู้ชายมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงหลายคนได้

๔. ผู้หญิงเป็นฝ่ายถูกกระทำ หรือรองรับความปรารถนาทางเพศให้ผู้ชาย

ความคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศในช่วงนี้ ยังคงยึดมั่นให้ความสำคัญกับความคิดเรื่องพรหมจรรย์ของผู้หญิง โดยผูกความคิดนี้ไว้กับศักดิ์ศรีของความเป็นผู้หญิง และยังไม่ยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างเพศแบบใกล้ชิด แต่ก็เริ่มมีบางความคิดที่ต่อรองกับความคิดเดิมคือการอนุญาตให้ผู้หญิงและผู้ชายไปไหนตามลำพังอย่างมีขอบเขต และยอมรับความใกล้ชิดในรูปแบบของกิจกรรม เช่น การลีลาศ เป็นต้น เช่น

ตัวอย่าง

ท่านถาม-เราตอบ (จินตนา)

ตอบ ผู้บริสุทธิ์

ผู้ชายที่รู้จักชอบพอกับผู้หญิง เมื่อใครรักกันหรือไม่ได้สนองความรัก กลับไปเที่ยวให้ร้ายว่าหญิงเสียความบริสุทธิ์กับเขานั้น เป็นผู้ชายแต่ชื่อจิตใจของเขาเลวทรามยิ่งกว่าสัตว์ เป็นที่รังเกียจแก่ชายที่เกิดมาในเพศเดียวกับสัตว์ในรูปคนชนิดนี้แสดงตัวเขาว่าเป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว มิได้นึกถึงผู้อื่นที่ต้องได้รับความ

เสียหาย ไม่น่าสมาคมอีกต่อไป ส่วนข้อหาของเขานั้นไม่จำเป็นต้องเดือดเนื้อร้อนใจอะไรเลย ใครพูดขึ้นก็หัวเราะเป็นที่ขบขันเสียเถิด การกล่าวร้ายป้ายสี ฝ่ายกระทำจะต้องเป็นขาดทุนในที่สุด

ส่วนคู่รักที่เขาหลงเชื่อคำกล่าวที่ไร้สาระเช่นนั้นย่อมแสดงตนบกพร่อง คือเป็นคนหุนเบา เชื่อง่ายเขาไม่ให้เกียรติแก่เรา เห็นเราเป็นคนใจง่าย ทางที่ถูกเขาควรจะได้ถามให้ทราบความจริง และให้โอกาสหนูชี้แจงแล้วไปกระทบทหน้านายคนนั้นให้สมกับที่ใส่ร้ายคนรักของเขา จินตนาเห็นว่าไม่ได้ความทั้งคู่

(ต้นมิถุนายน ๒๔๙๖)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำเรียกผู้หญิง ได้แก่ “ผู้บริสุทธิ์และคนใจง่าย” คำว่า “ผู้บริสุทธิ์” ที่ผู้ถามปัญหาใช้เรียกผู้ตอบปัญหานั้นสามารถตีความได้ ๒ ด้าน คือผู้บริสุทธิ์จากการกล่าวให้ร้าย และผู้บริสุทธิ์จากผู้ชายคือยังเป็นสาวพรหมจรรย์ ส่วนคำว่า “คนใจง่าย” ใช้เรียกผู้หญิงที่เสียความบริสุทธิ์ให้กับผู้ชายได้ง่ายซึ่งทำให้เห็นความคิดในเรื่องของความบริสุทธิ์หรือพรหมจรรย์ของผู้หญิงว่ามีความสำคัญกับผู้หญิงมาก ส่วนคำเรียกผู้หญิงว่า “ผู้หญิง(ไทย)เรา” ข้อความ “กลับไปเที่ยวให้ร้ายว่าหญิงเสียความบริสุทธิ์กับเขา” แสดงให้เห็นมูลบทว่าความบริสุทธิ์ของผู้หญิงมีความสำคัญมาก จากคำว่า “เสียความบริสุทธิ์” เหมือนความบริสุทธิ์เป็นของสำคัญของผู้หญิง และผู้ทำให้ของมีค่าของผู้หญิงเสียไป หรือ “ได้ความบริสุทธิ์” ก็คือผู้ชาย ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้ชายมีอำนาจทางเพศเหนือกว่าผู้หญิง เพราะเป็นผู้ที่มีแต่ “ได้” ส่วนผู้หญิงเป็นผู้ “เสีย” เนื่องจากความคิดเรื่อง “บริสุทธิ์” มากำกับวิถีปฏิบัติของผู้หญิงและยังสามารถกำหนดคุณค่าความดีงามให้กับผู้หญิงได้อีกด้วย

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

เพชรรั้ว (ระฆัง)

ใครบ้างน่อยากได้แหวนเพชรที่เป็นรอยตำหนิ นอกจากว่าจะได้มาเปล่าๆ แต่ก็ไม่ใคร่อยากใส่หนักหรอก เพราะอายุถ้าใครสังเกตเห็น จะขายก็ยาก ไม่มีใครเขาอยากซื้อก็ได้อย่างเดี๋ยวนั้นเอาไว้ใส่หลอกใครๆ เขาให้ดูไกลๆเท่านั้น

ฉันใดก็ฉันนั้น ผู้หญิงที่เรือนกายไม่บริสุทธิ์ ผู้ชาย (ที่รู้) ย่อมไม่ปรารถนา นอกจากผู้ชายใจพระที่ไม่ถือสา กับมลทินภายนอก แต่ถึงผู้ชายใจพระก็เถอะ ถ้าใครมาย้ำหัวตะปู้เรื่องที่เขาไม่ถืออยู่บ่อยๆ หนักเข้าก็ต้องเกิดถือขึ้นมาสักวันหนึ่งแล้วที่นั้นก็ถึงคราวต้องถอดแหวนทิ้ง ถ้าถอดไม่ออกก็ยุ่งกันไปอีกตลอดชีวิต

เพราะอย่างนี้ผู้ชายจึงเลือกผู้หญิงนัก บางคนว่าเลือกดีแล้วยังไปพบรอยตำหนิของเธอเข้าจนได้ แต่งงานกันไม่เท่าไรจึงต้องเลิกร้าง เพราะสองหูทวนไม่ไหว น้อยคนนักที่จะปลงตกยอมให้ใครๆ ต่อเขาให้บนศีรษะหน้าเฉยตาเฉย ก็เรื่องอะไรเล่า เป็นคนดีๆ ไม่ชอบ อยู่ๆ ก็จะทำให้เขาเรียกเป็นตัวอะไรที่เขาใช้ไถนาไปเสียได้

ผู้หญิงบางคนเห็นว่าผู้ชายเอาเปรียบ เพราะตัวเองอาจผ่านใครต่อใครมาแล้วจนโชกโชน แต่กลับต้องการให้คนเป็นคนแรกของผู้หญิงที่จะร่วมชีวิต ข้อนี้ต้องขอย้อนไปให้ธรรมชาติผู้สร้างผู้ชายมาให้ได้เปรียบ ที่ไม่มีความบริสุทธิ์จะเสีย และกลับดูเหมือนว่าผู้ชายที่ยังไม่บริสุทธิ์ คือผ่านชีวิตหรือผู้หญิงอย่างโชกโชนมาแล้ว จะเป็นสามีที่น่าวางใจไปเสียอีก เพราะประสบการณ์ของเขาในอดีตทำให้เขาไม่หวั่นไหวง่ายกับความ

เขี้ยวคนต่าง ๆ ความไม่บริสุทธิ์ของผู้ชายเป็นกำไรแห่งชีวิตของเรา แต่สำหรับผู้หญิงนั้นต้องนับเป็นการขาดทุนอย่างไม่มีวันถอนทุนคืนมาได้

ทำไมผู้ชายจึงไม่หาผู้หญิงที่ไม่มีราศี เหตุผลง่ายที่สุด เพราะเขาต้องการคนที่เหมาะสมที่จะมาเป็นส่วนสำคัญของชีวิตเขา คือทั้งเพื่อนร่วมสุขทุกข์ และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือเป็นแม่ของลูก ผู้หญิงคือแม่พิมพ์ของลูกอย่างที่เราชอบเปรียบ ถ้าแม่พิมพ์บกพร่องเสียแล้วย่อมเป็นการยากที่จะพิมพ์ออกมาให้ได้ดีเท่าที่ควร

ผู้หญิงบริสุทธิ์ไม่มีวันล้าสมัย ใครเขาจะว่าเซยหรือคร่ำครึก็ปล่อยให้เขาว่าไปเถิด เพราะอะไรที่ถูกต้องทำนองคลองธรรมและเป็นความดีความงามย่อมคงทนอยู่ชั่ววันรันดร์ อย่างนี้กว่าจะลอกใครทุกคนได้สำเร็จ เพราะคนหนึ่งที่ลอกไม่ได้คือคนที่อยู่ในกระเจกนั้นเอง

(๑ กันยายน ๒๕๑๑)

จากตัวอย่าง การใช้คำอุปลักษณ์ ได้แก่ “เพชรราว...แหวนเพชรที่เป็นรอยตำหนิ...รอยตำหนิ...” เป็นการเปรียบผู้หญิงที่เรือนกายไม่บริสุทธิ์กับเพชรราวหรือแหวนเพชรที่มีรอยตำหนิ ถือเป็น การให้ความสำคัญกับพรหมจรรย์ผู้หญิง เช่นเดียวกับความเปรียบว่า “แม่พิมพ์บกพร่องเสียแล้ว...พิมพ์” โดยเปรียบผู้หญิงกับแม่พิมพ์หรือต้นแบบโดยมีความคิดเรื่องของพรหมจรรย์เป็นสำคัญ และการถูกกรอบความคิดที่ว่าผู้หญิงที่มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้แต่งงานถือเป็นผู้หญิงที่กระทำผิดจารีตเป็นผู้หญิงไม่ดี ผู้หญิงจึงควรรักษากรอบประเพณีวิถีปฏิบัติของสังคม ดังนั้นจึงได้มีความเปรียบผู้ชายว่า “ต่อเขาให้บนศีรษะ” เป็นการเปรียบผู้ชายกับวัวหรือควายที่ได้ผู้หญิงเสียพรหมจรรย์มาเป็นเมียถือว่าเป็นผู้ชายที่โง่ ตรงข้ามกับความเปรียบของผู้ชายที่ว่า “ผู้ชายใจพระ” เพื่อเปรียบกับผู้ชายที่ยอมรับผู้หญิงที่ผ่านการมีเพศสัมพันธ์มาแล้ว ขณะที่ความเปรียบว่า “ย่ำหัวตะปู” เพื่อเปรียบกับการดอกย้ำถึงเรื่องผู้หญิงผ่านการมีเพศสัมพันธ์แล้ว และความเปรียบที่ว่า “ถอดแหวนทิ้ง ถ้าถอดไม่ออกก็ยุ่งกันไปอีกตลอดชีวิต” โดยเปรียบผู้หญิงกับแหวนซึ่งคนที่จะมีสิทธิถอดแหวนทิ้งก็คือผู้ชาย และข้อความ “ความไม่บริสุทธิ์ของผู้ชายเป็นกำไรแห่งชีวิตของเรา แต่สำหรับผู้หญิงนั้นต้องนับเป็นการขาดทุนอย่างไม่มีวันถอนทุนคืนมาได้” ก็แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้ชายที่มีประสบการณ์ทางเพศจะทำให้รู้จักโลกและเมื่อเรื่องทางเพศจึงอาจจะหยุดที่ผู้หญิงสักคน ส่วนการเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ “มลทินภายนอก...ราศี” แสดงให้เห็นพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ของผู้หญิงซึ่งไม่ได้อยู่ในกรอบประเพณีที่ดั่งาม โดยเฉพาะหากผู้หญิงเสียพรหมจรรย์ก่อนวันแต่งงานก็จะถือเป็นมลทินและราศี ส่วนข้อความ “ธรรมชาติผู้สร้างผู้ชายมาได้เปรียบที่ไม่มี ความบริสุทธิ์จะเสีย” มีการอ้างถึง “ธรรมชาติ” ว่ามีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมหรือความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และทำให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่ยอมรับให้ “ธรรมชาติ” มีอิทธิพลในการกำหนดความคิดเรื่องทางเพศให้คนในสังคมโดยกำหนดให้ผู้ชายไม่มีความบริสุทธิ์ ซึ่งแสดงให้เห็นความไม่เท่าเทียมทางเพศได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่าง

ตอบปัญหา (จินตนา๒)

ระวางรัก

ถาม สอิ่ง ส. (แดงขาว เชียงราย)

...อ่านสตรีสารมากกว่า ๕ ปี ...รักกับผู้ชายคนหนึ่งมารวม ๒ ปี นับเป็นความรักครั้งแรก (อายุดิฉัน ๒๕) ผู้ใหญ่ก็ไม่ขัดขวางเห็นเขาเป็นคนดีพอสมควร...เราไปเที่ยวกันเสมอ ครั้งแรกมีคนไปด้วย ต่อมาเรื่อยๆ ก็ไปกันสองต่อสอง ในที่สุดดิฉันก็ตกเป็นของเขาทั้งๆที่รู้ว่าเป็นสิ่งไม่ดี แต่ทำลงไปเพราะความรัก แล้วเราก็ตัดกันถึงเรื่องแต่งงาน...ดิฉันเล่าให้คุณพ่อฟัง (โดยไม่ได้อธิบายว่าดิฉันเป็นของเขาแล้ว) ท่านก็เห็นใจ และให้ปลุกเรื่อนหอโดยท่านจะช่วยออกให้ครึ่งหนึ่ง เขาและดิฉันช่วยกันอีกครั้ง...เพราะเขายากจนมาก เราตกลงซื้ออุปกรณ์ต่างๆแต่ยังไม่ได้ปลุกบ้าน ผู้ใหญ่ฝ่ายดิฉันก็ว่าถ้าปลุกบ้านเสร็จจะให้แต่งงาน แต่เขาก็ผิดว่าจะแต่งงานปีหน้าเพราะยังมีอะไรๆไม่พร้อม...คำพูดของเขาทำให้ดิฉันต้องเก็บมานึกว่า

๑. เขาจะรักดิฉันจริงหรือไม่
๒. การขอเลื่อนการแต่งงานนั้นเขาพูดโดยจริงใจหรือเพื่อหลีกเสี่ยง
๓. ถ้าเขาหลีกเสี่ยง (เพราะดิฉันเป็นของเขาแล้ว) ดิฉันจะทำอย่างไรดี ใครๆรู้กันหมดว่าเราซื้ออุปกรณ์ต่างๆจะปลุกบ้านกัน
๔. ดิฉันควรอ้อนวอนให้เขาแต่งงานด้วย หรือทำเฉยๆ
๕. ดิฉันจะพูดกับผู้ใหญ่ว่าอย่างไรดีเกี่ยวกับเรื่องการขอเลื่อนการแต่งงานของเขา

ตอบ คำถามนี้ไม่ใช่ของวัยรุ่น แต่คงจะมีส่วนเป็นประโยชน์แก่วัยรุ่นที่ได้อ่านหลายประการ คุณสอิ่ง หรือแดงขาว เชียงรายนี้ทำผิดในสิ่งที่ผู้หญิงเชื่อกันว่าไม่ควรทำ แล้วก็เลยหวาดผวากลับไปหมด ไม่ว่าจะมียะไรผิดไปสักนิดหน่อยก็คิดไปว่าเป็นเพราะเหตุนั้น และมองข้ามเหตุผลอื่นๆที่อาจเป็นสาเหตุไปหมดสิ้น...

โดยไม่ต้องตอบคุณเป็นข้อๆอย่างที่คุณนับนิ้วถามมา อยากจะถามว่าคุณช่างไม่เคยคิดบ้างเลยทีเดียวหรือว่า ผู้ชายที่เป็นชายเต็มตัว รักศรีรักเกียรติของเขานั้นเขาย่อมจะหยิ่งในความสามารถของตนเอง ถ้าเขาจะแต่งงานทั้งที่เขาจะยอมจะมีสิทธิระงับการหมั้นว่าเขาสามารถให้ได้ทั้งความรัก การปกป้อง และความเป็นหลักฐานแก่หญิงที่จะเป็นคู่ได้

อะไรจะเกิดขึ้นก็ตาม คุณจะต้องเลิกหวาดผวาเพราะเชื่อว่าเป็นความผิดที่ได้เสียตัวกับเขาไปแล้วจริงอยู่ ขนบประเพณีไม่นิยมให้เป็นเช่นนั้น แต่ถ้าสิ่งที่คุณปฏิบัติไปพิสูจน์ได้และคุณแน่ใจว่าทำไปเพราะรักมันเป็นเรื่องที่สวยทั้งงามในความรู้สึกของคุณ จะไปทำลายความรู้สึกนั้นเสียทำไม ทั้งๆที่ความจริงยังไม่ปรากฏเลยว่า เพื่อนชายของคุณถือสิ่งนี้เป็นข้อหลีกเสี่ยงและโดยเฉพาะอย่างยิ่งดูถูกคุณ

หากโชคร้ายเขาบักใจจะเสี่ยงการแต่งงานทั้งนี้จริง ๆจะเป็นเพราะเขาถูกที่คุณยอมเป็นของเขาก่อนแต่งงาน(ซึ่งคนที่รักกันจริงไม่น่าจะคิดเช่นนั้น) หรือจะเป็นเพราะเขาทะนงในศักดิ์ศรีลูกผู้ชายของเขาเกินกว่าจะให้คุณและคุณพ่อคุณแม่ของคุณจับเขามัดได้ก็ตาม คุณก็ควรจะเตรียมใจให้พร้อมว่า ไม่จำเป็นจะต้องอับอายขายหน้าจนถึงมองใครในถิ่นนั้นไม่ได้ไปตลอดชีวิต

คนทั้งหลายเขาก็คงจะพูดหาเหตุผลกันว่าเป็นเพราะอะไรเขาจึงทิ้งคุณไป เขาก็คงจะคิดกันว่าเป็นเพราะประการหลัง ไม่มีใครเขาคิดเลยไปได้ว่าเป็นเพราะประการแรกอย่างที่คุณครุ่นคิด

แต่คิดไปในด้านไม่ดีทำไม ทั้งๆที่เท่าที่ฟังดูสถานการณ์ไม่เลวร้ายถึงขนาดนั้น เพียงแต่ช่วยประคับประคองให้เขาได้รู้สึกภาคภูมิใจในตนเองอยู่เสมอเถิด เขาคงไม่ไปไหนเสีย

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้อุปลักษณ์ว่า “ตกเป็นของเขา” “ดิฉันเป็นของเขา” และ “เขา จึงทิ้งคุณไป” โดยเปรียบ “ผู้หญิง” กับ “วัตถุ สิ่งของ” แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นสมบัติหรือ สิ่งของของผู้ชาย โดยผู้ถามปัญหาก็ได้ตัดสินใจการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสไปแล้วว่า “เป็นสิ่ง ไม่ดี” โดยการให้เหตุผลว่าเป็นเรื่องของ “ความรัก” และข้อความ “ดิฉันควรอ่อนน้อมให้เขาแต่ง ด้วย หรือทำเฉยๆ” แสดงให้เห็นทัศนคติของผู้ถามปัญหาว่าเรื่องของการแต่งงานเป็น ความจำเป็นที่ต้องการจึงได้ถามปัญหามาถึง จินตนา ๒ การใช้ภาษาที่แสดงให้เห็นพฤติกรรม ทางเพศของทั้งผู้หญิงและผู้ชายแสดงให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ โดยเฉพาะเรื่อง ที่ต้องเสียพรหมจรรย์กลายเป็นปัจจัยสำคัญของผู้หญิงที่ถามปัญหา และข้อความ “ทำผิดในสิ่ง ที่ผู้หญิงเชื่อกันว่าไม่ควรทำ” แสดงให้เห็นว่าเรื่องการเสียพรหมจรรย์เป็นเรื่องเสียหาย เป็น เพียงเรื่องของความเชื่อ ซึ่งเฉพาะผู้หญิงที่จะเชื่อหรือถือเป็นข้อปฏิบัติให้กับตัวเอง ข้อความ “เขาย่อมจะมีสิทธิจะภาคภูมิใจว่าเขาสามารถให้ได้ทั้งความรัก การปกป้อง และความเป็นหลักฐาน แก่หญิงที่จะเป็นคู่ได้” แสดงให้เห็นทัศนคติเพื่อบ่งบอกความมั่นใจของผู้ตอบปัญหาในตัว ผู้ชาย โดยมีการเลือกใช้คำว่า “ความรัก การปกป้อง และความเป็นหลักฐาน” ซึ่งเป็นคำที่แสดง ให้เห็นว่าผู้หญิงอ่อนแอ และต้องการการปกป้องจากผู้ชาย ดังนั้นผู้ตอบปัญหาจึงได้มี ข้อเสนอแนะตามมาว่า ข้อความ “คุณจะต้องเลิกหวาดผวาเพราะเชื่อว่าเป็นความผิดที่ได้เสียตัว กับเขาไปแล้ว” แสดงทัศนคติของผู้ตอบปัญหาให้ผู้หญิงมีความเชื่อมั่น เพื่อให้ผู้หญิง เปลี่ยนแปลงความคิดเรื่องของการ “การเสียตัว” และสนับสนุนความคิดเพิ่มเติมในข้อความ “คุณก็ ควรจะเตรียมใจให้พร้อมว่า ไม่จำเป็นจะต้องอับอายขายหน้าจนถึงมองใครในถิ่นนั้นไม่ได้ไป ตลอดชีวิต” แสดงทัศนคติเพื่อเสนอแนะผู้หญิงในลักษณะของการให้กำลังใจ และเพื่อให้เกิด ความมั่นใจแก่ผู้หญิงว่าเรื่องเพศสัมพันธ์ไม่ใช่เรื่องของความผิด ผู้เขียนจึงได้ใช้คำว่า “อับอาย ขายหน้า” ซึ่งทำให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงที่มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายก่อนแต่งงานจะไม่ใช่ที่ยอมรับ ของสังคม เพราะเป็นเรื่องที่ขัดกับชนบประเพณีที่ดั้งเดิมของไทย แต่ความคิดดังกล่าวครอบคลุม พฤติกรรมทางเพศไว้เฉพาะกับผู้หญิงเท่านั้น ดังนั้นผู้ตอบปัญหาจึงมีความคิดให้ผู้หญิงได้เริ่ม มองเห็นความเป็นจริงของชีวิต โดยเฉพาะเหตุผลของผู้ถามปัญหามองในเรื่องของ “ความรัก” ที่ผู้ตอบปัญหาเห็นว่าเป็นการเลือกตัดสินใจของผู้ถามปัญหาเอง ฉะนั้นผู้ตอบปัญหาจึงมองเห็น ความสำคัญในการตัดสินใจของผู้หญิงมากกว่าชนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่กำหนดกรอบ ให้กับผู้หญิงแบบเดิม และผู้ตอบปัญหาใช้คำถามวาทศิลป์ว่า “แต่คิดไปในด้านไม่ดีทำไม” เพื่อ ปลอบใจผู้ถามปัญหาและยังให้คำแนะนำเพิ่มเติมอีกว่า “เพียงแต่ช่วยประคับประคองให้เขาได้ รู้สึกภาคภูมิใจในตนเองอยู่เสมอเถิด เขาคงไม่ไปไหนเสีย” ซึ่งทำให้เห็นมูลบทว่าผู้ชายยังคง ต้องการเป็นผู้นำ โดยผู้หญิงมีหน้าที่สนับสนุนความเป็นผู้นำของผู้ชายเพราะผู้หญิงยังคงต้อง พึ่งพาผู้ชาย

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

ใครเป็นคนผิด ? (สุภัทธร)

แต่ทว่า-เรามักจะได้ข่าวบ่อยๆว่า หญิงคนนั้นฆ่าตัวตายเพราะท้องบุตรไม่มีพ่อ หญิงคนโน้นกำลังไป รีดลูกเพราะไม่ปรากฏตัวชายผู้ให้กำเนิดบุตร หญิงคนนี้ถูกพ่อแม่พี่น้องตำว่าเขี้ยวดี เพราะไม่ได้ทำการสมรส แต่มีท้อง เหล่านี้เป็นต้น

ผู้หญิงท้องได้ตามลำพังตนเองหรือ? หญิงกำลังเคราะห์ร้ายเพราะการท้อง แต่ชายผู้ทำให้หญิงเกิดท้องไม่ต้องได้รับเคราะห์กรรมอย่างใดเลย บางคราวก็บยกย่องระหว่างกันเองว่า เป็นเจ้าชู้ดี ได้หญิงเป็นเมียแล้วไม่ต้องเลี้ยง

...จารีตประเพณีเป็นความนิยมที่มนุษย์กำหนดขึ้น แล้วแต่หมู่เหล่าซึ่งถือว่าอะไรผิดอะไรถูก การที่หญิงท้องลูกไม่มีพ่อ ประเพณีนิยมส่วนมากถือว่า เป็นความประพฤตินอกธรรมของหญิงนั้น เป็นเรื่องอับอายขายหน้า เสื่อมเสียเกียรติวงศ์ตระกูลพ่อแม่พี่น้องเป็นลำดับ

เมื่อเป็นความผิดที่ใจง่าย หลงลืมลมชายเกินไปและเคราะห์ร้ายต้องมีท้อง ก็ให้ธรรมชาติเท่านั้นเป็นผู้ลงโทษหญิง หญิงจะต้องรักษาครรภ์ทนภาระการคลอดและเลี้ยงบุตรอันเป็นโทษหนักอยู่แล้ว หากถือกันว่าใครเป็นคนผิด? หญิงก็ผิด และธรรมชาติได้สำแดงความผิดให้ปรากฏ ก็ใครอีกฝ่ายหนึ่งที่ผิดนั้นเล่า ธรรมชาติ กลับเก็บงำความผิดไว้ไม่ให้ปรากฏต่างหาก

(ต้นพฤษภาคม ๒๔๙๑)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ “ท้องบุตรไม่มีพ่อ...รีดลูก...ไม่ได้ทำการสมรส แต่มีท้อง...ท้องลูกไม่มีพ่อ...ความประพฤตินอกธรรม...ใจง่าย...เคราะห์ร้ายต้องมีท้อง” ชุดคำในที่นี่ แสดงให้เห็นลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ในเรื่องเพศของผู้หญิงที่ไม่ได้อยู่ในกรอบประเพณีที่ตึงตัง เพราะตั้งครรภโดยไม่มีพ่อรวมถึงการทำแท้ง จึงถือเป็นสิ่งที่ “ทรามและเคราะห์ร้าย” สำหรับผู้หญิงที่ประพฤตินอกกรอบสังคม จากข้อความ “ธรรมชาติกลับเก็บงำความผิดไว้ไม่ให้ปรากฏต่างหาก” แสดงให้เห็นความคิดว่า “ธรรมชาติ” เป็นผู้มิชอบบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมหรือความสัมพันธ์ระหว่างเพศ โดยให้ “ธรรมชาติ” เก็บความผิดของผู้ชายไว้ การอ้างถึง “ธรรมชาติ” ในที่นี้จึงอาจใช้เป็นการซ่อนตัวหรือซ่อนความผิดของผู้ชาย แทนการกล่าวตรงๆ หรือให้ผู้ชายเป็นผู้กระทำความผิดนั้นๆ ข้อความ “หญิงกำลังเคราะห์ร้ายเพราะการท้อง...เป็นเรื่องอับอายขายหน้า เสื่อมเสียเกียรติวงศ์ตระกูลพ่อแม่พี่น้องเป็นลำดับ” แสดงให้เห็นมูลบทว่าการท้องไม่มีพ่อในสังคมไทยเห็นว่าเป็นเรื่องที่เลวร้ายหรือเคราะห์ร้ายเฉพาะกับผู้หญิง อีกทั้งยังเป็นการพ่วงวงศาคุณาญาติของฝ่ายหญิงมาเคราะห์ร้ายร่วมด้วย และการใช้คำถามวาทศิลป์ว่า “ผู้หญิงท้องได้ตามลำพังตนเองหรือ?” เป็นการตั้งคำถามในมุมมองของผู้หญิงทั้งอาจเพื่อเป็นการประชด เรียกร้องความเท่าเทียม หรือจะเป็นการตำหนิผู้ชายโดยนัยก็ตาม แต่ความเป็นจริงคือการไม่ยอมรับการตั้งครรภไม่พึงประสงค์หรือการท้องนอกสมรส

ตัวอย่าง

ทัศนะชาย

อย่าวิ่งตามเงา (ว.มันปภา)

ทำไมจึงได้กล่าวว่าหญิงเป็นเหมือนเงาของชาย ข้อนี้แทบจะไม่ต้องกล่าวก็ได้ เพราะเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในหมู่ท่านชายว่า หญิงมีความสำคัญเพียงใด ถ้าโลกนี้ขาดหญิงเสียแล้วจะเป็นอย่างไร ข้อนี้จะแลเห็นได้ง่ายๆไม่ว่าท่านจะปลีกตัวออกจากสังคมไปอยู่ตามป่า ตามเขา ก็ตามที่เถอะ ก็จะอดนึกถึงหญิงและมีเรื่องของหญิงเข้ามาพัวพันในจิตใจของท่านไม่ได้ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเหตุว่า ธรรมชาติมิได้สร้างสรรค์ให้ท่านมาอยู่คนเดียว หรือหลายคนแต่ว่าเป็นเพศเดียวกับท่าน ที่แท้ธรรมชาติได้สร้างสรรค์ให้หญิงเกิดมาเป็นคู่กับชายนั่นเอง จะแยกออกจากกันไม่ได้เลย ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้แหละ ท่านจึงได้กล่าวว่า หญิงเป็นเหมือนเงาของชาย ไม่ว่าท่านจะไปไหน จะต้องมิติดตัวไปด้วยเสมอ

(ต้นตุลาคม ๒๕๐๐)

จากตัวอย่าง มีการใช้อุปมาอุปไมยเปรียบ “ผู้หญิง” กับ “เงาของผู้ชาย” เพื่อให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับผู้ชาย แต่ “เงา” จะไม่มีบทบาทอำนาจความสามารถอะไรเท่ากับการเป็นตัวจริงได้เลย อีกทั้งยังมีการอ้างถึง “ธรรมชาติ” เพื่อให้อำนาจในการสร้าง “หญิงเกิดมาเป็นคู่กับชาย” เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์อย่างแยกไม่ออกของทั้งสองเพศที่ได้รับอิทธิพลจากธรรมชาติ และจากข้อความ “หญิงเป็นเหมือนเงาของชาย ไม่ว่าท่านจะไปไหน จะต้องมิติดตัวไปด้วยเสมอ” ก็แสดงให้เห็นว่าหญิงเป็นส่วนประกอบหนึ่งของผู้ชายที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ แต่ผู้หญิงถือว่ามีบทบาทรองจากผู้ชายเพราะเป็นเพียงเงาของผู้ชายเท่านั้น

ความคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศในที่นี้ แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นส่วนประกอบของผู้ชายโดยยังมีการให้ความสำคัญกับความบริสุทธิ์ของผู้หญิง และผู้หญิงไม่สามารถแสดงพฤติกรรมทางเพศที่เหมือนกับผู้ชายได้ หรือไม่สามารถมีความสำคัญหรือมีบทบาทได้เท่ากับที่ผู้ชายเป็น ความแตกต่างที่ถูกสร้างขึ้นทำให้เฉพาะผู้หญิงเท่านั้นที่เสียเปรียบ ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ปีศาจป๊อปโดยที่สร้างความแตกต่างทางเพศ เพื่อให้ผู้ชายได้ประโยชน์ และผู้หญิงเป็นเพศที่สองซึ่งทำให้เห็นความไม่เท่าเทียมทางเพศได้ แต่ก็พบบางความคิดเห็นที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างเพศต่างออกไปจากการนำเสนอข้างต้น ซึ่งอาจเป็นความเห็นเพื่อต้องการให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ตอบปัญหา (จินตนา๒)

แฟนขอเต็นรำกับเพื่อนก่อน

ถาม นภาใจทิพย์ พระราม๕

ตอบ ผู้หญิง (ไทย) เรานี้มีอะไรแปลกๆเห็นจะเป็นเรื่องติดมาตั้งแต่แบบแผนเก่าที่เราไม่ไปไหนมาไหนกับผู้ชายสองต่อสอง จึงต้องไปกันเป็นกลุ่ม เอาเพื่อนไปเป็นโล่ บางทีก็หลายคน เล่นเอาพ่อหนุ่มต้องกลุ่ม

ไปเหมือนกันเวลาต้องควักกระเป๋าจ่ายเพราะต้องจ่ายทั้งแฟนตัวและเพื่อนแฟนอีกด้วยแล้วหนุ่มไหนจะทนได้สักเท่าไร

แต่สมัยมันเปลี่ยนไปแล้ว เดียวนี้เราจะไปไหนมาไหนกันตามลำพังหนุ่มสาวก็ยอมทำได้พอสมควร คุณนภาไปติดนิสัยฟุ้งเพื่อนไปด้วยนี้มาจากไหนหรือจะเป็นความไม่รู้จักโตของสาวไทย ขนาดเรียนมหาวิทยาลัยแล้วจะเลือกวิชาเรียนก็ไม่ได้เลือก ให้หนุ่มพาเพื่อนออกไปเดินก่อน พ่อหนุ่มเขาก็เลยจะทำให้ถูกใจคุณ เดียวนี้ไม่ต้องให้คะยั้นคะยอละ ขอเจ้าหล่อนเสียเองเลย คุณก็เลยแยะไป

(๒ มีนาคม ๒๕๑๒)

จากตัวอย่าง การเรียกผู้หญิงทั่วไปว่า “ผู้หญิง (ไทย) เรา” เป็นการแสดงให้เห็นความคิดของความเป็นกลุ่มก้อนที่รวมเรียกทั้งผู้อ่านและผู้หญิงทั่วไป เพื่อให้เห็นพฤติกรรมที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายที่ผู้เขียนนำเสนอว่าเป็นพฤติกรรมที่ผู้หญิงส่วนใหญ่ในประเทศปฏิบัติเช่นนี้ ต่างจากการเรียกผู้หญิงที่เป็นบุคคลที่ ๓ ว่า “เจ้าหล่อน” เพราะผู้ตอบปัญหาต้องการประชดพฤติกรรมของผู้ถามปัญหาที่เขียนมาถามผู้ตอบปัญหา และมีการใช้อุปลักษณ์ว่า “เอาเพื่อนไปเป็นโล้” เพื่อเปรียบ “โล้” กับ “เพื่อนสาวของผู้หญิง” ตามความคิดเดิมที่ไม่ยอมรับความใกล้ชิดด้วยการอยู่กันสองคน ผู้ตอบปัญหาจึงได้ใช้ความเปรียบว่า “ความไม่รู้จักโตของสาวไทย” เพื่อเปรียบ “ความคิดของผู้หญิงไทย” กับ “ความเป็นเด็ก” เพราะผู้ตอบปัญหาเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพศได้เริ่มเปลี่ยนไปให้ใกล้ชิดกันได้มากขึ้นแล้ว แต่ผู้ถามปัญหายังคงถูกกรอบทางสังคมครอบงำพฤติกรรมเดิมไว้

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

พรหมจารีมีค่าไหน? (คุณเล็ก)

อันที่จริงเรื่องทำนองนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านใดอภิปรายกันมาแล้วที่หอประชุมเอ.ยู.เอ. เมื่อไม่นานมานี้เอง ในหัวข้อเรื่องว่า ค่านิยมพรหมจรรย์

ผมไม่มีโอกาสได้ไปฟัง แต่อ่านข่าวและบทวิจารณ์จากหนังสือพิมพ์ดูเหมือนจะสรุปได้ว่า ไม่ควรถือว่าพรหมจรรย์ของผู้หญิงเป็นสิ่งสำคัญ และสมัยนี้หญิงชายควรมีสิทธิเสรีเสมอภาคกันแม้ในเรื่องการมรดก

...ถูกแล้ว คติทางพุทธศาสนามีอยู่อย่างที่เราพูดติดปากว่า ศาสนา นารี วิถี ชลธาร ไม่ควรถือเป็นแดนไคร ฉะนั้นถ้าผู้ชายเราจะรักและแต่งงานกับผู้หญิงสักคนหนึ่งก็ไม่ควรรังเกียจหากเธอไม่ใช่สาวพรหมจารี เคยมีลูกมีเมียมาแล้ว หรือเคยผิดพลาดเสียตัวกับชายอื่นมาก่อนซึ่งอันที่จริงถ้าเธอไม่บอกก็รู้ได้ยากกว่าหญิงคนใดบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ จะต้องเอามาถือเป็นอารมณ์ทำไม..

(๕ กันยายน ๒๕๑๙)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ไม่ควรถือว่าพรหมจรรย์ของผู้หญิงเป็นสิ่งสำคัญ” ข้อสรุปของผู้เขียนที่ใช้คำว่า “ไม่ควร” ทำให้เห็นว่าเรื่องพรหมจรรย์ของผู้หญิงเป็นปัญหาสำหรับผู้หญิงจึงได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องนี้ และข้อความ “สมัยนี้หญิงชายควรมีสิทธิเสรีเสมอภาคกันแม้ในเรื่องการมรดก” แสดงให้เห็นมูลบทว่าที่ผ่านมาเพศสัมพันธ์ของผู้หญิงไม่เท่าเทียมกับผู้ชาย การใช้สททด้วยการแทรกตัวบททางพุทธศาสนาว่า “คติทางพุทธศาสนามีอยู่

อย่างที่เราพูดติดปากว่า ศาลา นารี วิถี ชลธาร ไม่ควรถือเป็นเดนใคร” เพื่อสนับสนุนความเห็นข้างต้นที่ไม่ให้ความสำคัญกับพรหมจรรย์ของผู้หญิง แต่หากมองในอีกมุมจะพบว่า “ศาลา นารี วิถี ชลธาร” ก็ถือเป็นของสาธารณะอย่างหนึ่งเช่นกัน ด้วยบทที่แทรกมานี้เพื่อจะบอกว่า “ผู้หญิง” ก็ไม่ได้เป็นสิทธิของใคร ผู้เขียนยังได้ให้ความเห็นอีกว่า “ไม่ควรรังเกียจหากเธอไม่ใช่สาวพรหมจารี” คำว่า “ไม่ควร” แสดงทัศนะภาวะผู้เขียนเพื่อต้องการบอกให้ผู้ชายเห็นใจหรือใจกว้างกับผู้หญิงมากกว่าจะไปรังเกียจ และการใช้คำถามวาทศิลป์ที่ว่า “อันที่จริงถ้าเธอไม่บอกก็รู้ได้ยากกว่าหญิงคนใดบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ จะต้องเอามาถือเป็นอารมณ์ทำไม” เพื่อจะให้ผู้ชายไม่ต้องใส่ใจกับเรื่องความบริสุทธิ์กับผู้หญิงมากจนเกินไป

ความคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศในที่นี้ พบว่ามีความเห็นที่พยายามเรียกร้องหรือต้องการนำเสนอรูปแบบความสัมพันธ์ที่เปิดกว้างขึ้นสำหรับผู้หญิง เพื่อเปิดโอกาสทางความคิดให้กับผู้หญิงว่าผู้หญิงเองก็มีสิทธิ เสรีภาพ ที่จะมีความสัมพันธ์ระหว่างเพศได้เช่นเดียวกับผู้ชาย ภายใต้ความเหมาะสมของสังคมไทย แต่ก็ไม่ใช่ผู้หญิงที่จะต้องเก็บตัวหรือไม่สามารถแสดงออกหรือปฏิสัมพันธ์กับผู้ชายได้เลย ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์สตรีนิยมที่ต้องการให้ผู้หญิงได้รู้สึกตัวว่าที่ผ่านมาผู้หญิงได้ถูกตีกรอบทางความคิดไว้กับขนบนิยมโบราณที่จะทำให้ผู้หญิงเท่านั้นเสียเปรียบผู้ชาย และเมื่อเวลาผ่านไปความสัมพันธ์ระหว่างเพศก็ยิ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปในลักษณะเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น ดังที่จะกล่าวในช่วงต่อไป

ช่วงที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๓๙

จากการวิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้ทัศนะภาวะ การใช้คำอ้างถึง การใช้อุปลักษณ์ และการใช้มุขลบท เป็นต้น พบว่าได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ได้แก่

๑. ยังคงมีความคิดต่อเนื่องจากช่วงแรกที่สังคมไม่ยอมรับให้ผู้หญิงมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายหลายคน แต่กลับยอมรับให้ผู้ชายมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงหลายคนได้ในช่วงแรก

๒. ยังคงมีความคิดต่อเนื่องจากช่วงแรกที่ทำให้ผู้หญิงเป็นฝ่ายถูกกระทำ หรือรองรับความปรารถนาทางเพศให้ผู้ชายเช่นช่วงแรก

๓. การทำทนายกรอบจารีตประเพณีมากขึ้นด้วยแนวโน้มที่ผู้หญิงจะมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายก่อนแต่งงานมากขึ้น

๔. มีความคิดที่ทำให้เห็นว่าผู้หญิงริเริ่มความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับผู้ชายได้แล้ว

ความคิดเรื่องพฤติกรรมทางเพศในช่วงนี้ ยังคงยึดมั่นให้ความสำคัญกับความคิดเรื่องพรหมจรรย์ของผู้หญิงเช่นเดียวกับช่วงแรก แต่เริ่มมีการต่อรองกับความคิดเรื่องพรหมจรรย์ของผู้หญิงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เช่น การเสียพรหมจรรย์ของผู้หญิงก็กลับมีบางความคิดที่ผู้หญิงไม่ได้ถูกมองด้านลบมากเหมือนในอดีต และมีแนวโน้มที่ผู้หญิงจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานมากขึ้น โดยความคิดที่มีกรอบป้องกันความใกล้ชิดกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายเริ่มเลือนหายไปแต่ความคิดเรื่องทางเพศหรือความสัมพันธ์ระหว่างเพศกลับเด่นชัดขึ้น เช่น

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

ไม่น่าแปลกถ้าเธอจะพูดก่อน (สุจิรา)

สำหรับผู้ชายประเภท 'พบกันครึ่งทาง' ซึ่งผู้เขียนเองก็เห็นด้วยกล่าวถึงเรื่องนี้ว่า "พูดตามความจริงแล้ว ผมว่าผู้ชายควรจะเป็นของธรรมดา หากผู้หญิงจะเป็นฝ่ายบอกรักก่อน เพราะเป็นเรื่องของจิตใจผู้ชายเองอาจจะมัวมพะนำจนฝ่ายเธอคิดว่าถ้าชินปล่อยเข้าไปอาจจะมัวปัญหาอื่น ๆ ก็ได้ สู้บอกเขาเสียเลยไม่ดีกว่าหรือ จะไปว่าว่าเธอไม่เป็นกุลสตรีก็เห็นจะไม่ใช่เสียแล้วคำนี้เกี่ยวกับสังคมเป็นผู้กำหนดสรุปแล้วผมไม่เห็นว่าจะเสียหายอะไรเลย แต่ผมว่าวิธีจะบอกนั้นมันอยู่กับวิธีพูดอย่างฉลาดต่างหาก ผมบอกแล้วว่าผู้ชายจะเป็นโรคชี่ตื่นจะตายไป ไอ้อยากจะรักจะแต่งงานนะมีอยู่หรอก แต่ถ้าผู้หญิงมาแบบจุ่มรวมรัดตัดความเร็วไปก็ชกจะกริ่งเกรงไม่แน่ใจขึ้นมาทันที ผมเองตอนจะแต่งกับแฟน ผมก็ไม่ได้พูดก่อนด้วยซ้ำไป แฟนเขาเห็นผมเที่ยวไปเที่ยวมานานนักหนา เลยพูดกับผมว่า- คุณคิดว่าถึงเวลาที่เราจะเลิกไปไหนๆคนเดียวหรือยังคะ? เท่านั้นแหละคุณเรื่องก็ลงเอยด้วยดี"

(๓ สิงหาคม ๒๕๒๓)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นความคิดที่ผู้หญิงสามารถเป็นฝ่ายเริ่มความสัมพันธ์ก่อนได้ แล้ว จากข้อความ "ผู้ชายควรจะเป็นของธรรมดา หากผู้หญิงจะเป็นฝ่ายบอกรักก่อน" คำว่า "ควร" เป็นการใช้ทัศนคติภาวะกับคำว่า "ธรรมดา" เพื่อต้องการจะบอกว่าผู้หญิงสามารถแสดงความรักกับผู้ชายได้ ซึ่งยังทำให้เห็นมุมลบที่ว่าผู้หญิงที่บอกรักผู้ชายก่อนถือเป็นเรื่องผิดปกติของสังคมไทย โดยยังได้อ้างถึง "สังคม" ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์นี้ และให้ผู้ชายเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมด้านนี้ของผู้หญิงที่แนะนำให้ผู้หญิงรู้จักพูดขอแต่งงานกับผู้ชายด้วย วิธีการพูดที่ดูฉลาด เพราะผู้หญิงไม่สามารถขอแต่งงานอย่างตรงไปตรงมาเหมือนกับผู้ชายได้

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

ทำไมจึงรักนักร้อง (เซียว เซิงคำ)

นักร้องที่ผมและเพื่อนไปพบและพูดคุยมาเป็นนักร้องที่สวย และ...ขออนุญาตที่จะใช้ภาษาฝรั่ง คือ เซกซุ แอพพิลสูง ปกติผู้ชายจะรู้สึกกับเซกซุ แอพพิล ของผู้หญิงต่างกันไป แต่นักร้องหรือคนที่สวยมักจะมีเซกซุ แอพพิลที่เป็นสากล สำหรับความรู้สึกของผู้ชายอยู่มาก โดยเฉพาะนักร้องที่สวยดังกล่าว ประการแรก

คือเธอสร้างความประทับใจในเรื่องสัมผัสเสียงและท่าทาง ไม่ว่าจะเป็นท่าเต้นหรือท่าเคลื่อนไหวบนเวที ให้กับผู้ชายที่มองและฟังอยู่ การนุ่งสั้นก็ดี การผ่ากระโปรงก็ดี แสงสีบนเวทีขณะที่ไฟส่องหน้าก็ดี เป็นอีกส่วนหนึ่งที่เร้าใจให้ผู้ชายอยากใกล้ชิด สิ่งเหล่านี้เป็นเบื้องต้นที่นำผู้ชายให้ไปติดพัน เป็นสิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ไนท์คลับร้านอาหารข้างเธอด้วยเงินเดือนเป็นหมื่น ในการทำงานคืนละไม่กี่ชั่วโมง

ยิ่งในการพูดจาเมื่อสนทนากันโดยเฉพาะนักร้องที่ผมพูดถึง ยิ่งเน้น เซกซุ แอฟฟี่ลในตัวเธอให้สูงขึ้น ในสายตาของผู้ชาย เพราะในเสียงหัวเราะและอาการที่เก้เก๋นั้นบอกตรง ๆ ว่า ถึงแม้ผมจะไม่ต้องการให้ภรรยาผมมีอาการอย่างนั้นแต่เมื่อเห็นอาการเก้เก๋ของเธอก็อดที่จะใจหวิว ๆ เสียมิได้ จะว่าเธอตัดจริตก็ว่าได้ดอกครับ แต่ผมทนได้ และเท่าที่ฟังเธอยุ่สลับห้าหน้าที่กว่า ๆ ก็ไม่รู้สึกรู้ว่าต้องทนเลย

(๖ เมษายน ๒๕๒๓)

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ “เซกซุ แอฟฟี่ล...สัมผัสเสียงและท่าทาง...ท่าเต้นหรือท่าเคลื่อนไหว...การนุ่งสั้นก็ดี การผ่ากระโปรง...เสียงหัวเราะและอาการที่เก้เก๋...ตัดจริต” โดยเฉพาะคำว่า “เซกซุ แอฟฟี่ล” เป็นคำที่บ่งบอกพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิงที่พบเฉพาะในช่วงนี้ จึงอาจทำให้เห็นความก้าวหน้าในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศ โดยมีผู้หญิงเป็นผู้แสดงพฤติกรรม ส่วนคำศัพท์ที่ตามมาเป็นคำขยายพฤติกรรม “เซกซุ แอฟฟี่ล” ของผู้หญิง ซึ่งก็คือ การพูดจา การใช้เสียง กิริยาท่าทาง และการแต่งกาย กลายเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาสำหรับผู้ชายโดยเฉพาะความต้องการทางเพศ ดังนั้นผู้หญิงที่มี “เซกซุแอฟฟี่ล” อาจทำให้ถูกมองในทางไม่ดีได้ ทั้งที่ลักษณะของผู้หญิงในการดึงดูดใจผู้ชายอาจเป็นลักษณะเฉพาะบุคคลที่ผู้หญิงเองก็ไม่ได้ตั้งใจว่าจะเชิญชวนผู้ชาย หรือผู้หญิงอาจไม่รู้ตัวด้วยว่าตัวเองมีเสน่ห์ดึงดูดใจผู้ชายแต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าพฤติกรรมดังกล่าวจะไปกระตุ้นความต้องการทางเพศของผู้ชาย

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

เสน่ห์ (จ.อห์นสัน)

เลยทำให้สงสัยว่าเสน่ห์ชวนใจหรือเซกซุแอฟฟี่ลนั้น ผู้หญิงบางคนไม่มีเลย...จริงหรือไม่ คือมีแต่เสน่ห์อย่างเดียว เสน่ห์ที่การพูดจา ฉลาด อ่อนหวาน เสน่ห์ที่การพูดจาฉลาด อ่อนหวาน เสน่ห์ที่เป็นงานบ้านงานเรือน เสน่ห์ที่โอบอ้อมอารีมีน้ำใจ

หรือว่า...ผู้หญิงทุกคนจะต้องมีเซกซุแอฟฟี่ล แต่ขึ้นอยู่กับว่าผู้ชายคนไหนเป็นคนมอง ผู้ชายอย่างนายก. อาจจะมองไม่เห็นเลย แต่นายข.กลับบอกว่าเห็น อย่างนั้นหรือเปล่า

เห็นจะหาข้อยุติได้ยากสักหน่อยกระมัง ว่าเป็นอย่างไรแน่ แต่อาจหาข้อยุติได้ด้วยคำว่ารสนิยม คือสุดแต่รสนิยมใครเป็นอย่างไร คนเรานั้นล้วนแต่นานารสนิยมอยู่แล้ว รสนิยมร่วมนั้นคงจะมากอยู่ละ แต่ที่เป็นรสนิยมส่วนตัวก็ต้องมีคนหนึ่งชอบชาวคนหนึ่งชอบตา

อย่างไรก็ตาม เซกซุแอฟฟี่ลของผู้หญิงนั้น เป็นประกายไฟ ส่องสว่างกระทบตาเพศตรงข้าม คนที่มีอยู่มากก็มีโอกาสกระทบตากระทบใจและดึงดูดเพศตรงข้ามมาก พอเป็นสัมพันธ์ขึ้นต่อมา เรื่องของเสน่ห์ (เฉย ๆ) จะขึ้นมามีบทบาทระหว่างเสน่ห์ชวนใจกับเสน่ห์(เฉย ๆ) อันไหนจะช่วยได้มากกว่ากัน ไม่นานก็รู้

(๔ กันยายน ๒๕๒๖)

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ได้แก่ “เสน่ห์ยวนใจหรือเช็กชูแอฟฟี่ล” กับเสน่ห์อีกกลุ่มหนึ่งที่ผู้เขียนเรียกว่า “เสน่ห์(เฉยๆ)” ได้แก่ “เสน่ห์อย่างเดียว เสน่ห์ที่การพูดจา ฉลาด อ่อนหวาน เสน่ห์ที่การพูดจาฉลาด อ่อนหวาน เสน่ห์ที่เป็นงานบ้านงานเรือน เสน่ห์ที่โอบอ้อม อาริมีน้ำใจ” ซึ่งเป็นเสน่ห์ที่แสดงออกให้เห็นได้ชัดเจน ขณะที่เช็กชูแอฟฟี่ลของผู้เขียนนั้นได้ยกให้เป็นการมองจากผู้ชาย คือ “ขึ้นอยู่กับว่าผู้ชายคนไหนเป็นคนมอง” ซึ่งทำให้เห็นอำนาจในการมองของผู้ชายในฐานะผู้คัดเลือกผู้หญิง การมองของผู้ชายที่ต่างกันนี้ผู้เขียนเห็นเป็นเรื่องของ “รสนิยม” โดยผู้เขียนยังได้ใช้อุปมาอุปไมยเปรียบ “เช็กชูแอฟฟี่ล” กับ “ประกายไฟ” และตามมาด้วยการเลือกใช้คำว่า “กระตบตากระตบใจและดั่งดูด” กับเพศตรงข้ามก็คือผู้ชาย ดังนั้นผู้หญิงจึงอยู่ในภาวะสร้างความสนใจหรือเป็นผู้ถูกเลือกให้กับผู้ชายมากกว่าจะเป็นผู้กระทำหรือผู้เลือก

ตัวอย่าง

ตอบปัญหา (จินตนา๒)

สามีเที่ยวผู้หญิงนอกใจหรือเปล่า

ถาม-แฟนสตรีสารผู้ชี้หึ่ง

“ต่อมาในปีทั้งเขาและดิฉันมีงานมากเข้า ทำให้เขาสนใจดิฉันน้อยลง แต่แรกเรากะกันว่าจะแต่งงานกันในปีนี้ และเขาก็ไปเที่ยวผู้หญิงโสเภณีบ่อยขึ้นกว่าเดิม เขาอ้างว่าเขาทนไม่ไหว และไม่ต้องการให้ดิฉันมีมลทินก่อนแต่งงาน มิฉะนั้นจะอบรมลูกให้ดีไม่ได้ถ้าแม่ไม่ดีมาก่อน

(๓ มีนาคม ๒๕๒๘)

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ว่า “มีมลทิน” ซึ่งทำให้เห็นผลของความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างผู้หญิงและผู้ชายว่าหากเกิดเพศสัมพันธ์ขึ้นผู้ที่เสียหายจะเกิดเฉพาะกับผู้หญิงเท่านั้น อีกทั้งยังทำให้เห็นมูลบทรถึงการไม่ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน และจากข้อความนี้ก็แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงยังบริสุทธิ์อยู่จึงยังคงเป็นที่ต้องการของผู้ชาย และมีข้อความ “มิฉะนั้นจะอบรมลูกให้ดีไม่ได้ถ้าแม่ไม่ดีมาก่อน” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงที่ดีต้องรักษาความบริสุทธิ์ไว้จนถึงวันแต่งงาน ซึ่งเป็นความเห็นเดียวกับช่วงแรกที่เรื่องของพรหมจรรย์เกี่ยวข้องกับกรอบมรรยาท โดยนำมาตัดสินความดีชั่วของผู้หญิงที่ผูกพันมาถึงบทบาทการเป็นแม่ของผู้หญิงด้วย

ความคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศในที่นี้ นอกจากการให้ความสำคัญเรื่องพรหมจรรย์จะยังคงความคิดอยู่อย่างต่อเนื่องแล้ว พฤติกรรมทางเพศของผู้หญิงก็เริ่มเปลี่ยนไปในลักษณะที่ผู้หญิงแสดงพฤติกรรมเพื่อดึงดูดเพศตรงข้ามให้มาสนใจได้อย่างเปิดเผยมากขึ้น หรือผู้หญิงสามารถแสดงออกถึงความสัมพันธ์กับผู้ชายได้มากขึ้น แต่ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ยังถูกควบคุม โดยผู้ชายหรือผู้หญิงยังคงเป็นฝ่ายถูกกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ปิตาธิปไตย ที่ให้ผู้ชายเป็นฝ่ายกระทำหรือเป็นผู้เลือก ผู้หญิงเป็นผู้ถูกกระทำหรือเป็นผู้ถูกเลือก

โดยไม่สามารถสลับความสัมพันธ์กันได้ ขณะที่ก็มีความคิดต่างออกไปในบางเรื่องที่เป็นการเปิดกว้างถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศของผู้หญิงเพิ่มมากขึ้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

รักแล้วชิมก่อน (คุณถึก)

ถ้าเป็นเรื่องทำนอง “รักแล้วร่อนออย” ก็ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร แต่ถ้าเป็นเรื่องแบบ “รักแล้วชิมก่อน” ละก็มีปัญหาแยะทีเดียว

ตามธรรมชาติของมนุษย์ ชายกับหญิงเมื่อติดเนื้อติดใจกันถึงกับเป็นคนรักกันแล้ว ก็ย่อมมีความปรารถนาอยู่ในหัวใจที่จะได้ร่วมภิรมย์สมสู่กัน มีวันใดก็วันหนึ่งมิใช่รักกันไปอย่างเปล่าๆ ปล่อยให้

พูดกันตรงๆ ความรักกับความใคร่ หรือความต้องการทางเพศยากที่จะแยกออกจากกันได้

แต่มีระเบียบประเพณีของสังคมกำหนดขั้นตอนเอาไว้ว่า ต้องผ่านพิธีแต่งงานแบบใดแบบหนึ่งเสียก่อนการร่วมรสกันจึงจะเป็นการถูกต้อง ไม่เป็นการชิงสุกก่อนห่ามที่ถูกติฉินนินทา...

ค่านิยมเดิมไม่ให้ชิงสุกก่อนห่าม แต่ค่านิยมในสังคมยุคดาวเทียมให้รักแล้วชิมก่อนได้ ต่างกันเหมือนหัวกับก้อยหรือขวากับซ้าย

ของเราถ้าจะให้ดี ก็ควรยึดทางสายกลางเหมือนเรื่องอื่นๆ

แต่ทางสายกลางในเรื่องอย่างนี้ อยู่ที่ตรงไหนก็ยังไม่ถูกเหมือนกัน

(๓ กันยายน ๒๕๒๑)

จากตัวอย่าง มีการใช้อุปลักษณ์ ได้แก่ “รักแล้วชิมก่อน” เป็นการเปรียบ “เพศสัมพันธ์” กับ “การชิมอาหาร” โดยผู้เขียนไม่ได้แสดงทัศนะไปในทางลบเพียงแต่ต้องการนำเสนอสภาพการเปลี่ยนแปลงความคิดในเรื่องเพศของสังคมที่เปลี่ยนไป มีการเลือกใช้คำศัพท์ “ร่วมภิรมย์สมสู่” คำว่า “สมสู่” ปกติแล้วจะใช้ได้ทั้งคนและสัตว์แต่ส่วนใหญ่จะใช้ในความหมายที่ไม่ดี เพื่อหมายถึงการมีเพศสัมพันธ์ รวมถึงการใช้สำนวน ได้แก่ “ชิงสุกก่อนห่าม” หมายถึง ทำสิ่งที่ยังไม่สมควรแก่วัยหรือยังไม่ถึงเวลา (มักหมายถึงการลักลอบได้เสียกันก่อนแต่งงาน) (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๘: ๒๕) ซึ่งกลายเป็นสำนวนเก่าในทัศนะผู้เขียน โดยสำนวนนี้มีไว้เพื่อสอนหรือเตือนสติผู้หญิงหรือเป็นการสร้างกรอบให้กับผู้หญิง หรือเพื่อเป็นการให้โทษผู้หญิงที่มีอะไรกับผู้ชายก่อนแต่งงานกลายเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี ไม่มีค่า ความสัมพันธ์ทางเพศในลักษณะนี้จึงเป็นการสร้างกรอบที่ถูกต้องให้เฉพาะผู้หญิงที่ได้แต่งงาน

ตัวอย่าง

พรรณหึง

ถ้าสนใจเขา จะทำอย่างไรดี (ใยบัว)

การที่ผู้หึงจะลุกขึ้นบอกความในใจกับผู้ชายอย่างโด่งๆ คงจะไม่เป็นที่ประทับใจนัก อย่างไรก็ตาม
เลย ทำยังไงถึงจะให้ชายหนุ่มรู้ว่าเขาเป็นคนที่เราให้ความสนใจอย่างยิ่งอย่างไม่น่าเกลียดและแนบเนียน

มารยาทหญิงสิ มารยาทหญิงหลายร้อยเล่มเกวียนที่ถูกเก็บเอาไว้จนขึ้นสนิมนั่นแหละ สมัยนี้ผู้หึงไม่
จำเป็นจะต้องสงวนท่าทีเคร่งครัดอย่างแต่ก่อน และการใช้จรรยาวัชชายแบบเก่าก็พ้นสมัยเสียแล้ว

วิธีสร้างความสนใจให้กับผู้ชายที่ถูกใจ อาจจะเริ่มต้นจากการพูดคุยอย่างเป็นกันเองในเรื่องของ
ครอบครัว ที่ต้องระวังอย่างมากคือต้องไม่ให้เขาเบื่อ ถ้าหากเป็นคนที่พูดไม่ค่อยเป็น ก็จงรีบไปฝึกไว้ เพราะ
การพูดจางาน่าฟังเป็นเสน่ห์อย่างยิ่งสำหรับผู้คบหากัน ถึงไม่สวยไม่หล่อก็อาจจะเป็นที่ชื่นชอบประทับใจได้
อย่างไม่ยาก

หาโอกาสชวนเขาไปเที่ยวบ้านหรือชวนเขาไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ ก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะสร้างความสนิท
สนมได้อย่างง่าย ๆ และจะได้เรียนรู้อุปนิสัยซึ่งกันและกัน เวลาที่จะพูดคุยกันสองต่อสองนั้นก็มีถมไป การชวน
เขาไปทานข้าวที่บ้านก็ไม่ใช่ว่าเรื่องผิดกติกาแต่อย่างใด ซึ่งหมายความว่า คุณต้องเป็นคนที่มีมารยาทในการกินที่
เรียบร้อยเป็นนิสัย ไม่ใช่แกล้งทำ...

(๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำศัพท์ว่า “มารยาทหญิง” และ การใช้สำนวนว่า “ร้อยเล่ม
เกวียน” ถูกเปลี่ยนมุมมองใหม่โดยผู้เขียนไม่ได้สื่อความหมายลบ ตามความเข้าใจเดิมจึงได้
ซ่อนด้วยอุปลักษณ์เพื่อเปรียบ “มารยาทหญิงที่มีอยู่แต่ไม่ได้ใช้” กับ “เกวียนที่ขึ้นสนิม” ผู้หึง
สามารถริเริ่มความสัมพันธ์ก่อนผู้ชายได้ ด้วย “วิธีสร้างความสนใจให้กับผู้ชายที่ถูกใจ” เป็นการ
เสนอคำแนะนำให้กับผู้หึงทั้งการ “เริ่มต้นจากการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง” “ชวนเขาไปเที่ยว
บ้านหรือชวนเขาไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ” และ “การชวนเขาไปทานข้าวที่บ้าน” การเริ่มต้น
ความสัมพันธ์ดังกล่าว ทำให้เห็นว่าผู้หึงมีสิทธิริเริ่มความสัมพันธ์กับผู้ชายก่อนได้ ต่างจาก
ความคิดในอดีตที่ผู้หึงจะต้องสงวนท่าที คอยรอรับความสัมพันธ์จากผู้ชายฝ่ายเดียว

ความคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศในที่นี้ แม้ว่าจะสะท้อนให้เห็นความคิด
ที่ความคิดโดยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น ซึ่งพบว่ามีแนวโน้มของผู้หึงที่มี
เพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเพิ่มสูงขึ้น โดยไม่ได้ถูกมองเป็นความเลวร้ายเหมือนในอดีตและผู้หึง
เริ่มมีบทบาทในการเลือกหรือริเริ่มความสัมพันธ์ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นความคิดที่สอดคล้องกับ
อุดมการณ์สตรีนิยมที่ผู้หึงสามารถมีบทบาทในความสัมพันธ์ระหว่างเพศเช่นเดียวกับผู้ชาย
โดยไม่ได้ถูกมองเป็นลบเช่นในอดีต เพื่อต้องการให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้หึงว่าผู้หึงก็มี
สิทธิในเรื่องทางเพศได้เช่นเดียวกับผู้ชาย

๒.๒ พฤติกรรมการแสดงออก และอารมณ์ความรู้สึก

จากการวิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษาต่างๆ พบว่าได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออก และอารมณ์ความรู้สึกของผู้หญิง และจากชุดคำศัพท์ในบททฤษฎีทางภาษาจะพบทั้งพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ โดยนิตยสารจัดเป็นสื่อหนึ่งในการส่งผ่านและตอกย้ำ แบบฉบับ (Stereotype) ของผู้หญิงให้คงอยู่ ประกอบกับการศึกษาข้อมูลของผู้วิจัยพบว่าจากช่วงแรก คือ พ.ศ.๒๕๔๑ ถึงช่วงสุดท้ายคือ พ.ศ.๒๕๓๙ พฤติกรรมการแสดงออก อารมณ์ความรู้สึกของผู้หญิงแทบจะไม่มีเปลี่ยนแปลงเลย หรือมีคำศัพท์ที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางความคิดน้อยมากจนผู้วิจัยไม่อาจจะจัดแบ่งเป็นช่วงเวลาได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะนำเสนอในรูปแบบพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ดังนี้

๒.๒.๑ พฤติกรรมที่พึงประสงค์

จากการศึกษาทฤษฎีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้ทัศนภาวะ การใช้อุปลักษณ์ การใช้มุขลบท และการใช้สทบท เป็นต้น พบว่า มีความคิดที่ต้องการให้ผู้หญิงมีพฤติกรรมการแสดงออกหรืออารมณ์ความรู้สึกในทางที่พึงประสงค์ของผู้เขียนทั้งที่เป็นผู้ชายหรือผู้หญิงซึ่งอาจถือเป็นตัวแทนของความต้องการของสังคมได้ เช่น

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

ลักษณะผู้หญิงไทย (ลักษมี)

ลักษณะผู้หญิงไทยนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าไม่จำเป็นต้องบอกออกมาให้ทุกกระบวนหรืออย่างละเอียดถี่ถ้วนก็ได้ ผู้ชายไทยก็บอกว่าดูออก (ต่อให้เธอแต่งตัวแบบ international look แล้วก็ตาม) และผู้หญิงไทยก็รู้อยู่แล้วว่ารู้อยู่ทุกคน ว่าได้แก่ความเรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละไม ซึ่งไม่มีผู้หญิงชาติไหนทำได้เทียมเท่า และหากเรารักษาลักษณะอันนี้ไว้ต่อให้ผู้หญิงไทยอยู่ในชุดกีฬา สำหรับ ชุดฝรั่ง หรือพม่า ญวน อะไรก็ตาม ข้าพเจ้าว่าเราก็จะไม่เหมือนผู้หญิงชาติอื่นไปได้อย่างแท้จริงเลย ตราบใดที่ใจเรายังเป็นไทย รักไทย รักความเรียบร้อย สำรวมซึ่งหมายถึงความภาคภูมิสง่าอยู่แล้วในที

(ต้นมกราคม ๒๕๐๘)

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ “ความเรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละไม” และ “รักความเรียบร้อยสำรวม” แสดงให้เห็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์สำหรับผู้หญิง ในความเห็นหรือมุมมองของผู้หญิงที่เห็นพฤติกรรมแบบฉบับของผู้หญิงเป็นพฤติกรรมโดยรวมของความเป็นผู้หญิงไทยที่ดี

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

ถ้าผมเป็นผู้หญิง (ธนวิ)

มาถึงแบบที่เคยอยู่แต่หอพักกับเพื่อนชาย ไม่มีแม่ พี่สาว น้องสาวคอยปฏิบัติ ผมก็ต้องเป็นผู้หญิงแบบแม่เหี้ยแม่เรือน หมั่นเย็บ ซุน ประทับย์สมบัติที่ขาดขาดของเขามิให้บกพร่อง และข้อสำคัญก็คือ 'เสน่ห์ปลายจวัก' นั่นแหละ ไม่เหนียวนักหรอกครับว่าที่จริง ไว้ชนะหัวใจแก่แล้ว ผมก็จะได้รับใช้ที่แสนจะซื่อสัตย์ไว้ผ่อนแรงงานได้ทีเดียวละ...

ฉะนั้นถ้าผมหล่อเหยื่อได้เป็นผลสำเร็จแล้ว ผมก็จะพยายามเลี้ยงดูฟูมฟักเขาให้ดี เพราะผมกลัวเขาจะหนีไปเสีย (อดสำหรับอดทนลงทุนลงแรงแทบแยะ) ผมจะพูดกับเขาอย่างไพเราะอ่อนหวาน ไม่ลืมนั่นชมน้อยอย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่างก็คือ ไม่ลืมนำเงินให้เขาใช้จ่ายให้พอสักหน่อย อย่างน้อยก็ให้พอซื้อบุหรี่ยูบและหนังสือพิมพ์อ่าน นอกเหนือไปจากอาหารประจำวันก็พอแล้ว

(ต้นเมษายน ๒๕๐๖)

จากตัวอย่าง ข้อความ "ผมก็ต้องเป็นผู้หญิงแบบแม่เหี้ยแม่เรือน หมั่นเย็บ ซุน ประทับย์สมบัติที่ขาดขาดของเขามิให้บกพร่อง" คำว่า "จะต้อง" เป็นทัศนภาวะแสดงความมั่นใจว่าผู้หญิงจะต้องมีพฤติกรรมที่ดีอย่างไร โดยเป็นการตัดสินพฤติกรรมผู้หญิงจากความพึงพอใจของผู้ชาย โดยการเลือกใช้คำว่า "แม่เหี้ยแม่เรือน" และคำแสดงกิจกรรมว่า "หมั่นเย็บ ซุน ประทับย์" พฤติกรรมภายในบ้านของผู้หญิง เช่นเดียวกับสำนวน "เสน่ห์ปลายจวัก" ที่ผู้ชายเห็นว่าเป็นพฤติกรรมผู้หญิงที่ผู้ชายต้องการ และข้อความ "ถ้าผมหล่อเหยื่อได้เป็นผลสำเร็จแล้ว ผมก็จะพยายามเลี้ยงดูฟูมฟักเขาให้ดี" แสดงให้เห็นอุปลักษณ์เปรียบ "ผู้ชาย" กับ "เหยื่อ" และ "เด็ก" ที่ดูเหมือนจะเห็นว่าผู้หญิงมีอำนาจเหนือผู้ชาย แต่ในที่นี้เป็นความเห็นของผู้ชายที่ผู้หญิงจะต้องมีพฤติกรรมในการดูแลผู้ชาย หรือทำตนในแบบที่ผู้ชายต้องการ ส่วนการเลือกใช้คำว่า "พูดไพเราะอ่อนหวานและชื่นชม" ก็เช่นกันเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์สำหรับผู้ชาย ส่วนพฤติกรรม "ไม่ลืมนำเงินให้เขาใช้จ่าย" แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงเป็นคนรับผิดชอบเรื่องการเงินของผู้ชายหรือค่าใช้จ่ายภายในบ้าน

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

หญิงที่ดีพร้อม? (เดชนิ)

แต่อีกคนบอกว่า "นอกจากถูกใจเรื่องรูปร่างแล้ว ผมชอบผู้หญิงที่มีความคิดเท่าเทียมผม ผมหมายความว่า ทั้งความรู้ ความสามารถ ...

"สำหรับผมนะสวยก็ยังไม่สำคัญ ผมชอบผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านการเรือนทำกับข้าวเก่ง อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือนดูแลให้มีความสุขแก่สามีและลูก ๆ เท่านั้นเป็นพอ..." ...

"ผมชอบผู้หญิงที่อ่อนหวาน เอาใจเก่ง และไม่ซี้ซี้" ...

"ผมชอบผู้หญิงที่รู้จักฟัง และไม่ขัดคอผม" ...

(๒ พฤษภาคม ๒๕๑๙)

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ “มีความคิดเท่าเทียม...ทั้งความรู้ ความสามารถ...ทำกับข้าวเก่ง อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน ดูแลให้มีความสุขแก่สามีและลูก ๆ...อ่อนหวาน เอาใจเก่ง...” “ไม่ขี้หึง...ฟุ้ง และไม่ขัดคอผม” ชุดคำศัพท์ในที่นี้แสดงให้เห็นลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้หญิง คำศัพท์ส่วนใหญ่ในที่นี้แสดงให้เห็นความเป็นผู้หญิง ทั้งด้านความสวย การแต่งตัวการเป็นแม่บ้าน การพูดจา การเป็นผู้รับใช้ ผู้ดูแล และผู้รับฟังผู้ชาย รวมถึงการมีความรู้ความสามารถของผู้หญิง เพื่อให้เป็นที่พึงปรารถนาของผู้ชายไม่ว่าจะอยู่ในมุมมองของผู้หญิงหรือผู้ชายก็ตาม ความคิดที่ผู้หญิงเป็นผู้ถูกเลือกจึงอาจทำให้มีการกำหนดคุณสมบัติความเป็นผู้หญิงที่ถูกสร้างด้วยกรอบพฤติกรรมตามความประสงค์ของผู้ชาย

ตัวอย่าง

ในทัศนะชาย

ข้าพเจ้าชอบแต่ “แม่หญิง” (ล.จูลกะเสียน)

เป็นความจริงอยู่เหมือนกันว่า ถ้าขาดความมั่งคั่งแล้วความงามของหญิงก็ดูจะน้อยไปสักหน่อย แต่ถ้ามีความมั่งคั่งมากเกินไป ก็อาจจะทำให้ค่าของความงามเสื่อมไปได้ ชายมักเกิดความท้อใจ...

...ความจริงหญิงที่มีมารยาทเรียบร้อยนั้น เพิ่มความละมุนละม่อมนุ่มนวลน่าเอ็นดูขึ้นอีกไม่น้อยเลย กฤษณาก็ยังเคยพำสอนจิระประภาไว้ตอนหนึ่งว่า “ยามให้ ฐ ไสยา อย่าลืมาให้เครงโครม” ฉะนั้นจึงน่าจะ เป็นที่สออารมณ์ชายผู้สามีอย่างยิ่ง หากว่าเขาได้คู่ครองที่มีกิริยามารยาทไม่เรียบร้อย แม้กระทั่งการเดินเห็น ก็ชุ่มชุ่มตึงตึงผางผิง อย่างที่เรียกกันว่าราวกับม้าดีดกระโหลก

(ต้นพฤศจิกายน ๒๔๙๓)

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ “มารยาทเรียบร้อย...ละมุนละม่อมนุ่มนวล น่าเอ็นดู” แสดงให้เห็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของความเป็นผู้หญิง ส่วนข้อความ “ถ้าขาดความมั่งคั่งแล้วความงามของหญิงก็ดูจะน้อยไปสักหน่อย ถ้ามีความมั่งคั่งมากเกินไป ก็อาจจะทำให้ค่าของความงามเสื่อมไปได้” การเลือกใช้คำว่า “ความมั่งคั่ง” ของผู้เขียนเป็นพฤติกรรมที่นำมาเสริมกับ “ความงาม” แต่จะสื่อความหมายดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการแสดงออกถึงความมั่งคั่งของผู้หญิง อีกทั้งยังได้แทรกสทบทว่า “กฤษณาก็ยังเคยพำสอนจิระประภาไว้ตอนหนึ่งว่า “ยามให้ ฐ ไสยา อย่าลืมาให้เครงโครม” เป็นตัวบทที่มาจากเรื่องกฤษณาสนน่องคำฉันท์ โดยตัวละครกฤษณา มีสามีห้าคนแต่สามารถดูแลสามีทุกคนได้เป็นอย่างดี ขณะที่จิระประภาผู้น้องมีสามีคนเดียวก็ไม่สามารถทำให้บ้านเรียบร้อยได้เหมือนกฤษณา การแทรกตัวบทในที่นี้เพื่อตอกย้ำพฤติกรรมความเป็นผู้หญิงที่ดีให้มีคุณสมบัติของการเป็นแม่ศรีเรือนดูแล และรับใช้ผู้ชายได้ สอดคล้องกับชื่อเรื่อง “แม่หญิง” ที่มักหมายถึงผู้หญิงที่มีคุณสมบัติเพียบพร้อมในแบบกุลสตรีที่ดีงามสำหรับผู้ชาย

ความคิดเรื่องพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในที่นี่ ส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่เป็นแบบฉบับของความเป็นผู้หญิงทั้งในส่วนที่สัมพันธ์กับบทบาทของการเป็นแม่บ้าน แม่เรือน และพฤติกรรมการแสดงออก อารมณ์ ความรู้สึกของผู้หญิงก็เป็นพฤติกรรมที่ถูกสร้างให้เป็นพฤติกรรมของความเป็นผู้หญิง เช่น อ่อนหวาน อ่อนโยน เรียบร้อย นุ่มนวล ฯลฯ แม้ว่าส่วนใหญ่จะเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในความเห็นของผู้ชาย แต่ความเห็นของผู้หญิงเองก็ไม่ได้ปฏิเสธว่าพฤติกรรมเหล่านี้ไม่ได้เป็นพฤติกรรมของผู้หญิง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงก็ยอมรับในพฤติกรรมแบบฉบับของความเป็นผู้หญิงด้วย ความคิดนี้สอดคล้องกับอุดมการณ์พิดาธิปไตย ที่สร้างพฤติกรรมแบบฉบับของผู้หญิงเพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่เพศชาย ขณะที่ก็มีความเห็นให้ผู้หญิงมีพฤติกรรมพึงประสงค์เพื่อประโยชน์ของตัวเองเช่นกัน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

จะทำอะไรในยามว่าง (ยุพดี มงคลวัฒน์)

ผู้หญิงควรทำอะไรเมื่อมีเวลาว่าง ๆ เธอควรนึกถึงการปรับปรุงตนเองก่อนอื่น อาจจะเป็นการปรับปรุงในด้านศึกษาค้นคว้าความรู้ คือใฝ่ใจหาหนังสือที่เป็นประโยชน์มาอ่าน หรือฝึกฝนตนเองในด้านวิชาเฉพาะ เช่น เรียนดนตรี หรือภาษาต่างประเทศ ...

... ผู้หญิงจึงควรสนใจหาความรู้รอบตัวให้มาก อย่างน้อยก็เพื่อที่จะไม่ต้องอาย ถ้าบังเอิญถูกถามว่า ยูโยหรือยูเนสโคนั้นเป็นอะไรอยู่ที่ไหน หรือประเทศอังกฤษเดี๋ยวนี้มีรัฐธรรมนูญหรือเปล่านั้นเป็นต้น...

(ต้นธันวาคม ๒๔๙๒)

จากทุกตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ “ศึกษาค้นคว้า...ใฝ่ใจหาหนังสือที่เป็นประโยชน์มาอ่าน...ฝึกฝนตนเองในด้านวิชาเฉพาะ” ชุดคำศัพท์ในที่นี่แสดงให้เห็นลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้หญิง ในด้านการพัฒนาศักยภาพของตนให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านมากขึ้น และการใช้ทัศนภาวะ ได้แก่ ข้อความ “ผู้หญิงจึงควรสนใจหาความรู้รอบตัวให้มาก” แสดงให้เห็นความคิดผู้เขียนที่ต้องการให้ผู้หญิงมีความรู้ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์สำหรับผู้หญิงเพื่อจะเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้หญิงเอง

ตัวอย่าง

ในทัศนะของผู้ชาย

หญิงไทยไปสังคม (กินนร)

...ถ้าเราแต่งตัวให้พอเหมาะพองาม แต่รู้จักค้นคว้าหาความรู้ให้เป็นที่สนใจหรือถูกใจคู่สนทนาซึ่งมีหลายรสนิยมได้รู้สึกออกความคิดเห็นก็จะชวนให้คนสนใจใคร่สนทนาด้วย และในเวลาเดียวกันคนก็จะได้รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น หรือได้ฟังเรื่องแปลกๆ ซึ่งตนอาจยังไม่ทราบ ทำให้เป็นคนมีความรู้กว้างขวาง

(ต้นพฤษภาคม ๒๔๙๘)

จากทุกตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ “รู้จักค้นคว้าหาความรู้” เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่จะช่วยให้ผู้หญิงได้เข้าสังคมหรือสมาคมกับผู้อื่นได้ ซึ่งถือเป็นการเปิดโลกทัศน์

ให้กับผู้หญิงเองด้วย แม้ว่าความเห็นผู้เขียนจะทำให้เห็นมูลบทว่า ผู้หญิงไทยสมัยก่อนจะอยู่กับบ้านเรือนมากกว่าการออกไปสังคมนอกบ้าน แต่จากข้อความ “ทำให้เป็นคนมีความรู้กว้างขวาง” ก็ทำให้เห็นว่าการสนใจหาความรู้ของผู้หญิงก็จะพัฒนาศักยภาพในตัวเองให้เป็นคนที่มีความรู้มาก ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับก็จะเกิดกับผู้หญิงเองด้วย

ความคิดเรื่องพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในที่นี่ แสดงให้เห็นการสนับสนุนพฤติกรรม ในการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง รวมถึงพฤติกรรมในการเข้าสังคม ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์สตรีนิยม ที่ต้องการให้ผู้หญิงมีพฤติกรรมในแบบที่ต่างจากแบบเดิม คือ มีความรู้ทันสมัยเพื่อพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเอง หรือรู้จักสังคมที่กว้างขึ้น เพื่อต่อไปผู้หญิงจะได้สามารถช่วยเหลือตัวเองให้สามารถมีชีวิตอยู่ได้เมื่อต้องอยู่เพียงลำพัง

๒.๒.๒ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

จากการศึกษาทฤษฎีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้ทัศนภาวะ การใช้อุปลักษณ์ การใช้คำถามวาทศิลป์ และการใช้มูลบท เป็นต้น พบว่า มีความคิดที่ไม่ต้องการให้ผู้หญิงมีพฤติกรรมการแสดงออกหรืออารมณ์ความรู้สึกในทางที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เขียนทั้งที่เป็นผู้ชายหรือผู้หญิงซึ่งอาจถือเป็นตัวแทนของสังคม ที่ไม่ต้องการเห็นผู้หญิงในลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ได้ เช่น

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

รักเนา (ภาวกร)

ใครในที่นี้ผมของหมายถึงผู้หญิง

ที่ง่ายที่สุดก็คือ ไม่ถนอมน้ำใจ (ผู้ชาย) เลย คือ ไม่ต้องถามเขาว่า ‘คอยนานไหม’ ‘หิวไหม’ ‘เหนื่อย’ ‘ร้อนไหม’ ไม่ฟังเวลาเขาพูด หรือฟังก็ขัดตะบันไม่ว่าผิดหรือถูก ไม่ต้องพูดเพราะๆ พูดตวัดๆ ไม่มีทางเสี่ยงให้เป็นมะนาวไม่มีน้ำได้เท่าไรยิ่งดี

เอาใจตัวเองเป็นที่ตั้ง ถ้าเผชิญไปตรงกับใจเขาก็แล้วไป แต่ถ้าไม่ตรงก็ต้องตะบันเอาตามใจเราเองให้ได้ ใครจะเดือดร้อนลำบากอย่างฉันไม่สน

ผิดเวลาทุกครั้งทีนี้ คือไม่เคยมาก่อนเวลาและไม่เคยมาพอดีเวลาหรือช้ากว่านิดหน่อย เคยแต่อย่างเร็วก็ช้าไปครึ่งชั่วโมง แกรมยังไม่ขอโทษ และแกรมยังพร้อมที่จะโกรธถ้าถูกต่อว่า

จู้จี้บ่นเป็นนิสัย ไปกินข้าวด้วยกันกับบ่นไม่ได้หยุดว่าไม่อร่อย บริการไม่ดี บริการใช้ไม่ได้ ร้อนกับบ่น เย็นกับบ่น

งอนจนเกินงาม แหย่หน่อยก็ถือเป็นจริงเป็นจังพูดเล่นก็ดู ไม่รู้จักมีอารมณ์ขัน หน้านี้วักขมวดเป็นนิสัย

ไม่เคยยอมรับผิด มีแต่โยนความผิดให้เขาฝ่ายเดียว ถ้าโทษเขาไม่ได้ ก็อารมณ์เสีย พาลหาเรื่องไปเลย

ซีระแวงลมๆ แล้งๆ ไม่เข้าเรื่อง ไม่มีเหตุผล
ไม่ถูกขาคากับเพื่อนเขาทุกคน ไม่ว่าผู้ชาย ผู้หญิงหรือโดยเฉพาะผู้หญิง และไม่แคร์ที่จะแสดงให้เขา
เหล่านั้นรู้ด้วย

ยกตนข่มเขาทุกด้าน โดยเฉพาะเรื่องพี่น้องวงศ์ตระกูลของเขา...

(๕ มกราคม ๒๕๑๘)

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ “ไม่ถนอมน้ำใจ...ไม่ต้องพูดเพราะๆ พูดตัวดีๆ ไม่มีทางเสีย...เอาใจตัวเองเป็นที่ตั้ง...ผิดเวลาทุกครั้งทีนี้...จู้จี้บ่นเป็นนิสัย...งอนจนเกินงาม...หน้านี้วี้ดวามวอดเป็นนิสัย...ไม่เคยยอมรับผิด...ซีระแวงลมๆ แล้งๆ...ไม่ถูกขาคากับเพื่อนเขาทุกคน...ยกตนข่มเขาทุกด้าน” ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้หญิงทั้งในด้านการใช้เสียง การแสดงออกทั้งด้านอาการ อารมณ์ความรู้สึก พฤติกรรมที่ไม่ปรารถนาของผู้ชาย ในที่นี้ อาจสร้างความคิดแบบฉบับให้กับการประพุดหรือปฏิบัติให้ผู้หญิงได้อยู่ในกรอบที่เหมาะสมของสังคม และการใช้อุปลักษณ์ ได้แก่ “ให้เป็นมะนาวไม่มีน้ำ” เป็นการเปรียบเทียบคำพูดที่ไม่ไพเราะอ่อนหวานของผู้หญิงกับมะนาวที่ไม่มีน้ำ โดยการเปรียบเทียบคำพูดของผู้หญิงที่แสดงให้เห็นพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในที่นี้ นอกจากจะทำให้เห็นว่าผู้เขียนคาดหวังให้ผู้หญิงมีคำพูดที่ไพเราะ อ่อนหวานแล้ว อาจทำให้คิดได้ว่าสังคมอนุญาตให้ผู้หญิงแสดงอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างเปิดเผย จนนำไปสู่สภาพความเป็นผู้หญิงที่อาจถูกมองว่าอ่อนแอหรือชอบใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลในที่สาธารณะด้วยเสียงได้มากกว่าผู้ชาย

ตัวอย่าง

ในทัศนะของผู้ชาย

เธอจะช่วยเหลือเขาได้อย่างไร? (ประเสริฐ โอมจันทร์)

เพื่อพริ้วคร่ำครวญ สะอึกสะอื้นรำให้ เอาเรื่องของคนอื่นมานินทาให้ฟัง เยาะเย้ย ดูหมิ่นดูแคลน พูดเพื่อเจ้าไม่รู้จักจบจักสิ้น เหล่านี้แหละผู้หญิงที่ชอบพูดจู้จี้เข้ามีความชำนาญนัก บางคนก็เป็นแต่เพียงบางอย่าง แต่บางคนก็ว่าเสียเปรียบนับว่าเป็นการทำลายประสาทอย่างสุดแสนที่จะทนทาน หญิงสาวอายุอ่อน ๆ ขนาดสักยี่สิบปี บางคนซึ่งกำลังจะเป็นเจ้าสาวตอนแรก ๆ ก็เก็บตัวอยู่อย่างสงบเสงี่ยมคืออยู่หอพัก แต่พอแต่งงานเข้าไปแล้ว และชักจะมีอายุมาก ๆ เข้าเกือบ ๆ ยี่สิบปี ตอนนี้ชักจะกลายเป็นหญิงที่ชอบบ่นกะปอดกะแปด คล้ายกับคนที่ เป็นโรคเรื้อรัง ทั้งใบหน้าและเรือนร่างก็ปล่อยปละละเลย หากความงามแต่ดั้งเดิมแทบไม่ได้ และชอบทำตัวเป็นนักทฤษฎีต่อทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีวัน

(ต้นพฤษภาคม ๒๕๓๗)

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ “เพื่อพริ้วคร่ำครวญ สะอึกสะอื้นรำให้.... นินทาให้ฟัง เยาะเย้ย ดูหมิ่นดูแคลน พูดเพื่อเจ้าไม่รู้จักจบจักสิ้น...พูดจู้จี้” ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้หญิงทั้งในด้านการใช้เสียง การแสดงออกทั้งด้านอาการ อารมณ์ความรู้สึก พฤติกรรมที่ไม่ปรารถนาของผู้ชายในที่นี้ อาจสร้างความคิดแบบฉบับให้กับการประพุดหรือปฏิบัติให้ผู้หญิงได้อยู่ในกรอบที่เหมาะสมของสังคม มีการใช้อุปลักษณ์ ได้แก่ “ตอนนี้ชักจะกลายเป็นหญิงที่ชอบบ่นกะปอดกะแปด คล้ายกับคนที่ เป็นโรคเรื้อรัง” เป็นการเปรียบเทียบการบ่นกะปอดกะแปดกับโรคเรื้อรัง โดยการเปรียบเทียบการบ่นของผู้หญิงที่แสดงให้เห็นพฤติกรรมไม่

ฟังประสงคฺในทนี สร้างภาพการใช้คำพูดอย่างไรเหตุผลของผู้หญิงได้เป็นอย่างดี และข้อความ “ทั้งใบหน้าและเรือนร่างก็ปล่อยปลละเลย หากความงามแต่ดั้งเดิมแทบไม่ได้ และชอบทำตัวเป็น นักทุกขนิยมต่อทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีเว้น” แสดงให้เห็นพฤติกรรมไม่ฟังประสงคฺ คือ “ปล่อยปลละเลย” ที่จะต้องรู้จักใส่ใจกับรายละเอียดของตัวเอง เพื่อให้สวยงามและการใช้คำกริยาว่า “ชอบทำตัว” เป็นการตัดสินพฤติกรรมของผู้หญิงโดยผู้ชาย และทำให้เห็นว่าผู้หญิงที่ยิ่งอายุมากจะยิ่งไม่มีความสุขในชีวิตมากขึ้นด้วย

ตัวอย่าง

พรรณษะหญิง

อิจฉาริชยา (ใบบัว)

ผู้หญิงเรานี้จะไปแล้วก็มีความอิจฉาริชยาเป็นเจ้าเรือนกันทุกคน แต่จะมีมากหรือน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆ อย่าง คนที่ยอมรับความจริงในชีวิตได้มากกว่า ก็จะมีความรู้สึกนี้้น้อยกว่าคนที่คอยวิ่งหนีความจริง หรือคนที่คอยแต่จะคิดว่าตนเองเลอเลิศกว่าผู้อื่น

(๗ เมษายน ๒๕๒๘)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำว่า “อิจฉาริชยา” ซึ่งสื่อความหมายไปในทางลบ และยังซ่อนด้วยการใช้อุปลักษณ์เพื่อเปรียบ “ความอิจฉาริชยา” กับ “เจ้าเรือน” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีลักษณะนิสัยนี้ติดตัว คำเรียกผู้หญิงทั่วไป “ผู้หญิงเรา” และขยายว่า “กันทุกคน” ยังเป็นการตอกย้ำให้เห็นว่าพฤติกรรม การแสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้หญิงถูกกำหนดเป็นสิ่งติดตัวมากับความเป็นผู้หญิงแล้ว จึงทำให้ผู้เขียนใช้คำแสดงการตัดสินว่าอารมณ์ความรู้สึก “อิจฉาริชยา” เป็นของผู้หญิง โดยมีคำว่า “แต่” บอกปฏิเสธตามมาว่า “ความอิจฉาริชยา” ของผู้หญิงย่อมแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับ “ความจริงในชีวิต” ของแต่ละคน ผู้หญิงจึงอาจมีระดับความรู้สึกของ “ความอิจฉาริชยา” ที่แตกต่างกันไป

ตัวอย่าง

พรรณษะหญิง

ถ้าคุณต้องการให้เขาสนใจ (หนักิยา)

ประการแรก คุณจะต้องไม่เป็นคนเก็บตัว ต้องรู้จักที่จะคบหาสมาคม ในเรื่องนี้ผู้เขียนขอพูดเป็นกลางๆว่า มิใช่จะต้องเข้าสมาคมชั้นสูง แต่หมายถึงว่ารู้จักที่จะคบหาสมาคมกับเพื่อนฝูงทั่วไปรู้จักการให้การรับและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

(๔ กรกฎาคม ๒๕๒๕)

จากตัวอย่าง ข้อความ “จะต้องไม่เป็นคนเก็บตัว ต้องรู้จักที่จะคบหาสมาคม” คำว่า “ต้อง” แสดงให้เห็นทัศนะภาวะเพื่อบอกหรือสั่งให้ผู้หญิงทำ ควบคู่มากับการเลือกใช้คำว่า “เก็บตัว” และ “คบหาสมาคม” แสดงให้เห็นความคิดผู้เขียนว่าการเก็บตัวของผู้หญิงเป็นพฤติกรรมไม่ฟังประสงคฺ ผู้เขียนจึงให้ความเห็นเชิงบังคับว่าไม่ให้ผู้หญิงเก็บตัวและรู้จักคบหาสมาคมก็

เป็นพฤติกรรมพึงประสงค์ที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ และยังทำให้เห็นมุมลบที่กว่าผู้หญิงส่วนใหญ่จะเก็บตัวไม่คบหาสมาคมซึ่งถือเป็นพฤติกรรมของผู้หญิงไทยในอดีต การนำเสนอความคิดนี้จึงอาจต้องการให้ผู้หญิงได้ปรับเปลี่ยนความคิดใหม่

ความคิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในที่นี่ มีลักษณะคล้ายกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ คือ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้หญิงส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่ถูกกำหนดให้เป็นแบบฉบับของผู้หญิง เช่น จู้จี้ขี้น ร้องไห้ นินทา ฯลฯ โดยส่วนใหญ่พฤติกรรมไม่พึงประสงค์มักจะอยู่ในความเห็นของผู้ชาย แต่ในความเห็นของผู้หญิงก็ไม่ได้ปฏิเสธพฤติกรรมเหล่านี้ว่าไม่ใช่ของพฤติกรรมผู้หญิง และบางความคิดเห็นก็ยอมรับพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของผู้หญิงด้วยมุมมองที่ต่างกันไปของนักเขียนแต่ละคน ถึงอย่างไรก็เป็นการสะท้อนให้เห็นอุดมการณ์ปีศาจปไต โดย ที่ทำให้เห็นว่าพฤติกรรมด้านลบส่วนใหญ่เป็นการแสดงออกถึงภาพความเป็นผู้หญิงที่ต้องอ่อนแอ เก็บกด อดทน ฯลฯ ขณะเดียวกันก็พบพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของผู้หญิงที่เริ่มมีมุมมองใหม่ๆ ให้กับผู้หญิงที่มีความเห็นต่างจากตัวอย่างที่ผ่านมา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ในทัศนะของชาย

สุภาพสตรีควรดูหมอดู? (ช.บรรณานุกรษ์)

คราวนี้เราจะรวบรวมปัญหาให้กระชับเข้ามาว่า สุภาพสตรีไทย ควรจะดูหมอดูหรือไม่เพียงใด ผู้เขียนมีเพื่อนที่ชอบดูหมอดูและลองสอบถาม ปรากฏว่ามีผู้ที่ชอบดูหมอดูถึง ๙๐% ดูเพียงเพื่อสนุกสนานในการสังคัม ดูแล้วลืมหืมถึง ๖๐% ดูแล้วเก็บเอาไปคิดเชื่อครึ่ง ไม่เชื่อครึ่ง ๓๐% ดูหมอดูและเชื่อเสียจริงๆ จังๆ ราว ๑๐% เหตุผลที่ชอบดูหมอดูนั้นบางท่านว่า เมื่อรู้ว่าจะมีเคราะห์จะได้ระมัดระวังตัวไว้ แต่ที่จริงนั้น การเชื่ออย่างฝังจิตฝังใจหรือเก็บเอามาคิดแล้วคิดเล่นนั้นเป็นการเสี่ยงภัยมาก ดูจะเป็นผลร้ายมากกว่าผลดี เพราะในการดูหมอดูจะหลีกเลี่ยงจากเรื่องจิตใจไปหาได้ไม่ อิทธิพลแห่งแรงความคิดจะดลบรรดาลได้...

พุทธศาสนาของเราไม่เคยสั่งสอนเลยว่า ผลดีผลร้ายเกิดเพราะมีดาวดวงนั้นดวงนี้บรรดาลหรือมีอำนาจอย่างนั้นอย่างนี้ปัญหา กรรมคือการกระทำของเราต่างหากที่เป็นเหตุให้เกิดปฏิกิริยาผลลัพธ์ต่างๆ เราจะดีชั่ว จะเจริญขึ้นเด่นมีชื่อเสียง มีความสุขหรือย่อยยับไปก็เพราะตัวเราทำของเราเอง... แต่อย่างไรก็ดี สำหรับสุภาพสตรีที่ไม่ยอมดู หรือยอมเชื่อโหราศาสตร์นั้นนับว่ามีค่าควรแก่การนิยมชมเชยเป็นพิเศษ

(ต้นเมษายน ๒๕๕๕)

จากตัวอย่าง ข้อความ “สุภาพสตรีควรดูหมอดู?” และ “สุภาพสตรีไทย ควรจะดูหมอดูหรือไม่เพียงใด” การใช้คำถามวาทศิลป์ในที่นี่เพื่อต้องการนำเข้าสู่ประเด็นที่ผู้เขียนต้องการให้ความเห็น โดยมีความเชื่อเบื้องต้นอยู่ว่าเรื่องของการดูหมอดูเป็นสิ่งที่ผู้หญิงให้ความนิยม และเป็นพฤติกรรมที่ผู้เขียนเห็นว่าไม่พึงประสงค์ ดังนั้นผู้เขียนจึงได้นำเสนอเหตุผลค้านกับความคิดความเชื่อในอดีต ดังนั้น จึงได้มีข้อสรุปว่า “สำหรับสุภาพสตรีที่ไม่ยอมดู หรือยอมเชื่อโหราศาสตร์นั้นนับว่ามีค่าควรแก่การนิยมชมเชยเป็นพิเศษ” ผู้เขียนได้ประเมินค่าผู้หญิงจาก

คำกริยาแสดงการตัดสินใจว่า “นับว่ามีค่า” ถึงพฤติกรรมผู้หญิงที่ไม่ทำตามความเชื่อเดิม ซึ่งแสดงให้เห็นความคิดที่ไม่เห็นด้วยกับการดูหมองของผู้หญิง เช่นคำถามวาทศิลป์จากชื่อเรื่องแสดงให้เห็นว่าเมื่อได้อ่านจนจบเรื่องจึงสามารถตอบได้ว่าผู้หญิงไม่ควรจะดูหมอง

ตัวอย่าง

ตอบปัญหา (จินตนา๒)

หาหมอดูเก่ง ๆ

ตอบ

... จินตนา๒' รู้ว่ามีคนเป็นจำนวนมาก หาทางปลอบใจตนเองด้วยการหาหมอดู อยากจะรู้ว่ามีหมอดูที่ไหนบ้างไหมที่จะทำนายในทางลบอย่างเด็ดขาดลงไป อาจจะ...แต่ผู้ไปหานั้นก็รู้อยู่แะใจว่าต้องการอย่างอื่น คือต้องการคำทำนายที่ช่วยให้ความหวังเพื่อว่าทุกซ์จะได้คลาย หากหมอดูบอกว่าไม่มีหวังก็เชื่อได้ว่าจะต้องไปหาหมอดูคนต่อไป

ถ้าเป็นเช่นนั้น ทำไม่ไปหาหมอดูอีกประเภทหนึ่งเสียเล่า คือจิตแพทย์ นั้นแหละ จะได้รับการวิเคราะห์สาเหตุของความทุกซ์และในเวลาเดียวกัน หมออาจจะวินิจฉัยสภาพจิตใจ ให้ยาช่วยให้สงบ และคำแนะนำที่อาจปฏิบัติได้...

(๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๘)

จากตัวอย่าง ข้อความ “อยากจะรู้ว่ามีหมอดูที่ไหนบ้างไหมที่จะทำนายในทางลบอย่างเด็ดขาดลงไป อาจจะ...แต่ผู้ไปหานั้นก็รู้อยู่แะใจว่าต้องการอย่างอื่น ...หากหมอดูบอกว่าไม่มีหวังก็เชื่อได้ว่าจะต้องไปหาหมอดูคนต่อไป” ซึ่งแสดงให้เห็นการคาดเดาของผู้ตอบปัญหาถึงการทำนายของหมอดูและแสดงความเชื่อมั่นในพฤติกรรมของผู้หญิงว่าแท้จริงแล้วไม่ได้ต้องการหาหมอดูเพื่อฟังคำทำนายที่ไม่ดี จนมาสู่การใช้มูลบท ได้แก่ “ทำไม่ไปหาหมอดูอีกประเภทหนึ่งเสียเล่า คือจิตแพทย์” ที่แสดงให้เห็นมูลบทของผู้ตอบปัญหาที่เชื่อว่าผู้หญิงยังไม่เคยได้ไปหาจิตแพทย์ และแสดงให้เห็นว่า จิตแพทย์จะแก้ปัญหาคิดดีกว่าหมอดู

ความคิดที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้หญิงในที่นี้ เป็นความเห็นที่ต้องการให้ผู้หญิงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความคิด ความเชื่อแบบงมงายให้เป็นผู้หญิงที่ทันสมัย คือ เชื่ออย่างมีเหตุมีผล เชื่อในความรู้ทางวิทยาศาสตร์มากกว่าความรู้ ความเชื่อแบบเดิม สอดคล้องกับอุดมการณ์สตรีนิยม ที่ต้องการให้ผู้หญิงรู้จักใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเคยเป็นพฤติกรรมที่มักถูกยึดเยียดให้เป็นพฤติกรรมเฉพาะของผู้หญิงเท่านั้น จนกลายเป็นพฤติกรรมแบบฉบับของความเป็นผู้หญิง

๓. การทำหน้าที่

ความคิดเกี่ยวกับการทำหน้าที่ หมายถึง ภาระรับผิดชอบของผู้หญิงหรือสิ่งที่ผู้หญิงพึงปฏิบัติหรือสิ่งที่สังคมคาดหวังให้ผู้หญิงพึงจะเป็น ในที่นี้ได้รวมเอาแนวคิดในเรื่องพื้นที่มาใช้ด้วย เพราะหน้าที่ที่ผู้หญิงควรจะทำก็จะอยู่ในพื้นที่ทั้งพื้นที่ภายในบ้านและภายนอก อีกทั้งความคิดในเรื่องของพื้นที่ยังมีหลายมิติ ได้แก่ “พื้นที่ทางกายภาพ (Physical Space) พื้นที่ทางสังคม (Social Space) และพื้นที่ภายในจิตใจของปัจเจก (Mental Space) ซึ่งแนวคิดหลังสมัยใหม่ พื้นที่ในมิตินามธรรมคือวิธีคิดและความรู้สึกของจิตใจไม่อาจจะแยกออกจากมิติรูปธรรมคือพื้นที่ทางภูมิศาสตร์หรือร่างกายได้” (M.Dear, 1997 อ้างถึงใน บุษบรรณ จินเจริญ, ๒๕๔๔: ๒๑) ดังนั้น “พื้นที่” จึงประกอบด้วยลักษณะ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ในแง่รูปธรรม “พื้นที่” หมายถึงอาณาบริเวณแห่งใดแห่งหนึ่ง (Area) ที่มีการแบ่งกันเขตเอาไว้อย่างแน่นอน (Boundary) เช่น พื้นที่ในโรงงาน พื้นที่ในบ้าน พื้นที่ในบริเวณวัด พื้นที่ในห้างสรรพสินค้า ฯลฯ นอกจากความหมายรูปธรรมดังกล่าวแล้ว “พื้นที่” ยังมีความหมายทางสังคม-การเมือง-วัฒนธรรม ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น หมายถึงเวที (ทางนามธรรม) ทางสังคมที่มีการช่วงชิงอำนาจ (กาญจนา แก้วเทพ, ๒๕๔๓: ๑๗๒)

ทั้งหน้าที่และพื้นที่จัดเป็นแนวคิดสำคัญที่สามารถทำให้เห็นความแตกต่างในด้านการกำหนดบทบาทของผู้หญิงและผู้ชาย เมื่อผู้หญิงได้ถูกวางหน้าที่หรือพื้นที่ให้แตกต่างจากผู้ชายแล้ว จึงทำให้เห็นว่าผู้หญิงอาจเป็นผู้ตกอยู่ใต้อำนาจของผู้ชายโดยไม่รู้ตัว โดยเฉพาะจากการศึกษาทฤษฎีทางภาษาทำให้เห็นว่าผู้เขียนมีมุมมองในเรื่องของการทำหน้าที่ของผู้หญิงที่สามารถแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ได้แก่ การทำหน้าที่ในบ้าน และการทำหน้าที่นอกบ้าน ดังต่อไปนี้

๓.๑ การทำหน้าที่ในบ้าน

สิ่งที่พบเห็นทั่วไปในสังคมพบว่า “โลกส่วนตัว” หรือ “ที่บ้าน” (Private World/Domestic) เป็นโลกของผู้หญิง (กาญจนา แก้วเทพ, ๒๕๔๓) การทำหน้าที่ส่วนใหญ่ภายในบ้านมักจะเป็นงานบ้านหรืองานครัวที่ทำให้นึกถึงผู้หญิงได้นั้น ยังมีอีกหน้าที่หนึ่งที่สำคัญก่อนจะมาปฏิบัติภาระกิจต่างๆ ภายในบ้าน คือ การแต่งงานหรือการออกเรือนของผู้หญิง ซึ่งถูกกรอบความคิดให้เป็นสิ่งที่ผู้หญิงควรจะทำ การยอมรับกับหน้าที่ต่างๆ ของผู้หญิงนั้นถูกกำหนดด้วยสถานภาพทางสังคม ขณะที่สถานภาพบางอย่างไม่ได้รับการยอมรับให้ผู้หญิงเป็นได้แก่ การเป็นโสเภณี การหย่าและการเป็นม่าย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้แบ่งประเด็นการทำหน้าที่ตามสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงในที่นี้เป็น ๒ ประเด็น คือ

๓.๑.๑ สถานภาพที่ได้รับการยอมรับ

จากการศึกษาข้อมูลพบว่าสถานภาพที่เป็นที่ยอมรับให้ผู้หญิงเป็นได้แก่ การแต่งงาน การเป็นเมียและแม่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๑.๑.๑ การแต่งงาน

จากการศึกษาวิถีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้คำเรียกผู้หญิง การใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจ การใช้ทัศนภาวะ การอ้างถึงการใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้อุปลักษณ์ การใช้สำนวน และการใช้มูลบท เป็นต้น พบว่า มีความสัมพันธ์กับความคิดในเรื่องของการแต่งงานที่แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงจะต้องคู่กับผู้ชาย นอกจากนี้ความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างผู้หญิงและผู้ชายที่ได้รับการยอมรับต่อสาธารณชนก็คือ การแต่งงาน เพราะเป็นการทำตามประเพณีรวมทั้งยังมีอำนาจของกฎหมายเพื่อให้การแต่งงานสมบูรณ์ขึ้นซึ่งยังเป็นการรับประกันการยอมรับจากสังคม จึงเป็นความคาดหวังให้ผู้หญิงได้แต่งงานก่อนจะไปทำหน้าที่ของความเป็นเมียและแม่ต่อไป ดังนี้

๑. การแต่งงานจัดเป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้หญิง เนื่องจากมีกรอบความคิดที่ผู้หญิงคู่กับผู้ชาย จึงทำให้ผู้หญิงมีความคิดหรือความต้องการแต่งงานเพียงครั้งเดียว และเริ่มมีความคิดให้ผู้หญิงได้ตรงให้ดีกว่าก่อนแต่งงานหรือมีการแสดงความคิดเห็นให้ผู้หญิงไม่เห็นความจำเป็นของการแต่งงาน

๒. เหตุผลในการแต่งงานของผู้หญิงคือเพราะรักและเพื่อต้องการผู้ชายมาเป็นผู้นำครอบครัว

๓. ปัญหาของการแต่งงาน เช่น อายุที่ต่างกันมาก ผู้หญิงอายุมากกว่าผู้ชาย และการแต่งงานกับชายต่างชาติซึ่งอาจมีทั้งมุมมองในด้านบวกและด้านลบได้ขึ้นอยู่กับความเห็นของผู้เขียน

๔. ผู้หญิงมีสิทธิในการจัดการกับชีวิตตัวเองมากขึ้นจึงมีแนวโน้มการแต่งงานลดลง

ความคิดเรื่องการแต่งงานในที่นี้ ทำให้เห็นว่าความคิดเรื่องการแต่งงานเป็นหน้าที่หรือความจำเป็นของผู้หญิง แต่ก็พบว่ายังมีทั้งปัญหาและความขัดแย้งทางความคิดเกิดขึ้นที่เกี่ยวกับการแต่งงานของผู้หญิงหลายประการ เช่น

ตัวอย่าง

ตอบปัญหา (จินตนา)

ตอบ น. น่าน

การที่ลูกผู้หญิงจะต้องมีเข้าเรือน (แต่งงาน) นั้นเป็นสิ่งธรรมดา บางคนก็ถึงกำหนดช้า บางคนก็เร็ววัย ๑๗ ปีนับว่ายังอ่อนไปสักหน่อย สำหรับการจะต้องเป็นแม่เหี่ยวแม่เรือน แต่ทว่าที่เขาแต่งงานอายุน้อยกว่านี้ก็มิ และก็เป็นภรรยาที่ดีและน่ารักได้เกิดลูกหลานมันคงเป็นฝั่งฝายอยู่มาก ภายเมื่อมีเหตุผลแวดล้อมเป็นความเหมาะสมแล้ว ก็ไม่ควรหวาดวิตก ด้วยเป็นการธรรมดา และเป็นปรกติวิสัย ถ้าเขาผู้ที่คุณจะต้องมีชีวิต

ความเป็นอยู่ร่วมมืออภัยด้วยเรียบร้อย คุณก็ย่อมจะได้รับความประทับใจประทับใจเป็นอันดี เพียงแต่คุณจะวางใจให้สงบเป็นปกติ ทุกสิ่งจะเป็นไปตามธรรมชาติวิสัยไม่ควรสร้างความกลัวไว้ล่วงหน้า จะเป็นผลร้ายแต่จิตใจภายหลัง

(ต้นกุมภาพันธ์ ๒๕๕๓)

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ “สิ่งธรรมดา...ด้วยเป็นการธรรมดา และเป็นปกติวิสัย...ธรรมชาติวิสัย” จากคำศัพท์ดังกล่าวทำให้เห็นความคิดของผู้ตอบปัญหาที่มีต่อเรื่องของการแต่งงานของผู้หญิง โดยเป็นการย้ำให้เห็นว่าเรื่องของการแต่งงานเป็นภาระหน้าที่สำหรับผู้หญิงพึงปฏิบัติ และการเลือกใช้คำเรียกผู้หญิง ได้แก่ “ลูกผู้หญิง” หมายถึง เรียกผู้หญิงที่มีความสุภาพเรียบร้อย สงบเสงี่ยม อ่อนโยน รู้จักรักนวลสงวนตัว ประกอบด้วยเมตตากรุณา และรู้จักการบ้านการเรือน เป็นต้น. (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๒) จากความหมาย “ลูกผู้หญิง” ก็ทำให้เห็นถึงความคิดที่ผู้หญิงจะต้องทำหน้าที่ภายในบ้านจึงตามมาด้วยคำเรียกผู้หญิงที่ว่า “แม่เห่าแม่เรือน” ก็เป็นคำเรียกผู้หญิงที่บ่งบอกถึงการทำหน้าที่ภายในบ้านของผู้หญิงโดยตรงซึ่งหน้าที่ต่าง ๆ ของผู้หญิงนี้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการแต่งงาน หน้าที่สำคัญของผู้หญิงมีการใช้ทัศนภาวะอีกว่า “จะต้องมีเห่าเรือน (แต่งงาน)...จะต้องเป็นแม่เห่าแม่เรือน” ยังเป็นการบอกภาระหน้าที่ความจำเป็นของผู้หญิงในการแต่งงาน ทำให้เห็นว่าการแต่งงานมีความสำคัญกับผู้หญิงมาก กรอบความคิดนี้สามารถมากำกับวิถีชีวิตของผู้หญิงให้รู้ว่าเกิดมาต้องมีคู่และแต่งงาน จึงจะเป็นคนธรรมดาคนหนึ่งเหมือนคนทั่วไปในสังคม บทบาททางเพศสำหรับการแต่งงานของผู้หญิงคือ การเป็นแม่เห่าแม่เรือน และการใช้สำนวน ได้แก่ “เป็นฝั่งฝ้า” หมายถึง มีหลักฐานมั่นคง (ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๔) สะท้อนให้เห็นการสืบทอดความคิดเรื่องของการแต่งงานจากรุ่นสู่รุ่น กรอบความคิดที่ถูกสร้างขึ้นอาจกลายเป็นชีวิตที่ไม่มีสิทธิเลือกของผู้หญิง

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

ไม่สำคัญที่อายุ (รัชนิญา)

...ข้าพเจ้าจึงคิดว่า ผู้หญิงน่าจะประสงค์ความเป็นผู้ใหญ่ในความคิดของผู้ชายมากกว่า ความเป็นเด็กในวัยที่เขาควรจะเป็นผู้ใหญ่เสียแล้ว

ผู้ชายจะอายุเท่าใดก็ตาม ถ้าจิตใจของเขาบรรลุถึงซึ่งความเป็นผู้ใหญ่โดยสมบูรณ์แล้ว เขาก็เป็นผู้ที่ควรแก่ความยกย่อง และสมแก่ตำแหน่ง ผู้นำในครอบครัวแล้ว เขาอาจจะอายุเพียง ๒๐ หรือ ๒๕ ปี แต่จิตใจของเขาอาจเจริญยิ่งกว่าคนที่สูงอายุกว่านั้นหลายเท่าได้ สำหรับชายประเภทนี้ ผู้หญิงจะมีอายุมากกว่าเขาก็ปีก็ตาม แต่เธอก็จะวางใจได้เสมอว่าชีวิตของเธอจะราบรื่นผาสุกด้วยความสามารถของเขาในการเป็นผู้นำครอบครัว

(ต้นมีนาคม ๒๕๕๔)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ความเป็นผู้ใหญ่ในความคิดของผู้ชาย” แสดงให้เห็นมูลบทว่า ผู้หญิงต้องการคนดูแลหรือพึ่งพิง ซึ่งข้อความ “เขาก็เป็นผู้ที่ควรแก่ความยกย่อง และสมแก่ตำแหน่ง ผู้นำในครอบครัว” คำว่า “ควร” แสดงให้เห็นทัศนภาวะของผู้เขียนที่ยอมรับบทบาทการเป็นผู้นำของผู้ชาย และข้อความ “เธอก็จะวางใจได้เสมอว่าชีวิตของเธอจะราบรื่นผาสุกด้วยความสามารถของเขาในการเป็นผู้นำครอบครัว” ผู้เขียนยังใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจ “วางใจ” “ราบรื่นผาสุก” ที่ตัดสินใจให้ผู้หญิงมีชีวิตที่ดี ถ้าฝากชีวิตไว้กับผู้ชาย กรอบความคิดดังกล่าวอาจทำให้เห็นว่า ผู้หญิงยังไม่ใช่นักปกครอง ยังคงมีความคิดเป็นเด็ก อ่อนแอและไร้ความสามารถต้องพึ่งพิงผู้ชายแม้กระทั่งในเรื่องของความคิด

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

รีบแต่งงานไปทำไม? (ยุพดี มงคลวัจน์)

... สรุปความว่าผู้ชายแต่งงานเพื่อความสุภาพพอใจส่วนตนเป็นสำคัญ ในขณะที่ผู้หญิงแต่งงานเพื่อความสุภาพของคนที่เขารักเป็นสำคัญ เพราะความสุขของเธอเนื่องมาจากเหตุนี้

เมื่อการแต่งงานเป็นเรื่องของความเป็นความตายเช่นนี้ ผู้หญิงจึงควรคิดให้มาก ๆ ก่อนตัดสินใจ มิฉะนั้นผู้หญิงจะต้องตกอยู่ในห้วงทรมานอันยากที่จะถอนตัว เพราะการแต่งงานที่อุบัติขึ้นด้วยเหตุผลอันทรามของฝ่ายชาย

(ต้นพฤศจิกายน ๒๔๙๒)

จากตัวอย่าง การใช้คำถามวาทศิลป์ ได้แก่ “รีบแต่งงานไปทำไม?” เพื่อชี้นำความคิด และแสดงให้เห็นว่ามีปัญหาอะไรบางอย่างเกี่ยวกับการแต่งงาน ทั้งยังแสดงให้เห็นมูลบทว่า ผู้หญิงจะแต่งงานเร็วหรือแต่งงานตั้งแต่อายุน้อยหรือยังสาว และข้อความ “ผู้หญิงแต่งงานเพื่อความสุภาพของคนที่เขารักเป็นสำคัญ เพราะความสุขของเธอเนื่องมาจากเหตุนี้” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงมีชีวิตเพื่อทำตัวให้เป็นประโยชน์สุขหรือความต้องการของผู้ชาย หรือผู้หญิงจะต้องเป็นส่วนประกอบหนึ่งของผู้ชาย อีกทั้งมีการใช้ทัศนภาวะว่า “ผู้หญิงจึงควรคิดให้มาก ๆ ก่อนตัดสินใจมิฉะนั้นผู้หญิงจะต้องตกอยู่ในห้วงทรมาน” ยิ่งเป็นการตอกย้ำความสำคัญของการแต่งงานกับชีวิตของผู้หญิง และแสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงไม่คิดมากก่อนการแต่งงาน หรือการแต่งงานจะสร้างความทุกข์ให้กับผู้หญิง อีกทั้งยังอาจทำให้เห็นว่าการแต่งงานจะเกิดปัญหาเฉพาะกับผู้หญิงเท่านั้น ดังนั้นการแต่งงานจึงถูกทำให้คิดที่มีความหมาย และความสัมพันธ์กับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย

ตัวอย่าง

ตอบปัญหา (จินตนา ๒)

กลัวจะเป็นสาวแก่

ถาม ลูกแก้ว ลาดพร้าว

...อายุยี่สิบสี่แล้ว จบอุดมศึกษาและมีงานทำเป็นหลักแหล่ง ที่ไม่สบายใจก็คือ คุณแม่เร่งรัดให้แต่งงานเพราะอยากเห็นลูกเป็นฝั่งฝ้า แต่ดิฉันไม่เชื่อว่าจะอยู่ร่วมกันได้ตลอดไปกับบรรดาสุภาพบุรุษที่ทาบตามมา หากจะรอดต่อไปก็กลัวจะเป็นสาวแก่ นำชั้นใหม่คะ...

(๕ พฤษภาคม ๒๕๑๑)

จากตัวอย่าง ข้อความ “อายุยี่สิบสี่แล้ว จบอุดมศึกษาและมีงานทำเป็นหลักแหล่ง” แสดงให้เห็นมูลบทว่า “อายุ การศึกษาและการทำงาน” ยังไม่ถือเป็นความสมบูรณ์ในชีวิตของผู้หญิง หากยังขาดการแต่งงานกับผู้ชาย การใช้สำนวนว่า “เป็นฝั่งฝ้า” จึงสื่อความหมายที่ต้องการให้ผู้หญิงแต่งงานซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่ว่าผู้หญิงจะมีการศึกษาหรืองานทำที่ดีก็ตาม แต่ผู้หญิงจะไม่มี ความมั่นใจในชีวิตเลย ไม่ได้แต่งงานและการใช้คำเรียกผู้หญิงว่า “สาวแก่” ก็เป็นคำที่มีความหมายสื่อไปในเชิงลบมากกว่าสาวโสด ทั้งที่ผู้ชายบางคนไม่ได้แต่งงานตลอดชีวิตไม่เคยมีคำเรียกว่า “หนุ่มแก่” การเลือกใช้คำเรียกผู้หญิงก็สามารถทำให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันทางเพศได้ ซึ่งอาจเกิดจากสังคมไทยกำหนดให้ผู้ชายเป็นผู้เลือก ผู้หญิงเป็นผู้ถูกเลือก และผู้ชายก็จะมีโอกาสแต่งงานได้มากกว่าผู้หญิงเพราะไม่ถูกจำกัดขอบเขตของอายุเหมือนกับผู้หญิง

ตัวอย่าง

ตอบปัญหา (จินตนา ๒)

รักต่างวัย

ถาม คนมีกรรม

“ดิฉันเป็นโสดอายุคงใกล้กับคุณคืออีก ๒-๓ ปีก็จะ ๔๐ แล้ว คุณคงร้องปลงในใจนะคะ

“ดิฉันรักชอบกับเด็กหนุ่มอายุประมาณ ๑๘ ปี เรารักและเข้าใจกันดีพอสมควร จะมีทางที่เราจะได้อยู่กันเช่นคนอื่นเขาใหม่คะ และถ้าดิฉันจะมีลูกสัก ๑-๒ คน ดิฉันจะตายใหม่คะ และเด็กที่เกิดมาจะผิดปกติหรือมีปัญหาหรือไม่เพราะความไม่เหมาะสมของผู้ให้กำเนิด

ตอบ

ฉะนั้นจึงไม่ควรคิดปักหลักฐานอะไรที่แน่นแฟ้นทำให้ถอนยากยิ่งไปกว่านี้ คุณเองก็รับมาในจดหมายที่เขียนว่า ทุกอย่างที่เป็นอยู่ก็เพียงในชั้น ‘พอสมควร’ เท่านั้น รักชอบกันพอสมควร เข้าใจกันดีพอสมควร ฯลฯ คุณอาจจะคิดว่าหากได้ตกแต่งกันให้เป็นเรื่องราวอาจจะเป็นเครื่องผูกมัดทำให้ความสัมพันธ์ทั้งนี้เป็นจริงจิ่งขึ้นละก็คุณคิดผิดอย่างยิ่ง

ยังไม่เคยพบเห็นตัวอย่างใดในกรณีอย่างคุณที่ได้อยู่กับกันเปิดเผยแล้วมีความสุข เพราะทั้งคู่คุณและเขาจะต้องอยู่กับชีวิตนี้ด้วยปมด้อยตลอดเวลา คุณเองจะกล้าภาควิชาในตัวเองได้สักเพียงไหน เขาจะกล้าภาควิชาในความเป็นสามีของคุณได้สักแค่ไหน สังคมผู้คนรอบตัวคุณเขาจะปรับใจได้สักแค่ไหน ...

(๒ มีนาคม ๒๕๒๓)

จากตัวอย่าง ข้อความ “หากได้ตกแต่งกันให้เป็นเรื่องราวอาจจะเป็นเรื่องผูกมัดทำให้ความสัมพันธ์ทั้งนี้เป็นจริงจังขึ้นละก็คุณคิดผิดอย่างยิ่ง” แสดงให้เห็นปัญหาในเรื่องของวัยโดยใช้อุปลักษณ์เปรียบ “แต่งงาน” กับ “เครื่องผูกมัด” โดยผู้เขียนได้สรุปความหรือตัดสินผู้หญิงไปแล้วว่าผู้หญิงไม่ควรคิดเรื่องการแต่งงาน และข้อความ “ยังไม่เคยพบเห็นตัวอย่างใดในกรณีอย่างคุณที่ได้อยู่กินกันเปิดเผยแล้วมีความสุข” ซึ่งทำให้เห็นมูลบทว่าสังคมไม่ยอมรับการแต่งงานของผู้หญิงที่อายุมากกว่าผู้ชาย อีกทั้งข้อความ “คุณเองจะกล้าภาคภูมิใจในตัวเขาได้สักเพียงไหน เขาจะกล้าภาคภูมิใจในความเป็นสามีของคุณได้สักแค่ไหน สังคมผู้ครอบตัวคุณเขาจะปรับใจได้สักแค่ไหน” เป็นคำถามวาทศิลป์ทั้งหมดเพื่อแสดงความคิดเห็นในด้านลบผ่านการถามที่จะเกิดปัญหาทั้งจากตัวผู้หญิง ผู้ชายและสังคมด้วย ซึ่งคำว่า “กล้าภาคภูมิใจ” คำว่า “กล้า” คำกริยาแสดงการตัดสินว่าผู้หญิงสามารถแหวกขนบหรือเป็นตัวของตัวเองได้ ขณะที่ “ภาคภูมิใจ” ยังทำให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงมีกรอบของสังคมที่ต้องปฏิบัติตามคือการมีสามีซึ่งถือเป็นศรีของผู้หญิง หรือบทบาทการเป็นผู้นำในครอบครัวควรจะเป็นบทบาทของผู้ชายที่ต้องอายุมากกว่าผู้ชายจึงจะเป็นผู้นำได้

ความคิดเรื่องการแต่งงานในที่นี้ ผู้หญิงได้ถูกกำหนดให้ต้องแต่งงานหรือการแต่งงานเป็นเรื่องธรรมดาของผู้หญิงนั้น เพราะสังคมได้ให้ความสำคัญเรื่องการแต่งงานกับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย โดยผูกพันชีวิตผู้หญิงไว้กับผู้ชาย ทำให้มีความคิดที่ผู้หญิงต้องฝากชีวิตไว้กับผู้ชาย ความคิดที่ผู้หญิงต้องเป็นส่วนประกอบหนึ่งของผู้ชายนั้น สร้างความคิดให้ผู้หญิงเกิดมาเพื่อทำตัวให้เป็นประโยชน์หรือรับใช้ผู้อื่น(ผู้ชายหรือคนในครอบครัว) บังคับในเรื่องอายุก็เป็นส่วนหนึ่งของความคิดนี้เช่นกัน เพราะสังคมกำหนดให้ผู้ชายเป็นผู้ปกครอง ผู้นำ จึงสมควรมีอายุมากกว่าผู้หญิง แต่ก็ต้องไม่มากเกินไปเกินกรอบแห่งความเหมาะสมของสังคม อีกทั้งเรื่องของการศึกษาหรือการทำงานที่ดีขึ้นของผู้หญิงได้กลายเป็นปัญหาในการแต่งงานของผู้หญิง ความคิดในที่นี้สอดคล้องกับอุดมการณ์ปีตาธิปไตยที่กำหนดให้ผู้หญิงต้องพึ่งพา พึ่งพิงผู้ชายด้วยการแต่งงาน ขณะเดียวกันก็พบว่าแนวโน้มการแต่งงานได้เริ่มลดลง โดยเฉพาะการทำให้ผู้หญิงกลับมาตระหนักถึงความสำคัญของการแต่งงานมากขึ้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

แต่งงานไปทำไม? (รัชฎาพร)

การแต่งงานนี่ก็เป็นของโบราณพอๆ กับความประพฤติของผู้ชาย ผู้หญิงสติดี ๆ ทั้งหลายจะไม่แต่งงานกับผู้ชายที่แต่งตัวอยู่ทุกวันนี้หรอก แต่ที่นี้ตอนแต่งนั้น ธรรมชาติทำให้คนดี ๆ มีสติวิปลาสได้ ผู้หญิงก็จึงได้แต่งงานไป เห็นซากกางเกงเป็นความฝันอันแปริดเพรา ความจริงแล้วตาของเราต่างหากที่ย้อมสีให้ความจริง... ภาษิตชาติไหนก็ไม่รู้ ว่าเห็นผู้ชายกับงู ให้ตีผู้ชายก่อน เราก็นึกดูก็แล้วกัน ว่าเราแต่งงานกับสิ่งที่ร้าย

กว้าง (แต่จะร้ายกว่ายุ่งไหมก็ไม่ทราบ) แล้วจะแต่งงานไปทำไม? ข้าพเจ้าก็หาคำตอบให้ไปไม่ได้ จึงทำเป็นถามไว้เสียอีกที่ตอนจบ....

(ต้นมิถุนายน ๒๕๐๖)

จากตัวอย่าง การใช้คำถามวาทศิลป์ ได้แก่ “แต่งงานไปทำไม?” เพื่อต้องการบอกผู้อ่านว่ามีปัญหาอะไรบ้างอย่างที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงาน หรืออาจตีความได้ว่าผู้เขียนไม่สนับสนุนการแต่งงานของผู้หญิง และมีความคิดว่าผู้หญิงไม่จำเป็นต้องแต่งงาน โดยการอ้างถึง “ธรรมชาติ” แทนการตัดสินใจแต่งงานของผู้หญิง แทนที่จะบอกว่าผู้ชายไม่ได้อย่างไรกลับบอกว่าผู้หญิงไม่ดีถ้าแต่งงานเพราะจะกลายเป็นคนบ้าซึ่งความจริงอาจเป็นเพียงการไม่เห็นด้วยกับการแต่งงานของผู้หญิง จากข้อความ “เห็นซากกางเกงเป็นความฝันอันเพริศเพรา” เป็นการใช้อุปุลักษณะเปรียบเทียบ “ซากกางเกง” กับ “ผู้ชาย” เพื่อต้องการจะเปรียบเทียบ “ผู้ชาย” กับ “ความฝันอันเพริศเพรา” ซึ่งแสดงให้เห็นความจริงว่าผู้ชายไม่ได้ดีอย่างที่คิด และข้อความ “เราแต่งงานกับสิ่งที่ร้ายกว่างู” โดยเปรียบเทียบ “งู” กับ “ผู้ชาย” เพื่อแสดงความเห็นที่ไม่ต้องการให้ผู้หญิงแต่งงานกับผู้ชาย ข้อความ “การแต่งงานนี้ก็เหมือนของโบราณพอๆ กับความประพืดของผู้ชาย” แสดงให้เห็นมุมมองว่ากรอบการแต่งงานของผู้หญิงยังคงอยู่ที่ความเป็นแม่และเมียตามความคิดเดิม ส่วนผู้ชายยังคงเป็นผู้นำ ดังนั้น ผู้หญิงจึงไม่ควรแต่งงาน

ตัวอย่าง

* ตอบปัญหา (จินตนา ๒)

ทำอย่างไรจึงจะลืม ‘เขา’ ได้

ถาม- กรุณาตอบเป็นส่วนตัว ก.ท. ๔

ตอบ- คุณพูดหลายครั้งถึงเรื่องการเป็นผู้นำ จินตนา ๒' เองก็ไม่เข้าใจว่าคุณจะพำทาสสิ่งนั้นไปทำไม ซึ่งบางครั้งคุณพูดเสียด้วยว่า ต้องการผู้นำที่ดี ต้องการที่พึ่งทำไม่หรือคุณซึ่งเป็นผู้หญิงพุทธศตวรรษที่ ๒๖ แล้ว จะหาคู่ทั้งที่คอยหา ‘ผู้นำ’ ไม่ได้หา ‘คู่ครอง’ หรือคู่ชีวิตดอกหรือ

ยิ่งกว่านั้นอ่านจดหมายของคุณมาแล้วโดยตลอดบอกได้ว่าเกิดความรู้สึกว่าคุณเป็นผู้หญิงที่ ‘แข็ง’ ที่เดียว ทำไมคุณจึงยังต้องการคู่ชีวิตที่มานำชีวิตของคุณอีกเล่า ทำไมไม่ช่วยกันเป็นหุ้นส่วนกัน พาวีชีวิตนั้นให้ดำเนินไปได้โดยราบรื่น ผู้หญิงที่มีส่วนช่วยเพราะเป็นผู้มีความคิดนั้นจะช่วยให้ชีวิตคู่มีคุณค่ามากยิ่งขึ้นอย่างไม่มีปัญหา

(๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๐)

จากตัวอย่าง ข้อความ “คุณพูดเสียด้วยว่า ต้องการผู้นำที่ดี ต้องการที่พึ่งทำไม่หรือคุณซึ่งเป็นผู้หญิงพุทธศตวรรษที่ ๒๖ แล้ว จะหาคู่ทั้งที่คอยหา ‘ผู้นำ’ ไม่ได้หา ‘คู่ครอง’ หรือคู่ชีวิตดอกหรือ” เป็นคำถามวาทศิลป์เพื่อประชดผู้ถามปัญหาที่ต้องการให้ผู้ชายมาเป็นผู้นำ ซึ่งผู้ตอบปัญหาเห็นว่าความคิดดังกล่าวเป็นความคิดเก่า ผู้ตอบปัญหาจึงได้เสนอความเห็นที่ “ทำไมคุณจึงยังต้องการคู่ชีวิตที่มานำชีวิตของคุณอีกเล่า ทำไมไม่ช่วยกันเป็นหุ้นส่วนกัน” คำถามวาทศิลป์เพื่อต้องการแนะนำผู้หญิงให้มีความคิดใหม่ที่ไม่จำเป็นต้องให้ใครมานำชีวิต แต่การแต่งงาน

ควรจะเป็น “หุ้นส่วน” กันมากกว่า โดยสื่อความหมายถึงการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันของทั้งสองเพศ โดยไม่มีใครเป็นผู้นำ

ความคิดเรื่องการแต่งงานในที่นี้ สะท้อนให้เห็นความคิดที่เริ่มให้ภาพด้านลบเกี่ยวกับการแต่งงานในแบบเก่าที่มีผู้ชายเป็นผู้นำชีวิตผู้หญิง โดยเริ่มมีความคิดที่ให้การแต่งงานเป็นเรื่องของการร่วมใช้ชีวิตที่ไม่มีใครนำใครสอดคล้องกับอุดมการณ์สตรีนิยมที่ต้องการเห็นผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมผู้ชาย เพราะฉะนั้นการแต่งงานจึงไม่ใช่การพึ่งพาพึ่งพิงของผู้หญิงอย่างในอดีต แต่เป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมากกว่า

๓.๑.๑.๒ การเป็นแม่และเมีย

การนำเสนอความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงที่ได้รับบทบาทให้ทำหน้าที่ภายในบ้านทั้งในฐานะแม่และเมียอาจไม่ได้ถูกให้ความสำคัญ เพราะงานที่อยู่ภายในบ้านไม่ได้มีความหมายทางเศรษฐกิจจึงอาจทำให้ผู้หญิงต้องตกเป็นรองผู้ชายที่ทำหน้าที่ภายนอกบ้านมาตั้งแต่แรกแล้ว เช่นเดียวกับที่ปราณี วงษ์เทศ (๒๕๔๙: ๙) ได้กล่าวถึงผู้หญิงในสังคมอุษาคเนย์ไว้ว่า “ผู้หญิงในสังคมจำนวนมากของอุษาคเนย์มีภาพลักษณ์ที่เค็ม เจ้าเล่ห์ เพทุบาย และตรงกว่าผู้ชาย มีความสามารถในการจัดการเรื่องเงินๆ ทองๆ แต่ “อำนาจ” ทางเศรษฐกิจของเธอกลับถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับ “อำนาจ” หรือศักยภาพทางจิตวิญญาณที่จะเกื้อหนุนให้ไปสู่ความมีเกียรติอย่างสูงได้ ผู้หญิงจึงมีเกียรติต่ำกว่า” การมอบอำนาจทางการเงินให้กับผู้หญิงในที่นี้จะเห็นว่านอกจากความสามารถในการจัดเก็บเงินของผู้หญิงได้แล้วจะพบว่า สังคมไทย เริ่มยอมรับให้ผู้หญิงมีอำนาจทางการเงินในครอบครัวมากขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากแบบฉบับความละเอียดอ่อนของผู้หญิงแล้วยังอาจสร้างความคิดว่าผู้หญิงเป็นเพศที่เห็นแก่เงินได้เช่นเดียวกับผู้หญิงในสังคมอุษาคเนย์ตามความคิดของปราณี วงษ์เทศ

การสร้างความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดแบบฉบับ (Stereotype) ซึ่งกาญจนา แก้วเทพ (๒๕๒๙: ๑-๒) กล่าวถึง การสร้างแบบฉบับว่าเป็นสิ่งที่มากำหนด “ผู้หญิงที่ดี” และ “ผู้หญิงที่เลว” ว่าเป็นอย่างไร เช่น

-เป็นเมียที่ซื่อสัตย์ต่อสามี หัวอ่อนเชื่อฟัง อ่อนหวาน
เอาใจผัว

-เป็นแม่ที่รักและอุทิศตนเพื่อลูก

-เป็นแม่บ้านแม่ศรีเรือนที่ขยันขันแข็ง จัดการดูแลบ้าน

ช่องให้เรียบริ่อย

-เป็นผู้ใฝ่ใจในศาสนา และธำรงรักษาจริยธรรมของสังคม

อย่างไม่เคยตั้งคำถาม

สังคมมีส่วนในการอบรมบ่มเพาะและขัดเกลาผู้หญิงให้ปฏิบัติตัวไปตามการคาดหวังของสังคม และจะมีแบบฉบับ ของ “ผู้หญิงที่เลว” ไว้เพื่อข่มขู่ผู้หญิงที่ไม่ยอมอยู่ในกรอบ (รวมทั้งการมีบทลงโทษจากระบบครอบครัวหรือระบบกฎหมายด้วย)

จากการศึกษาทฤษฎีทางภาษาพบความสัมพันธ์กับความคิดในเรื่องของการเป็นแม่และเมีย พบว่ามีความคิดในการแบ่งงานกันทำระหว่างผู้หญิงและผู้ชายอย่างชัดเจน รวมถึงการแสดงให้เห็นถึงอำนาจที่เกิดขึ้นภายในบ้านด้วย อีกทั้งยังพบว่าการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเกี่ยวกับการทำหน้าที่ภายในบ้านของผู้หญิง โดยสามารถแบ่งเป็น ๒ ช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงที่ ๑ พ.ศ.๒๔๙๑-๒๕๐๐

จากการวิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจ การใช้คำเรียกผู้หญิง การใช้ทัศนภาวะ การใช้คำถาม วาทศิลป์ การใช้สำนวน การใช้อุปสรรค และการใช้มูลบท เป็นต้น พบว่าได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับการเป็นแม่และเมีย ได้แก่

๑. แม่หน้าที่ของผู้หญิงจะเริ่มเปิดกว้างออกสู่ภายนอกแล้ว แต่ยังคงมีความคิดให้ผู้หญิงต้องรักษาหน้าที่ในพื้นที่ส่วนตัวไว้ เช่นการดูแลบ้านเรือน ทำครัว ความเป็นแม่และเมีย และดูทรัพย์สินหรือการเงินของผู้ชายให้ได้ด้วย

๒. มีความคิดที่เรียกร้องให้ผู้ชายมาช่วยงานบ้านผู้หญิง หรือแสดงให้เห็นว่าการทำงานงานบ้านของผู้หญิง ผู้ชายควรมีส่วนร่วม แม้จะยังมีความคิดในด้านลบก็ตาม

ความคิดของการเป็นแม่และเมียในช่วงนี้ ยังคงมีความคิดให้ผู้หญิงรักษาหน้าที่ในพื้นที่ส่วนตัวหรือพื้นที่บ้านไว้ ทั้งการเป็นเมียและแม่ที่ดีซึ่งผู้หญิงยังคงอยู่ภายใต้การปกครองของผู้ชายแม้จะมีการร้องขอให้ผู้ชายมามีส่วนช่วยในงานบ้านแต่ผู้ชายจะถูกมองในทางด้านลบ เช่น

ตัวอย่าง

แต่เพื่อสตรี (ศุภมิตร)

ผู้หญิงที่นับถือทั้งหลาย โปรดฟังความคิดๆ ของข้าพเจ้าบ้าง ท่านจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ อักษรศาสตร์ ธรรมศาสตร์ หรืออะไรต่ออะไรศาสตร์ก็ตามที แต่โปรดอย่าเพิ่งทอดทิ้ง สุทศาสตร์หรือวิชา หุงข้าวต้มแกงเสียเลย ท่านยังทิ้งครัวไฟไม่ได้หรอก ถึงท่านไม่ต้องลงมือทำเอง ท่านก็น่าจะรู้จักศิลปะของการประกอบอาหารพอที่จะดูแลอำนวยความสะดวกให้คนในปกครองทำได้พอเหมาะพอควรตราบดีที่เราจะต้องกินกันอยู่ทุกวัน ข้าพเจ้าเชื่อว่าคติของคุณอย่าคุณนายที่ว่า “เสนให้ปลายจวัก ผัวรักจนตาย” นั้น เป็นความจริงที่จะไม่มีวัน พ้นสมัยได้เลย (จบ)

(ต้นเมษายน ๒๔๙๑)

จากตัวอย่าง ข้อความ “แต่โปรดอย่าเพิ่งทอดทิ้งสุทศาสตร์หรือวิชาหุงข้าวต้มแกงเสียเลย ท่านยังทิ้งครัวไฟไม่ได้หรอก” แสดงให้เห็นมูลบทว่าแม่ผู้หญิงจะได้รับการศึกษาหรือเป็นผู้หญิงยุคใหม่แล้วก็ตาม แต่ผู้หญิงก็ยังคงต้องทำหน้าที่ภายในบ้านซึ่งเป็นหน้าที่เดิมของผู้หญิง ดังนั้นไม่ว่าพื้นที่ของผู้หญิงจะเปลี่ยนไปอย่างไรแต่ผู้หญิงก็ไม่สามารถก้าวพ้นพื้นที่เดิมของผู้หญิงได้ การใช้สำนวน ได้แก่ “เสน่ห์ปลายจวัก ผัวรักจนตาย” มาจาก “เสน่ห์ปลายจวัก” หมายถึง เสน่ห์ที่เกิดจากฝีมือปรุงอาหารให้โอหารส (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๘) ยังคงเป็นสำนวนที่ได้รับการดอกร้าหน้าที่เดิมของผู้หญิงด้วย หน้าที่การทำอาหารในพื้นที่ส่วนตัวของเมียถูกยึดโยงกับความรักของผัว โดยสรุปด้วยข้อความ “เป็นความจริงที่จะไม่มีวันพ้นสมัยได้เลย” เป็นการอ้างข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับหน้าที่พึงปฏิบัติของความเป็นเมีย ซึ่งการสร้างกรอบความคิดดังกล่าวทำให้ผู้หญิงยอมรับหน้าที่ของการเป็นผู้รับใช้โดยไม่รู้สึกรู้สึทหรือด้วยความเต็มใจเพื่อให้เป็นที่ต้องการของผู้ชายซึ่งยังเป็นการฝึกให้ผู้หญิงเกิดมาเพื่อทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ชายมากกว่านึกถึงประโยชน์ของตัวเอง

ตัวอย่าง

ถ้อยแถลง

สตรีสารได้ชื่อว่าเป็นหนังสือพิมพ์ผู้หญิง ไม่เกี่ยวกับการเมือง แต่การเมืองกับการบ้านก็แยกจากกันเด็ดขาดไม่ได้ ผู้หญิงเป็นผู้อยู่กับการบ้าน จะมีความปรกติสุข ดูแลครอบครัวบุตรหลาน ให้ราบรื่นเรียบร้อยได้ก็เมื่อกิจการเมืองเป็นไปอย่างถูกทำนองคลองธรรม...ถ้าจะมีสิ่งหนึ่งที่แม่บ้านอธิฐานก็คือ ขอให้ผู้ปกครองเมืองทรงอยู่ในสัจธรรม ไม่ประกอบด้วยโลภะ โทสะ โมหะ เพื่อผลดีจากการปกครองจะนำให้เกิดความร่มเย็น เป็นสุข มั่นคง ของบ้านเรือนที่ผู้หญิงเราเป็นผู้ดูแลด้วยเทอญฯ

(ต้นกรกฎาคม ๒๔๙๓)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ผู้หญิงเป็นผู้อยู่กับการบ้าน จะมีความปรกติสุข ดูแลครอบครัวบุตรหลาน ให้ราบรื่นเรียบร้อยได้ ก็เมื่อกิจการเมืองเป็นไปอย่างถูกทำนองคลองธรรม” แสดงให้เห็นมูลบทว่างานทางการเมืองไม่ใช่หน้าที่ของผู้หญิง หน้าที่ผู้หญิงคือการดูแลลูกหลาน และการเมืองมีความสำคัญมากกว่าการบ้าน (หรืองานบ้าน) เพราะ “บ้านเรือนที่ผู้หญิงเราเป็นผู้ดูแล” การใช้คำเรียกผู้หญิงว่า “ผู้หญิงเรา” ทำให้เห็นความคิดบรรณาธิการที่เชื่อว่าหน้าที่ภายในบ้านเรือนเป็นของผู้หญิงเท่านั้น

ตัวอย่าง

ในทัศนะของผู้ชาย

ควรมอบอภิปไตยทางการเงินให้แม่บ้าน (นายคณิศรอม)

สมัยนี้ไม่ใช่สมัยที่ชายจะถูกหญิงว่าใช้เงินไม่เป็น หรือไม่รู้ค่าของเงินได้อีกแล้ว เพราะตามที่เป็นจริงนั้นผู้หญิงเสียอีกที่เข้าใจในการใช้เงินมากกว่าชาย ถึงข้าพเจ้าเป็นผู้ชายก็ไม่ขี้ใจในความสามรถด้านนี้ของผู้หญิงเลย ที่บ้านข้าพเจ้ามีสมุห์บัญชีสาวสวยซึ่งเป็นภรรยาของข้าพเจ้าเองทำหน้าที่วางงบประมาณทั้งหมดของบ้าน และเธอทำได้อย่างดีเลิศ จนกระทั่งเราสามารถมีเงินเหลือในปลายปีมากพอที่จะใช้ท่องเที่ยว

ตากอากาศได้อย่างสบายๆ นี่ไม่ใช่ฝีมือแม่บ้านที่มักมีหัวเศรษฐกิจเป็นเยี่ยม ไม่แพ้รัฐมนตรีคลังทั้งหลายดอกหรือ?

(ต้นธันวาคม ๒๕๕๔)

จากตัวอย่าง การใช้อุปลักษณ์ ได้แก่ “สมุห์บัญชีสาวสวยซึ่งเป็นภรรยาของข้าพเจ้าเอง...ไม่แพ้รัฐมนตรีคลัง” เปรียบ “สมุห์บัญชีสาวสวย” และ “รัฐมนตรีคลัง” กับ “ภรรยา” ซึ่งเป็นการมองความสามารถของผู้หญิงในด้านเงินทอง มีการใช้คำถามวาทิลปิ ได้แก่ ข้อความ “นี่ไม่ใช่ฝีมือแม่บ้านที่มักมีหัวเศรษฐกิจเป็นเยี่ยม ไม่แพ้รัฐมนตรีคลังทั้งหลายดอกหรือ?” เพื่อต้องการจะบอกว่าผู้หญิงมีความสามารถในการจัดการเรื่องการเงินภายในบ้าน แต่หน้าที่ของผู้หญิงก็เป็นการจัดการภายในครัวเรือนดูแลทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ให้กับผู้ชาย มากกว่าจะจัดการผลประโยชน์ของตนเองอย่างแท้จริง

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

ทำอย่างไรจึงจะเป็นภรรยาที่ดี (ยิ่งขึ้นอีก) (นภา คิตาพร)

ประการต่อไปนั้น ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วอย่าได้คาดหวังไว้เกินควรเลยว่า สามีที่รักของคุณๆ จะช่วยทำงานบ้าน มีผู้หญิงเราส่วนมากคิดว่า เขา “ควรจะ” ได้ช่วยเราบ้างซี ไม่ถึงกับให้เขาลงมือมาหุงข้าว ต้มแกง หรือซักผ้ารีดผ้าหรอก เพียงแต่ไม่ช่วยทำให้บ้านสกปรกและทะเลาะด้วยการเขี่ยขี้บุหรี่ให้เคลื่อนตามใต้ตู้ เตียง หรือทิ้งเสื้อผ้าที่ใส่แล้วให้เคลื่อนห้องโดยไม่เต็มใจหยิบโยนลงตะกร้าผ้าที่จะซัก ก็ยังดี ถ้าหากผู้หญิงแค้นคิดปลงตกเสียแต่ต้นมือว่า ผู้ชาย(ส่วนมากเสียด้วย) มักจะมีนิสัยที่ไม่สนใจต้องงานบ้านเสียแล้ว ก็จะได้ไม่เสียกำลังใจภายหลัง แต่กระนั้น ถ้าหากเขาฝ่ายชายเกิด “อารมณ์ดี” เป็นพิเศษ ช่วยเราทำอะไรขึ้นมาบ้าง เป็นต้นว่า ช่วยปิดกวาดหยากไปที่เพดานเลื่อนตู้โต๊ะออกทำความสะอาด หรือแม้แต่หยิบไม้กวาดมากกว่าดั้น ภรรยา ก็ไม่ควรเฉยเมยในการทำให้เป็น “พิเศษ” ของเขา ควรจะรีบแสดงความยินดีหรือขอบคุณที่เขาอุตส่าห์มีใจช่วยเหลือเราเสียโดยเร็ว หรือแม้แต่ว่า “เหนื่อยมากไหมคะที่รัก?” เพียงเท่านั้น ก็จะทำให้เขาช่วยเหลือเธอต่อไป (พูดก็พูดเถอะ ผู้ชายนะชอบยอมมากๆ เหมือนกัน แต่ต้องไม่ให้รู้ตัวนะ)

ข้อต่อไปก็คือ ภรรยาที่ดีต้องไม่ลืมน้ำใจแก่แก่ที่ว่า เสน่ห์ปลายจวักผู้รักจนตาย หรือของฝรั่งที่ว่า “The way to the man's heart is through his stomach” เป็นที่น่าเสียใจแทนท่านหญิงบางคนที่ไม่พยายามสนใจในเรื่องการครัว การครัวเป็นศิลปะที่ไม่บ้านทุกคนควรรู้ไว้ ลองสังเกตหรือเปล่าว่า สามีของคุณรับประทานอาหารได้พอควรหรือว่าเขาสักแต่รับประทานพอให้แล้วๆ ไป? แม่บ้านที่ดี ควรจะรับรู้คุณลักษณะพิเศษของอาหารที่ประกอบขึ้นแต่ละมือ และรู้จักจัดให้ถูกกับเวลาว่า มีใดควรเป็นอาหารประเภทใดตลอดจนรักษาเวลาให้เที่ยงตรงด้วย ในข้อนี้เท่ากับช่วยให้สามีของคุณเองให้มีสุขภาพดีและอายุยืนนาน เป็นหลักแก่ครอบครัวนั่นเอง

(ต้นกันยายน ๒๕๕๙)

จากตัวอย่าง ข้อความ “อย่าได้คาดหวังไว้เกินควรเลยว่า สามีที่รักของคุณๆ จะช่วยทำงานบ้าน” แสดงให้เห็นมุขลบท่างานบ้านเป็นภาระของผู้หญิง และยังมีผู้ชายที่ทำงานบ้าน และคำว่า “ควรจะ” แสดงให้เห็นทัศนคติของผู้หญิงที่เห็นว่างานบ้านควรมีเข้ามามีส่วนร่วมด้วย แต่จากการเลือกใช้คำศัพท์ว่า “หุงข้าว ต้มแกง หรือซักผ้ารีดผ้า” แสดงภาระหน้าที่ภายใน

บ้านของผู้หญิง ซึ่งผู้เขียนก็เห็นว่าผู้ชายไม่ต้องทำ สิ่งที่ผู้ชายไม่ควรทำคือ “ทำให้บ้านสกปรก เลอะเทอะด้วยการเช็ดขี้น้ำหรือให้กลิ่นตามใต้ตู้ เตียง หรือทิ้งเสื้อผ้าที่ใส่แล้วให้กลิ่นห้องโดยไม่เต็มใจหยิบโยนลงตะกร้าผ้าที่จะซัก” ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่จะสร้างภาวะให้กับผู้หญิงมากขึ้น และพฤติกรรมที่ผู้ชายไม่สนใจทำงานบ้านนั้นทำให้ผู้เขียนเสนอผู้หญิงว่า “คิดปลงตกเสียแต่ต้นมือ” เพื่อให้ผู้หญิงยอมรับกับสภาพที่เป็น แต่ถ้าผู้ชายมีพฤติกรรมตรงข้าม คือ “ฝ่ายชายเกิด ‘อารมณ์ดี’ เป็นพิเศษ” หรือการเลือกใช้คำศัพท์กับผู้ชายว่า “ช่วยปิดกวาดหยากไย่ที่เพดาน เลื่อนตู้โต๊ะออกทำความสะอาด หรือแม้แต่หยิบไม้กวาดมากวาด” ก็จะมีการใช้ทัศนคติที่ประกอบด้วยคำกริยาของผู้เขียนว่า “ไม่ควรเฉยเมย” และ “ควรจะมีริบแสดงความคิดเห็นหรือขอบคุณ” ให้กับผู้ชายและมีการใช้คำถามวาทิลิปว่า “เหนื่อยมากไหมคะที่รัก?” เพื่อเป็นการให้ความสำคัญกับผู้ชาย ส่วนการตัดสินใจการเป็นภรรยาที่ดีในที่นี้ ได้แก่ การใช้สำนวน “เสน่ห์ปลายจวักผัวรักจนตาย” และ “สามีของคุณรับประทานอาหารได้พอควรหรือว่าเขาสักแค่รับประทานพอให้แล้วๆ ไป?” คำถามวาทิลิปที่แสดงให้เห็นถึงการปรนนิบัติรับใช้สามี โดยผู้เขียนได้สรุปการทำหน้าที่ของการเป็นภรรยาที่ดีก็เพื่อให้สามี “เป็นหลักแก่ครอบครัวนั่นเอง” แสดงให้เห็นว่าผู้ชายยังคงมีบทบาทการเป็นผู้นำครอบครัว ขณะที่การทำหน้าที่ภายในบ้าน และรับใช้สามีเป็นคุณสมบัติของภรรยาที่ดี ซึ่งเป็นความคิดเห็นของผู้หญิงที่ทำให้เห็นว่าผู้หญิงยอมรับกับการทำหน้าที่ดังกล่าวด้วยความเต็มใจ

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

ผู้ชายควรมีส่วนในงานแม่บ้านเพียงใด (ว.ณ. วัฒนเวศม์)

“เธอเห็นไหมว่าฉันต้องกลับจากทำงานมากวาดห้องอยู่ยงรี ประเดี๋ยวก็ต้องเข้าครัวทำกับข้าว”

“อ้าว-ก็เมื่อก่อนนี่ เธอไม่เคยทำหรือ?” ดิฉันถาม

“ทำไมจะไม่เคย แต่นั่นฉันอยู่คนเดียว ไม่ทำใครจะมาทำให้ฉัน และนี่ฉันแต่งงานแล้วอยู่ด้วยกันสองคน แต่ฉันก็ยังต้องทำงานคนเดียวอยู่นั่นเอง”

ดิฉันขยับปากจะตอบ แต่วรุณีรีบต่อเสียก่อน

“ฉันรู้เธอกำลังจะพูดว่ามันเป็นหน้าที่ของผู้หญิง ถูกละฉันไม่เถียง แต่สมัยก่อนนะ ผู้หญิงเป็นฝ่ายอยู่บ้านทั้งวัน ก็ควรจะเป็นหน้าที่ของผู้หญิงคนเดียว แล้วยังมีคนใช้ช่วยด้วยเตี้ยวนี่นะ เงินเดือนขนาดเราก็จ้างคนใช้ไม่ไหว เราช่วยกันทำงานหาเงินทั้งสองคน แต่พอกลับมาบ้าน คนหนึ่งมาเหนื่อยงานบ้านต่อไปอีก แต่อีกคนหนึ่งนั่งเฉยๆ ถือว่าไม่ใช่หน้าที่อย่างเดียว เธอเห็นว่ายุติธรรมหรือ?...”

ดิฉันเชื่อว่ามีผู้หญิงจำนวนมาก ไม่ใช่ดิฉันคนเดียว ที่ไม่เห็นด้วยเลยกับความคิดอย่างนี้ดิฉันคิดว่าในชีวิตสมรสนั้น ทั้งสามีและภรรยาควรจะร่วมมือร่วมใจกันในงานบ้านทุกอย่างด้วยความเห็นอกเห็นใจกันจริงๆ ดิฉันไม่ได้หมายความว่าจะให้สามีก็หมั่นทำกับข้าว ล้างชามหรือไปตลาด เพราะผู้หญิงรู้จักหน้าที่ของ “แม่บ้าน” จริงๆ ก็คงทนไม่ได้ที่จะเห็นผู้ชายต้องลงมือทำงานแม่บ้านถึงปานนั้น แต่ถ้าหากเขาเพียงแต่จะสังเกตว่าภรรยาทำงานหนักเพียงไร และแสดงความซาบซึ้งเห็นอกเห็นใจเธอบ้าง ทั้งลงมือช่วยเหลือเองด้วย เธอก็จะไม่รู้สึกเหนื่อยหน่ายงานบ้านเลยจนนิดเดียว...

(ต้นมิถุนายน ๒๕๔๙)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ฉันรู้เธอกำลังจะพูดว่ามันเป็นหน้าที่ของผู้หญิง” แสดงให้เห็น มุลบทร่วมกันว่าการทำงานบ้านไม่ใช่หน้าที่ของผู้ชาย และยังแสดงให้เห็นถึงการยอมรับ ภาระหน้าที่ที่ได้รับการผลิตซ้ำมาโดยตลอด และข้อความ “เธอเห็นว่ายุติธรรมหรือ?” เป็น คำถามวาทศิลป์เพื่อให้เห็นภาพด้านลบว่ามีความไม่ยุติธรรมหรือไม่เท่าเทียมกันทางเพศ เกิดขึ้น ซึ่งยังเป็นการสร้างภาพความเห็นแก่ตัวของผู้ชาย เพื่อต้องการให้ผู้อ่านรู้สึกเห็นใจใน ชะตากรรมของผู้หญิงที่ต้องทำหน้าที่ทั้ง ๒ พื้นที่ การร้องหาความเท่าเทียมนี้เป็นการอ้อนวอน ผู้ชายเห็นใจในความลำบากของผู้หญิง มีการใช้ทัศนภาวะ ได้แก่ ข้อความ “ประเดี๋ยวก็ต้องเข้า ครัวทำกับข้าว...ทั้งสามีและภรรยาควรจะมีร่วมใจกันในงานบ้านทุก ๆ อย่างด้วยความเห็น ออกเห็นใจกันจริงๆ ดิฉันไม่ได้หมายความว่าจะให้สามีก้มหน้าก้มตาถูเรือน ล้างชามหรือไปตลาด เพราะผู้หญิงรู้จักหน้าที่ของ “แม่บ้าน” จริง ๆ ก็คงทนไม่ได้ที่จะเห็นผู้ชายต้องลงมือทำงาน แม่บ้านถึงปานนั้น แต่ถ้าหากเขาเพียงแต่จะสังเกตว่าภรรยาทำงานหนักเพียงไร และแสดง ความซาบซึ้งเห็นอกเห็นใจเธอบ้าง ทั้งลงมือช่วยเหลือเองด้วย” ซึ่งคำว่า “ก็ต้อง” แสดงให้เห็น ความคิดผู้เขียนที่เห็นว่างานบ้านเป็นหน้าที่ของผู้หญิงเท่านั้น แม้ว่าจะมีข้อเสนอว่า “ควรจะ” เพื่อให้เห็นความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ขณะที่การเลือกใช้คำศัพท์ว่า “ก้มหน้าก้มตาถูเรือน ล้างชามหรือไปตลาด” ที่ตามด้วยทัศนภาวะประกอบคำกริยาว่า “ก็คงทนไม่ได้” ซึ่งทำให้เห็น ว่าการปฏิบัติหน้าที่ในงานบ้านยังคงเป็นภาระของผู้หญิงไม่ใช่ผู้ชาย เงื่อนไขว่า “ถ้าหาก” เพื่อ แสดงความน่าจะเป็นว่าสิ่งที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้ชายมีส่วนร่วมในงานบ้านครั้งนี้ คือ “สังเกต” และ “แสดงความซาบซึ้งเห็นอกเห็นใจ” และ “ลงมือช่วยเหลือ” ความเห็นของผู้เขียนในที่นี้ก็เป็น การร้องขอความช่วยเหลือของผู้ชายมากกว่าจะแสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้หญิงได้เปลี่ยนบทบาท หน้าที่แล้ว ผู้ชายก็ควรปรับเปลี่ยนตนเองด้วยเช่นกัน

ความคิดเรื่องการเป็นแม่และเมียในที่นี้ ผู้หญิงยังคงทำ หน้าที่ภายในบ้านด้วยบทบาทของการเป็นแม่และเมีย แม้ว่าผู้หญิงจะก้าวออกสู่ภายนอกบ้าน บ้างแล้วแต่ก็ยังมีความคิดให้ผู้หญิงเห็นความสำคัญกับพื้นที่เดิมของตนเช่นเดิม ความคิด เหล่านี้สอดคล้องกับอุดมการณ์ปีตาธิปไตยเพื่อให้ผู้หญิงทำหน้าที่ภายในบ้าน งานที่ไม่มี ความสำคัญทางเศรษฐกิจ เช่นงานภายนอกบ้าน อีกทั้งผู้หญิงยังมีหน้าที่ดูแลรับใช้คนภายใน บ้าน เป็นความคิดเพื่อให้ผู้หญิงเกิดมาเพื่อทำประโยชน์ให้ผู้อื่นมากกว่าจะนึกถึงประโยชน์ของ ตัวเอง นอกจากนี้ก็มีความคิดในอีกมุม ที่ต้องการเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคให้ ผู้หญิง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

อาณาจักรของผู้หญิง (ยุพดี มงคลวัจน์)

โลกทุกวันนี้เป็นสากล ไม่ว่าเหตุการณ์อันใดจะเกิดขึ้นที่ไหนย่อมส่งผลกระทบต่อเกี่ยวพันถึงกันหมด โลกปัจจุบันมิใช่โลกเดียวกับสมัยที่ผู้ชายมีหน้าที่ทำงานแต่ฝ่ายเดียว และผู้หญิงพึงใส่ใจแต่ในธุรการบ้าน การหุงหาอาหารและการเลี้ยงลูกเท่านั้น หากเป็นสมัยที่ทั้งหญิงและชายต้องทำงานร่วมกัน เดินเคียงไหล่กันไปจนกว่าจะบันลือถึงอุดมการณ์แห่งสันติสุขถาวร

(ต้นมีนาคม ๒๕๕๓)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำศัพท์ว่า “ธุรการบ้าน การหุงหาอาหารและการเลี้ยงลูก” ที่แสดงให้เห็นกิจกรรมของการเป็นแม่และเมียของผู้หญิงภายในบ้าน ซึ่งตรงข้ามกับการทำงานของผู้ชายที่ผู้เขียนเห็นว่างานในหน้าที่ของทั้งผู้หญิงและผู้ชายดังกล่าวเป็นเพียงการทำหน้าที่ในอดีต เพราะผู้เขียนเห็นว่าการทำงานที่ของผู้หญิงและผู้ชายปัจจุบันเป็นเรื่องของการร่วมมือกันมากกว่า ดังข้อความ “หากเป็นสมัยที่ทั้งหญิงและชายต้องทำงานร่วมกัน เดินเคียงไหล่กันไปจนกว่าจะบันลือถึงอุดมการณ์แห่งสันติสุขถาวร” มีการใช้คำว่า “ต้อง” เพื่อแสดงทัศนคติภาวะแถมบังคับให้ผู้หญิงและผู้ชายช่วยเหลือกันในการทำงาน ซึ่งการเลือกใช้คำศัพท์ว่า “เดินเคียงไหล่” แสดงให้เห็นว่าความเท่าเทียมทางเพศจะนำไปสู่สันติสุขตามความเห็นของผู้เขียน

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

หลังคาเดียวกัน (สุธาศินี)

งานในบ้านนั้นไม่ใช่งานเต็มวัน หรือตลอดชีวิตตั้งแต่ก่อนอีกต่อไปแล้ว และผู้หญิงก็สามารถและปรารถนาที่จะทำงานอันเกี่ยวกับการสร้างสรรค์เพื่อความเจริญแห่งจิตใจของเธอเหมือนกัน เรากำลังอยู่ระหว่างการสร้างความเจริญให้แก่สังคม ซึ่งสมัยปัจจุบันกำลังต้องการเต็มที่ แต่ เพราะเรายังไม่ได้ตระหนักในข้อนี้ เราจึงประสบความสับสนในการที่จะบรรจุสิ่งใหม่ๆ เข้าไว้ในกรอบแบบแผนอันเก่าแก่กับด้วยศตวรรษ

ตัวอย่างเช่น ท่านอยากให้เราเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่คนรุ่นแม่ รุ่นยายของเราเป็น แล้วก็ต้องเป็นคนสมัยใหม่โดยปราศจากที่ติอีกด้วย เช่น ต้องเฉลียวฉลาด ไหวพริบดี มีความสนใจในงานทุกอย่าง กะฉับกะเฉง แจ่มใส เจริญในการศึกษาและข้อสำคัญต้องแต่งรูปโฉมท่าทางไว้ให้ต้องตาท่านเสมอ และในขณะเดียวกันนั้นเอง ท่านก็บังคับให้เราบรรจุ “ความดี” ของคนรุ่นเก่าของเราไว้เช่นการปรนนิบัติวิญญูจาก ให้ที่บ้านให้อี๋เย่ม อ่องเป็นมันปลาบ ให้ทำการงานเองไม่ต้องจ้างคนใช้และให้บรรยากาศของบ้านและของตัวเราเป็นผู้หญิงอยู่ตลอดเวลาทั้งร้อยเปอร์เซ็นต์อีกด้วย เมื่อคำนึงดูแล้ว เราจะพยายามเป็นทั้งสองแบบได้อย่างไรกัน และเราจะพยายามเป็นทำไมกัน? เราเป็นตัวของเราเองมีดีกว่าหรือ...

...สำหรับฉบับนี้ขอจบด้วยคำของนักสังคมสงเคราะห์คนหนึ่งซึ่งเล่าว่า “ในปัญหาครอบครัวที่ประสบมานั้น ได้เห็นอยู่ข้อหนึ่งว่าผู้ชายที่เข้มแข็งและมั่นใจในความเป็นผู้ชายของเขาพอเท่านั้นที่จะกล่าวว่า “ผมกวาดบ้านแทบทุกวันแหละครับ บางวันก็ถูด้วย ไม่ใช่งานของผู้หญิงหรือของผู้ชายอะไรหรอกครับในเมื่อมันเป็นงานได้หลังคาเรือนของเราเอง”

(ต้นมิถุนายน ๒๕๕๗)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ผู้หญิงก็สามารถและปรารถนาที่จะทำงานอันเกี่ยวกับการสร้างสรรค์” แสดงให้เห็นมุมมองทำงานบ้านเป็นงานที่ไม่ต้องใช้ความสามารถและไม่สร้างสรรค์ ซึ่งงานที่ใช้ความสามารถและสร้างสรรค์จะเป็นงานของผู้ชาย โดยผู้เขียนยังได้ยกตัวอย่างการทำหน้าที่แบบใหม่และแบบเก่าของผู้หญิง ที่มีการใช้คำว่า “ต้อง” ทักษะภาวะแกมบังคับให้ผู้หญิงได้ปฏิบัติ ได้แก่ “ต้องเฉลี่ยเวลลาดู ใหว่พริบตี มีความสนใจในงานทุกอย่าง กะฉับกะแงแจ่มใส เจริญในการศึกษาและข้อสำคัญต้องแต่งรูปโฉมท่าทางไว้ให้ต้องตาท่านเสมอ” ความคิดแบบใหม่ และ “การปรนนิบัติวีจฎฐาก ให้ทำบ้านให้เอี่ยมอ่องเป็นมันปลาบ ให้ทำการงานเองไม่ต้องจ้างคนใช้และให้บรรยากาศของบ้านและของตัวเราเป็นผู้หญิงอยู่ตลอดเวลาทั้งร้อยเปอร์เซ็นต์อีกด้วย” เป็นความคิดแบบเก่าของผู้เขียน โดยมีการใช้คำถามวาทศิลป์ว่า “เราจะพยายามเป็นทั้งสองแบบได้อย่างไรกัน และเราจะพยายามเป็นทำไมกัน? เราเป็นตัวของเราเองมิตดีกว่าหรือ” เพื่อต้องการจะบอกว่าผู้หญิงไม่จำเป็นจะต้องเป็นแบบเก่าหรือแบบใหม่ตามการคาดหวังที่จะให้ผู้หญิงเป็น อีกทั้งยังมีการใช้สหบทแทรกด้วยบทของนักสังคมสงเคราะห์ว่า “ไม่ใช่งานของผู้หญิงหรือของผู้ชายอะไรหรอกครับในเมื่อมันเป็นงานได้หลังคาเรือนของเราเอง” เพื่อสนับสนุนความคิดของผู้เขียนที่ต้องการเห็นความเท่าเทียมกันทางเพศในการช่วยเหลือกันทำงานบ้านของผู้ชาย

ความคิดเรื่องการเป็นแม่และเมียในที่นี้ พบว่า มีความเห็นที่ต้องการนำเสนอให้เห็นการทำหน้าที่แม่และเมียซึ่งแตกต่างไปจากความคิดแบบเก่า เช่น งานบ้านจะต้องเป็นของผู้หญิงเท่านั้น แต่ความพยายามนำเสนอความคิดของผู้เขียนในที่นี้ ต้องการเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศให้เกิดขึ้นกับผู้หญิง เช่นเดียวกับอุดมการณ์สตรีนิยมที่ต้องการให้ผู้หญิงข้ามพ้นความคิดเดิมๆ ในการทำหน้าที่แม่และเมีย ที่ผู้หญิงจะต้องทำหน้าที่อยู่แต่ภายในบ้านเท่านั้น โดยเป็นผู้รับใช้และดูแลผู้ชายหรือคนภายในบ้าน มากกว่าจะได้ทำอะไรเพื่อตัวเองหรือมีผู้ชายเข้ามาช่วยเหลือทำงานบ้านแทนที่จะผลักรถทุกอย่างให้เป็นหน้าที่ของผู้หญิงเพียงคนเดียว และเมื่อสภาพสังคมเริ่มเปลี่ยนไปให้ผู้หญิงได้ออกสู่พื้นที่ภายนอกบ้านมากขึ้น ประกอบกับสังคมที่เปลี่ยนไปย่อมมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดที่เกี่ยวกับการเป็นแม่และเมียของผู้หญิงได้เช่นกัน ดังช่วงเวลาที่กล่าวถึงต่อไป

ช่วงที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๐๑-๒๕๓๙

จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การเลือกใช้คำเรียกผู้หญิง การใช้ทักษะภาวะ การอ้างถึง การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้สำนวน การใช้อุปมาอุปไมย การใช้มุขและและการใช้สหบท เป็นต้น พบว่า ได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับการเป็นแม่และเมีย ได้แก่

๑. ยังคงเรียกร้องให้ผู้ชายมาช่วยงานบ้านให้ผู้หญิงเช่น
ช่วงแรก แต่เริ่มเรียกร้องให้ยอมองผู้ชายที่ทำงานบ้านในด้านลบ

๒. ผู้หญิงเริ่มไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้
เหมือนเดิม เพราะผู้หญิงเริ่มออกสู่พื้นที่สาธารณะมากขึ้น แม้จะยังมีความคิดเรียกร้องให้ผู้หญิง
กลับเข้าสู่พื้นที่เดิมและทำหน้าที่เดิมของตน แต่วิถีปฏิบัติของผู้หญิงก็ได้เปลี่ยนไปแล้ว เช่น การ
ซื้ออาหารสำเร็จรูปและการมีคนช่วยงานบ้าน

๓. ผู้หญิงสามารถแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจกับ
เรื่องต่างๆภายในบ้านได้แล้ว ทั้งที่เดิมจะเป็นหน้าที่ของผู้ชายในฐานะผู้นำครอบครัวเท่านั้น

ความคิดเรื่องหน้าที่แม่และเมียของผู้หญิงในช่วงนี้
แสดงให้เห็นความสามารถของหน้าที่ผู้หญิงในพื้นที่ส่วนตัวเปลี่ยนไป โดยมีปัจจัยของการออก
ไปสู่การทำหน้าที่ภายนอกบ้านของผู้หญิงเพิ่มมากขึ้น ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ภายในบ้านผู้หญิง
เริ่มลดลง ผู้หญิงจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงวิธีการในการทำหน้าที่ที่ต่างไปจากอดีต และมีการเรียกร้อง
ให้จัดสภาพด้านลบของชายที่จะมีส่วนช่วยในงานบ้านของผู้หญิง เช่น

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

ภาษาของผู้ชาย (สรัญญา)

ภรรยานั้นจะพูดถึงเรื่องอะไรได้ นอกจากเรื่องการดูแลบ้านและเรื่องของครอบครัวซึ่งเธอยอมถนัด
ที่สุด ผู้หญิงทั่วไปไม่มีใครสนใจจนขึ้นสมองในเรื่องของกีฬา รถยนต์ฯลฯ ฉะนั้นจะมีหัวข้อเหลือให้สนทนา
กับผู้ชายได้สักเท่าไรกัน ผู้ที่ได้สามีช่างพูด ช่างมีอะไรैयाๆแหย่ๆ อยู่เรื่อยจึงนับว่ามีบุญและผู้ที่ไม่ได้
อย่างนั้น ก็มีกรรมเป็นกรรมดา เรื่องอย่างสโมสรต่างๆ เรื่องทางพระทางเจ้า สมาคมครูผู้ปกครอง หรือกิจกรรมที่
ผู้หญิงสนใจนั้นนะหรือถ้าผู้หญิงยกขึ้นมาเอ่ยเมื่อใด เมื่อนั้นอีกฝ่ายจะมีอันกรนครอกๆไปในชั่วเวลาไม่นาน

(๕ มกราคม ๒๕๑๒)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ภรรยา

นั้นจะพูดถึงเรื่องอะไรได้ นอกจากเรื่องการดูแลบ้านและ
เรื่องของครอบครัว” แสดงให้เห็นมุมมองว่าชีวิตของผู้หญิงคือ การดูแลบ้านและครอบครัว และยัง
ได้มีการใช้สหบททางพุทธศาสนาว่า “สามีช่างพูด ช่างมีอะไรैयाๆแหย่ๆ อยู่เรื่อยจึงนับว่ามีบุญ
และผู้ที่ไม่ได้อย่างนั้น ก็มีกรรมเป็นกรรมดา” การมีสามีของผู้หญิงที่ถือเป็นเรื่อง “บุญ” หรือ
“กรรม” แสดงให้เห็นชีวิตที่ไม่มีสิทธิเลือกของผู้หญิง ภาวะการเป็นเมียของผู้หญิงขึ้นอยู่กับ
ผู้ชายและผู้หญิงต้องทำหน้าที่ตามแบบฉบับของความเป็นเมียที่ดี และการสร้างความแตกต่าง
ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายเช่นในตัวอย่าง ทำให้เห็นว่างานบ้านหรือกิจกรรมของผู้หญิงเป็นสิ่งที่
ไม่น่าสนใจหรือไม่มีความหมายกับผู้ชาย

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

ออกจากบ้านเพื่ออะไร? (นายยอด)

ทำไมผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านจึงอยากจะออกมาทำงานนอกบ้านทั้ง ๆ ที่หลายรายไม่จำเป็นเลยและไม่คุ้มเลยในทางเศรษฐกิจ

หลายคนตอบเหมือนกันว่าเพราะงานแม่บ้านเป็นงานหนักที่ไม่มีเวลานัก ถ้าหากจะทำงานจริงๆ และ เป็นงานน่าเบื่อซ้ำๆ ซากๆ

แต่แม่บ้านผู้หนึ่งซึ่งเคยออกมาทำงานนอกบ้านแล้วครั้งหนึ่ง สนับสนุนงานแม่บ้านอย่างน่าฟัง

“ดิฉันชอบทำงานอยู่บ้านมากกว่า เข้าชั้นก็ไม่ต้องรีบเร่งๆ แต่งเนื้อแต่งตัว อยู่บ้านจะตามสบายยังงี้ก็ได้ เรายู่ของเราคณเดียว เราเป็นนายตัวของเราเอง ไม่ต้องระวังทำตามคำสั่งนายอย่างที่ทำงาน...

“ใครว่าการไปทำงานเป็นการเปิดหูเปิดตามากกว่าการอยู่กับบ้าน ดิฉันว่าไม่จริงหรอกค่ะ อยู่บ้านซึ่งจะมีโอกาสกว่ามากนัก วันหนึ่งเราสามารถสละเวลาอ่านหนังสือหาความรู้ได้สบาย ถ้าเราไม่ซีเกียจ เอาเพียงวันละครึ่งชั่วโมงก็ซีคร้านจะรู้จนจำไม่ไหวแล้ว ถ้าไม่ชอบอ่านแต่ชอบทำ ก็อาจคิดค้นทำอะไรเล่นซึ่งเป็นประโยชน์ได้อีก เช่นถักกระเป๋า เย็บเสื้อ เขียนหนังสือ ทำขนม เวลานี้มีแม่บ้านหลายรายที่หาลำไพ่พิเศษได้จากงานเหล่านี้แล้ว ดีกว่าเงินเดือนนอกบ้านอีกค่ะ”

(๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๒)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำถามวาทศิลป์ ได้แก่ “ออกจากบ้านเพื่ออะไร?” การตั้งคำถามจากชื่อเรื่องนี้นอกจากผู้เขียนเรียกความสนใจจากผู้อ่านแล้วยังพบว่าผู้เขียนเห็นว่าการออกจากบ้านของผู้หญิงเป็นปัญหา ข้อความ “งานแม่บ้านเป็นงานหนักที่ไม่มีเวลานัก ถ้าหากจะทำงานจริงๆ และเป็นงานน่าเบื่อซ้ำๆ ซากๆ” ทำให้เห็นมุขลบทว่าผู้หญิงไม่ได้มีชีวิตส่วนตัวของตัวเองเลย ทำให้เห็นว่าการทำงานนอกบ้านจะสนุกมากกว่าการทำงานบ้าน แต่ผู้เขียนได้แสดงตัวอย่างชัดเจนแย้งว่า “เราเป็นนายตัวของเราเอง ไม่ต้องระวังทำตามคำสั่งนายอย่างที่ทำงาน” แสดงให้เห็นมุขลบทว่างานบ้านเป็นงานอิสระที่มีความสุขมากกว่างานนอกบ้านและการใช้สำนวน ได้แก่ “เปิดหูเปิดตา” หมายถึง ให้ได้ฟังและได้เห็นมาก (มักใช้เกี่ยวกับการไปพักผ่อนหย่อนใจและหาความรู้ไปในตัว). (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๘) โดยมักใช้กับผู้หญิงที่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน แต่ในที่นี้ผู้หญิงต้องการแสดงความเห็นแย้งกับสำนวนนี้ เพื่อจะบอกว่ากิจกรรมภายในบ้านน่าสนใจกว่า ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ว่า “ถักกระเป๋า เย็บเสื้อ เขียนหนังสือ ทำขนม...หาลำไพ่พิเศษ” ในการเปลี่ยนกิจกรรมภายในบ้านให้เป็นเงิน ความพึงพอใจในงานบ้านดังตัวอย่างเป็นการยอมรับความพึงพอใจที่จะปรนนิบัติรับใช้ผู้ชายด้วยเช่นกัน

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

งานบ้าน-งานที่ไม่มีวันจบ (สีชบา)

คุณผู้หญิงเคยคิดบ้างไหมว่างานบ้านนั้นเป็นงานที่ไม่มีวันหยุดเอาเสียเลยที่พูดถึงงานบ้านนั้นก็คืองานทำภายในบ้าน เช่น ทำครัว ชักผ้ารีดผ้าทำความสะอาดบ้านช่อง และถ้ามีลูกก็เลี้ยงลูกด้วย ฉะนั้นถ้าพิจารณาดูแล้วจะเห็นว่า ผู้หญิงที่มีหน้าที่เป็นแม่บ้านนั้นนับว่าเป็นคนมีภาระหน้าที่หนักเอากว่าที่เดียว (ผู้เป็นแม่บ้านควรจะสะกิดให้พ่อบ้านรับทราบไว้ด้วย) ลองคิดดู แค่เวลาทำครัว ๓ มื้อเท่านั้นก็แทบจะไม่มีเวลาให้กับเรื่องอื่นๆ เสียแล้ว ผู้เขียนพูดเช่นนี้หมายถึงว่า ลองตั้งหน้าตั้งตาปรุงอาหารรับประทานกันจริง ๆ มิใช่ไปซื้อเครื่องแกงสำเร็จรูป หรืออาหารสำเร็จรูปมาจากตลาด หรือจากรถเข็นดังเช่นแม่บ้านในปัจจุบันซื้อหามา เพราะอาหารที่ปรุงเองจริง ๆ โดยเฉพาะอาหารไทยเรานั้นก็ต้องตำน้ำพริก ชูดมะพร้าวอยู่เสมอ ฉะนั้นถ้าขึ้นทำครัวแบบเก่าด้วยละก็ แม่บ้านก็จะยิ่งนำสงสารมากขึ้นหลายเท่าทีเดียว เสรีจากเรื่องครัวก็เสื้อผ้า จริงอยู่แม้ปัจจุบันบางบ้านอาจจะมีเครื่องใช้ผ่อนแรงเป็นต้นว่า เครื่องซักผ้าอบผ้าก็ตามร้อยละ ๘๐ ของแม่บ้านไทยเราก็มักยังใช้การซักผ้าแบบเก่าอยู่ดี ลองคิดดูว่าเวลาซักรีดนั้นแม่บ้านใช้เวลาไปเท่าไร และยิ่งถ้ามีคนในครอบครัวมาก แม่บ้านจะอดโรยแคไหน

(๖ ธันวาคม ๒๕๒๔)

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ว่า “ทำครัว ชักผ้ารีดผ้าทำความสะอาดบ้านช่อง และถ้ามีลูกก็เลี้ยงลูก” แสดงให้เห็นกิจกรรมภายในบ้านของผู้หญิง และข้อความ “ผู้เป็นแม่บ้านควรจะสะกิดให้พ่อบ้านรับทราบไว้ด้วย” แสดงให้เห็นทัศนคติของผู้เขียนต้องการให้ผู้ชายเห็นใจในการทำงานบ้านของผู้หญิง แต่ก็ทำให้เห็นมุมลบว่าการทำงานบ้านยังคงเป็นหน้าที่ของผู้หญิง และจากข้อความ “ยิ่งถ้ามีคนในครอบครัวมาก แม่บ้านจะอดโรยแคไหน” คำถามวาทศิลป์ที่ทำให้เห็นภาพด้านลบว่าผู้หญิงต้องทำงานบ้านอย่างหนัก โดยเฉพาะการต้องทำเพื่อคนในครอบครัวมากกว่าจะได้ทำอะไรเพื่อตัวเอง

ตัวอย่าง

ทรศนะหญิง

มีเวลาเป็นส่วนตัว (พลอยสาย)

คุณผู้หญิงจำนวนมากอาจจะประสบเหตุการณ์แบบนี้ คือไม่อาจจะอยู่ลำพังคนเดียว ขาดสภาพการมีเวลาเป็นส่วนตัว เพราะเหตุที่คุณต้องยุ่งอยู่กับการทำมาหาเลี้ยงชีพ เลี้ยงดูลูก ดูแลครอบครัว รวมทั้งติดต่อกับญาติมิตรเพื่อนฝูง และบางครั้งก็มีงานที่ต้องรับผิดชอบต่อชุมชนเข้ามาด้วย

ความรู้สึกว่าไม่มีเวลาเป็นส่วนตัวนั้นตรงกันข้ามกับความรู้สึกเหงาหงอยเปล่าเปลี่ยว การขาดความเป็นส่วนตัวนั้นส่วนใหญ่เนื่องมาจากภาระหน้าที่ของคุณเองแม่บ้านท่านหนึ่งบ่นว่า ทุกวันนี้นอกจากยุ่งเรื่องลูกๆ แล้ว ทั้งที่กลับมาจากทำงานทั้งวันด้วยความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า คุณผู้ชายของเธอก็ยังเรียกร้องให้เธอ (ในฐานะแม่บ้าน) ให้ทำโน่นทำนี่ต่อไปอีกหรือไม่มีก็เพื่อนฝูงญาติพี่น้องมาหาพร้อมทั้งนำปัญหาต่างๆ มาให้คิดวัน ๆ เธอจึงจำเป็นต้องยุ่งอยู่กับผู้คนเสียงหนวกหู และปัญหาประจำวัน

(๒ ตุลาคม ๒๕๓๗)

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำศัพท์ว่า “การทำมาหาเลี้ยงชีพ เลี้ยงดูลูก ดูแลครอบครัว ติดต่อกับญาติมิตรเพื่อนฝูง งานที่ต้องรับผิดชอบต่อชุมชน” แสดงให้เห็นการทำหน้าที่ทั้งภายใน และภายนอกบ้านของผู้หญิง ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้หญิงต้องแบกรับภาระหลายด้าน จากข้อความ “ทุกวันนี้นอกจากยุ่งเรื่องลูกๆแล้ว ทั้งที่กลับมาจากทำงานทั้งวันด้วยความเหน็ดเหนื่อยเมื่อเย็น คุณผู้ชายของเธอก็ยังเรียกร้องให้เธอ (ในฐานะแม่บ้าน) ให้ทำโน่นทำนี่ต่อไปอีก” พบว่าหน้าที่ ในการเป็นแม่และเมีย สำหรับผู้หญิงยังคงเหมือนเดิมและยังเพิ่มหน้าที่ภายนอกบ้านให้กับ ผู้หญิงด้วย ผู้หญิงจึงไม่มีโอกาสที่จะได้ทำอะไรเพื่อตัวเอง

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

ทำไมผู้ชายไม่เจ้าชู้ (ยอด ลิขิต)

แต่การมีภริยาที่ดี รู้จักเอาใจสามี รู้จักหน้าที่ภริยา ว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรทำนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ชายเกิดความเกรงใจภริยาบ้างไม่มากก็น้อย พุดแบบนี้ไม่ใช่ผมยุให้ภริยาวางอำนาจ ควบคุมสามีจนหือไม่ขึ้นนะครับ แบบนั้นไม่ใช่ทำให้ผู้ชายเจ้าชู้น้อยลง การใช้อารมณ์หึงหวง ช่มชู้คุกคามสามีอาจจะทำให้สามี กลัวแต่ต่อหน้า พอลับหลังเขาก็คงจะหาเศษหาเลยอยู่ตัวอย่างเพื่อนผมเมียคุมทุกฝี่ก้าว เมียดุยงกะเสื่อ แต่พี่ แกก็แอบไปมีอิหนูจนได้ ดายไปแล้วเมียถึงเพิ่งรู้ว่ามียูกกับอนุถึง ๓ คน ฉะนั้นการทำดีต่อสามี รู้จักผ่อนสั้น ยาว ไม่เอาแต่โมโหหึงหวง ไม่พุดจากดูหมิ่นขาดความเคารพสามี ทั้งให้เขาได้กินอยู่หลับนอนอย่างมีสุข ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ชายติดเมียติดบ้านแล้วเมียที่ดีนั้นก็เหมือนแม่ไซ้ไหมครับ ผู้ชายนะพุดก็พุดเถอะ ติดแม่ ทุกคนแหละครับ

(๔ ธันวาคม ๒๕๓๑)

จากตัวอย่าง ข้อความ “การมีภริยาที่ดี รู้จักเอาใจสามี รู้จักหน้าที่ภริยา” แสดงให้เห็น การตัดสินใจการเป็นภรรยาที่ดีจะต้องทำเพื่อสามี การเลือกใช้คำศัพท์ว่า “การใช้อารมณ์หึงหวง ช่มชู้คุกคาม” พฤติกรรมของภรรยาที่สามีไม่พึงประสงค์นั้น ทำให้เห็นว่าพฤติกรรมของผู้หญิง สะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงให้ความสำคัญหรือความสำคัญกับผู้ชายมาก ส่วนสิ่งที่สามีพึงประสงค์คือ “การทำดีต่อสามี รู้จักผ่อนสั้นยาว ไม่เอาแต่โมโหหึงหวง ไม่พุดจากดูหมิ่นขาดความเคารพสามี ทั้งให้เขาได้กินอยู่หลับนอนอย่างมีสุข” เป็นพฤติกรรมในการปรนนิบัติรับใช้สามี รวมไปถึง พฤติกรรมที่จะใช้แสดงออกกับสามีด้วย โดยมีการเปรียบเทียบ “เมีย” กับ “แม่” ในคำถาม วาทศิลป์ที่ว่า “เมียที่ดีนั้นก็เหมือนแม่ไซ้ไหมครับ” เพื่อต้องการให้ผู้หญิงดูแลสามีให้เหมือนแม่ ดูแลลูกแล้วผู้ชายจะพึงพอใจ

ตัวอย่าง

พรรณหึง

อย่าทำตัวหน้าเบือ (พรทิวา)

มีใครคนหนึ่งกล่าวว่า ถ้าคุณอยากจะให้สามีของคุณรักก็ อย่าได้เที่ยววุ่นวายกับเขาจนเกินไป คำพูดนี้ออกจะเป็นความจริง มีผู้หญิงที่แต่งงานแล้วบางคน แสดงตัวอย่างออกนอกหน้าในการเป็นเจ้าของบ้าน เจ้าของสามีเสียจนดูน่าเกลียด ดูเหมือนเธอจะคิดว่า การที่ได้แสดงตัวและควบคุมเขาอย่างใกล้ชิด รวมทั้งให้เขาอยู่ในเงื้อมมือของเธอได้นั้นแหละเป็นดีที่สุด หากไม่พอเจ้าประคุณก็จะ ‘เพริด’ ไปไม่อยู่ในโอวาท ถ้าผู้หญิงคนใดคิดหรือปฏิบัติแบบนั้น นับว่าเป็นการกระทำที่ผิด ความจริงนั้นการปฏิบัติต่อเขาอย่างสายกลาง เป็นทางที่เหมาะสมที่สุด แม่บ้านพยายามไม่ปล่อยปละละเลยคู่ของตนในด้านความรัก ความเอาอกเอาใจและให้ความเคารพต่อเขาในฐานะสามีที่อยู่ในสายตา นั้นเป็นการดี แต่มิใช่การคุมเขาดั่งแต่เข้าจรดเย็นจนขาดอิสรภาพ เพราะแน่นอนถ้าใครปฏิบัติต่อเขาแบบนั้น เขาก็อาจทนไม่ได้และแหกคอกทันที บ่อยครั้งที่เราจะพบสามีที่ดูจะซื่อสัตย์และอยู่ในโอวาทของภริยา แต่ตรงข้ามเขากลับไปมีอิเหนากอกอีกบ้านหนึ่ง...

(๓ กันยายน ๒๕๓๒)

จากตัวอย่าง ข้อความ “การเป็นเจ้าของบ้านเจ้าของสามีเสียจนดูน่าเกลียด” เป็นการใช้อุปุภาพเปรียบ “ผู้ชาย” กับ “วัตถุสิ่งของ” ที่มีผู้หญิงเป็นเจ้าของแต่ภาพด้านลบกลับอยู่ที่ผู้เป็นเจ้าของไม่ใช่วัตถุสิ่งของ เพราะเป็นพฤติกรรมไม่พึงประสงค์สำหรับผู้หญิง และยังให้ข้อเสนอแนะอีกว่า “แม่บ้านพยายามไม่ปล่อยปละละเลยคู่ของตนในด้านความรัก ความเอาอกเอาใจและให้ความเคารพต่อเขาในฐานะสามีที่อยู่ในสายตา นั้นเป็นการดี” ที่ทำให้เห็นการเลือกใช้คำว่า “ความรัก ความเอาอกเอาใจและความเคารพ” ให้เป็นหน้าที่ที่ผู้หญิงพึงปฏิบัติ และข้อความ “บ่อยครั้งที่เราจะพบสามีที่ดูจะซื่อสัตย์และอยู่ในโอวาทของภริยา แต่ตรงข้ามเขากลับไปมีอิเหนากอกอีกบ้านหนึ่ง” แสดงให้เห็นมูลบทว่าการทำหน้าที่ของผู้หญิงเพื่อสามีทั้งหมดเป็นไปเพื่อไม่ให้ผู้ชายได้ไปมีผู้หญิงคนอื่น ซึ่งเป็นการยกคุณค่าในตัวผู้ชาย โดยที่ผู้หญิงเองก็อาจไม่รู้สีกตัว

ความคิดเรื่องการเป็นแม่และเมียในที่นี้ ผู้หญิงยังคงอยู่ในบทบาทหน้าที่เช่นเดิม โดยมีความคิดที่ให้ผู้หญิงยังคงต้องทำหน้าที่คอยดูแล รับผิดชอบและคนในบ้าน และไม่สร้างปัญหาให้สามี มีหน้าที่สร้างความสบายใจเพื่อจะได้เป็นภรรยาที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ปีศาจปไตชิปโดยที่ผู้หญิงเป็นผู้รับใช้ผู้ชายด้วยความเต็มใจหรืออาจไม่ได้รู้สึกตัวว่าตัวเองรับใช้ผู้ชาย แม้ว่าผู้หญิงจะได้ออกไปทำงานนอกบ้านงานที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจแล้วก็ตาม ผู้หญิงก็ยังคงต้องรับภาระงานภายในบ้านดังเดิมทำให้ผู้หญิงต้องรับภาระเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันก็มีความเห็นที่ต้องการเรียกร้องความเท่าเทียมกับการทำหน้าที่ภายในบ้านให้กับผู้หญิง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

สามีกับ(งาน)บ้าน (ก.ชลกร)

แต่ก็แน่ละที่ว่า ผู้หญิงสมัยนี้ยอมเก่งการบ้านการเรือนไม่เท่าผู้หญิงสมัยเก่า เพราะเวลาของผู้หญิงสมัยนี้มีน้อย ลำพังแต่จะหาเงินเข้าบ้านก็เกือบสิ้นวัน จะมีเวลามาพิถีพิถันเรื่องงานครัวได้อย่างไร ธรรมดาคนเรานั้น ถ้าทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน คุณภาพของงานย่อมไม่ดีเท่าทำเพียงอย่างเดียว คนที่มีเมตตาเท่านั้นจึงจะเห็นใจผู้หญิงในยุคก้าวหน้า และให้อภัยในความบกพร่องต่างๆ

คุณผู้ชายทั้งหลาย ถ้าท่านยังมีความคิดล้าสมัยอยู่ในข้อที่ว่า การที่สามีจะช่วยภรรยาทำงานบ้านนั้นเป็นการเสื่อมเสียศักดิ์ศรีอย่างร้ายแรงแล้วละก็ โปรดขจัดความคิดเก่าๆ เช่นนั้นออกไปเสียตั้งแต่บัดนี้ โลกปัจจุบันเต็มไปด้วยความรวดเร็ว ต้องการความช่วยเหลือมากกว่าเกียจคร้านเพราะฉะนั้นจงบำเพ็ญตนเป็นคนมีประโยชน์ต่อครอบครัวให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ปัจจุบันนี้ผู้หญิงไม่ใช่ช่างเท้าหลังเสียแล้ว แต่เป็นช่างเท้าหน้าเคียงข้างกับผู้ชาย และผู้หญิงไม่ใช่ 'ข้าช่วงใช้' เพื่อสนองบุญคุณที่ท่านชายเป็นมหาเลี้ยงตั้งแต่ก่อนด้วย

(ต้นพฤศจิกายน ๒๕๐๑)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ผู้หญิงสมัยนี้ยอมเก่งการบ้านการเรือนไม่เท่าผู้หญิงสมัยเก่า” แสดงให้เห็นมูลบทว่าไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงสมัยใดงานบ้านก็ยังคงเป็นหน้าที่ของผู้หญิง ส่วนข้อความ “ถ้าท่านยังมีความคิดล้าสมัยอยู่ในข้อที่ว่า การที่สามีจะช่วยภรรยาทำงานบ้านนั้น เป็นการเสื่อมเสียศักดิ์ศรีอย่างร้ายแรงแล้วละก็ โปรดขจัดความคิดเก่าๆ เช่นนั้นออกไปเสียตั้งแต่บัดนี้” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้ชายปัจจุบันจะต้องมีส่วนร่วมในการทำงานบ้านของผู้หญิง ซึ่งยังทำให้เห็นว่างานบ้านเป็นงานที่ต่ำต้อยสำหรับผู้ชายเพราะผู้หญิงมีเกียรติหรือศักดิ์ที่ไม่เท่าเทียมกับผู้ชาย ผู้เขียนยังให้ความเห็นอีกว่า “ปัจจุบันนี้ผู้หญิงไม่ใช่ช่างเท้าหลังเสียแล้ว แต่เป็นช่างเท้าหน้าเคียงข้างกับผู้ชาย และผู้หญิงไม่ใช่ 'ข้าช่วงใช้' เพื่อสนองบุญคุณที่ท่านชายเป็นผู้หาเลี้ยงตั้งแต่ก่อนด้วย” มีการใช้สำนวน “ช่างเท้าหลัง” ที่เปลี่ยนไปจากเดิมให้ผู้หญิงเป็น “ช่างเท้าหน้า” ซึ่งเคยหมายถึงผู้ชายมาก่อน เพื่อแสดงให้เห็นว่าบทบาทการทำหน้าที่ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายเท่าเทียมกัน และยังปฏิเสธคำเรียกผู้หญิงว่า “ข้าช่วงใช้” ที่มีหน้าที่คอยปรนนิบัติรับใช้ผู้ชาย และยังทำให้เห็นมูลบทว่า ปัจจุบันผู้หญิงสามารถหาเลี้ยงชีพได้ด้วยตัวเอง ไม่ต้องพึ่งพิงผู้ชายอีกแล้ว

ตัวอย่าง

ทัศนะชาย

พรปีใหม่ (นายตะวัน)

ข้าพเจ้าจึงอยากจะขอว่า ผู้ชายอย่าขยันฝึกสำนวนชวนสงสัยเหล่านั้นเลยดีกว่า แต่ขอให้ความรักนั้นจงเป็นที่ประจักษ์ด้วยการกระทำสิ่งที่เป็นที่ชี้แจงความรักได้ มันอาจไม่ใช่สร้อยเพชรหรือแพรพรรณอันมีค่าใดๆ หากเป็นเพียงความเอื้อเพื่อเอาใจใส่ในสิ่งเล็กน้อยทั่วไปเช่นมองคู่สัปดาห์ว่า คู่ชีวิตของท่านวันนี้ล้างชามมากี่โหลก็ไบนแล้ว ฉะนั้นไปช่วยเธอสักหน่อย หรือไปกุสัจจอยู่ใกล้ๆ ให้เธอหายเหนื่อยอยู่แถวหน้าเตาไฟหรือ

จะเพียรหมั่นขยันซื้อขนมที่ถูกใจ ดอกไม้อย่างที่เธอชอบ หรือแม่พาไปดูหนังสักรอบ เพราะเธออยากดูมานานแล้วแต่ไม่ได้ว่างไปดู เหล่านี้ก็จะเป็นที่น่ารักนักหนา ...

ขออย่าได้ตั้งหน้าจะทำให้ผู้หญิงเสียสละเรื่อยไปเช่นผู้หญิงเฝ้าเข้าครัวเลี้ยงลูกอย่างไร ก็กั้นแต่ให้ทำไปทั้งดาปี ขอทีเถิด ให้เธอมี holiday บ้าง ลูกจ้างตลอด ๓๖๕ วันนั้น นอกจากภรรยาแล้วก็จะไปหาที่ไหนที่ไม่มีวันหยุดวันลาเลยเช่นนั้นได้

(ต้นมกราคม ๒๕๐๕)

จากตัวอย่าง ข้อความ “คู่ชีวิตของท่านวันนี้ล้างชามมาก็ไหลก็ไปแล้ว จะนั้นไปช่วยเธอสักหน่อย หรือไปกุลิกุจอยู่ใกล้ๆ ให้เธอหายเหนื่อยอยู่แถวหน้าเตาไฟหรือจะเพียรหมั่นขยันซื้อขนมที่ถูกใจ ดอกไม้อย่างที่เธอชอบ หรือแม่พาไปดูหนังสักรอบ” แสดงให้เห็นมูลบทว่าพื้นที่ภายในบ้านไม่ใช่เป็นของผู้หญิงเท่านั้น แต่ผู้ชายควรมีส่วนร่วมในพื้นที่บ้านด้วย และข้อความ “ขออย่าได้ตั้งหน้าจะทำให้ผู้หญิงเสียสละเรื่อยไปเช่นผู้หญิงเฝ้าเข้าครัวเลี้ยงลูกอย่างไร ก็กั้นแต่ให้ทำไปทั้งดาปี ขอทีเถิด ให้เธอมี holiday บ้าง ลูกจ้างตลอด ๓๖๕ วันนั้น นอกจากภรรยาแล้วก็จะไปหาที่ไหนที่ไม่มีวันหยุดวันลาเลยเช่นนั้นได้” ซึ่งทำให้เห็นมูลบทว่าชีวิตของผู้หญิงจะต้องทำเพื่อผู้อื่น ทั้งงานบ้านและดูแลลูกอย่างไม่วันหยุด ผู้เขียนจึงได้เปรียบ “ผู้หญิง” กับ “ลูกจ้าง” ที่ทำให้เห็นว่าผู้หญิงต้องทำงานหนัก และยังเป็นงานที่ยังต้องใช้แรงงานตลอดชีวิตของผู้หญิง

ตัวอย่าง

ทัศนะชาย

มือที่ไกวเปลไซร์ (นายแมน)

คุณผู้หญิงสมัยนี้เธอมีความคิดความอ่านของเธอเอง นับตั้งแต่ภรณานายอยู่การโรงขึ้นไปจนถึงลำดับสูงสุด ดูเหมือนจะไม่มีคนไหนที่จะคอยเป็นข้างเท้าหลัง พร้อมทั้งจะพยักหน้าให้แก่ความเห็นทุกๆ อย่างของสามีโดยไม่มีข้อขัดแย้ง แม้ว่าความเห็นนั้นจะผิดๆ พลาดๆ หมดกันแล้วสมัยนั้น เดียวนี้ผู้หญิงต้องการจะมีส่วนมีเสียงในทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคนๆ ในครอบครัวของเธอ ไม่มีอีกแล้วที่ผู้ชายจะเป็นฝ่ายควบคุมการใช้จ่ายในบ้าน ผู้หญิงคอยแต่รับบัญชาให้ใช้จ่ายในงบประมาณเท่านั้นเท่านั้น ไม่มีเหมือนกันที่ผู้ชายจะเป็นผู้ออกกฎข้อบังคับวางระเบียบความประพฤติของลูกๆ และหมดสมัยเสียแล้ว ที่ผู้หญิงจะต้องแอบไปร้องไห้ส่งสารลูกที่ถูกพ่อลงโทษรุนแรงเกินไป ผู้หญิงเป็นใหญ่ในบ้านต่างๆ กับผู้ที่เป็น “ประมุข” ของบ้านในทุกกรณี ความเห็นของเธอย่อมมีความสำคัญเสมอ โดยเฉพาะในเรื่องลูกๆ แล้ว เกือบจะแก้ในสืบทที่เดียวที่แม่จะต้องเป็นฝ่ายชนะเมื่อเกิดมีความเห็นขัดแย้งกันขึ้นกับพ่อ...

(ต้นกรกฎาคม ๒๕๐๔)

จากตัวอย่าง การใช้สำนวน “ข้างเท้าหลัง” เปลี่ยนไปจากความเข้าใจเดิมที่ผู้หญิงจะมีบทบาทเป็นรองผู้ชายเป็นผู้หญิงที่สามารถมีความคิดเห็นเทียบเท่ากับผู้ชายด้วย ข้อความ “ผู้หญิงเป็นใหญ่ในบ้านต่างๆ กับผู้ที่เป็น “ประมุข” ของบ้านในทุกกรณี ความเห็นของเธอย่อมมีความสำคัญเสมอ” โดยมีการใช้อุปลักษณ์เปรียบ “ผู้ชาย” กับ “ประมุข” ที่แสดงให้เห็นความเป็นใหญ่ของผู้ชายที่ผ่านมามีอำนาจทุกอย่างภายในบ้านผู้เดียว มาเป็นการให้ความสำคัญกับผู้หญิง โดยคำว่า “ทุกกรณี” เพื่อต้องการให้เห็นว่าผู้หญิงสามารถเท่าเทียมกับผู้ชายได้

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

ผู้หญิง-ผู้ชาย (ทานตะวัน)

ผู้หญิงและผู้ชายมีจิตใจต่างกันนับตั้งแต่ยังอยู่ในวัยเยาว์ ดังจะเห็นได้ว่าเด็กผู้ชายชอบเล่นพวก เครื่องจักรเครื่องยนต์ แต่เด็กผู้หญิงกลับไม่สนใจเลย เด็กผู้ชายชอบต่อย ยิงปืน บู้โลดโผน แต่เด็กผู้หญิงมักหันไปทางเล่นขายของ ตัดเสื้อผ้าให้ตุ๊กตาใส่ หรือทำกับข้าวหลอกๆ

ความแตกต่างที่สำคัญของผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญให้เกิดการกระทบกระทั่งไม่ลงรอยระหว่างกันนั้น ก็คือ พื้นลักษณะที่ชอบบูรกราน ผู้ชายใช้ "สันดาน" ประจำตัวนี้เพื่อเป็นนายเหนือผู้อื่น จะโดยอาศัยสติปัญญาของตนหรือพลังร่างกายก็ตามที่

แต่ผู้หญิงนั้น โดย "สันดาน" เหมือนกัน เป็นฝ่ายรับและอดทน ไม่ก้าวร้าวรุกกรานใคร เพราะเหตุนี้ แท้ของผู้หญิงนั้นคือ ความต้องการมีลูกและเลี้ยงดูเอาใจใส่ลูกๆ พื้นนิสัยของผู้หญิงจึงเป็นไปตามเนื้อแท้ของความต้องการนั้น...

อย่างไรก็ตาม ก็เป็นที่น่ายินดีที่ความแตกต่างกันของผู้หญิงและผู้ชายดังกล่าวนี้ นักวิทยาศาสตร์กล่าวว่า กลับเป็นเรื่องที่ทำให้ผู้หญิงและผู้ชายครองคู่อยู่กันได้ด้วยความสุข ถ้าหากว่าต่างฝ่ายต่างจะมองเห็นความแตกต่างนี้ และเข้าใจได้ชัดแจ้ง ยอมรับนับถือความคิดของแต่ละฝ่ายโดยดีและร่วมมือกันด้วยความเห็นอกเห็นใจกันจริงๆ

(ต้นพฤศจิกายน ๒๕๐๓)

จากตัวอย่าง ข้อความ "เด็กผู้หญิงมักหันไปทางเล่นขายของ ตัดเสื้อผ้าให้ตุ๊กตาใส่ หรือทำกับข้าวหลอกๆ" มีการเลือกใช้คำแสดงกิจกรรม คือ "ถักนิตติ้ง เล่นขายของ ตัดเสื้อผ้าให้ตุ๊กตาใส่ หรือทำกับข้าวหลอกๆ" ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างความเป็นผู้หญิง แม้ว่าจะเป็นการเล่นของเด็กก็ตามแต่ก็เป็นสิ่งบ่งชี้ความเป็นผู้หญิงในอนาคต โดยผู้หญิงไม่เคยได้รับการสั่งสอนให้เล่นผาดโผนหรือกิจกรรมที่ต้องใช้กำลัง สร้างภาพความเป็นผู้หญิงให้มีพฤติกรรมที่เรียบร้อย และอยู่ภายในพื้นที่ส่วนตัวหรือภายในบ้าน ไม่แข็งแรงเข้มแข็งเหมือนผู้ชาย โดยผู้เขียนแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ได้แก่ "พื้นลักษณะที่ชอบบูรกราน ผู้ชายใช้ "สันดาน" ประจำตัวนี้เพื่อเป็นนายเหนือผู้อื่น จะโดยอาศัยสติปัญญาของตนหรือพลังร่างกายก็ตามที่" เพื่อให้เห็นภาพของการเป็นผู้นำของผู้ชาย ส่วนข้อความ "โดย "สันดาน" เหมือนกัน เป็นฝ่ายรับและอดทน ไม่ก้าวร้าวรุกกรานใคร เพราะเหตุนี้แท้ของผู้หญิงนั้นคือ ความต้องการมีลูกและเลี้ยงดูเอาใจใส่ลูกๆ" โดยมีการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อให้เห็นภาพของความเป็นรองของผู้หญิงรวมถึงความเป็นแม่ของผู้หญิงที่มีคำว่า "เนื้อแท้" เพื่อบ่งบอกว่าเป็นสิ่งที่ติดตัวอยู่กับผู้หญิงคือความเป็นแม่ และทั้งสองกรณีก็มีคำว่า "สันดาน" เพื่อบ่งบอกว่าเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงได้ยากของผู้หญิงและผู้ชายมีความแตกต่างกัน โดยข้อความสุดท้ายได้สรุปไว้ว่า "กลับเป็นเรื่องที่ทำให้ผู้หญิงและผู้ชายครองคู่อยู่กันได้ด้วยความสุข ถ้าหากว่าต่างฝ่ายต่างจะมองเห็นความแตกต่างนี้ และเข้าใจได้ชัดแจ้ง ยอมรับนับถือความคิดของแต่ละฝ่ายโดยดีและร่วมมือกันด้วยความเห็นอกเห็นใจกันจริงๆ" ทำให้เห็นว่าเป็นเพราะความต่างจึงทำให้ผู้หญิง

และผู้ชายคู่กัน โดยผู้เขียนเชื่อว่าทั้งสองฝ่ายสามารถจะเข้าใจและร่วมมือกันได้ด้วยความแตกต่างนี้

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

อยู่อย่างเท่าเทียมกัน (ปานตา)

ไซศรีมีอาชีพเป็นครู และเกริกเป็นสถาปนิก ที่ประกอบอาชีพส่วนตัว ไซศรีบอกว่า เธอต้องออกไปทำงานทุกวัน จึงจำเป็นต้องทั้งบ้านและลูกเล็กไว้ในความดูแลของสามี เขามีเวลาอยู่กับลูกมากกว่าเธอเสียอีก รวมทั้งดูแลบ้านแทนเธอและเขาก็ทำได้ดีเสียด้วย ไซศรีว่า “เราตกลงกันแล้วว่า เราจะช่วยกันและเป็นหุ้นส่วนในชีวิตคู่”

อันที่จริงแล้ว ไม่เป็นการแปลกประหลาดอะไรเลย ที่ทั้งคู่จะได้ตกลงกันว่า ในชีวิตคู่จำเป็นต้องถือว่าทั้งสองคนเป็นหุ้นส่วน ที่จะต้องช่วยกัน ไม่ว่าจะชีวิตคู่จะเป็นอย่างไร ก็จะต้องร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ไม่ควรแบ่งหน้าที่ชัดเจนลงไปว่า เขาจะต้องเป็นคนคุมครองและหาเลี้ยง ส่วนตัวผู้หญิงจะต้องดูแลลูกและบ้านช่อง ใครเล่าที่เป็นผู้กำหนด ว่าลูกและบ้านจะต้องอยู่ในความดูแลของผู้หญิง อยู่ที่สังคมนั่นเองที่เป็นผู้กำหนด สิ่งต่างๆ ย่อมเปลี่ยนแปลงได้เสมอ รวมทั้งกฎของสังคมและค่านิยมของสังคมใช้หรือไม่

(๕ ตุลาคม ๒๕๒๓)

จากตัวอย่าง ข้อความ “เราจะช่วยกันและเป็นหุ้นส่วนในชีวิตคู่” และ “ทั้งสองคนเป็นหุ้นส่วน ที่จะต้องช่วยกัน ไม่ว่าจะชีวิตคู่จะเป็นอย่างไร ก็จะต้องร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน” พบว่าการเลือกใช้คำว่า “ช่วยกัน” “หุ้นส่วน” และ “ร่วมทุกข์ร่วมสุข” เพื่อให้เห็นภาพความเท่าเทียมทางเพศที่ทั้งคู่หญิงและผู้ชาย ต้องช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน ที่ต่างไปจากความคิดในการแบ่งงานกันทำ และข้อความ “สังคมนั่นเองที่เป็นผู้กำหนด สิ่งต่างๆ ย่อมเปลี่ยนแปลงได้เสมอ รวมทั้งกฎของสังคมและค่านิยมของสังคมใช้หรือไม่” เป็นการอ้างถึง “สังคม” ที่มากำหนดบทบาทหน้าที่ของคนในสังคม แต่แท้จริงแล้วคนเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมและบทบาทให้กับตัวเองมากกว่า อีกทั้งยังเป็นคำถามวาทิลปี เพื่อให้ผู้อ่านเห็นคล้อยตามความคิดผู้เขียนที่เชื่อว่าความคิดต่างๆ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ตัวอย่าง

ถ้อยแถลง

เรียน อาจารย์ บ.ก.

“ความอึดอัดขัดข้องของดิฉันมักเกิดขึ้นเมื่อได้อ่านคอลัมน์ทรรศนะชาย-ทรรศนะหญิง บางครั้งผู้อ่านบางคนอดรันทอนไม่ได้เขียนโต้กลับมาก็มี ตลอด ๒๐ กว่าปีที่ตามอ่านสตรีสาร อยากจะบอกว่าขณะที่ส่วนต่างๆ ของสตรีสารปรับปรุงพัฒนาอย่างน่าชื่นใจขึ้นไปเรื่อยๆ เนื้อหาและแนวคิดหลักของคอลัมน์นี้ก็กลับไม่ได้ขยับเขยื้อนไปไหน ยังคงวนเวียนซ้ำซากอยู่กับประเด็นเทคนิคการเลือกคู่ หาคู่ ผูกใจคู่ครอง และหลายครั้งกลายเป็นเวทีสำหรับแสดงความเป็น male chauvinism ออกมา ดังเช่นทรรศนะชื่อ สำหรับแม่ศรีเรือนสมัยใหม่ ของคุณ ‘นนทิ’ ในฉบับที่ ๔๓/๖ ดิฉันเองไม่ได้เป็นเฟมินิสต์บางครั้งก็รำคาญผู้ชายเช่นนี้เอาจริงๆ แต่ก็ยังอดอเนจอนาใจไม่ได้ว่า ทรรศนะของคุณ ‘นนทิ’ ช่างแสดงความเห็นแก่ตัวและไร้ความรู้สึกกับผิชอบ

อย่างสิ้นเชิงถึงขนาดนั้นได้อย่างไร คุณนันทิ์ร้ายสูตรข้อควรปฏิบัติของศรีภรรยาที่ดี (ซึ่งแน่นอนว่าต้องเหนื่อยจากการทำงานนอกบ้านพอกๆ กับสามี) ว่าเธอควรทำกับข้าวปรนนิบัติ ซักผ้า ภูบ้าน เก็บที่หลับที่นอน รวมทั้งควรที่จะอดทนไม่ป่นหากสามีเทวดาซึ่งได้รับยกเว้นอย่างสิ้นเชิงจากภาระงานบ้านทุกอย่างไม่อาจเลิกนิสัยทิ้งของเกะกะได้

“อันที่จริง สถิติที่ผู้หญิงทำงานนอกบ้านมากขึ้น มีการศึกษาและทำงานในตำแหน่งสูงขึ้น บางครั้งทำให้เกิดภาพลวงตาขึ้นได้ว่าลักษณะทาสภรรยาคงสูญพันธุ์ไปจากสังคมไทยแล้ว การที่ทัศนะเช่นคุณนันทิ์ยังคงอยู่คงกระพันในสตรีสารและในนิตยสารสตรีอื่น ๆ จึงน่าจะเป็นดัชนีชี้ให้เห็นว่า ความไม่ฝืนที่จะมีทาสภรรยายังคงหยั่งรากฝังลึกอยู่อย่างเหนียวแน่นชีวิตแต่งงานที่ควรจะเป็น ในทัศนะคุณนันทิ์ จึงมีใช้การเคารพความเป็นมนุษย์ของกันและกัน มีใช้การเรียนรู้ที่จะเอื้อเพื่อแบ่งปันทั้งสุขทุกข์ และภาระต่างๆ ในชีวิตร่วมกัน หากแต่เป็นการเอาเปรียบกันอย่างหน้าไม่อายสไตลการเขียนแบบสบายๆ ในเชิงสั่งสอน ยิ่งทำให้รู้สึกสังเวชใจมากขึ้นอีกว่า ผู้ชายไร้สำนึกเช่นนี้อาศัยความชอบธรรมอะไรในการสถาปนาตนเองขึ้นมาเที่ยวสั่งสอน ‘ความเป็นแม่ศรีเรือน’ ให้ผู้หญิง

“หากบทความชิ้นดังกล่าวจะมีประโยชน์อยู่บ้าง ก็คงเป็นที่การทำให้อ่านเกิดความสังเวชร่วมกันต่อทัศนะดังกล่าว และเตือนให้ตระหนักถึงความอยู่ยงคงกระพันของไดโนเสาร์ที่ยังไม่ยอมสูญพันธุ์ไปเสียที่

‘อภิญา’

...ขณะที่แบบแผนของสังคม ‘เคลื่อนที่’ อยู่ระหว่างเก่าจะไป ใหม่จะมา บุคคลที่ปรับตัวไม่ได้ก็รู้สึกอึดอัดคับแคบใจ ‘นันทิ์’ เป็นตัวแทนเพศชายที่รักความสะดวกสบายเห็นแก่ตัวอย่างอ่อนๆ เป็นเพียงวามเชื่อสายไดโนเสาร์ซึ่งสูญพันธุ์ไปแล้ว คุณ ‘อภิญา’ วิเคราะห์ถูกต้องแล้วว่าผู้หญิงพึงตระหนักว่าแม้ผู้ชายส่วนมากจะมีทัศนะที่เปลี่ยนไปให้ความเท่าเทียมแก่สตรีเพิ่มขึ้น แต่ผู้ชายที่มีความคิดแบบ ‘นันทิ์’ ก็ยังมีหลงเหลืออยู่ จะได้ระวังหลีกเลี่ยงไปเสีย ไม่เผลอรับไว้เป็นคู่ครอง

(๓ มิถุนายน ๒๕๓๓)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ข้อควรปฏิบัติของศรีภรรยาที่ดี (ซึ่งแน่นอนว่าต้องเหนื่อยจากการทำงานนอกบ้านพอกๆ กับสามี) ว่าเธอควรทำกับข้าวปรนนิบัติ ซักผ้า ภูบ้าน เก็บที่หลับที่นอน รวมทั้งควรที่จะอดทนไม่ป่น” และข้อความ “รวมทั้งควรที่จะอดทนไม่ป่นหากสามีเทวดาซึ่งได้รับยกเว้นอย่างสิ้นเชิงจากภาระงานบ้านทุกอย่างไม่อาจเลิกนิสัยทิ้งของเกะกะได้” แสดงทัศนะภาวะว่าภาระหน้าที่ภายในบ้านยังเป็นของผู้หญิง แต่การนำเสนอความเห็นลักษณะนี้เพื่อต้องการประชดผู้เขียนที่ใช้ชานามปากกาว่า “นันทิ์” กับความเห็นของ “นันทิ์” ที่ต้องการผู้หญิงแบบแม่บ้านแม่เรือน หรือเป็น “ศรีภรรยาที่ดี” คำเรียกผู้หญิงตามการประเมินของ “นันทิ์” ผู้ถามปัญหาจึงได้เรียกผู้ชายว่า “สามีเทวดา” เพื่อประชดผู้ชายที่เป็นฝ่ายได้เปรียบผู้หญิงทุกอย่าง ตรงข้ามกับคำเรียกผู้หญิงว่า “ทาสภรรยา” ที่ทำให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นเพียงคนใช้แรงงานภายในบ้านเท่านั้น คำเรียกทั้งสองแสดงให้เห็นความไม่เท่าเทียมทางเพศ ต่างจากข้อเสนอของผู้ถามปัญหาในข้อความ “ในทัศนะคุณนันทิ์ จึงมีใช้การเคารพความเป็นมนุษย์ของกันและกัน มีใช้การเรียนรู้ที่จะเอื้อเพื่อแบ่งปันทั้งสุขทุกข์ และภาระต่างๆ ในชีวิตร่วมกัน” ที่ไม่ต้องการแบ่งแยกระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย แต่ทั้งสองเพศจะต้องใช้ชีวิตร่วมกันแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับอุดมการณ์สตรีนิยมที่ต้องการเห็นความเท่าเทียมกันทางเพศในลักษณะนี้ แม้ว่า

ผู้ถามปัญหาจะปฏิเสธว่า “ดิฉันเองไม่ได้เป็นเฟมินิสต์” และยังคงแสดงความรู้สึกว่า “รำคาญผู้ชาย ป้ายเช่นนี้เอามากๆ” แต่ก็ทำให้คิดได้ว่าเป็นเพราะผู้ถามปัญหารู้ว่าความเห็นของตนเข้าข่าย สตรีนิยมจึงได้ออกตัวด้วยการปฏิเสธ อีกทั้งยังทำให้เห็นว่า คำว่า เฟมินิสต์หรือสตรีนิยมจะถูก มองในด้านลบมากกว่าบวกแต่จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาของผู้ถามปัญหาก็ทำให้เห็น ความคิดที่ต้องการเห็นความเท่าเทียมกันทางเพศซึ่งถือเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของอุดมการณ์ สตรีนิยมได้เช่นกัน

ขณะที่บรรณาธิการได้ตอบปัญหาโดยแสดงความเห็นสอดคล้องกับผู้ถามปัญหา แต่ บรรณาธิการก็ได้อธิบายเพิ่มเติม โดยบรรณาธิการเห็นว่าเรื่องของผู้ถามปัญหาเข้ามาเป็นเรื่องที่ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยได้ใช้อุปมาอุปไมยเปรียบ “นนทิ” กับ ไฉโนเสาร์ ซึ่งเป็น ความเปรียบที่มาจากผู้ถามปัญหาเพื่อต้องการจะบอกว่าคุณคิดในแบบที่ชายเป็นใหญ่เป็น ความคิดเก่า ขณะที่สังคมอยู่ในช่วงของการปรับเปลี่ยนบรรณาธิการจึงได้ให้ความเห็นด้วย ข้อความว่า “ก็ยังมีหลงเหลืออยู่ จะได้ระวังหลีกเลี่ยงไปเสีย ไม่แผลงรับไว้เป็นคู่ครอง” เพื่อจะ บอกว่าถึงอย่างไรผู้ชายในแบบเก่าหรือแบบชายเป็นใหญ่ก็ยังคงมีอยู่ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนไป เช่นกัน แต่ข้อสำคัญอยู่ที่ผู้หญิงที่จะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกหรือไม่เลือก ผู้ชายในแบบเก่ามาเป็น คู่ครอง ถือเป็น การให้ความสำคัญกับผู้หญิงให้มีสิทธิเลือกทางเดินให้กับชีวิตของตัวเอง

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

ตามเขาไปหรือจะห้ามเขาไป (มะระ เชียงงาม)

...เคยได้ยินผู้หญิงฝรั่งที่มาอยู่เมืองไทยพูดว่าผู้ชายไทยนั้นไม่ค่อย จะเห็นใจผู้หญิง แต่งงานแล้วก็เอามา เก็บไว้ในบ้าน ไม่ค่อยมาสนใจว่าจะหงอยจะเหงามากน้อยเพียงไร หลายคนยังปฏิบัติต่อภรรยาในทำนอง เดียวกับสมัยหลายร้อยปีก่อน คือ ให้เป็นช้างเท้าหลังอย่างแท้จริง ไม่เหมือนกับผู้ชายฝรั่ง ที่จะมองว่าผู้หญิงมี สถานภาพใกล้เคียงกับผู้ชายมากกว่า

แต่ในเวลาเดียวกันก็คงปฏิเสธไม่ได้ ว่าผู้ชายไทยที่มีแนวคิดเปลี่ยนไปเป็นแบบตะวันตก หรือยอมรับ ผู้หญิงว่าเท่าเทียมกับตนมีไม่ใช่น้อย และผู้หญิงไทยจำนวนมากก็ทำตนเป็นคนไม่ยอมรับสถานภาพที่เท่าเทียม กับฝ่ายชาย และยังไม่พอใจหากจะมีใครไปบอกให้ทำตัวเสียใหม่ให้เคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชาย

...เรื่องนี้หากจะมองอย่างยุติธรรมแล้ว ทั้งผู้ชายผู้หญิงนั่นเองมีส่วนที่ทำให้ค่านิยมอย่างนี้ยังคงอยู่ การ จะแยกกันไปทำกิจกรรมของแต่ละคนนั้นเป็นเรื่องปกติธรรมดาของคนในยุคนี้ แต่การแยกกันไปโดยทิ้งภาระไว้ให้ อีกฝ่าย นับเป็นเรื่องไม่สมควร หากจะช่วยกันแบ่งเบาภาระในบ้านไปบ้างก่อนออกไปตีกอล์ฟ อย่างนี้ก็เลย และสำหรับฝ่ายหญิงเองถ้าหากจะให้ทัดเทียมกับฝ่ายชาย ก็ย่อมจะต้องมีสิทธิที่จะเลือกทำสิ่งที่ตนพอใจ อาจจะอยู่ บ้านดูโทรทัศน์ ถ้าหากชอบอย่างนั้น หรือออกไปเที่ยวตามรสนิยมบ้างก็แล้วแต่จะเลือก

แต่ถ้าเลือกจะตามคิดเขา ไปทุกที่หรือห้ามเขาไป ให้มาอยู่บ้านกับตัวก็น่าคิดเหมือนกันว่าอย่างนี้จะ เรียกว่าทำตนเสมอภาคหรือเปล่า

บางกรณี ความเสมอภาคกับความอบอุ่นในครอบครัว มันก็ไปด้วยกันไม่ได้ เลือกอย่างหนึ่ง ก็เสียอย่าง หนึ่ง จนกว่าจะมีใครคิดหาทางออกที่ดีกว่าให้ได้

จากตัวอย่าง ข้อความ “แต่งงานแล้วก็เอามาเก็บไว้ในบ้าน” เป็นการใช้อุปมาเปรียบเทียบ “ผู้หญิง” กับ “วัตถุ สิ่งของ” ที่สามารถเก็บได้ เช่นเดียวกับสำนวน “ข้างเท้าหลัง” เพื่อสะท้อนให้เห็นความคิดของผู้หญิงในฐานะเมียที่ไม่เท่าเทียมกับผู้ชายในอดีต ซึ่งแตกต่างจากสำนวน “เคียงบ่าเคียงไหล่” เพื่อแสดงความเท่าเทียมทางเพศของผู้หญิงที่ผู้หญิงไม่ยอมรับหรือไม่อยากเท่าเทียมกับผู้ชายในความเห็นของผู้ชาย ดังข้อความ “หากจะช่วยกันแบ่งเบารภาระในบ้านไปบ้างก่อนออกไปตีกอล์ฟ” สำหรับผู้ชาย และข้อความ “ถ้าหากจะให้ทัดเทียมกับฝ่ายชาย ก็ยอมจะต้องมีสิทธิที่จะเลือกทำสิ่งที่ตนพอใจ” สำหรับผู้หญิง เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายช่วยเหลือกัน โดยยังมีกิจกรรมเป็นของตัวเอง ขณะที่ข้อความ “ถ้าเลือกจะตามติดเขาไปทุกที่หรือห้ามเขาไป ให้มาอยู่บ้านกับตัวก็น่าคิดเหมือนกันว่าอย่างนี้จะเรียกว่าทำตนเสมอภาคหรือเปล่า” คำถามวาทศิลป์เพื่อจะให้ภาพด้านลบกับผู้หญิงที่เข้ามามีบทบาทกับชีวิตผู้ชายมากเกินไป ผู้เขียนจึงสรุปว่า “ความเสมอภาคกับความอบอุ่นในครอบครัว มันก็ไปด้วยกันไม่ได้” ที่ทำให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงไม่ให้อิสระกับผู้ชายจะสร้างปัญหาภายในครอบครัวได้ หรือผู้เขียนเชื่อว่าไม่สามารถทำให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศและมีความสุขไปด้วยได้ แต่ถึงอย่างไรตัวอย่างนี้ก็เห็นการเปลี่ยนแปลงที่จะให้ผู้หญิงและผู้ชายควรช่วยเหลืองานร่วมกันก่อนทำกิจกรรมส่วนตัวก็จะลดรอนสิทธิหรือไม่จึงเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ตัวอย่าง

พรรณษะหญิง

คนช่วยงานบ้านขาดแคลน (ชมดวง)

สำหรับคุณผู้หญิงทั่วไปคงจะสนใจในเรื่องนี้เป็นพิเศษหากคุณจำเป็นต้องอาศัยคนเฝ้าบ้าน เพราะคุณเองต้องไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ถ้าคุณอยู่ในกลุ่มญาติมิตรก็คงจะพอฝากฝังช่วยให้เขาเหล่านั้นดูแลและเป็นหูเป็นตาแทนได้บ้างเวลาคุณออกไปทำงาน แต่ถ้ามีลูกเล็กๆ ก็คงลำบากถ้าหากไม่มีปู่ย่าตายายหรือญาติอยู่ด้วย คุณอาจจะต้องจ้างคนเลี้ยงเด็ก ในราคาแพง ทั้งจะต้องเป็นคนที่คุณแน่ใจว่าดูแลเด็กได้และไว้วางใจได้หาไม่คุณก็อาจจะต้องอาศัยสถานเลี้ยงดูเด็กชนิดเข้าไปส่งเย็นไปรับหรือไม่ก็ให้ดูแลจนกว่าเด็กจะโตบ้างหรือหากคนมาเลี้ยงดูแล้ว...

ความสะอาดของบ้านเรือนแม่บ้านพ่อบ้านอาจจะใช้เวลาเฉพาะวันหยุดช่วยกันทำความสะอาด หรือถ้ามีลูกโตพอจะทำงานได้ก็ควรหัดให้ช่วยงานบ้านรวมทั้งการซักผ้า นอกจากนั้นก็อาจจะว่าจ้างให้คนมาทำความสะอาดทุกวันหยุดก็อาจจะช่วยได้

(๓ ธันวาคม ๒๕๓๘)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำเรียกผู้หญิงว่า “คุณผู้หญิงทั่วไป” เป็นคำที่ใช้เรียกผู้หญิงผู้อ่านทั่วไปโดยไม่ได้มีการจำแนก โดยมีการกล่าวถึงกลุ่มอาชีพที่มาทำงานบ้านหรือทำหน้าที่แทนแม่และเมีย ได้แก่ “คนช่วยงานบ้าน คนเฝ้าบ้าน คนเลี้ยงเด็ก” ซึ่งทำให้เห็นว่าภาระหน้าที่ของผู้หญิงก็เป็นงานหนึ่งที่สามารถจ้างคนมาทำได้ จากในอดีตเคยถูกมองว่าเป็นงานที่ไม่มีคุณค่าสำคัญทางเศรษฐกิจมาเป็นแรงงานที่มีรายได้ นอกจากนี้ยังมีการใช้ทัศนภาวะ ได้แก่

ข้อความ “หากคุณจำเป็นที่จะต้องอาศัยคนเฝ้าบ้าน เพราะคุณเองต้องไปประกอบอาชีพนอกบ้าน...คุณอาจจะต้องจ้างคนเลี้ยงเด็กในราคาแพง ทั้งจะต้องเป็นคนที่คุณแน่ใจว่าดูแลเด็กได้ และไว้วางใจได้หาไม่คุณก็อาจจะต้องอาศัยสถานเลี้ยงเด็กชนิดเข้าไปส่งเย็นไปรับหรือไม่ก็ให้ดูแลจนกว่าเด็กจะโตบ้างหรือหากคนมาเลี้ยงดูแลได้...ความสะอาดของบ้านเรือนแม่บ้านพ่อบ้านอาจจะใช้เวลาเฉพาะวันหยุดช่วยกันทำความสะอาด หรือถ้ามีลูกโตพอจะทำงานได้ก็ควรหัดให้ช่วยงานบ้านรวมทั้งการซักรีด” แสดงให้เห็นความคิดของผู้เขียนที่ทำให้เห็นภาระหน้าที่ความจำเป็นของผู้หญิงที่ได้ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม ถึงความจำเป็นของการมีคนช่วยงานบ้าน โดยมีเงื่อนไขว่าหากมีญาติก็จะพอช่วยลดภาระหน้าที่ไปได้ แต่เมื่อไม่มีจึงมีความจำเป็นต้องจ้างคนมาช่วย ดังนั้นผู้เขียนจึงเสนอให้ภาระหน้าที่ภายในบ้านเป็นทั้งของ พ่อ แม่ และลูกช่วยกันทำโดยเสนอให้มีคนมาช่วยบ้างในวันหยุดนั้น จากความคิดของผู้เขียนในที่นี่ก็ทำให้เห็นความสำคัญของงานภายในบ้านที่เดิมเคยถูกมองว่าเป็นหน้าที่เฉพาะของผู้หญิงก็เริ่มปรับเปลี่ยนไปตามสังคม

ความคิดเรื่องการเป็นแม่และเมียในที่นี่ พบว่าความสามารถในการทำหน้าที่ของผู้หญิงได้เปลี่ยนไป เพราะเมื่อสังคมเปลี่ยนไปให้ผู้หญิงมีโอกาสทำงานนอกบ้านได้มากขึ้น ประกอบกับเทคโนโลยีทันสมัยที่มาช่วยงานบ้าน มีอาหารสำเร็จรูปเพิ่มมากขึ้น แรงงานภายในบ้านจึงเป็นเรื่องทางเศรษฐกิจที่มีความต้องการคนช่วยงานบ้านเพิ่มมากขึ้น และความคิดเรื่องงานบ้านจึงค่อยๆ เริ่มเปลี่ยนไปด้วย โดยเฉพาะข้อเรียกร้องที่ต้องการให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศ การทำหน้าที่แม่และเมียที่เรียกร้องให้ผู้ชายและผู้หญิงร่วมมือกัน ไม่ใช่ผู้ชายจะเป็นผู้นำครอบครัวเหมือนอดีต ดังนั้นจึงได้มีความคิดที่ทำให้เห็นว่าเมื่อผู้หญิงต้องออกไปทำงานภายนอกบ้าน เช่นเดียวกับผู้ชาย งานภายในบ้านก็ต้องช่วยเหลือกัน เป็นความคิดที่สอดคล้องกับอุดมการณ์สตรีนิยมที่ต้องการเห็นความเท่าเทียมกัน โดยงานที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันก็ต้องไม่ผลักภาระหน้าที่ให้ผู้หญิงต้องทำคนเดียวแต่ผู้ชายจะต้องมีส่วนร่วมในงานเช่นกัน

๓.๑.๒ สถานภาพที่ไม่ได้รับการยอมรับ

เมื่อการแต่งงาน การเป็นแม่และเมียถือเป็นสถานภาพสำคัญของผู้หญิง ดังนั้น จึงย่อมมีสิ่งที่ยอยู่นอกกรอบความคิดดังกล่าวที่จะไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม เช่น การเป็นโสด การหย่า การเป็นม่าย และการเป็นเมียนอกสมรส เป็นต้น อีกทั้งจากการศึกษาทฤษฎีทางภาษาศาสตร์พบว่ามีความคิดสำคัญที่ทำให้เห็นว่าสถานภาพในประเด็นนี้เป็นสิ่งที่ผู้หญิงไม่ควรจะเป็นแต่อาจจะมีเปลี่ยนแปลงความคิดไปตามยุคสมัยเช่นกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๑.๒.๑ การเป็นโสด

จากการวิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การเลือกใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจ การใช้คำเรียกผู้หญิง การใช้ทัศนภาวะ การใช้คำถามวาทิลปิ การใช้สำนวน การใช้อุปลักษณ์ การใช้มุขบถ และการใช้สัทพจน์ เป็นต้น พบว่าได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับการเป็นโสด ได้แก่

๑. ผู้หญิงโสดยังคงถูกมองในทางลบ ซึ่งอาจมีกรณีที่ได้รับความสะดวกสบายเพิ่มขึ้นด้วย
๒. เจื่อนไขของผู้หญิงโสดคือผู้หญิงที่มีทั้งความรู้ความสามารถ ตำแหน่งหน้าที่การงานดี
๓. ผู้หญิงโสดมีสิทธิในการจัดการกับตัวเองได้มากขึ้น และแนวโน้มที่จะเป็นโสดมากขึ้น

ความคิดเรื่องของการเป็นโสดในที่นี้ มีความคิดด้านลบและภาพของการให้ความสะดวก เห็นใจผู้หญิงโสด ผู้หญิงที่ต้องอยู่เป็นโสด โดยมีทั้งการหาสาเหตุของการเป็นโสดเสมือนผู้หญิงโสดเป็นโรคอย่างหนึ่ง ซึ่งมักเป็นเหตุที่มาจากการศึกษาหรือหน้าที่การงาน เช่น

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

เธอยังรักความเป็นโสด (จารุวัตร)

สตรีที่ครองตัวเป็นโสดอยู่จนอายุล่วงพ้นวัยสาว มีอยู่จำนวนไม่น้อย และเธอเหล่านั้นมักจะเป็นเป้าแห่งคำวิพากษ์วิจารณ์รอบด้าน ซึ่งส่วนมากในทางไม่เป็นคุณ หรือไม่เป็นมงคล และท่านผู้หญิงก็มักจะรำพึงทำนองเดียวกับท่านท้าวสามลว่า “เป็นหญิงไม่สมควรรักผัว (ไม่ยอมมีสามี) มักทำชั่วให้อายชายหน้าพ่อ” ดังนี้ เป็นต้น และทางคติของชาวตะวันออกเรานั้นสตรีที่อยู่โสดจนพ้นวัยสาวย่อมเป็นที่ไยไพล แต่ตามข้อเท็จจริงทุกวันนี้ สตรีอยู่เป็นโสดจนอายุมากๆ มีจำนวนไม่น้อยถ้าเราจะตั้งปัญหาถามว่า ทำไมจึงรักความเป็นโสด? แล้วลองเฉลยดู เช่นจะขอนำเหตุผลจากเพื่อนๆ ที่ยังเป็นโสดมาประมวลให้ท่านฟัง

(ต้นกันยายน ๒๕๕๖)

จากตัวอย่าง ข้อความ “เป็นเป้าแห่งคำวิพากษ์วิจารณ์รอบด้าน ซึ่งส่วนมากในทางไม่เป็นคุณ หรือไม่เป็นมงคล” แสดงให้เห็นมุขบถว่าผู้หญิงที่ดีของสังคมจะต้องแต่งงาน ซึ่งมีการใช้สัทพจน์ ได้แก่ ข้อความ “ท่านท้าวสามลว่า “เป็นหญิงไม่สมควรรักผัว (ไม่ยอมมีสามี) มักทำชั่วให้อายชายหน้าพ่อ”” เป็นการตอกย้ำให้เห็นว่าผู้หญิงโสดมักถูกมองว่าไม่ดีซึ่งเป็นความคิดที่ได้รับการยอมรับมานานแล้ว ความคิดในช่วงนี้จึงยังสะท้อนภาพด้านลบของผู้หญิงที่เป็นโสด หรือยังไม่ยอมรับกับความเป็นโสดของผู้หญิง จึงเห็นเป็นปัญหาและ “คติของชาวตะวันออกเรานั้นสตรีที่อยู่โสดจนพ้นวัยสาวย่อมเป็นที่ไยไพล” โดยใช้ทัศนภาวะว่า “ยอม” เพื่อให้ความมั่นใจว่าผู้หญิงโสดได้รับการพูดเยาะเย้ย ถากถาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมตะวันตกหรือสังคมอื่นอาจ

มองผู้หญิงโสดต่างกันออกไป แต่ผู้หญิงไทยอยู่ในสังคมตะวันออก ดังนั้น ผู้หญิงไทยก็ไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นโสด จึงได้ตั้งคำถามขึ้นว่า “ทำไมจึงรักความเป็นโสด?” ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้หญิงโสดเป็นปัญหาหนึ่งในสังคมที่ต้องหาสาเหตุหรือเหตุผลต่างๆ

ตัวอย่าง

ในทัศนะของผู้ชาย

ผู้หญิงในทัศนะของกวี (บุญยง ณ สวนศรี)

ในเรื่องความเห็นเกี่ยวกับการสมรสของผู้หญิง ข้าพเจ้ายังไม่เคยพบบทประพันธ์ตอนใด ที่กล่าวตำหนิการสมรสของผู้หญิง หรือยกย่องความเป็นโสดเลย จะเป็นเพราะข้าพเจ้าได้อ่านหนังสือน้อยก็อาจเป็นได้ และเมื่อไม่นานมานี้ ข้าพเจ้าได้อ่านพบในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ฉบับหนึ่ง ผู้เขียนให้ความเห็นว่า สตรี แม้จะประสบความสำเร็จรุ่งโรจน์ในชีวิตการงานสักเพียงใดก็ตาม แต่ถ้ายังมีได้สมรส ก็ยังหวนหาชื่นชมในชีวิตก่อนไม่ กวีในสมัยก่อนๆ จึงวาดฝีปากไว้ว่า

พลูหมากจากโอษฐ์โอ	เสียดศรี
หญิงจากจอมสามี	ครอบเกล้า
เรือนปราศจากบุตรี	ดรุณเด็ก
เมืองจากจอมภพเจ้า	สิ้นฤงาม

(โลกนิติคำโคลง)

(ต้นพฤศจิกายน ๒๔๙๗)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ข้าพเจ้ายังไม่เคยพบบทประพันธ์ตอนใด ที่กล่าวตำหนิการสมรสของผู้หญิง หรือยกย่องความเป็นโสดเลย” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงแต่งงานเป็นเรื่องปกติที่ได้รับการยอมรับ อีกทั้งผู้เขียนยังได้ใช้สหพท ได้แก่ ความเห็นของนักเขียนในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ว่า “ผู้เขียนให้ความเห็นว่า สตรี แม้จะประสบความสำเร็จรุ่งโรจน์ในชีวิตการงานสักเพียงใดก็ตาม แต่ถ้ายังมีได้สมรส ก็ยังหวนหาชื่นชมในชีวิตก่อนไม่” เช่นเดียวกับการแทรกตัวบทในโลกนิติคำโคลง ด้วยวรรคที่ว่า “หญิงจากจอมสามี ครอบเกล้า” เพื่อสนับสนุนความคิดที่ผู้หญิงจะต้องแต่งงานมีสามีจึงจะมีความหมายในชีวิต การแทรกตัวบทในที่นี้อาจทำให้เห็นว่าผู้หญิงโสดจะกลายเป็นคนที่มีปัญหาได้

ตัวอย่าง

ตอบปัญหา (จินตนา๒)

วุ่นวายใจด้วยไรคู่

ถาม เสาวรส ป้อมปราบ

ถ้าเป็นผู้ชายคงหาทางออกได้ เพราะเป็นฝ่ายเสนอได้ และไม่ลำบากใจเท่านี้ เรื่องนี้รบกวนใจเหลือเกินไม่ว่าทำอะไรอาจหยุดคิด พอล้มตัวลงนอนก็คิดถึงตัวทำให้เบื่อทุกอย่างรอบตัว เบื่อชีวิตที่ไม่มี ความหมายสงสารคุณแม่ที่ต้องห่วงลูกสาวที่ไม่รู้จักเป็นฝั่งฝ้ายเสียที่

สมเพชตัวเองที่ไม่มีค่าอะไรสำหรับใครเลยพระเจ้าคงสร้างมาแต่ตัวดิฉัน ไม่ได้สร้างคู่มาให้ พุดอย่างเปิดเผยที่สุดนะคะ ดิฉันต้องการมีใครสักคน อยากใกล้ชิด แต่งงาน มีคนเอาใจใส่ ต้องการอ้อมแขนที่อบอุ่น ให้

หายเปล่าเปลี่ยว อ้างว้าง เยือกเย็น ทุรุษทราย ท้อแท้ต่อทุกสิ่ง...อยากมีเพื่อนใจ อยากมีหลักประกัน อยากมีเด็ก แต่คงจะไม่มีโอกาสของตนเอง...

(๑ มิถุนายน ๒๕๑๒)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ถ้าเป็นผู้ชายคงหาทางออกได้ เพราะเป็นฝ่ายเสนอได้” แสดงให้เห็นมุมมองว่าผู้หญิงไม่สามารถริเริ่มความสัมพันธ์กับผู้ชายก่อนเพราะผู้หญิงเป็นฝ่ายรับ หรือรอให้ผู้ชายมาเลือก และข้อความ “เมื่อชีวิตที่ไม่มีมีความหมายส่งสารคุณแม่ว่าต้องห่วงลูกสาวที่ไม่รู้จักเป็นฝั่งฝายเสียที” เป็นการตัดสินใจของตัวเองให้เป็นคนไร้ค่าที่ไม่ได้แต่งงาน อีกทั้งการใช้สำนวน “เป็นฝั่งฝาย” ที่ใช้เฉพาะกับผู้หญิงเพื่อสร้างความคาดหวังให้กับผู้หญิงที่เกิดมาเพื่อการแต่งงาน และยังสืบทอดความคิดได้จากรุ่นสู่รุ่นเฉพาะกับผู้หญิง อีกทั้งมีการเลือกใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจในที่นี้คือ “สมเพช” ซึ่งเป็นการตัดสินใจความเป็นโสดให้กับตัวเอง โดยมีการอ้างถึง “พระเจ้า” ให้มีอำนาจในการกำหนดคู่ครองให้กับมนุษย์ เมื่อเป็นโสดจึงเป็นเรื่องที่พระเจ้าต้องรับผิดชอบ เพราะไม่ใช่สิ่งที่ผู้หญิงหรือผู้ถามปัญหาต้องการ เพราะจากการใช้คำกริยาแสดงความปรารถนาว่า “ต้องการหรืออยาก” ที่ตามมาว่าต้องการมีคู่และลูก โดยยังได้เลือกใช้คำศัพท์เพื่อบรรยายความรู้สึกของการเป็นโสดอีกว่า “เปล่าเปลี่ยว อ้างว้าง เยือกเย็น ทุรุษทราย ท้อแท้” แสดงให้เห็นความเชื่อของผู้ถามปัญหาว่าผู้ชายจะสามารถแก้ไขความรู้สึกเหล่านี้ได้จึงได้ใช้คำว่า “อบอุ่น” กับการมีคู่ครอง ดังนั้นผู้ถามปัญหาจึงได้ตัดสินใจตัวเองโดยเลือกใช้คำว่า “สมเพช” ซึ่งเป็นคำที่แสดงทัศนคติในด้านลบ และยังแสดงให้เห็นว่าผู้ถามปัญหายังให้คุณค่ากับการมีคู่หรือผู้ชายมากกว่าการให้ความสำคัญหรือเห็นคุณค่าที่มีอยู่ภายในตัวเอง

ตัวอย่าง

ตอบปัญหา (จินตนา๒)

อารมณ์สาวที่หนัก

ถาม ผู้กุ่มใจ โรงแรม ร.

ดิฉันเป็นคนอารมณ์ไม่ได้อยู่เรื่อยๆ จนเดี๋ยวนี้อายุเกือบ ๕๐ แล้วค่ะ ยิ่งอารมณ์ไม่ดีมากขึ้นทุกทีรู้สึกขวางคนและชอบหาเรื่องให้คนเดือดร้อนเสมอเพราะดิฉันมีตำแหน่งสำคัญในกรงาน ดิฉันไม่ชอบเห็นใครสบายใจ โดยเฉพาะเวลาเขามีความสุขกับคู่รัก...ดิฉันมีทุกสิ่งทุกอย่างขณะนี้ ทั้งการเงินและหน้าที่การงาน ไม่มีอย่างเดียวคือสามี...จะเป็นไปได้ไหมคะที่คนเขาพูดกันว่า ผู้หญิงที่หนักต้องมีอารมณ์ไม่ตีเสมอ ดิฉันเป็นเช่นนั้นใช่ไหมคะ...คิดว่าดิฉันควรจะทำอย่างไร ดิฉันเป็นเช่นนั้นใช่ไหมคะ...คิดว่าดิฉันควรจะทำอย่างไร ดิฉันพยายามสงบสงบใจเข้าหาวัดแต่จิตใจยังว้าวุ่น...ขณะเขียนนี้ก็กำลังมีเรื่องกุ่มใจเกี่ยวกับหลานสาว ที่แกลบเพื่อนชายมากมาย ดิฉันหวังดีกับแกลแต่ไม่ทราบว่าจะพูดอย่างไรให้แกลเข้าใจดิฉัน นี่แหละค่ะคือปัญหาที่ดิฉันไม่สามารถจะเข้าถึงใครๆ ได้โดยเฉพาะเด็กในปกครอง...ดิฉันควรปรับปรุงตัวเองอย่างไร...

(๒ มิถุนายน ๒๕๑๑)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำเรียกผู้หญิง ได้แก่ “ผู้หญิงที่หนักและสาวที่หนัก” เป็นคำที่ใช้เรียกผู้หญิงโสดเพื่อใช้จัดประเภทผู้หญิงซึ่งคำว่า “ที่หนัก” หมายถึง จวนแก่, เรียกมะพร้าวที่จวนแก่ว่า มะพร้าวที่มึทีก, เรียกสาวใหญ่ที่ยังไม่ได้แต่งงานว่า สาวที่มึทีก, ที่หนัก ก็ว่า.

(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒) คำว่า “ทีนทีก” หรือ “ทิมทีก” ที่สื่อความหมายถึงผู้หญิงโสดนั้น แสดงให้เห็นว่าเฉพาะผู้หญิงโสดอายุมากเท่านั้นที่จะถูกจัดประเภท และมีการใช้มูลบท ได้แก่ ข้อความ “ดิฉันมีทุกสิ่งทุกอย่างขณะนี้ ทั้งการเงินและหน้าที่การงาน ไม่มีอย่างเดียวคือสามี” แสดงให้เห็นมูลบทว่าความเพียบพร้อมในชีวิตผู้หญิงจะไม่มี ความหมายหากไม่ได้แต่งงาน ซึ่งเป็นภาพของผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านต้องการความสมบูรณ์ในชีวิตด้วยการมีคู่ครอง มีการใช้ทัศนะภาวะว่า “ผู้หญิงทีนทีกต้องมีอารมณ์ไม่ดีเสมอ” แสดงให้เห็นความมั่นใจของผู้ถามปัญหาที่มีความเชื่อว่าผู้หญิงโสดจะอารมณ์ไม่ดีซึ่งยังทำให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะอารมณ์ดีและมีความสุขกว่าผู้หญิงที่เป็นโสด

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

สีลิบกะรัต (ต้นสน)

ผู้ชายสีลิบนั้นยังเรียกได้ว่าหนุ่ม แต่ผู้หญิงสีลิบนั้นจะเรียกสาวไม่คอยไหวแล้ว

ผู้ชายวัยสีลิบยังไม่ได้แต่งงานนั้น ไม่คอยจะแปลก และถ้าหากว่าจะแต่งงานก็ไม่ถึงกับช้า แต่ถ้าเป็นผู้หญิงแล้วละก็ดูจะเป็นเรื่อง ประหลาดเอาเลยก็เดียว จะเรียกว่าเริ่มต้นตอนสีลิบก็เห็นจะ ขัดข้องอยู่ มาก วัยสีลิบของผู้หญิงนั้นถ้าหากจะต้องเริ่มต้นก็มีเรื่องให้เริ่มอยู่มากที่สำคัญที่สุดน่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคลิก ผู้หญิงบางคนอาจจะค้านว่าไม่ใช่ ไม่จริง ไม่จำเป็น ผู้หญิงอาจจะเริ่มต้นวัยสีลิบทำนองเดียวกับผู้ชายได้ ซึ่งถ้าหากจะยืนยันว่าได้เช่นนั้นก็อาจจะได้อยู่ แต่ได้น้อยคือมีผู้หญิงน้อยคนที่จะพิสูจน์ให้ใครเชื่อได้ เช่นนั้น ดังที่ว่าแล้วว่าปัญหาเกี่ยวกับ ความสำเร็จของผู้หญิงนั้นอยู่ที่ครอบครัว หรือถ้าหากจะพูดตรงๆก็คืออยู่ที่สามีนั้นแล้ว

(๗ ธันวาคม ๒๕๒๙)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ผู้ชายสีลิบนั้นยังเรียกได้ว่าหนุ่ม แต่ผู้หญิงสีลิบนั้นจะเรียกสาวไม่คอยไหวแล้ว” แสดงให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ โดยเป็นการตัดสินจากทัศนะของผู้ชายว่า “ไม่คอยไหวแล้ว” เพื่อให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงแก่เร็วกว่าผู้ชาย และมีการเลือกใช้คำกริยาแสดงการตัดสินว่า “ไม่คอยจะแปลก” กับผู้ชาย และคำว่า “ประหลาด...ขัดข้อง” กับผู้หญิง ในเรื่องของการแต่งงานนั้นจะเห็นความแตกต่างของความคิดที่ผู้เขียนใช้ตัดสินผู้หญิงและผู้ชายที่มีอายุเท่ากันกลับถูกมองต่างกัน ส่วนข้อความ “ความสำเร็จของผู้หญิงนั้นอยู่ที่ครอบครัว หรือถ้าหากจะพูดตรงๆก็คืออยู่ที่สามีนั้นแล้ว” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงไม่สามารถประสบความสำเร็จจากการทำงานได้เหมือนผู้ชาย และชีวิตของผู้หญิงจะต้องแต่งงานมีสามีเป็นชีวิตที่ต้องผูกพันกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย โดยผู้หญิงจะต้องพึ่งพิงผู้ชายจึงทำให้ชีวิตผู้หญิงไม่อาจหลุดพ้นจากชีวิตผู้ชายได้ ดังนั้นผู้ชายจึงเป็นความสำเร็จของผู้หญิงซึ่งทำให้เห็นอำนาจในการควบคุมผู้หญิงได้ด้วย

ตัวอย่าง

พรรณษะชาย

เสียดายดอกไม้งาม (แมลงภู่)

...แต่ไม่ใช่ทุกคนที่จะมี 'โอกาส' พบคนที่ถูกใจด้วยตนเองได้ และเพราะฉะนั้นเราจึงได้เห็นผู้หญิงสวย แสนดี น่ารักทุกๆ อย่าง ต้องเป็นดอกไม้เหี่ยวแห้งโรยราอยู่คาต้น เธอมีทุกอย่างที่จะทำให้ผู้ที่ทำให้ผู้ที่ร่วมชีวิตภาคภูมิใจและมีความสุข แต่เธอไม่มี 'โอกาส' ที่จะพบคนที่คู่ควรกับเธอในเวลาที่เหมาะสม บางทีโอกาสก็มาถึงเธอเมื่อค่อนข้างจะสายเกินไป เราจึงอาจได้ทราบว่ามีเจ้าของอย่างไม่เปิดเผย เพราะเจ้าของนั้นมีเจ้าของเสียแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง

(ต้นมกราคม ๒๕๐๗)

จากตัวอย่าง การใช้อุปลักษณ์ แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่าง "เสียดายดอกไม้งาม" ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบกับผู้หญิงสาวทั่วไปที่เมื่อไหร่เป็นโสดก็จะกลายเป็น "ดอกไม้เหี่ยวแห้งโรยราอยู่คาต้น" ที่เปรียบเทียบกับผู้หญิงโสดที่เพียบพร้อมไปด้วยดอกไม้เหี่ยวแห้งโรยราอยู่คาต้น ดังนั้นผู้หญิงไม่ว่าจะสวยหรือดีอย่างไรหากเป็นโสดก็จะเป็นสิ่งที่ไม่มีความ และข้อความ "แต่เธอไม่มี 'โอกาส' ที่จะพบคนที่คู่ควรกับเธอในเวลาที่เหมาะสม" ซึ่งทำให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงยังคงเป็นโสด แต่ผู้หญิงก็เป็นสิ่งที่มีค่าที่ต้องการคนที่เหมาะสม ขณะที่ผู้ชายจะเป็นสิ่งที่มีค่ามากกว่า เพราะเป็น "โอกาส" ของผู้หญิง หรือเป็นความสำคัญในชีวิตของผู้หญิง ส่วนข้อความตามมามีการใช้ทัศนภาวะ ได้แก่ ข้อความ "บางทีโอกาสก็มาถึงเธอเมื่อค่อนข้างจะสายเกินไป เราจึงอาจได้ทราบว่ามีเจ้าของอย่างไม่เปิดเผย เพราะเจ้าของนั้นมีเจ้าของเสียแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง" แสดงให้เห็นการคาดคะเนของผู้เขียนว่าการอยู่เป็นโสดจะมีโอกาสเป็นเมียหรือเมียเก็บของผู้ชายที่ผู้เขียนเห็นว่าน่าเสียดาย เพราะเฉพาะเมียแต่งเท่านั้นสังคมจึงจะให้การยอมรับ อีกทั้งการใช้อุปลักษณ์ว่า "เจ้าของ" แสดงให้เห็นว่าทั้งผู้หญิงและผู้ชายต่างสามารถเป็นวัตถุสิ่งของที่มี "เจ้าของ" ได้ทั้งสิ้น หรือการเป็นคู่ชีวิตคือการครอบครองซึ่งกันและกันที่ผู้เขียนเชื่อว่าผู้หญิงต้องคู่กับผู้ชายจึงทำให้ผู้เขียนคาดเดาไปได้ว่าหากผู้หญิงไม่ได้แต่งงานแล้วก็ยังคงต้องมีความสัมพันธ์กับผู้ชายเช่นกันแต่อาจเป็นแบบไม่เปิดเผย

ความคิดเรื่องการเป็นโสดในที่นี้ พบว่า ยังคงมีกรอบความคิดที่เห็นว่าผู้หญิงโสดเป็นปัญหา โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวกับการเป็นโสดของผู้หญิง ความสำเร็จในหน้าที่การงานของผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงโสดกลายเป็นคนที่ไม่มีความ แม้จะมีความเพียบพร้อมทุกอย่างแล้วก็ตาม ซึ่งความคิดนี้อาจสะท้อนให้เห็นอุดมการณ์ปิตาธิปไตยที่มีความคิดให้ผู้หญิงต้องผูกพันกับผู้ชาย เพื่อการพึ่งพาหรือพึ่งพิงผู้ชาย แต่ขณะเดียวกันก็มีความคิดบางมุมมองที่ต้องการให้ผู้หญิงมองเห็นคุณค่าในตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพิงผู้ชาย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

อย่างกลัวชีวิตโสด (สุจิตรา วิทยานิยม)

ปัจจุบันนี้ ไม่ว่าจะไปที่ใดเรามากจะพบสตรีโสดเป็นจำนวนไม่น้อยเลย ผู้ที่ดำรงตนเป็นโสดเหล่านี้ มักเป็นผู้มีความรู้สูงหรือมีความสามารถในการงานเป็นอย่างดี จนได้รับตำแหน่งหน้าที่ใหญ่โต และมักออกไปประกอบการทำงานนอกบ้าน สิ่งที่สตรีโสดเหล่านี้จะต้องรับฟัง คือ เสียงคำเหน็ดอกถากจากคนอื่น ๆ โดยเฉพาะชายที่มีความรู้ต่ำกว่าตน บางคนอาจจะถือเป็นเรื่องที่ต้องขบคิดและเกิดปมด้อยขึ้นแต่ก็มีอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่หวั่นต่อเสียงวิพากษ์วิจารณ์เป็นเชิงตำหนิอย่างใดเลย เขาเหล่านั้นยังคงดำรงชีวิตเป็นปกติ ทั้งนี้เพราะการอยู่เป็นโสด ก็เนื่องมาจากเหตุผลของแต่ละคน เหตุผลที่บุคคลภายนอกไม่อาจทราบได้ ถ้าทุกคนพยายามนึกถึงและเข้าใจเหตุผล ข้าพเจ้าเชื่อว่าการตำหนิถากถางอย่างรุนแรงต่อสตรีโสดเหล่านี้คงจะหมดไป...

(ต้นพฤศจิกายน ๒๔๙๘)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ผู้ที่ดำรงตนเป็นโสดเหล่านี้ มักเป็นผู้มีความรู้สูงหรือมีความสามารถในการงาน” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงที่ไม่ได้ทำงานนอกบ้านเป็นแม่บ้านหรือไม่มีการศึกษาส่วนใหญ่จะแต่งงานแล้ว และข้อความ “โดยเฉพาะชายที่มีความรู้ต่ำกว่าตน” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้ชายจะต้องมีความรู้สูงกว่าผู้หญิงเท่านั้นจึงจะไม่มี การตำหนิ ความคิดเรื่องของการเป็นโสดที่ฟังด้วยคุณสมบัติของผู้หญิงในที่นี้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงที่ผู้ชายปรารถนาจะต้องแต่งงานและมีคุณสมบัติที่เิง และข้อความ “ถ้าทุกคนพยายามนึกถึงและเข้าใจเหตุผล ข้าพเจ้าเชื่อว่า การตำหนิถากถางอย่างรุนแรงต่อสตรีโสดเหล่านี้คงจะหมดไป” จากประโยคเงื่อนไขที่แสดงทัศนภาวะความเชื่อของผู้เขียนว่าการเป็นโสดย่อมมีเหตุผลหรือสาเหตุ และแสดงความมั่นใจว่าหากคิดเรื่องความเป็นโสดของผู้หญิงอย่างมีเหตุผล สตรีโสดก็จะไม่ถูกมองในด้านลบอีก

ตัวอย่าง

ตอบปัญหา (จินตนา๒)

ห่วงใยใจด้วยไร้คู่

ถาม เสาวรส ป้อมปราบ

ตอบ

ที่ตอบมาโดยยึดยวนี้หวังว่าจะเป็นประโยชน์กับคุณเสาวรส และสาวใหญ่ในฐานะเดียวกับคุณอีกหลายๆ คน การปรับปรุงตนเองไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ถ้าคุณเป็นคนมีความรู้การศึกษาสูง สิ่งเหล่านี้จะช่วยได้เป็นอย่างดี การหมกมุ่นกระวนกระวายแสวงหาอ้อมแขนคู่เดียวมีแต่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อการทำงาน ยิ่งการเอาตัวเองเข้าแลกเพื่อให้ได้มาโดยไม่คำนึงถึงวัย เกียรติและฐานะของตนมีแต่จะนำคุณไปสู่ความอับยศอดสู และในบางกรณีไปสู่คนเสียรู้คนและความหายนะ

(๑ มิถุนายน ๒๕๑๒)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำศัพท์ว่า “มีความรู้การศึกษาสูง” เพื่อจะบอกว่าเป็นสิ่งช่วยชีวิตความเป็นโสดของผู้ถามปัญหาได้ และข้อความ “การหมกมุ่นกระวนกระวายแสวงหา

อ้อมแขนคู่เดียวมีแต่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อการทำงาน ยิ่งการเอาตัวเองเข้าแลกเพื่อให้ได้มาโดยไม่คำนึงถึงวัย เกียรติและฐานะของตนมีแต่จะนำคุณไปสู่ความอับยศอดสู และในบางกรณีไปสู่คนเสียรู้คนและความหายนะ” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้ตอบปัญหาเชื่อว่าการทำงาน วัย เกียรติ และฐานะของผู้ถามปัญหามีความสำคัญกว่าความต้องการมีสามีของผู้ถามปัญหา ความเห็นของผู้ตอบปัญหาแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบปัญหาเชื่อในคุณค่าที่มีอยู่ในตัวผู้หญิง โดยไม่จำเป็นต้องมีคู่ครอง ผู้หญิงก็สามารถพัฒนาตนเองและอยู่ได้โดยไม่มีปัญหา

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

ได้อย่างเสียอย่าง (สืบทงษ์)

และก็ดูเหมือนว่า ผู้ที่ยึดคติเป็นโสดดีกว่า จะทวีจำนวนมากขึ้นกว่าก่อน ตรงนี้หากพิจารณาเหตุผล แวดล้อมแล้ว จะเห็นว่าสาเหตุประการสำคัญนั้น มาจากการที่สตรีปัจจุบันนี้ให้ความสำคัญต่อสิทธิของตนมากขึ้น สตรีสามารถทำงานเลี้ยงชีพได้ ไม่ต้องพึ่งพาสามีเช่นที่สตรีสมัยก่อนจำนวนมากต้องจำยอมต่อชีวิต เช่นนั้น สตรีส่วนหนึ่งจึงสามารถใช้ชีวิตโสดได้โดยไม่เดือดร้อนในการดำรงชีพ สำหรับผู้ที่แต่งงานไปแล้ว หากชีวิตคู่มีแต่ไร้ความสุข ก็กล้าหาญที่จะหย่าขาดจากสามี ยินดีที่จะเป็นโสดอยู่ตามลำพัง

(๕ มีนาคม ๒๕๓๒)

จากตัวอย่าง ข้อความ “สตรีปัจจุบันนี้ให้ความสำคัญต่อสิทธิของตนมากขึ้น” แสดงให้เห็นมูลบทว่าอดีตผู้หญิงไม่เคยสนใจสิทธิที่ตนพึงจะมี และข้อความ “สตรีสามารถทำงานเลี้ยงชีพได้ ไม่ต้องพึ่งพาสามีเช่นที่สตรีสมัยก่อนจำนวนมากต้องจำยอมต่อชีวิตเช่นนั้น” คำว่า “ต้อง” แสดงให้เห็นทัศนะภาวะผู้เขียนว่าผู้หญิงสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากกว่าการพึ่งพาผู้ชาย จึงได้มีการเลือกใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจของผู้เขียนว่า “ไม่เดือดร้อน” “กล้าหาญ” และ “ยินดี” กับผู้หญิงที่เป็นโสดที่มีความมั่นใจในการพึ่งพาตัวเองได้มากขึ้น

ความคิดเรื่องการเป็นโสดในที่นี้ มีความเห็นที่ต้องการให้ผู้หญิงรู้สึกตัวหรือเห็นคุณค่าภายในตัวของผู้หญิง โดยเฉพาะความพยายามให้เปลี่ยนแปลงมุมมองด้านลบของผู้หญิงโสดโดยใช้การศึกษาและการทำงานในการสร้างค่าความเป็นผู้หญิง ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นอุดมการณ์สตรีนิยมที่ต้องการให้ผู้หญิงสามารถพึ่งพาตัวเองได้ เพื่อสร้างคุณค่าของตัวเองมากกว่าจะฝากชีวิตไว้ที่ผู้ชาย

๓.๑.๒.๒ การหย่าและการเป็นม่าย

จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจ การใช้คำเรียกผู้หญิง การใช้ทัศนะภาวะ การใช้สำนวน และการใช้มูลบท เป็นต้น พบว่า ได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับการหย่าและการเป็นม่าย ได้แก่

๑. ผู้ชายมีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะหย่าหรือไม่ แต่ภายหลังผู้หญิงสามารถตัดสินใจที่จะหย่าได้แล้ว และยังมีอัตราการหย่าของผู้หญิงเพิ่มสูงขึ้นด้วย

๒. การหย่าเป็นเรื่องยากสำหรับผู้หญิงเพราะผู้หญิงจะถูกมองในด้านลบมากกว่าผู้ชายจึงทำให้ผู้หญิงรู้สึกอับอายหากต้องหย่า

๓. ผู้หญิงสามารถตัดสินใจในชีวิตตนเองได้มากขึ้น รวมถึงมีการแนะนำแนวทางปฏิบัติตนหลังจากหย่า

๔. ผู้หญิงม่ายยังคงถูกมองในด้านลบโดยเฉพาะเรื่องทางเพศ หรือผู้หญิงม่ายต้องเศร้า ว่าเหว และเปล่าเปลี่ยวจึงต้องมีคู่มือ และมีแนวคิดแนะนำวิธีหาคู่มือให้ผู้หญิงเพิ่มขึ้นด้วย

๕. ผู้หญิงม่ายที่ผู้ชายต้องการนั้นจะต้องมีปัจจัยสนับสนุน เช่น ผู้หญิงม่ายมีเงิน หรือผู้หญิงม่ายที่สามีตายจะเป็นที่ต้องการของผู้ชายมากกว่าการหย่า เป็นต้น

ความคิดในเรื่องของการหย่าและหลังจากการหย่าหรือแม่ม่ายนั้น พบว่า จากการศึกษาข้อมูลช่วงแรกของนิตยสารมีข้อมูลการหย่าและการเป็นม่ายปรากฏน้อยมาก จนกระทั่งเข้าสู่ช่วงกลางของนิตยสารก็เริ่มปรากฏข้อมูลทั้งสองเพิ่มมากขึ้น โดยความคิดทั้งสองจะมีส่วนสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เช่น

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

เห็นใจกันบ้าง (นิพนธ์)

ผู้หญิงฝรั่งหลายต่อหลายรายที่ฟ้องหย่าสามีด้วยเหตุผลที่ว่าเขา “ทอดทิ้ง” เมื่อเร็วๆ นี้ ภริยาหมอบาร์บาร่าผู้ริเริ่มการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ ก็ฟ้องหย่าสามีด้วยข้อหาเดียวกันนี้

ถ้าสามีทอดทิ้งด้วยการไปเที่ยวทุกเย็น ไม่กลับมาอนบ้าน หรือหายตัวไปทั้งวันเสาร์และอาทิตย์ โดยไม่มีเหตุผล ก็น่าหอรอกที่ภริยาจะหย่าขาดไปเสียให้รู้แล้วรื้อรอด

ถ้าผู้หญิงทำตนให้เป็นเพื่อนที่ถูกใจผู้ชายได้ ผู้ชายก็จะได้ “ทอดทิ้ง” เธอไปไหนโดยไม่มีเหตุผล หรือโดยมีเหตุผลที่บอกเธอไม่ได้เป็นแน่นอน

ผู้หญิงไทยดีที่สุจริตที่ยังไม่เคยฟ้องหย่าสามีเพราะเขา “ทอดทิ้ง” หวังว่าคงจะเป็นอย่างนี้อยู่ต่อนานๆ

(๗ กันยายน ๒๕๑๒)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ถ้าสามีทอดทิ้งด้วยการไปเที่ยวทุกเย็น ไม่กลับมาอนบ้าน หรือหายตัวไปทั้งวันเสาร์และอาทิตย์โดยไม่มีเหตุผล ก็น่าหอรอกที่ภริยาจะหย่าขาดไปเสียให้รู้แล้วรื้อรอด” และ ข้อความ “ถ้าผู้หญิงทำตนให้เป็นเพื่อนที่ถูกใจผู้ชายได้ ผู้ชายก็จะได้ “ทอดทิ้ง” เธอไปไหนโดยไม่มีเหตุผล หรือโดยมีเหตุผลที่บอกเธอไม่ได้เป็นแน่นอน” ประโยคเงื่อนไขที่แสดงทัศนภาวะแสดงความมั่นใจด้วยคำว่า “ก็น่าหอรอก” และ “เป็นแน่นอน” ต่างก็ได้แสดงให้เห็น

เห็นความคิดที่ขัดแย้งกันเรื่องการหย่าด้วยเหตุผล “ทอดทิ้ง” ที่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของทั้งผู้ชาย และผู้หญิง ซึ่งเป็นเรื่องของหน้าที่ความรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกัน และยังตีความได้ว่าหากผู้ชายไปเที่ยวทุกเย็น แต่กลับมานอนบ้าน หรือ หายตัวไปทั้งวันเสาร์และอาทิตย์อย่างมีเหตุผล ก็เป็นเหตุผลที่ผู้หญิงควรรับได้และไม่ฟ้องหย่า แต่กรณีของผู้หญิงคือ ถ้าผู้หญิงทำตนให้เป็นเพื่อนที่ไม่ถูกใจ ผู้ชายสามารถ “ทอดทิ้ง” ผู้หญิงได้ สรุปแล้วคือผู้หญิงต้องทำเพื่อผู้ชายเท่านั้น ผู้หญิงจึงจะได้ไม่ต้องถูกหย่า และความคิดในการหย่าด้วยเหตุผล “ทอดทิ้ง” นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิงที่สามารถเลือกที่จะเก็บผู้หญิงไว้หรือทอดทิ้งก็ได้ และข้อความ “ผู้หญิงไทยดีที่สุดตรงที่ยังไม่เคยฟ้องหย่าสามีเพราะเขา “ทอดทิ้ง” หวังว่าคงจะดีอย่างนี้อยู่ต่อนานๆ” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงไทยฟ้องหย่าสามีเช่นกันแต่อาจเกิดจากเหตุผลอื่น หรือผู้ชายไทยสามารถ “ทอดทิ้ง” ผู้หญิงไทยได้โดยผู้หญิงไทยไม่ได้ฟ้องหย่า ส่วนคำว่า “ฟ้องหย่า” แสดงให้เห็นมูลบทของการตัดสินใจหย่าที่ผ่านกฎหมาย อำนาจของกฎหมายจึงมีความสำคัญที่จะให้ผู้หญิงและผู้ชายอยู่ร่วมหรือแยกจากกันได้ โดยมอบสิทธิแห่งการใช้อำนาจที่กฎหมายบังคับใช้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

ตัวอย่าง

ทรรศนะชาย

ฎาจริง (ต้นสน)

เหมือนอย่างผู้หญิงงาม ผู้หญิงงามนั้นไม่ควรจะต้องถูกสามีขอหย่าร้าง เพราะฉะนั้นหญิงงามผู้ใดถูกสามีขอหย่าก็แสดงว่าจะต้อง “มักร้ายแรงหึง” นั้นแหละ

จะว่าไปแล้วสังคมไทยสมัยเก่าก็ออกจะมองหญิงงามผัวหย่าในแง่ร้ายอยู่สักหน่อย ก็อาจจะมีส่วนเป็นดังนั้นได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจะเป็นอย่างนั้นเสียหมด...

กล่าวได้ว่าความคิดทั่วไปในสังคมไทยสมัยเก่านั้น ผู้ชายไม่ควรจะทิ้งเมียงาม หรือหญิงงามไม่ควรจะถูกผัวทิ้ง (สมัยที่ว่าคุณเหมือนจะไม่มีใครคิดว่าผู้หญิงเป็นผัวทั้งสามีเอาเลย ความคิดและความเชื่อนี้ยังมีอยู่บ้าง ตอนที่บรรดานางงามหลายคนหย่าร้างกับสามีนั้น คนที่รู้ข่าวไม่น้อยที่เดี๋ยวนั้นประหลาดใจว่าเป็นไปได้อย่างไร คนที่งามอย่างนั้นไหนจึงถูกสามีขอหย่าได้

(๔ สิงหาคม ๒๕๒๘)

จากตัวอย่าง มีการใช้ทัศนภาวะ ได้แก่ ข้อความ “ผู้หญิงงามนั้นไม่ควรจะต้องถูกสามีขอหย่าร้าง เพราะฉะนั้นหญิงงามผู้ใดถูกสามีขอหย่าก็แสดงว่าจะต้อง “มักร้ายแรงหึง” นั้นแหละ ...สังคมไทยสมัยเก่าก็ออกจะมองหญิงงามผัวหย่าในแง่ร้ายอยู่สักหน่อย...ผู้ชายไม่ควรจะทิ้งเมียงาม หรือหญิงงามไม่ควรจะถูกผัวทิ้ง” แสดงให้เห็นความคิดเรื่องการหย่าที่สัมพันธ์กับความงาม การให้เหตุผลหรือความปรารถนาว่าความงามเป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้หญิงที่ไม่ทำให้ผู้ชายจะหย่ากับผู้หญิงได้ โดยมองเหตุความน่าจะเป็นที่คำว่า “มัก” ว่าถ้าหย่าก็จะมีสาเหตุมาจากความงามผู้หญิงที่ไปทำให้ผู้ชายหึงและการให้คุณค่าร่างกายกับความงามของผู้หญิงไว้สูง จึงทำให้เมื่อเกิดการหย่าผู้หญิงจะถูกมองในด้านลบ คำว่า “ออกจะ” เป็นการคาดคะเนที่แม้ผู้เขียนจะ

อ้างถึง “สังคมไทยสมัยเก่า” เป็นคนคาดคะเนว่าผู้หญิงสวยที่หย่าจะถูกมองในแง่ลบมากกว่าจะเป็นเรื่องของคนในสังคม หรือเป็นเพราะผู้ชายแต่ทั้งหมดกลับสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นผู้ถูกระทำอยู่ฝ่ายเดียว

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

พรหมจารย์มีค่าไหน? (คุณถึก)

ผู้ชายบางคนก็แปลกที่ไม่ชอบสาว ๆ แต่กลับชอบพวกแม่หม้ายแม่ร้างอย่างที่เราเรียกว่า ‘กระดิงกาลนไฟ’ นั่นแหละ

ก็เป็นบุญอย่างหนึ่งของหญิงที่ตกอยู่ในฐานะอย่างนี้เพราะสมัยก่อนหาผู้ชายใหม่เข้ามาโอบอุ้มได้ยาก เว้นแต่จะเป็นแม่หม้ายทรงเครื่องเท่านั้น

(๕ กันยายน ๒๕๑๙)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ผู้ชายบางคนก็แปลกที่ไม่ชอบสาว ๆ” คำว่า “แปลก” แสดงให้เห็นมุขลบทว่าผู้ชายปกติทั่วไปหรือที่ไม่แปลกนั้นชอบผู้หญิงสาว ๆ และยังเป็นการตัดสินพฤติกรรมของผู้ชาย รวมถึงให้ภาพผู้หญิงที่เป็นแม่หย่าว่าเป็นหญิงแก่ที่ไม่เป็นที่ต้องการของผู้ชาย มีการใช้คำเรียกผู้หญิง ได้แก่ คำว่า “พวกแม่หม้ายแม่ร้าง” เป็นคำที่สื่อความหมายในเชิงลบเพราะคำว่า “ร้าง” หมายถึง ถูกทอดทิ้ง และมีการใช้สำนวน ได้แก่ “กระดิงกาลนไฟ” หมายถึง หญิงที่เคยแต่งงานหรือผ่านผู้ชายมาแล้ว ย่อมรู้จักชั้นเชิงทางปรนนิบัติและเอาอกเอาใจผู้ชายได้ดีกว่าหญิงที่ยังไม่ได้แต่งงาน (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๘) ซึ่งก็สื่อภาพผู้หญิงม่ายไปทางลบ และ “แม่หม้ายทรงเครื่อง” หมายถึง แม่ม่ายที่มั่งมี (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๖) แสดงให้เห็นว่าผู้ชายจะแต่งงานกับแม่ม่ายก็เพราะเงินของแม่ม่ายเท่านั้น และข้อความ “ก็เป็นบุญอย่างหนึ่งของหญิงที่ตกอยู่ในฐานะอย่างนี้เพราะสมัยก่อนหาผู้ชายใหม่เข้ามาโอบอุ้มได้ยาก” จากคำว่า “บุญ” แสดงให้เห็นสหบทที่ได้รับอิทธิพลจากความคิดทางพุทธศาสนาว่าผู้หญิงที่เป็นแม่ม่ายแล้วมีผู้ชายมาชอบพอถือเป็นเรื่องดี เพราะฉะนั้นผู้หญิงจึงมีหน้าที่รอรับส่วนบุญจากผู้ชาย ส่วนการเลือกใช้คำกริยาแสดงการตัดสินว่า “ตกอยู่” ซึ่งเป็นคำในเชิงอำนาจ เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย และคำว่า “โอบอุ้ม” โดยมองว่าผู้ชายคือผู้ช่วยให้รอด หรือผู้หญิงม่ายต้องการผู้ชายคนใหม่ แต่ผู้หญิงก็ยังคงเป็นฝ่ายรองรับและอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย

ตัวอย่าง

ในทัศนะของผู้ชาย

อยู่เดี่ยวอย่าเปลี่ยนใจ (ผมเอง)

เพื่อนคนหนึ่งส่งหนังสือพิมพ์ฝรั่งมาให้ผมอ่าน พบคอลัมน์โต้ตอบแบบคอลัมน์ "จินตนา" ของสตรีสาร นี่แหละ ตอบไขความขัดข้องของหญิงหม้ายว่าเหวผู้หนึ่งอย่างน่าฟัง...

และเข่าว่ากันว่า แม่หม้ายมีจำนวนมากกว่าพ่อหม้าย และชายสูงวัยไร้คู่ และผู้ชายแม่วัยสูง ถ้าคิดจะแต่งงานก็มักจะแต่งงานกับหญิงสาวเสียเป็นพื้น ฉะนั้นหญิงหม้าย จึงมีโอกาสน้อยลงไปอีก หนทางจะทำตนให้ต้องตาต้องใจชายนั้น เขาแนะนำว่าอย่าไปพะวงว่าจะหาคู่รักไม่ได้ควรทำตนให้มีความสุข และพยายามหาธุรกิจมาประกอบ ใช้เวลาว่างให้มีประโยชน์ จะจัดงานเลี้ยงขึ้นที่บ้านบ้างก็ได้จะได้พบปะเพื่อนฝูง แต่ไม่ใช่ทำโดยเจตนาจะใช้การสมาคมเป็นสื่อหาคู่ แต่ถ้าเผอิญมีคู่มาพบก็เป็นกำไร-เขาว่า ผู้หญิงไม่ควรทำตัวให้เป็นที่เห็นว่าการมีสามีอย่างโจ่งแจ้งเป็นอันขาด เพราะผู้ชายมักจะหนีหมด ส่วนคนที่ไม่หนี ก็มักเป็นพวกอยากแต่งงานด้วยเพื่อหวังผล...

ทางที่จะได้คู่คือนั้น เขาว่าอยู่ที่อย่าตั้งอกตั้งใจจะจับคู่จนเกินไป ทำตัวให้น่ารัก สดชื่น สวยงามเป็นเสน่ห์ และทำประโยชน์แก่สังคมไว้เสมอ แล้วจะมีคนรักเองโดยไม่ต้องวิ่งหา

ผมว่าคำแนะนำของเขาเข้าที่ ดังเก็บความมาเล่าข้างบนนี้ แต่คุณๆจะเห็นพ้องหรือไม่ ผมไม่ทราบ

(ต้นมิถุนายน ๒๕๔๘)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำเรียกผู้หญิง ได้แก่ คำว่า "หญิงหม้ายว่าเหว" เป็นการตัดสินผู้หญิงหลังการหย่าร้างจากผู้ชายว่า ว่าเหว เป็นการให้ภาพของการอยู่คนเดียวไม่ได้และแสดงให้เห็นนัยด้านลบว่าผู้หญิงที่เป็นม่ายจะขาดผู้ชายไม่ได้ มีการใช้ทัศนะภาวะ ได้แก่ ข้อความ "ถ้าคิดจะแต่งงานก็มักจะแต่งงานกับหญิงสาวเสียเป็นพื้น ฉะนั้นหญิงหม้าย จึงมีโอกาสน้อยลงไปอีก" แสดงให้เห็นการคาดคะเนโอกาสการแต่งงานระหว่างหญิงสาวและหญิงม่ายซึ่งทำให้เห็นว่าแม้ผู้หญิงจะกลายเป็นม่ายแล้วผู้เขียนก็ยังเห็นว่าชีวิตของผู้หญิงยังคงต้องคู่กับผู้ชาย โดยการเป็นตัวเลือกของผู้ชายนั้นก็ต่างกันไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปของผู้หญิงด้วย และจากข้อความ "ถ้าเผอิญมีคู่มาพบก็เป็นกำไร-เขาว่า ผู้หญิงไม่ควรทำตัวให้เป็นที่เห็นว่าการมีสามีอย่างโจ่งแจ้งเป็นอันขาด" เพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงทั่วไปหรือแม่ม่ายผู้หญิงจะต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของสังคมและยังไม่สามารถแสดงความรักปรารถนาต่อผู้ชายได้ การเลือกใช้คำกริยาแสดงการตัดสินจากผู้ชายว่า "ทำตัวให้น่ารัก สดชื่น สวยงามเป็นเสน่ห์ และทำประโยชน์แก่สังคมไว้เสมอ" การเลือกใช้คำในที่นี้นอกจากจะเป็นคำแสดงลักษณะพึงประสงค์ของผู้หญิงแล้ว ยังเป็นคำที่แสดงให้เห็นการปฏิบัติตัวของผู้หญิงม่ายที่ต้องการจะมีคู่ใหม่ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้หญิงไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพใดก็ต้องดูแลตัวเองเพื่อให้สวยงามหรือเป็นทำตัวให้เป็นแหล่งดึงดูดหรือตัวเลือกที่ดีสำหรับผู้ชาย

ความคิดเรื่องการหย่าและการเป็นม่ายในที่นี้ แสดงให้เห็นความคิดเรื่องของการหย่ายังไม่เป็นที่นิยมของสังคมไทย โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องของการหย่ายังคงอยู่ที่ผู้ชายสะท้อนให้เห็นว่าสังคมให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง

เรื่องหย่าจึงกลายเป็นเรื่องยากสำหรับผู้หญิง และสร้างความอายให้กับผู้หญิง ให้ผู้หญิงต้องพึ่งพิงผู้ชาย เพราะฉะนั้นไม่ว่าผู้ชายจะสร้างปัญหาอะไรก็ตาม ผู้หญิงจึงต้องทนและอายเพื่อจะรักษาสัมพันธ์ภาพของชีวิตคู่เอาไว้ แต่การเป็นฝ่ายส่วนใหญ่ผู้หญิงจะถูกมองในด้านลบ โดยเฉพาะแม่ฝ่ายที่มักถูกมองว่ากระหายผู้ชายมาเป็นคู่ครองมากกว่าผู้หญิงทั่วไป ผู้ชายส่วนใหญ่ก็ไม่คิดจะเลือกผู้หญิงมาเป็นคู่ครองยกเว้นแม่ฝ่ายที่มีเงินก็จะได้รับความสนใจเป็นพิเศษ ภาพของแม่ฝ่ายจึงมักถูกมองไปทางลบ โดยเฉพาะเรื่องทางเพศ ที่ยังทำให้เห็นความคิดว่าผู้หญิงต้องพึ่งพิงผู้ชาย ซึ่งอาจสะท้อนอุดมการณ์ปีศาจไปโดยอยู่เบื้องหลังว่าผู้ชายจะเป็นคนตัดสินใจหย่าหากไม่ต้องการอยู่ร่วมกันแล้ว และเมื่อเป็นฝ่ายผู้หญิงก็จะถูกมองในด้านลบ เพราะส่วนใหญ่ผู้ชายเป็นคนตัดสินใจ ดังนั้น ผู้หญิงฝ่ายจึงเหมือนจะมีความผิดติดตัวเพราะไม่เป็นที่ต้องการสะท้อนภาพความเป็นใหญ่ของผู้ชายได้เป็นอย่างดี แต่ถึงอย่างไรก็ยังมีความเห็นที่แตกต่างจากความคิดเดิม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ตอบปัญหา (จินตนา ๒)

ทนไม่ได้ก็ต้องหย่า

ถาม กานดา พระโขง

...“กรุณาแนะทางด้วยว่าควรทำประการใดดี เคยคิดขอหย่าก็สงสารลูก แกจะมีปมเมื่อโตขึ้น และในทางส่วนตัวก็อายคนรู้จัก เราก็มักคนรู้จักมาก และดูๆ แล้วเขาและเด็กคนนั้นดูจะรักกันจริงๆ แต่ดิฉันก็ทำใจไม่ได้เรื่องสามมีเมียน้อย”

ตอบ-...ในเรื่องอายเขาเพราะหย่าสามมีนั้น ก็เป็นความคิดแบบเก่า ความจริงในสังคมไทยก็ยังถือกันอยู่ว่ามีสามมีเป็นศรีแก่ตัว แต่ถ้าสามมีนั้นให้แต่ความอับยศ คับแค้นใจ ก็ไม่น่าจะถือว่าเป็นศรีมิใช่หรือ

(๖ ตุลาคม ๒๕๑๗)

จากตัวอย่าง ข้อความ “เคยคิดขอหย่าก็สงสารลูก แกจะมีปมเมื่อโตขึ้น และในทางส่วนตัวก็อายคนรู้จัก เราก็มักคนรู้จักมาก” แสดงให้เห็นมุมมองว่าผู้ถามปัญหายังไม่ได้หย่ากับสามี และเห็นว่าการที่พ่อแม่หย่ากันจะทำให้ลูกมีปัญหา และในทางสังคมไทยเรื่องของหย่าเป็นเรื่องเสื่อมเสียกับผู้หญิงจึงได้ใช้คำว่า “อาย” มากำกับพฤติกรรมผู้หญิงให้ต้องอยู่ในกรอบของผู้ชาย ขณะที่สามมีเมียน้อยคนที่อายกลับไม่ใช่สามมี ความคิดของผู้ถามปัญหาอาจได้รับอิทธิพลจากอุดมการณ์ปีศาจไปโดยที่กำหนดให้ผู้หญิงเท่านั้นที่มีปัญหา ขณะที่ผู้ตอบปัญหามีความคิดต่างออกไป ได้แก่ ข้อความ “ความจริงในสังคมไทยก็ยังถือกันอยู่ว่ามีสามมีเป็นศรีแก่ตัว” แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงไทยจะมีคุณค่าได้ก็ต่อเมื่อได้แต่งงานกับผู้ชาย คำว่า “ศรี” เป็นคำที่ให้ความหมายในด้านสิริมงคล แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าผู้หญิง ดังนั้นเมื่อเกิดการหย่าขึ้นผู้ชายจึงไม่ได้รับความอับอายเหมือนผู้หญิง เพราะผู้หญิงได้สูญเสียสิ่งที่เปี่ยมมงคลในชีวิตไปนั่นเอง และการใช้คำถามวาทศิลป์ ได้แก่ ข้อความ “แต่ถ้าสามมีนั้นให้แต่ความอับยศ คับแค้นใจ ก็ไม่น่าจะถือว่าเป็นศรีมิใช่หรือ” ผู้ตอบปัญหาไม่ได้ต้องการให้ตอบว่าใช่

หรือไม่เพียงแต่ต้องการจะบอกให้ผู้หญิงกล้าที่จะหย่าหากได้สามีที่ไม่ดี และการจะให้การยกย่องสามีนั้นก็จำเพาะว่าจะต้องเป็นสามีที่ดีเท่านั้น ความคิดของผู้ตอบปัญหาส่วนหนึ่งสะท้อนอุดมการณ์สตรีนิยม เพราะผู้ตอบปัญหาต้องการให้ผู้หญิงมีความคิดแบบใหม่ และเลือกตัดสินใจเพื่อตัวเองได้

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

คนของสังคม (เขี้ยว เขิงคำ)

พูดอย่างนี้ เดียวจะกลายเป็นว่าผมสนับสนุนให้มีการหย่าร้างเกิดขึ้น ไม่ใช่เช่นนั้น ผมเพียงแต่อยากให้ชีวิตเราเป็นของเรา สังคมไม่ได้มารับรู้ชื่นชมพะอืดพะอมทรमानทรกรรมกับเราดอก เพราะฉะนั้นอย่าไปห่วงใยอะไรกับสังคมจนเกินไปนักเลย ถ้าจำเป็นจะต้องเป็นขบถต่อสังคมขึ้นมาบ้างเพื่อความอยู่เป็นอิสระแก่ตัวเอง ดูแต่คุณอาภัสราณี เธอถูกสังคมครอบงำมาตั้งเป็นสิบปี เธอยังกล้าปฏิเสธค่านิยมคร่ำครึของสังคมด้วยการหย่านี้นา

(๓ สิงหาคม ๒๕๒๓)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ชีวิตเราเป็นของเรา สังคมไม่ได้มารับรู้ชื่นชมพะอืดพะอมทรमानทรกรรมกับเราดอก” แสดงให้เห็นมุมมองที่ผ่านมาผู้หญิงไม่เคยมีชีวิตเป็นของตัวเอง และการอ้างถึง “สังคม” กับการเลือกใช้คำศัพท์ว่า “ชื่นชมพะอืดพะอมทรमानทรกรรม” แสดงความรู้สึกเป็นทุกข์ทรมานของผู้หญิง เสมือนว่าสังคมเป็นคนที่กระทำผู้หญิง ผู้เขียนจึงได้ใช้ทัศนคติภาวะว่า “จำเป็นจะต้อง” ในข้อความ “ถ้าจำเป็นจะต้องเป็นขบถต่อสังคมขึ้นมาบ้างเพื่อความอยู่เป็นอิสระแก่ตัวเอง” เพื่อบอกความจำเป็นแก่ผู้หญิงที่ต้องการเป็นอิสระ ก็ต้อง “ขบถต่อสังคม” หรือทำตัวให้หลุดออกจากกรอบของสังคม โดยได้ยกตัวอย่างคุณอาภัสราณีที่ใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจพฤติกรรมของเธอว่า “กล้าปฏิเสธ” ซึ่งเป็นการให้ภาพด้านบวกกับผู้หญิงที่สามารถตัดสินใจให้กับชีวิตตัวเองได้ อีกทั้งยังทำให้เห็นมุมมองว่าเรื่องการหย่าในอดีตเป็นปัญหาเฉพาะผู้หญิงเท่านั้น

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

หย่าเพราะอะไร? (พลอยพวง)

เป็นความจริงที่ว่า ปัจจุบันในสังคมไทยทั่วไปมีการหย่าร้างมากขึ้นกว่าสมัยคุณย่าคุณยายของเรา ทั้งนี้ก็เพราะความมีอิสระเสรีในการเลือกคู่เองของคนไทยเรามีมากขึ้นประเพณีที่ถือ ผัวเดียวเมียเดียวตลอดชีวิตก็ดูจะไม่ถือกันเคร่งครัด นอกจากนั้น การรับวัฒนธรรมตะวันตกในเรื่องรักง่าย-ร้างง่ายยิ่งทำให้หญิงชายเห็นเป็นของธรรมดาในการจะแยก หย่าร้าง และเปลี่ยนคู่ใหม่ สมัยก่อนนั้น ใครจะหย่าร้างถือเป็นเรื่องอัปอายขายหน้า ทั้งตัวเองและวงศ์ตระกูลทีเดียว แต่ปัจจุบันทัศนคติเช่นนั้นดูเหมือนค่อยๆ หดไป ปัจจุบันดูเหมือนว่าถ้าได้ประกาศการเลิกร้างในหนังสือพิมพ์ก็ยิ่งดีใหญ่ แสดงให้เห็นว่า “ฉันทริแล้ว” ผู้เขียนเคยถามเพื่อนที่หย่ากับสามีว่ารู้สึกยังไง เธอบอกว่า “หมดกรรมหมดเวรกันเสียที” ทั้งที่ทั้งคู่รักกันมากในสมัยเป็นนักศึกษา และ

กว่าทั้งคู่จะแต่งงานกันได้ก็แสนยาก ฉะนั้นเหตุแห่งการหย่าร้าง มีอะไรหรือที่ทำให้ทั้งคู่ตัดบัวไม่เหลือใยแบบ
นี้ ส่วนใหญ่ผู้หญิงมักจะให้ความเห็นว่า “ไม่ยากจะหย่า แต่ทนไม่ไหว อยู่กันแบบทนทุกข์จะอยู่กันไปทำไม
หย่าเสียให้รู้แล้วรื้อรดไปดีกว่า”

(๑ มีนาคม ๒๕๒๔)

จากตัวอย่าง ข้อความ “การหย่าร้างมากขึ้น...เพราะความมีอิสระเสรีในการเลือกคู่เอง”
แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงสมัยก่อนจะถูกคลุมถุงชน และการถูกคลุมถุงชนสมัยก่อนจะมีส่วน
ทำให้การหย่าร้างไม่มากเท่ากับการเลือกคู่เอง และคำว่า “ของธรรมดา” ก็ยิ่งทำให้เห็นว่าเรื่อง
ของการจะแยก หย่าร้าง และเปลี่ยนคู่ใหม่เป็นเรื่องที่ยอมรับได้ทั่วไปในสังคมแล้ว และคำว่า
“ฉันทฟรีแล้ว” แสดงให้เห็นมูลบทว่าการแต่งงานก็คือการผูกมัดหรือทำให้ผู้หญิงไม่สามารถทำ
อะไรตามใจได้ และความเห็นของผู้หญิงที่หย่าแล้วโดยมีการใช้สหบทที่แทรกด้วยบททาง
พุทธศาสนาว่า “หมดกรรมหมดเวรกันเสียที” ที่แสดงให้เห็นความเชื่อของผู้หญิงว่าการเป็น
คู่ชีวิตกันเป็นเรื่องของเวรกรรมที่ทำให้ผู้หญิงมีความทุกข์ เมื่อหย่ากันก็เหมือนการดับความ
ทุกข์ และสำนวน “ตัดบัวไม่เหลือใย” ที่ใช้กับการเลิกราของผู้หญิงแสดงให้เห็นการตัดสัมพันธ์
ด้วยการหย่าหมายถึงการสิ้นสุดความสัมพันธ์ที่ดีทุกอย่างสำหรับผู้หญิงและผู้ชาย เพราะการ
เป็นคู่ชีวิตแบบมีปัญหาก็จะกำหนดให้เฉพาะผู้หญิงเท่านั้นที่เป็นฝ่ายอดทนจากคำว่า “ทน” หรือ
“ทนทุกข์” การหย่าจึงเป็นเหมือนการปลดเปลื้องความทนหรือทนทุกข์ให้กับผู้หญิงได้

ตัวอย่าง

พรรณษะหญิง

เมื่อถึงเวลาที่จะต้องลา (ชมชล)

คุณผู้หญิงส่วนใหญ่เมื่อแต่งงานแล้วก็ย่อมอยากให้ชีวิตคู่ของคนราบริบยืนยาว ไปจนกว่าชีวิตจะหา
ไม่ แต่บางครั้ง เหตุการณ์สิ่งแวดล้อมรวมทั้งพฤติกรรมของคู่ไม่อาจจะทำให้ชีวิตคู่ยั่งยืนไปได้และวาระนี้เอง
เจ้าตัวก็ต้องคิดถึงเวลาที่จะต้อง แยกจากกัน ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าชีวิตคู่ที่แยกสลายไปนั้นมิใช่ชีวิตที่คุณต้องการ แต่
ก็เป็นทางชีวิตที่ตัวต้องเดินต่อไป และชีวิตคู่ที่คุณก็รู้และแน่ใจว่าอยู่ในสภาพที่ ‘พอกันที’...

...ก่อนหย่านั้นคุณจะต้องตัดสินใจหลังจากปรึกษาหารือจิตแพทย์และทนายความเพื่อให้ได้รับ
คำแนะนำที่เหมาะสมเสียก่อนคุณจะต้องมีเหตุผลเพียงพอในการหย่าร้าง ฉะนั้นจึงควรรวบรวมหลักฐาน
เหตุผลของการขอหย่าไว้ให้เพียงพอ และปรึกษาหารือนิติศาสตร์ทนาย เพราะบุคคลเหล่านี้เองที่จะเป็น
กลุ่มที่ให้กำลังใจแก่คุณ และช่วยให้ตัดสินใจเมื่อถึงโอกาสอันควรแก่การบอกลาเขา

(๖ สิงหาคม ๒๕๓๘)

จากตัวอย่าง มีการใช้ทัศนภาวะ ได้แก่ ข้อความ “คุณผู้หญิงส่วนใหญ่เมื่อแต่งงานแล้ว
ก็ย่อมอยากให้ชีวิตคู่ของคนราบริบยืนยาว ไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่ แต่บางครั้ง เหตุการณ์
สิ่งแวดล้อมรวมทั้งพฤติกรรมของคู่ไม่อาจจะทำให้ชีวิตคู่ยั่งยืนไปได้และวาระนี้เองเจ้าตัวก็ต้อง
คิดถึงเวลาที่จะต้อง แยกจากกัน ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าชีวิตคู่ที่แยกสลายไปนั้นมิใช่ชีวิตที่คุณต้องการ
แต่ก็เป็นทางชีวิตที่ตัวต้องเดินต่อไป และชีวิตคู่ที่คุณก็รู้และแน่ใจว่าอยู่ในสภาพที่ ‘พอกันที’...
ก่อนหย่านั้นคุณจะต้องตัดสินใจหลังจากปรึกษาหารือจิตแพทย์และทนายความเพื่อให้ได้รับ

คำแนะนำที่เหมาะสมเสียก่อนคุณจะต้องมีเหตุผลเพียงพอในการหย่าร้าง ฉะนั้นจึงควรจรรวบรวมหลักฐาน เหตุผลของการขอหย่าไว้ให้เพียงพอ” แสดงให้เห็นความคิดของผู้หญิงจะถูกบ่มเพาะความคิดในเรื่องชีวิตคู่ โดยการสร้างความคิดให้ผู้หญิงเห็นเรื่องการแต่งงานเป็นสิ่งสุดท้ายในชีวิตทำให้ และคำว่า “ไม่อาจจะ” แสดงให้เห็นความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ว่ามีหลายปัจจัยที่ทำให้เกิดการหย่าได้ แต่ก็ก็เป็นเรื่องที่เกิดจากมุมมองของชีวิตโดยไม่ได้มองว่าเพศใดสร้างปัญหา หรือเมื่อแยกจากแล้วเพศใดจะต้องอับอาย แต่ต้องเป็นการทำความเข้าใจในเรื่องของชีวิตคู่มากกว่า ซึ่งอาจเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป จากนั้นก็เป็นการแสดงความมั่นใจของผู้เขียนด้วยคำว่า “ก็ต้อง...ที่จะต้อง...ต้อง...รู้และแน่ใจว่า...จะต้อง” โดยทำให้เห็นความคิดผู้เขียนที่เห็นว่าการหย่าเป็นเรื่องหนึ่งที่ผู้หญิงเผชิญโดยมองว่าผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้เกิดจึงได้มั่นใจว่าการหย่าจะเกิดขึ้นจากเหตุผลสำคัญที่ผู้เขียนมั่นใจว่าจิตแพทย์และทนายความจะมีส่วนช่วยผู้หญิงในเรื่องของการหย่าได้ ดังนั้นผู้เขียนจึงแนะนำผู้หญิงที่จะหย่าให้มีหลักฐานก่อนหย่า ความเห็นผู้เขียนในที่นี้แสดงให้เห็นความคิดที่มีต่อผู้หญิงว่าผู้หญิงจะเป็นผู้ลำบากหรือเดือดร้อนต่อการตัดสินใจเรื่องหย่าอยู่ฝ่ายเดียว จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อจะเป็นประโยชน์กับผู้หญิง ที่สามารถยอมรับกับความจริงในชีวิตได้ก็ควรมีขั้นตอนปฏิบัติตัวก่อนเผชิญกับปัญหา

ตัวอย่าง

ทรศนะหญิง

หลังหย่า-ทำให้ใจให้คลายทุกข์ (ชมจันทร์)

สุขภาพสตรีผู้หนึ่ง ที่มีประสบการณ์ในเรื่องการหย่าร้างเล่าว่าเธอเสียใจที่ต้องมีเรื่องหย่าร้าง แต่เป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้ เพราะเหตุที่สามีไปมีภรรยาใหม่และผิดคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ต่อกันในวันแต่งงาน เธอทนต่อสภาพความไม่ซื่อของเขาไม่ได้ เธอสารภาพว่าเธอนั้นเศร้าโศกและเสียใจที่สุดในวันไปตกลงหย่าขาดจากกันที่อำเภอจนคิดว่าตัวเองไม่อาจจะมีชีวิตอยู่ต่อไปได้...

คุณสุขภาพสตรีเล่าต่อไปว่าหลังจากการให้อภัยแก่ออดีตสามีแล้วเธอสามารถทำใจได้และสามารถปฏิบัติตนเท่าที่ควรจะทำในด้านการประกอบอาชีพ การคบหาสมาคม และดูแลควบคุมตัวเอง โดยเริ่มจาก...

(๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๘)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำว่า “การประกอบอาชีพ การคบหาสมาคม และดูแลควบคุมตัวเอง” แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนต้องการให้ผู้หญิงเปลี่ยนแปลงตนเองหรือให้ได้กระทำในสิ่งที่เมื่อได้อยู่กับสามีไม่เคยกระทำ หรือให้ผู้หญิงรู้จักการพึ่งพาตัวเอง และข้อความ “เธอทนต่อสภาพความไม่ซื่อของเขาไม่ได้” แสดงให้เห็นมูลบทว่ามีผู้หญิงจะต้องเป็นฝ่ายเก็บความรู้สึกหรือความทุกข์ไว้ซึ่งถ้าทำได้ดีก็ไม่ต้องหย่า และยังทำให้เห็นว่าการใช้ชีวิตคู่ผู้หญิงจะต้องเป็นฝ่ายอดทนต่อพฤติกรรมที่สามีไปมีผู้หญิงอื่น และยังทำให้เห็นว่าเฉพาะผู้ชายเท่านั้นที่สามารถมีผู้หญิงอื่นได้โดยผู้ชายจะไม่ถูกมองในด้านลบเช่นเดียวกับผู้หญิง

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

เป็นหม้ายแต่มีไว้ความหวัง (สุนิสา)

ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว ก็ยอมมีสักวันหนึ่ง ที่จะต้องได้ชื่อว่า เป็นหม้าย เรื่องนี้เป็นสิ่งจจะที่ไม่มีใครแย้งได้ เพราะการต้องจากกันไม่ว่าจากเป็นหรือตายก็เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ทั้งนั้น และความสูญเสียที่นำมาซึ่งความเศร้าโศกนั้น จำเป็นต้องอาศัยเวลาเป็นเครื่องรักษา แต่ก็นั่นแหละ ผู้หญิงหม้ายก็จะต้องรับรู้ความจริงอีก ด้วยว่า ชีวิตของเธอมีไจะจบไปพร้อมกับชีวิตสามี ไม่เป็นเช่นนั้นแน่ ถ้าหากตัวเองจะตั้งใจมั่น จัดแจงกับชีวิต ของตนให้ผาสุกเสมออึดภาพได้ โดยไม่มีเขา...

แม่หม้ายนั้นแน่นอน ต้องมีความเศร้าโศกเป็นธรรมดา แต่เธอควรจะทำตัวอย่างไรเล่า ที่จะช่วย ตัวเองให้ก้าวหน้าต่อไปแทนที่ชีวิตจะหยุดนิ่งในความเศร้าความผูกพันที่เคยอยู่กับสามีที่รักด้วยชีวิตจิตใจนั้น ยอมมีแน่ แต่มันจะช่วยอะไรได้เล่า ในเมื่อชีวิตของเขาไม่อาจจะกลับคืนมาได้

(๕ มีนาคม ๒๕๒๑)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว ก็ยอมมีสักวันหนึ่ง ที่จะต้องได้ชื่อว่า เป็นหม้าย...ผู้หญิงหม้ายก็จะต้องรับรู้ความจริงอีกด้วยว่า ชีวิตของเธอมีไจะจบไปพร้อมกับชีวิต สามี ไม่เป็นเช่นนั้นแน่ ถ้าหากตัวเองจะตั้งใจมั่น จัดแจงกับชีวิตของตนให้ผาสุกเสมออึดภาพได้ โดยไม่มีเขา...แม่หม้ายนั้นแน่นอน ต้องมีความเศร้าโศกเป็นธรรมดา แต่เธอควรจะทำตัว อย่างไรเล่า ที่จะช่วยตัวเองให้ก้าวหน้าต่อไปแทนที่ชีวิตจะหยุดนิ่งในความเศร้าความผูกพันที่ เคยอยู่กับสามีที่รักด้วยชีวิตจิตใจนั้นยอมมีแน่ แต่มันจะช่วยอะไรได้เล่า ในเมื่อชีวิตของเขาไม่ อาจจะกลับคืนมาได้” การใช้ทัศนภาวะส่วนใหญ่ในที่นี้เป็นการแสดงความมั่นใจของผู้เขียน เพื่อให้ผู้หญิงที่จะเป็นหม้ายมีความมั่นใจในตัวเอง ให้มีชีวิตที่ไม่ต้องผูกติดกับผู้ชายไปตลอดชีวิต แต่ให้ผู้หญิงรู้จักคิดที่จะมีชีวิตเป็นของตัวเอง สามารถอยู่ได้ด้วยตัวเองหรือพึ่งพาตัวเองได้

ตัวอย่าง

ทรศนะหญิง

สีอันตรราย (พลอยรุ่ง)

ปัญหาอย่างหนึ่งที่สตรีหม้ายมักประสบ คือ ถ้าหากเธอต้องการแต่งงานอีกครั้ง และตั้งต้นชีวิตคู่ใหม่ เธอควรจะเลือกหรือไม่เลือกชายแบบใด ผู้เขียนได้อ่านบทความบางส่วนจากหนังสือชื่อ การดำเนินชีวิต และความรักหลังการหย่าร้าง ในนิตยสารอเมริกันฉบับหนึ่ง รู้สึกว่าน่าสนใจ จึงขอนำมาเล่าสู่กันฟังผู้เขียนใคร่ขอเน้นว่า ลักษณะผู้ชายอันตรรายสี่ประการนี้มิใช่เฉพาะสตรีหม้ายเท่านั้นที่พึงหลีกเลี่ยง แต่สตรีสาวก็ควร พยายามห่างไว้ด้วยเป็นดี

(๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ถ้าหากเธอต้องการแต่งงานอีกครั้ง และตั้งต้นชีวิตคู่ใหม่ เธอควรจะเลือกหรือไม่เลือกชายแบบใด” คำว่า “ควรจะ” เป็นการใช้ทัศนภาวะเพื่อเสนอแนะผู้หญิงว่า ผู้หญิงหม้ายสามารถเลือกหรือไม่เลือกผู้ชายมาเป็นคู่ชีวิตได้ ความคิดนี้แสดงให้เห็นการ เปลี่ยนแปลงซึ่งเดิมผู้หญิงจะเป็นผู้ถูกเลือกมาตลอดสามารถเป็นผู้เลือกได้ หรือเป็นการเปิด

โอกาสในการใช้ชีวิตของผู้หญิงที่ต้องการจะมีคู่ชีวิตอีกครั้งโดยไม่ได้รับการรังเกียจเหมือนในอดีต เพียงแต่การแสดงความคิดเห็นดังกล่าวเป็นการให้ผู้หญิงรู้จักเลือกผู้ชายอย่างระมัดระวังให้มากขึ้น

ความคิดเรื่องการหย่าและการเป็นม่ายในที่นี้ พบว่าผู้หญิงสามารถตัดสินใจในเรื่องหย่าเองได้ และผู้หญิงก็สามารถจัดการกับชีวิตของตนเองทั้งในเรื่องการหย่าและการเป็นม่าย ได้แก่ผู้หญิงสามารถตัดสินใจในการทำงานเพื่อตัวเองหรือแต่งงานใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์สตรีนิยมที่ผู้หญิงสามารถตัดสินใจและเลือกทางเดินใหม่ให้กับตนเอง โดยผู้หญิงไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้ชายด้วยการอดทนหรืออับอายอีกต่อไป และจากข้อมูลของผู้วิจัยจึงทำให้พบว่าแนวโน้มของการหย่าและการเป็นม่ายของผู้หญิงเพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับการแต่งงานที่ลดลงและเป็นโสดที่สูงขึ้นด้วย สถานภาพของผู้หญิงเหล่านี้อาจเป็นภาพสะท้อนความคิดในการพึ่งพาตัวเองของผู้หญิงต่อไปในอนาคต

๓.๒ การทำหน้าที่นอกบ้าน

สิ่งที่พบเห็นทั่วไปในสังคมพบว่า “โลกนอกบ้าน” หรือ “โลกสาธารณะ” (Public World) เป็นโลกของผู้ชาย (กาญจนา แก้วเทพ, ๒๕๔๓) ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไปจะพบว่าผู้หญิงเริ่มเข้าสู่พื้นที่ภายนอกบ้านหรือพื้นที่สาธารณะของผู้ชายมากขึ้น ในที่นี้จึงได้แบ่งการทำหน้าที่ภายนอกบ้านของผู้หญิงทั้งในด้านการศึกษาและการทำงาน โดยจากการศึกษาทวิวิธีทางภาษาพบว่ามีส่วนสัมพันธ์กับทั้งสองหน้าที่ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางความคิดได้เช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้แบ่งประเด็นการทำหน้าที่ในที่นี้เป็น ๒ ประเด็น คือ การศึกษาและการทำงาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๒.๑ การศึกษา

จากการศึกษาทวิวิธีทางภาษาพบว่ามีความสัมพันธ์กับความคิดในเรื่องของการศึกษา ทำให้เห็นว่ามีความคิดในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของผู้หญิง โดยหากจะย้อนอดีตการศึกษาเคยเป็นเรื่องของผู้ชายเท่านั้นเนื่องจากความคิดที่ผู้ชายต้องเป็นผู้นำหาเลี้ยงครอบครัว เป็นเจ้าคนนายคน หรืออาจเกิดจากการตกทอดความคิดในอดีตที่สังคมไทยสมัยก่อนมีการเล่าเรียนศึกษาที่วัดและผู้สอนก็เป็นพระ ดังนั้นจึงอาจเป็นความเหมาะสมของผู้ชายที่สามารถเรียนได้โดยสะดวกกว่าผู้หญิง แต่เมื่อเวลาผ่านไปความคิดเรื่องการศึกษาเริ่มเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ผู้หญิงมีโอกาสดำเนินการศึกษามากขึ้น และจากข้อมูลทางภาษาจึงพบการเปลี่ยนแปลงโดยแบ่งเป็น ๒ ช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงที่ ๑ พ.ศ.๒๕๔๑-๒๕๐๐

จากการวิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้คำเรียกผู้หญิง การใช้ทัศนภาวะ การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้อุปลักษณ์ การใช้มูลบท และการใช้สหบท พบว่า ได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่

๑. ยังคงมีบางความคิดที่สะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงไม่ควรมีการศึกษาด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น ผู้หญิงต้องแต่งงาน มีลูกและเปลี่ยนนามสกุล
๒. มีการเรียกร้องให้ผู้หญิงได้มีการศึกษาเพื่อยกระดับชีวิตของตนเอง สังคมหรือประเทศชาติและโดยเฉพาะสำหรับการเลี้ยงลูกให้ดี
๓. การศึกษายังเห็นความสำคัญเฉพาะผู้ชายจึงทำให้ผู้หญิงเป็นอุปสรรคต่อการเรียนของผู้ชาย

ความคิดเรื่องของการศึกษาในช่วงนี้ ยังคงมีการเรียกร้องให้ผู้หญิงได้มีการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และเหตุผลที่ทำให้ผู้หญิงต้องมีการศึกษา ยังคงผูกพันอยู่กับหน้าที่ของความเป็นผู้หญิง ได้แก่ เพื่อการเลี้ยงลูกให้ดี นอกจากนี้ยังมีความคิดที่เห็นว่าผู้หญิงเป็นปัญหาในการเล่าเรียนของผู้ชาย เช่น

ตัวอย่าง

ในทัศนะของผู้ชาย

เรื่องอบรมการศึกษาหญิงไทย (สนิตร์ ทองภูเบศร์)

... แต่เมื่อเสร็จสงครามแล้วเงินก็กลับเป็นเงินตามเดิมและสิ่งที่น่าสลดใจอย่างยิ่งสำหรับคนไทย ก็คือ ลูกครึ่งเงินถูกบังคับให้ออกจาก ร.ร. ไทยไปเข้า ร.ร. จีนอะไรนั่นเป็นสาเหตุของการที่ชาวต่างประเทศผู้มาตั้งหลักฐานอยู่นานๆ ในประเทศไทยไม่บังเกิดความนิยมยินดีที่จะเป็นพลเมืองไทย และหญิงไทยก็ได้ตัดทอนสามี่ชาวต่างประเทศของตนในเรื่องให้ลูกผู้มีสัญชาติไทยออกจาก ร.ร. ไทย! ดอบได้ทันทีว่าเป็นเพราะการศึกษาอบรมของไทยยังอยู่ในระดับต่ำอย่างน่าวิตก การที่จะดึงดูดให้ชาวต่างประเทศมีความภาคภูมิใจในการกลับกลายเป็นพลเมืองไทยนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้คนของเราเป็นผู้มีการศึกษาดี โดยเฉพาะหญิงไทยผู้มีหน้าที่อบรมบุตรโดยใกล้ชิด ชาวต่างประเทศที่เข้าไปตั้งหลักฐานในสหรัฐอเมริกา เป็นต้นว่า ชาวอังกฤษ, ฝรั่งเศส, สเปน และชาวยุโรปอื่นๆ ต่างมีความปรารถนาอย่างยิ่งยวด ที่จะได้เป็นพลเมืองอเมริกัน ส่วนในเมืองไทยเราสิดตรงกันข้าม แทนที่จะได้กำไรเพราะมีพลเมืองเพิ่มขึ้น เรากลับขาดทุกโดยทางอ้อมที่ทำให้พลเมืองน้อยลง เพราะเหตุใด? เพราะเหตุว่า ชายชาวต่างประเทศเข้ามาเมืองไทย นอกจากจะไม่อยากจะ เป็นพลเมืองไทยแล้ว ลูกที่เกิดจากหญิงไทยยังถูกอบรมให้เป็นชาวต่างประเทศตามพ่อเสียด้วย และที่เรียกว่าประเทศไทยต้องขาดทุน นั่นก็คือหญิงไทยถูกอบรมให้ลืมนามชาติของตนและมีจิตศรัทธาเปลี่ยนเป็นนามชาติของสามีไป หญิงไทยที่เป็นเมียชาวต่างประเทศคนหนึ่งผู้เขียนได้เคยถามความรู้สึกในคราวที่เราถูกบังคับคืนดินแดน ๔ จังหวัดให้แก่ฝรั่งเศสนั้น ได้ตอบผู้เขียนอย่างหน้าตาเฉยว่า เรื่องเช่นนั้นไม่เกี่ยวข้องกับตัวเขาและนายห้าง เขาจะไปเดือดเนื้อร้อนใจทำไม นี่แหละเป็นผลของการที่เรามีได้อบรมสั่งสอนให้หญิงไทยมีความภาคภูมิใจในชาติและประเทศของตน

จริงหรือไม่ที่ว่าหญิงไทยคนใด ๆ มีความรู้ที่ยอมอุทิศตนแก่คนต่างด้าว ซึ่งบางครั้งหากหาเหตุผลของเงิน บางทีก็ด้วยเหตุผลของความห่อเหิม?

จริงหรือไม่ที่ว่าบุคคลสำคัญชาวต่างด้าวผู้หวังทำการใหญ่ ทั้ง ๆ ที่มีเมียเดิมอยู่แล้วที่ต้องเริ่มหาเมียเป็นไทย

จริงหรือไม่ที่ว่า ทั้ง ๆ ที่เรามีกฎหมายห้ามคนต่างด้าวมีกรรมสิทธิ์ที่ดิน แต่ที่นาดีโดยรอบกรุงเทพฯ นับหมื่นแสนไร่ถูกซื้อไปเพราะหญิงไทยผัวต่างด้าวที่กฎหมายยังถือว่าเป็นไทย!

(ต้นกันยายน ๒๔๙๑)

จากตัวอย่าง มีการใช้ทัศนภาวะว่า “จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้คนของเราเป็นผู้มีการศึกษาดี” ซึ่งทำให้เห็นความจำเป็นที่ผู้หญิงจะต้องมีการศึกษา และมีการใช้คำเรียกผู้หญิงได้แก่ “คนของเรา...เรา...หญิงไทย” แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทยและจำเป็นต้องมีการศึกษาดีเพราะมีหน้าที่อบรมลูก จากข้อความ “หญิงไทยผู้มีหน้าที่อบรมบุตรโดยใกล้ชิด” แสดงให้เห็นมูลบทว่าลูกจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของผู้หญิง และมีการใช้คำถามวาทศิลป์ ได้แก่ ข้อความ “จริงหรือไม่ที่ว่าหญิงไทยคนใด ๆ มีความรู้ที่ยอมอุทิศตนแก่คนต่างด้าว ซึ่งบางครั้งหากหาเหตุผลของเงิน บางทีก็ด้วยเหตุผลของความห่อเหิม? จริงหรือไม่ที่ว่าบุคคลสำคัญชาวต่างด้าวผู้หวังทำการใหญ่ ทั้ง ๆ ที่มีเมียเดิมอยู่แล้วที่ต้องเริ่มหาเมียเป็นไทย จริงหรือไม่ที่ว่า ทั้ง ๆ ที่เรามีกฎหมายห้ามคนต่างด้าวมีกรรมสิทธิ์ที่ดิน แต่ที่นาดีโดยรอบกรุงเทพฯ นับหมื่นแสนไร่ถูกซื้อไปเพราะหญิงไทยผัวต่างด้าวที่กฎหมายยังถือว่าเป็นไทย!” แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ เป็นคนเห็นแก่ตัว เห็นแก่เงิน โอ้อวดและขายชาติ โดยเฉพาะข้อ ๓ ที่มีการอ้างถึงอำนาจของกฎหมายที่ทำให้ผู้หญิงขายชาติได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

ผู้หญิงไม่ควรเรียนมาก? (ดิฉันเอง)

แม้ว่าสมัยนี้จะเป็นสมัยที่เรามีจรวดปรมาณูใช้กันแล้วก็ดี คำกล่าวตั้งแต่ครั้งสมัยยังใช้ปืนคาบศิลาที่ว่า “ผู้หญิงจะเรียนไปทำไมไม่เห็นมีประโยชน์” ก็ยังคงเหมือนจะเป็นประโยคที่ทันสมัยอยู่เสมอ ไม่เคยล้าสมัยเลย ที่มันไม่ล้าสมัยอยู่ได้นั้นก็เห็นจะเป็นด้วยคนที่พูด ประโยคนั้นเป็นคนที่แต่งเนื้อแต่งตัวสมัยใหม่เบียดอยู่ทุกประการนั่นเอง แต่ข้อที่เขายังคงมีความคิดเห็นโบราณอยู่ต้องยกเป็นเรื่องช่วยไม่ได้ เพราะลงคนเราไม่คิดปฏิวัติจิตใจของตัวเองเสียเลยแล้ว แม้โลกจะเจริญไปถึงขั้นไหน ๆ ตัวคนนั้นก็จะมีวันก้าวหน้าไปกว่าเก่าได้ เรียกว่าอยู่ในลักษณะการเดินทางทางกับอารยธรรมอยู่เสมอ

เหตุผลที่ยกมาสนับสนุนความเห็นที่ว่าผู้หญิงไม่ควรเรียนมากนั้นก็ไม่ได้เห็นว่าจะมีน้ำหนักอะไรเพราะมีอยู่เพียงว่า “เป็นผู้หญิงเรียนไปมากมาย แล้วก็ต้องแต่งงานมีลูกเต้าเหยาเรียนเรียนมาแล้วใช้ประโยชน์อะไรก็ไม่ได้” ...

ที่ข้าพเจ้าพูดว่าผู้หญิงควรได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาไม่น้อยไปกว่าผู้ชายนั้น มีเหตุผลหลายประการด้วยกัน ที่เห็นได้ง่าย ๆ ก็คือ ประการแรก ในฐานะมนุษย์หรือพลโลกคนหนึ่ง เธอมีหน้าที่ที่จะต้องทำตนให้เป็นมนุษย์ที่มีความรู้พอครองตัวอยู่ได้ในโลกอันทวีความคับขันยิ่งขึ้นนี้ ประการที่สอง ในฐานะหน่วย

หนึ่งของสังคม เธอมีหน้าที่จะต้องช่วยในการผลักดันสังคมปัจจุบันให้ก้าวหน้าไปโดยการทำให้เป็นประโยชน์แก่สังคม มิใช่ภาระหรือตุ้มถ่วงความเจริญ และเธอจะช่วยให้ได้ก็โดยวิธีทำให้เป็นผู้มีการศึกษานั้นเอง และประการที่สาม ในฐานะที่เธอเป็นแม่บ้านของครอบครัว หรือเป็นมารดาของอนุชนรุ่นหลัง ผู้หญิงพึงมีความรู้ในกิจการต่าง ๆ รอบตัวให้พอแก่การที่จะอบรมอนุชนให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดีของชาติได้ (แทนที่จะถือเอาข้อนี้เป็นเหตุยกเว้นให้ไม่ต้องศึกษาเสียเลย) เพราะหน้าที่ของมารดานั้น หาใช้หน้าที่ที่เราจะอาจลบลู่หรือมองข้ามความสำคัญไปเสียได้ง่ายๆ ไม่ จงมองคุณภาพมารดาที่หวดลูกเล็กควับๆ ด้วยไม้ขนาดโต พลงปากก็ตะโกนสั่งมิให้ลูกอ้าปากร้อง หรือ ภาพมารดาที่จ้วงน้ำในคลองขึ้นมาให้ลูกกิน หรือมารดาที่อุ้มลูกใส่บันเอวไปซื้อท็อฟฟี่ หรือขนมหวานต่างๆ มาป้อนลูกตั้งแต่เช้า แล้วท่านจะเข้าใจดีว่า การศึกษากับหน้าที่ของมารดา มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันหรือไม่เพียงไหน

(ต้นมีนาคม ๒๔๙๕)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ผู้หญิงจะเรียนไปทำไมไม่เห็นมีประโยชน์” ก็ยิ่งดูเหมือนจะเป็นประโยคที่ทันสมัยอยู่เสมอ ไม่เคยล้าสมัยเลย” ทำให้เห็นมูลบทว่าเฉพาะผู้ชายเท่านั้นที่เรียนแล้วจะเกิดประโยชน์ และความคิดนี้ก็เป็นความคิดที่มีมาตั้งแต่ในอดีตแล้ว และข้อความ “แล้วท่านจะเข้าใจดีว่า การศึกษากับหน้าที่ของมารดา มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันหรือไม่เพียงไหน” ทำให้เห็นมูลบทว่าผู้ชายที่มีการศึกษาไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่พ่อเหมือนผู้หญิง และมีการใช้ทัศนภาวะ ได้แก่ ข้อความ “เป็นผู้หญิงเรียนไปมาก ๆ แล้วก็ต้องแต่งงานมีลูกเต้าเหย้าเรือนเรียนมาแล้วใช้ประโยชน์อะไรก็ไม่ได้...ที่ข้าพเจ้าพูดว่าผู้หญิงควรได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาไม่น้อยไปกว่าผู้ชายนั้น” ทำให้เห็นว่าภาระหน้าที่ของการแต่งงานมีลูกมีผลต่อการศึกษาของผู้หญิง ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้เขียนเห็นว่าหน้าที่ในการแต่งงานมีครอบครัวสำคัญกว่าการศึกษา ดังนั้นจากข้อความ “เธอมีหน้าที่จะต้องทำให้เป็นมนุษย์ที่มีความรู้พอครองตัวอยู่ได้ในโลกอันทวีความคับขันยิ่งขึ้นนี้...เธอมีหน้าที่จะต้องช่วยในการผลักดันสังคมปัจจุบันให้ก้าวหน้าไปโดยการทำให้เป็นประโยชน์แก่สังคม...ผู้หญิงพึงมีความรู้ในกิจการต่าง ๆ รอบตัวให้พอแก่การที่จะอบรมอนุชนให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดีของชาติได้” แสดงข้อเสนอเหตุผลหรือความจำเป็นต่อหน้าที่ในการศึกษาของผู้หญิงเป็นประเด็นต่างๆ ทั้งเพื่อช่วยเหลือตัวเอง สังคม และโลก โดยไม่ได้มีประการใดเลยเน้นให้ผู้หญิงมีการศึกษาเพื่อไปประกอบอาชีพหรือเพื่ออนาคตที่จะสามารถดำรงตำแหน่งสำคัญ เป็นนักปกครอง หรือผู้นำทางการเมืองเลย ทำให้เห็นว่าแม้สังคมจะสนับสนุนให้ผู้หญิงมีการศึกษา แต่ผู้หญิงก็ต้องมีการศึกษาเพื่อเป็นไปตามกรอบที่ถูกกำหนดด้วยคุณสมบัติของความเป็นผู้หญิง ซึ่งก็คือการทำเพื่อผู้อื่นมากกว่าการพัฒนาตนเอง

ตัวอย่าง

ในทัศนะของผู้ชาย

หญิงไทยไปสังคม (กินนร)

อันความรู้ันั้นมีประโยชน์ทั้งแก่ตนเองแก่บุตรหลานและบุคคลในครอบครัวตลอดจนเพื่อนฝูงประเทศเราในปัจจุบันต้องการคนมีความรู้ อบรมกุลบุตร กุลธิดาให้เป็นกำลังที่ดีของประเทศชาติ ถ้าหญิงผู้เป็นเสมือนมารดาหรือแม่พิมพ์ มัวแต่คุยกันถึงเรื่องแต่งตัว เครื่องเพชรนิลจินดาแล้วจะมีอะไรไปสั่งสอนลูกหลานประเทศชาติจะอยู่ไม่ได้ถ้าคนเพียงแต่รู้จักแต่งตัวสวยอย่างเดียว

บัดนี้หญิงก็ได้รับสิทธิต่างๆ เท่าเทียมบุรุษแล้ว ขอให้ใช้สิทธิให้เป็นประโยชน์สักหน่อยเกิดเมื่อเข้าไปสังคมใดหรือกับใครก็จงพยายามนำสังคมนั้นไปสู่ความเจริญสมกับที่ได้มีการฉลองทั้งสิทธิทางการเมืองและฉลองวันแม่กันทุกๆ ปีเกิด ผู้ชายจะได้อนุโมทนาได้ด้วยความเต็มใจ

(ต้นพฤษภาคม ๒๔๙๘)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ปัจจุบันต้องการคนมีความรู้ อบรมกุลบุตร กุลธิดาให้เป็นกำลังที่ดีของประเทศชาติ” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงที่มีความรู้หรือการศึกษาที่ดีจะอบรมลูกให้ได้ดี ดังนั้นผู้เขียนจึงได้เปรียบเทียบ “ผู้หญิง” กับ “มารดาหรือแม่พิมพ์” โดยใช้อุปลักษณ์ว่า “แม่พิมพ์” เพื่อต้องการจะให้เห็นว่าผู้หญิงจะเป็นต้นแบบให้แก่ลูกๆ ต่อไป การศึกษาสำหรับผู้หญิงจึงสัมพันธ์กับหน้าที่แม่อย่างแนบแน่น ผู้ชายจึงได้สรุปความเห็นของตนว่า “ผู้ชายจะได้อนุโมทนาได้ด้วยความเต็มใจ” โดยใช้ถ้อยคำนัยผกผันว่า “อนุโมทนา” กับการได้สิทธิของผู้หญิงซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงจะต้องมีความรู้เพื่อการเป็นแม่ที่ดี โดยเฉพาะเพื่อให้ลูกได้ไปทำประโยชน์ให้กับสังคมหรือประเทศชาติ ซึ่งถือเป็นข้อกำหนดหรือความประสงค์ที่มาจากผู้ชาย

ตัวอย่าง

ทัศนะชาย

ไม่สำคัญที่นามสกุล (คำรบ บุญเกิด)

คืนหนึ่งข้าพเจ้าได้มีโอกาสสนทนากับผู้ปกครองของนักเรียนที่บ้านของเขาเอง เขาปรารภเรื่องบุตรของเขาถึงเรื่องการศึกษาเล่าเรียนว่า เมื่อจบชั้นมัธยมปลายที่จะถึงข้างหน้านี้นี้แล้ว จะให้ไปเรียนต่ออะไรดี ข้าพเจ้าก็บอกว่าเรื่องนี้ต้องแล้วแต่เจ้าตัวของเขาจะชอบในทางไหน การที่ผู้ปกครองจะไปบังคับให้เรียนอะไรๆ ตามใจชอบของตนอันเป็นการฝืนนิสัยของเด็กนั้นย่อมไม่ได้ผล เพราะคนเรามีความถนัดจัดเจนไม่เหมือนกัน ในที่สุดเขาก็ถอนหายใจยาวๆ พร้อมกับพูดออกมาว่า “ครูครับ ผมซักจะหมดศรัทธาเสียแล้ว ไอ้เรื่องลูกผู้หญิง ถึงจะเรียนให้วิเศษวิโสใหญ่โตไปสักแค่ไหน มันก็ไม่พ้นเป็นเมียเขาไปได้”

ข้าพเจ้าต้องหัวเราะอย่างชอบใจ รู้สึกขบขันในคำพูดของเขา ความจริง ไม่มีพ่อคนใดบังคับให้ลูกสาวไม่ให้มีสามีได้หรอก มันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งรู้จักกันดี หรือเขากลัวว่าเมื่อลูกสาวของตนมีความรู้มาก มีเกียรติยศชื่อเสียง ครั้นแต่งงานไปแล้วจะสูญเสียนามสกุลของตนไป เพราะผู้หญิงต้องใช้นามสกุลของสามี ข้าพเจ้าคิดว่าส่วนมากมีความเข้าใจกันอย่างนี้ จึงไม่คิดที่จะให้ลูกผู้หญิงได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ คงส่งเสริมแต่ลูกผู้ชายเท่านั้นบางคนมีลูกผู้หญิงเพียงคนเดียวกลับมีความหวงแหนมากขึ้นแทนที่จะให้ได้รับการศึกษาสูงๆ ก็ให้ได้รับเพียงอ่านออกเขียนได้ทั้งนี้เป็นเรื่องที่น่าเห็นใจอย่างยิ่ง

...ข้าพเจ้าของฝากความคิดเห็นไว้สักเล็กน้อยว่า ผู้หญิงมีส่วนสำคัญในการศึกษาอย่างยิ่ง เพราะเธอจะต้องมาเป็นมารดาของเด็กๆ ถ้าหากท่านรักวงศ์ตระกูลและประเทศชาติของท่าน ก็จงให้การศึกษากับบุตรของท่านตามความต้องการของพวกเขาเหล่านั้นเถิด

(ต้นตุลาคม ๒๔๙๙)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ไอ้เรื่องลูกผู้หญิง ถึงจะเรียนให้วิเศษวิโสใหญ่โตไปสักแค่ไหน มันก็ไม่พ้นเป็นเมียเขาไปได้” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงที่เป็นเมียไม่ควรมีการศึกษา และข้อความ “ครั้งแต่งงานไปแล้วจะสูญเสียนามสกุลของตนไป” เพราะสังคมไทยกำหนดให้ผู้สืบทอดวงศ์ตระกูล คือผู้ชายส่วนผู้หญิงถึงจะมีชื่อเสียงก็เหมือนจะไปสร้างชื่อให้สกุลอื่นเมื่อต้องแต่งงานไป เพราะกรอบที่สังคมให้ผู้ชายเป็นผู้นำ ผู้ปกครอง รวมถึงผู้นำชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล ด้วยผู้หญิงจึงอาจถูกกีดกันไม่ให้มีการศึกษา และการใช้คำเรียกผู้หญิงว่า “ลูกผู้หญิง” ยังได้แฝงนัยของศักดิ์ศรีความเป็นผู้หญิงไว้กับการศึกษา ซึ่งอาจทำให้คิดได้ว่าพื้นที่ทางการศึกษาจะไม่สามารถทำให้ผู้หญิงเป็นใหญ่เป็นโตได้ ผู้หญิงจึงควรจะอยู่ในพื้นที่ส่วนตัวหรือพื้นที่ภายในบ้านดั้งเดิม แม้ว่าเนื้อหาของบทความจะเป็นการสนับสนุนให้ผู้หญิงมีการศึกษาก็ตาม แต่ตัวอย่างที่ผู้เขียนนำเสนอแสดงให้เห็นว่ายังมีคนบางกลุ่มในสังคมที่ไม่ยอมรับให้ผู้หญิงได้มีการศึกษาเท่าเทียมกับผู้ชาย หรือข้อความ “ผู้หญิงมีส่วนสำคัญในการศึกษาอย่างยิ่ง เพราะเธอจะต้องมาเป็นมารดาของเด็กๆ” แสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนให้ผู้หญิงมีการศึกษานั้นยังคงผูกพันอยู่กับหน้าที่การเป็นแม่ของผู้หญิงมากกว่าจะนึกถึงการพัฒนาตนเอง หรือเพื่อไปสู่หน้าที่การงานที่ดีต่อไป

ความคิดเรื่องการศึกษาในที่นี้ พบว่า การเรียกร้องให้ผู้หญิงได้มีการศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเหตุผลของการเป็นแม่ที่ดี ซึ่งเป็นความคิดที่ยังคงผูกพันกับหน้าที่แม่ของผู้หญิงหรือเป็นความคิดที่ให้ผู้หญิงทำตนให้เป็นประโยชน์เพื่อผู้อื่น สอดคล้องกับอุดมการณ์ปีศาจปีศาจโดยที่แม่จะให้ผู้หญิงก้าวพ้นออกมาจากบ้านแล้ว ก็ยังคงความคิดให้ผู้หญิงต้องทำหน้าที่ในพื้นที่เดิมของตนเช่นเดิม ดังนั้นความคิดเรื่องการศึกษาของผู้หญิงส่วนใหญ่จึงเป็นการให้ผู้หญิงทำเพื่อผู้อื่นมากกว่าการพัฒนาตนเองไปสู่อาชีพที่มั่นคง แต่ถึงอย่างไรก็ตามความคิดที่ต่างไปจากความคิดข้างต้นโดยให้ผู้หญิงได้พัฒนาตนด้วยการศึกษา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

จะทำอะไรในยามว่าง (ยุพดี มงคลวิจิษฐ์)

ผู้หญิงควรทำอะไรเมื่อมีเวลาว่างๆ เธอควรนึกถึงการปรับปรุงตนเองก่อนอื่น อาจจะเป็นการปรับปรุงในด้านศึกษาหาความรู้ คือใฝ่ใจหาหนังสือที่เป็นประโยชน์มาอ่าน หรือฝึกฝนตนเองในด้านวิชาเฉพาะ เช่นเรียนดนตรี หรือภาษาต่างประเทศ...

เวลาทุก ๆ วินาทีย่อมมีค่าล้ำ และดูเหมือนจะเป็นสิ่งเดียวที่ไม่สามารถจะซื้อหาคืนมาได้ ผู้ฉลาดจึงไม่ผิดเพี้ยนที่จะหาความรู้ใส่ตน เพราะเขารู้ว่าแต่ละวันที่ล่วงไปนั้นหมายถึงว่าเวลาของเขาที่จะได้อยู่ในโลกอย่างสมค่าเหลือน้อยเข้าทุกที และถ้าไม่รีบชวนชวายุปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นไปกว่าเดิมอยู่เสมอในไม่ช้าเขาก็จะต้องกลายเป็นคนไม่มีประโยชน์ การที่เราจะเป็นคนมีประโยชน์ทั้งแก่ตัวเองและผู้อื่นได้นั้น ขึ้นอยู่กับการฝึกตนให้เป็นผู้รักความเจริญและความก้าวหน้าเป็นสำคัญ และคนเราจะก้าวหน้าได้ก็ด้วยการศึกษาอย่างเดียว ปราศจากการศึกษาหรือการฝึกฝนปัญญาความคิดก็เป็นอันก้าวหน้าไม่ได้ ต้องกลายเป็นผู้ถอยหลังเพราะในสมัยที่โลกหมุนไปรวดเร็วและเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นรอบตัวทุกชั่วโมงเช่นนี้ผู้ที่ไม่ก้าวไปให้ทันโลกย่อมตกเป็นผู้ล้าหลังอยู่เอง ผู้หญิงจึงควรสนใจหาความรู้รอบตัวให้มาก อย่างน้อยก็เพื่อที่จะไม่ต้องอาย ถ้าบังเอิญถูกถามว่ายูโยหรือยูเนสโคนั้นเป็นอะไรอยู่ที่ไหน หรือประเทศอังกฤษเดี๋ยวนี้อะไรมีรัฐธรรมนูญหรือเปล่าดังนี้เป็นต้น...

ประโยชน์ที่ผู้หญิงจะได้จากการอ่านหนังสือนั้นมีมากมายเหลือที่จะกล่าว ผู้หญิงจะได้รู้จักกว้างขวางฉลาดเฉลียวทันคน สามารถเข้าวงสนทนาได้โดยไม่เก้อเขินหรืออึดอัด รู้จักใช้เหตุผล และมีทัศนะอันกว้างไกล สามารถเข้าใจมุมต่างๆ ของชีวิตได้จากความชัดเจนที่ผู้เขียนได้ประสพมาเอง และเปิดเผยไว้ในหนังสือของเขา ซึ่งนับเป็นกำไรอย่างวิเศษสำหรับผู้ที่อ่านที่จะไม่ต้องไปเสียเวลาทดลองหรือค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้หญิงจะไม่ต้องเห็นใจเหนื่อยอะไรเลยในการอ่าน แต่จะได้ทั้งความบันเทิง ความรอบรู้ และความชัดเจน อันจะช่วยให้เธอดำเนินชีวิตอย่างไม่ผิดพลาด อนึ่งหนังสือที่ดียังช่วยกล่อมเกลารสนิยมของผู้หญิงให้ถูกต้องและสูงส่งอีกด้วย เป็นการทำให้ตนเองดีขึ้นโดยไม่ได้เสียอะไรไปเลยแม้แต่วินาทีที่ใช้ในการอ่าน เพราะเวลาที่ล่วงไปในการหาความรู้ใส่ตนนั้น เราจะเรียกว่าเสียไปไม่ได้

(ต้นธันวาคม ๒๔๙๒)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนใช้ทัศนะภาวะปริพัทธ ว่า “ควร” ทั้งประโยคแรก และท้ายประโยคย่อหน้าที่สอง ประกอบกับการเลือกใช้คำศัพท์แสดงกิจกรรมคือ “ใฝ่ใจหาหนังสือที่เป็นประโยชน์มาอ่าน หรือฝึกฝนตนเองในด้านวิชาเฉพาะ” และ “สนใจหาความรู้รอบตัว” ทำให้เห็นการเสนอความคิดแกมบังคับ ที่จะให้ผู้หญิงศึกษาหาความรู้ โดยเฉพาะความรู้ที่ทันสมัยก้าวทันโลก อีกทั้งการเลือกใช้คำศัพท์ในข้อความ “รู้จักกว้างขวางฉลาดเฉลียวทันคน สามารถเข้าวงสนทนาได้โดยไม่เก้อเขินหรืออึดอัด รู้จักใช้เหตุผล และมีทัศนะอันกว้างไกล สามารถเข้าใจมุมต่างๆ ของชีวิต” และ “ช่วยกล่อมเกลารสนิยมของผู้หญิงให้ถูกต้องและสูงส่ง” แสดงให้เห็นความคิดที่ผู้หญิงจะได้ประโยชน์จากการศึกษา คือ มีความรู้ที่ใช้กับตัวเอง เข้าสังคม และทำให้ผู้หญิงพัฒนาตนให้มีศักยภาพมากขึ้นได้

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

แน่แล้วหรือ? (หน้าผิงรวง ณ จันดี)

สมัยนี้ผิดกับสมัยนั้นมาก โลกเจริญขึ้น การครองชีพก็สูงขึ้นด้วย ทั้งชายและหญิงต้องพึ่งตนเอง จึงต้องศึกษาเพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพ ถ้าผู้หญิงขึ้นไม่กล้าออกไปสู่โลกภายนอกพร้อมที่จะเป็นแม่บ้านคอยอบรมบุตรธิดาแต่อย่างเดียวนั้นเหมือนแต่ก่อน ครอบครัวคงต้องลำบากทางเศรษฐกิจไม่น้อย นี่เป็นหลักยืนยันได้อย่างหนึ่งว่าการศึกษามีได้ไร้ค่า แต่มีอิทธิพลเหนือความเป็นอยู่ของชีวิตมากทีเดียว...

การศึกษามีค่ายิ่ง ท่านสุนทรภู่ กวีเอกยังยกย่องการศึกษาว่า “รู้อะไรได้ไม่สู้รู้วิชา” วิชาความรู้นั้นมีอยู่ตลอดกาล แต่โอกาสที่เราจะศึกษาหาความรู้นั้นไม่แน่นอน ขณะที่เรามีโอกาสดีที่สุดในชีวิต คือ เมื่อเรายังเป็นสาวโสด และสมองยังแจ่มใส เราควรจะฉวยโอกาสอันดีนี้ศึกษาให้มากที่สุด แต่ถึงโอกาสนี้จะล่วงเลยไป ก็ยังไม่สายเกินไป ท่านผู้อ่านอาจจะไม่เห็นด้วยกับข้าพเจ้า แต่จะลองคิดบ้างไหม ที่ท่านผู้ใหญ่สมัยก่อนเห็นว่าการศึกษาไม่สำคัญสำหรับสตรีนั้นแน่แล้วหรือ?

(ต้นสิงหาคม ๒๕๔๘)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ถ้าผู้หญิงขึ้นไม่กล้าออกไปสู่โลกภายนอกพร้อมที่จะเป็นแม่บ้านคอยอบรมบุตรธิดาแต่อย่างเดียวนั้นเหมือนแต่ก่อน ครอบครัวคงต้องลำบากทางเศรษฐกิจไม่น้อย” แสดงให้เห็นมุมมองว่ายังมีผู้หญิงที่เป็นแบบเก่าคืออยู่กับบ้านเลี้ยงลูก และจากข้อความนี้ก็ทำให้เห็นบริบททางสังคมที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจจึงต้องการกำลังแรงงานจากผู้หญิงมากระตุ้นเศรษฐกิจ ดังนั้นผู้เขียนจึงเรียกร้องให้ผู้หญิงมีการศึกษาเพื่อจะได้นำไปประกอบอาชีพได้ โดยใช้สloganว่า “ท่านสุนทรภู่ กวีเอกยังยกย่องการศึกษาว่า “รู้อะไรได้ไม่สู้รู้วิชา”” เพื่อสนับสนุนความคิดผู้เขียนเรื่องของการศึกษา และยังใช้ทัศนคติที่ว่า “ควรจะ” ในข้อความ “เราควรจะฉวยโอกาสอันดีนี้ศึกษาให้มากที่สุด” เพื่อให้ผู้หญิงหันมาสนใจหรือให้ความสำคัญกับการศึกษา ส่วนการใช้คำถามว่าทศปิลว่า “ที่ท่านผู้ใหญ่สมัยก่อนเห็นว่าการศึกษาไม่สำคัญสำหรับสตรีนั้นแน่แล้วหรือ?” เพื่อให้ภาพด้านลบหรือความเห็นแย้งว่า การศึกษามีความสำคัญกับผู้หญิงและทำให้เห็นมุมมองที่ผู้หญิงปัจจุบันหรือคนรุ่นใหม่เห็นความสำคัญของการศึกษาแล้ว ยังมีแต่คนรุ่นเก่าเท่านั้นที่ยังรับไม่ได้

ความคิดเรื่องการศึกษาในที่นี้ พบความคิดในการสนับสนุนให้ผู้หญิงมีการศึกษา หรือหันมาพัฒนาตนเองด้วยการค้นคว้าหาความรู้ โดยเฉพาะความรู้ที่ทันสมัยเพื่อให้ผู้หญิงเข้าสู่สังคม หรือพื้นที่ภายนอกบ้านได้ เช่นเดียวกับอุดมการณ์สตรีนิยมที่สนับสนุนให้ผู้หญิงได้พัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเอง เพื่อออกสู่พื้นที่ภายนอกบ้านแล้วสามารถพึ่งพาตัวเองได้ โดยคิดทางการศึกษาของผู้หญิงอาจมีการเปลี่ยนแปลงความคิดไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปดังช่วงต่อไป

ช่วงที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๐๑-๒๕๓๙

จากการวิเคราะห์วิถีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้คำเรียกผู้หญิง การใช้ทัศนคติ การใช้อุปมาอุปไมย และการมุลบท พบว่า ได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่

๑. การจัดการศึกษาให้ผู้หญิงส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับสาขาการพยาบาล อักษรศาสตร์ การช่าง เย็บปักถักร้อย และทำดอกไม้
๒. ผู้หญิงมีการศึกษามากขึ้นจนกระทั่งได้โอกาสเรียนในสาขาวิชาของผู้ชาย

๓. มีการให้ความสำคัญกับการศึกษามากจนกระทั่งมาเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้หญิง เช่นผู้หญิงที่มีการศึกษาไม่ควรเป็นแม่บ้าน และผู้หญิงต่างจังหวัดที่มีการศึกษาหันไปประกอบอาชีพต่าง ๆ แทนการทำไร่นา

ความคิดเรื่องของการศึกษาในช่วงนี้ นอกจากผู้หญิงจะได้เข้ามาสู่การทำหน้าที่ภายนอกบ้านด้วยการเรียนหรือการศึกษามากขึ้นแล้ว ผู้หญิงยังสามารถได้เรียนในสาขาวิชาที่เคยเป็นของผู้ชาย โดยไม่ได้มีเรื่องของเหตุผลของการเรียนที่เป็นภาระหน้าที่ของความเป็นแม่เช่นช่วงแรก อีกทั้งจากการข้อมูลของผู้วิจัย พบว่า ช่วงปลายของนิตยสารมีข้อมูลเกี่ยวกับการเรียกร้องการศึกษาของผู้หญิงน้อยมาก ซึ่งคาดว่าผู้หญิงได้รับการศึกษามากขึ้นจนเป็นเรื่องปกติที่ไม่ต้องเรียกร้องให้ผู้หญิงได้เรียนหนังสือเหมือนช่วงแรกเช่น

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

ถวายพระเกียรติภคินี (ศรีเสาวภาคย์)

สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินี ทรงมีคุณานุคุณแก่หญิงไทยสุดจะประมาณได้ด้วยได้ทรงเป็นองค์ริเริ่มการประสิทธิ์ประสาทวิทยาการสมัยใหม่อันเป็นสิ่งจำเป็นแล้วในสมัยนั้นให้แก่กุลสตรีไทย เพื่อได้ศึกษาแล้วนำวิชาการมาเผยแพร่แก่หญิงไทยทั่วไป ให้ได้มีความรู้ความฉลาดสามารถช่วยตัว ครอบครัว และถึงประเทศชาติในที่สุด ทรงตระหนักแน่แท้ว่าการศึกษานี้เป็นแนวทางที่จะเบิกวิถีแห่งความสุขความก้าวหน้าให้แก่ทั้งส่วนตัวและครอบครัว แล้วเลยนำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ชาติได้

สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินี โปรดให้ก่อตั้งโรงเรียนราชินี โรงเรียนเสาวภาคและอื่น ๆ อีกหลายแห่ง เพื่อกุลสตรีไทยได้เล่าเรียนสืบมา โดยทรงส่งครูที่รับการอบรมจากครูต่างประเทศที่ทรงจ้างมาสอนให้ก่อนนั้น ออกมาสอนอีกทีหนึ่ง พระราชดำรินี้เลิศล้ำและนำสมัยยิ่งนัก อีกทั้งวัดฤๅษีประสงค์แห่งการขยายการศึกษาสตรีไทยนั้นก็ใหญ่ยิ่งควรจะบูชา ทรงมีพระราชปรารภว่า "ให้ผู้หญิงเขียนหนังสือไทยให้คนเข้าใจได้ และให้รู้ภาษาอังกฤษพออ่านคำสั่งใช้ยาของแพทย์ได้" อันแสดงถึงว่าทรงตระหนักในเรื่องวัดฤๅษีประสงค์แห่งการศึกษาเป็นอย่างดีเยี่ยม แม้สมัยปัจจุบันนี้ ทั้ง ๆ ที่เรียนภาษากันอย่างคร่ำเคร่งแล้วจะนี้ ก็ยังหาผู้เขียนหนังสือภาษาไทยให้เป็นที่เข้าใจกันไม่สู้ง่ายนัก

ที่ทรงมีพระปณิธานเช่นนั้น แสดงว่านอกจากจะทรงห่วงใยในความเป็นอยู่ทางด้านการอนามัยของราษฎรแล้ว ก็ยังทรงโปรดการที่จะศึกษาให้รู้แน่แท้หรือจริงจัง มิใช่แต่เพียงสุกเอาเผากินซึ่งไม่สามารถที่จะเป็นประโยชน์เต็มทีแก่ใครได้

อนึ่งพระราชหฤทัยที่ทรงพระเมตตาการุญในเรื่องสุขภาพอนามัยนั้น จะเห็นได้จากพระราชกรณียกิจที่ทรงจัดตั้งโรงเรียนการพยาบาลขึ้นในสมัยนั้น โดยได้ทรงออกพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ไปเป็นประจำ เพื่อจัดจ้างครูและออกค่าเรียนให้นักเรียน ตลอดจนรายจ่ายจำเป็นอื่น ๆ อีกเป็นอันมาก

ในด้านความเป็นอยู่ทางครัวเรือนนั้นแล้ว องค์สมเด็จพระนางเจ้าพระทัยใส่เป็นที่สุดด้วยเช่นกัน ทรงดูแลให้สตรีได้มีวิชาทางช่างเย็บปักถักร้อย โดยเฉพาะในด้านการศึกษาปักสะตึงกรังใหม่ จนถึงกับมี "ชาวสะตึง" ขึ้นในพระบรมมหาราชวัง เป็นปฐมเหตุให้การฝีมือทางด้านเย็บปักและทำดอกไม้ได้แพร่หลายเป็นบรรทัดฐานต่อ

มาถึงกุลสตรีไทยในปัจจุบัน นับเป็นพระมหากษัตริย์คุณแก้วมุลสตรีอันยังยืนนาน งานฉลองวันพระบรมราชสมภพ ครบร้อยปีต้นมกราคมนี้ จึงเป็นที่พึงได้รับสาธุการอย่างสูง

(ต้นมกราคม ๒๕๐๗)

จากตัวอย่าง การเลือกใช้คำเรียกผู้หญิงว่า “กุลสตรีไทย” ซึ่งนอกจากจะเป็นการบอกคุณสมบัติของความเป็นผู้หญิงไทยแล้ว ยังทำให้เห็นว่าผู้หญิงที่ควรมีการศึกษาคือผู้หญิงในแบบกุลสตรีไทย และ “กุลธิดาไทย” เพื่อหมายถึงเยาวชนผู้หญิงของไทยซึ่งทั้งสองคำยังมีนัยของการเป็นผู้หญิงที่ดีในแบบฉบับของความเป็นไทยอีกด้วย และข้อความ “เพื่อได้ศึกษาแล้วนำวิชาการมาเผยแพร่แก่หญิงไทยทั่วไป” แสดงให้เห็นมูลบทว่าการศึกษาของผู้หญิงไทยเริ่มต้นจากชนชั้นสูงก่อนจึงลงมาสู่สามัญชน และแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงไทยไม่สามารถสร้างการศึกษาให้ตัวเองได้ต้องให้ผู้มีอำนาจให้การช่วยเหลือ และจากข้อความ “สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ก่อตั้งโรงเรียนราชินี โรงเรียนเสาวภาและอื่นๆอีกหลายแห่ง เพื่อกุลธิดาไทยได้เล่าเรียนสืบมา” ทำให้เห็นมูลบทว่ามีเฉพาะโรงเรียนชายในสังคมไทยเท่านั้น นอกจากนี้ข้อความที่ทรงมีพระราชปรารภว่า “ให้ผู้หญิงเขียนหนังสือไทยให้คนเข้าใจได้ และให้รู้ภาษาอังกฤษพออ่านคำสั่งใช้ของแพทย์ได้” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงไทยยังเขียนหนังสือไม่ได้และไม่รู้ภาษาอังกฤษ เป้าหมายทางการศึกษาจึงต้องการให้ผู้หญิงมีการศึกษาเพื่อการใช้งานในชีวิตจริงมากกว่าเพื่อการพัฒนาตัวเองในด้านอื่น อีกทั้งข้อความ “ทรงจัดตั้งโรงเรียนการพยาบาลขึ้นในสมัยนั้น... ทรงดูแลให้สตรีได้มีวิชาทางช่างเย็บปักถักร้อย โดยเฉพาะในด้านการปักสะตึงกริ่งใหม่ จนถึงกับมี “ชาวสะตึง” ขึ้นในพระบรมมหาราชวัง เป็นปฐมเหตุให้การฝีมือทางด้านเย็บปักและทำดอกไม้ได้แพร่หลายเป็นบรรทัดฐานต่อมาถึงกุลสตรีไทยในปัจจุบัน” ซึ่งทำให้เห็นมูลบทว่ายังไม่มีโรงเรียนพยาบาลสำหรับผู้หญิงเกิดขึ้น วิชาที่เหมาะสมกับผู้หญิงคือวิชาการพยาบาลและเย็บปักถักร้อย และพื้นที่ทั่วไปหรือในชนบทไม่มีการเย็บปักถักร้อยหรือปักสะตึงกริ่งใหม่ พระบรมมหาราชวังซึ่งเป็นตัวแทนชนชั้นสูงจึงได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษา

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

กระท่อมชายไร่ (เขียว เขียว)

ดอกฟ้าสมัยสำรวจจักรวาลไม่มีความรู้สึกใดๆจะร่วมกับผู้หมายปองดอกฟ้าอย่างแต่ก่อน เพราะดอกฟ้าสมัยใหม่ไม่ได้เป็นแค่ลูกเศรษฐีคหบดีอย่างแต่ก่อน แต่ดอกฟ้าสมัยใหม่เป็นคนมีการศึกษา ดอกฟ้าสมัยใหม่เจอผู้คนมากมายในชีวิตประจำวัน ดอกฟ้าสมัยใหม่พบคนที่ทัดเทียมกัน เมื่อคนที่ที่จะเด็ดดอกฟ้าเป็นคนที่สามารถจะเด็ดได้โดยไม่ต้องเอื้อมไม่ต้องสอย ดอกฟ้าก็ดูเหมือนไม่ใช่อีกต่อไป ก็มีคนจะเด็ดได้โดยไม่ต้องเอื้อมต้องสอยเสียแล้วนี่ดอกฟ้าจะโน้มกิ่งลงเพื่อประโยชน์อันใดเล่า

(๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕)

จากตัวอย่าง ข้อความ “แต่ดอกฟ้าสมัยใหม่เป็นคนมีการศึกษา ดอกฟ้าสมัยใหม่เจอผู้คนมากมายในชีวิตประจำวัน” มีการใช้อุปุจน์เปรียบ “ผู้หญิง” กับ “ดอกฟ้า” โดยเปรียบเทียบเหตุการณ์ผู้หญิงในอดีตที่จะเปรียบกับผู้หญิงมีฐานะแต่ไม่มีความรู้ กับผู้หญิงปัจจุบันที่มีการศึกษาและเข้าสังคมมากขึ้น แต่ไม่ว่าจะเป็นดอกฟ้าสมัยใดมีการศึกษามีความรู้แล้วก็ตาม แต่ “คนจะเด็ด” ดอกฟ้า ก็ยังคงเป็นผู้ชาย ผู้หญิงยังคงเป็นผู้ถูกเลือกหรือถูกกระทำจากผู้ชายเหมือนเดิม

ความคิดเรื่องการศึกษาในที่นี้ พบว่า ผู้หญิงแม้ว่าจะได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีตก็ตาม แต่ก็ยังมีการสนับสนุนการศึกษาให้ผู้หญิงสืบทอดความคิดของความเป็นผู้หญิงที่ผู้หญิงจะต้องเรียนวิชาการพยาบาล อักษรศาสตร์ หรือครุศาสตร์ สาขาที่ไม่มีผลทางเศรษฐกิจหรือสังคมมหภาคได้ สอดคล้องกับอุดมการณ์ปีศาจปโตโดยที่ไม่ต้องการให้ผู้หญิงมีบทบาททางสังคมเทียบเท่าผู้ชาย หรือการมีการศึกษาของผู้หญิงก็จะมีผลไปเปลี่ยนความคิดของคนในสังคมได้ เช่น ผู้หญิงที่จะได้รับการศึกษาก็ยังคงมีความเป็นผู้หญิง หรือความคิดที่ผู้หญิงจะต้องเป็นผู้ถูกกระทำจากผู้ชายก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงขณะที่ก็มีความคิดเห็นขัดแย้งกับความเห็นข้างต้น ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้หญิงสามารถขยับพื้นที่ของตนได้มากขึ้น เพื่อจะได้นำไปสู่ความเท่าเทียมกับผู้ชายได้ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

ผู้หญิงกับงานบ้าน (เมษ)

ผู้หญิงไทยเดี๋ยวนี้เป็นคู่แข่งที่น่ากลัวของผู้ชายยิ่งขึ้นทุกวันในวงการการศึกษา ผู้หญิงเดี๋ยวนี้ได้เรียนวิชาที่เมื่อก่อนนี้แม้แต่ผู้ชายเรียน ผู้หญิงเรียนวิศวะ เรียนเกษตรฯ เรียนช่างกล

...จะเป็นที่น่าเสียดายเพียงใด ถ้าผู้หญิงที่ได้รับการศึกษามากมาย จะลาออกจากงานมาเป็นแม่บ้านเฉยๆ ถูกแล้ว งานแม่บ้านนั้นเป็นงานที่ไม่มีวันหยุดและจำเป็นอย่างยิ่ง แต่ก็ไม่จำเป็นเลยที่จะต้องใช้คนมีความรู้มากมายทำ จะว่างานนอกบ้านทำให้ต้องละทิ้งลูก สมัยนี้ก็ไม่เป็นเช่นนั้น เพราะเข้าชั้นลูกเต๋าก็ไปโรงเรียนกันหมด งานซักรีดกวาดถูก็มีคนทำแทนแล้ว แม้แต่กับข้าว เดี่ยวนี้ก็มีการปั่นโต ...

(๗ สิงหาคม ๒๕๐๙)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ผู้หญิงไทยเดี๋ยวนี้เป็นคู่แข่งที่น่ากลัวของผู้ชายยิ่งขึ้นทุกวันในวงการการศึกษา” คำว่า “คู่แข่งที่น่ากลัว” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงที่มีโอกาสทางการศึกษาเช่นเดียวกับผู้ชายจะสร้างปัญหาให้ผู้ชาย เพราะในอดีตผู้หญิงไทยไม่เคยได้มีโอกาสได้เรียนในสาขาวิชาของผู้ชาย ซึ่งทำให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา และอาจทำให้ผู้หญิงมีโอกาสทางการศึกษาเพิ่มสูงขึ้นและอาจพัฒนาให้มีระดับทางการศึกษาเทียบเท่ากับผู้ชายได้ในอนาคต และข้อความ “ถ้าผู้หญิงที่ได้รับการศึกษามากมาย จะลาออกจากงานมาเป็นแม่บ้านเฉยๆ ถูกแล้ว งานแม่บ้านนั้นเป็นงานที่ไม่มีวันหยุดและจำเป็นอย่างยิ่ง แต่ก็ไม่จำเป็นเลยที่จะต้องใช้คนมีความรู้มากมายทำ จะว่างานนอกบ้านทำให้ต้องละทิ้งลูก” แสดงให้เห็น

ทัศนภาวะว่า ผู้หญิงที่มีการศึกษาไม่เหมาะกับการทำงานบ้านหรืองานที่ต้องใช้แรงงานมากกว่าจะใช้สมอง เมื่อหน้าที่ภายในบ้านของผู้หญิงถูกผลักให้ออกจากผู้หญิงด้วยการศึกษา จึงอาจมีแนวโน้มที่ผู้หญิงจะเห็นความสำคัญหรือปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ส่วนตัวหรือพื้นที่ในบ้านได้น้อยลงตามไปด้วย

ความคิดเรื่องการศึกษาในที่นี้ พบว่า ผู้หญิงได้รับการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น ทั้งที่ถือว่าเป็นความช่วยเหลือจากสถาบันพระมหากษัตริย์ หรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ทำให้ผู้หญิงสามารถเข้าสู่สาขาวิชาที่เป็นของผู้ชายมาก่อน ซึ่งทำให้มีแนวโน้มที่ทำให้เห็นว่าผู้หญิงจะมีการศึกษา และได้เรียนในสาขาวิชาหลากหลายมากขึ้น เช่นเดียวกับอุดมการณ์สตรีนิยมที่ยังคงสนับสนุนให้ผู้หญิงมีพัฒนาการทางการศึกษาที่ดีขึ้น เพื่อให้ผู้หญิงสามารถพัฒนาตน ช่วยเหลือตัวเองได้ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้ชายเช่นในอดีต

๓.๒.๒ การทำงาน

จากการศึกษาทวิวิธีทางภาษาพบว่ามีความสัมพันธ์กับความคิดในเรื่องของการทำงาน จากอดีตที่การทำงานหาเลี้ยงครอบครัวเคยเป็นหน้าที่ของผู้ชายมีผลกับสภาพเศรษฐกิจโดยตรง ซึ่ง“ตามแนวคิดของมาร์กซ์เห็นว่า การที่ผู้หญิงไม่มีบทบาททางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้หญิงต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้ชาย ไม่มีอำนาจต่อรองกับผู้ชายเพราะต้องพึ่งพาผู้ชายตลอดเวลา ดังนั้น ตามแนวคิดนี้ ปัจจัยเศรษฐกิจจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานภาพของผู้หญิงได้” (จิตรภรณ์ วันสพงศ์, ๒๕๓๗: ๓๓) โดยเฉพาะหากวัดกันที่เศรษฐกิจในโลกของสังคมนิยม เพราะในสังคมนิยมได้ตั้ง “หน้าที่การผลิต” ออกไปจากครอบครัว คงเหลือไว้แต่ “หน้าที่การบริโภค” เพียงอย่างเดียว นอกจากการแยกพื้นที่ “ที่บ้าน” และ “ที่ทำงาน” ออกจากกันแล้วยังแยก “ผู้หญิง” และ “ผู้ชาย” จากการผลิตร่วมกันด้วย ผู้ชายได้ไปอยู่ในโลกการทำงานเพราะเป็นแหล่งผลิตของสังคม ขณะที่ผู้หญิงถูกกำหนดให้อยู่ในบ้าน/ครอบครัวที่มีความสำคัญน้อยลงเพราะเป็นเพียงหน่วยของการบริโภค ไม่ได้เป็นฐานอำนาจที่สำคัญเช่นสมัยก่อน (กาญจนา แก้วเทพ, ๒๕๔๔: ๗๑-๗๒) แต่เมื่อสภาพสังคมต้องการขยายการเติบโตทางเศรษฐกิจ ประกอบกับภาวะปัญหาเศรษฐกิจในสังคมไทยทำให้ความต้องการด้านแรงงาน การผลิตและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เริ่มทำให้วิถีชีวิตคนในสังคมเปลี่ยนไป ผู้หญิงจึงต้องเข้าสู่พื้นที่การทำงาน อีกทั้งความต่อเนื่องจากการที่ผู้หญิงได้มีโอกาสทางการศึกษามากขึ้นจึงทำให้ผู้หญิงต้องการเข้าสู่พื้นที่การทำงานมากขึ้น

หน้าที่ในการทำงานของผู้หญิงในที่นี้ผู้วิจัยพบว่าหน้าที่ทางการเมืองก็จัดเป็นอีกหน้าที่หนึ่งของผู้หญิงจะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น ทั้งที่จากอดีตหน้าที่ทางการเมืองไม่เคยมีผู้หญิงเข้าเกี่ยวข้องด้วยเลยนั้น เพราะที่ผ่านมามีอำนาจของการเป็นผู้นำหรือผู้ปกครอง ถูกผูกขาดอยู่ที่ผู้ชาย ทำให้สิทธิต่าง ๆ ของผู้หญิงและผู้ชายเหลื่อมล้ำอย่างชัดเจนซึ่ง

จากที่ผู้หญิงเริ่มมีการศึกษาจนเข้ามาสู่พื้นที่ของการทำงาน ผู้หญิงก็ยังไม่รู้สึกว่าตนไม่ได้รับความเท่าเทียมอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงมีความคิดเรียกร้องให้ผู้หญิงเข้ามาทำงานทางการเมือง ผู้วิจัยจึงได้รวมหน้าที่ทางการเมืองไว้ในที่นี้ด้วย และจากการศึกษาทฤษฎีทางภาษาก็ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเกี่ยวกับหน้าที่การทำงานของผู้หญิง โดยสามารถแบ่งเป็น ๓ ช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๙๑-๒๕๐๐

จากการวิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจ การใช้คำเรียกผู้หญิง การใช้ทัศนภาวะ การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้อุปลักษณ์ และการใช้มุขบท พบว่า ได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับการทำงาน ได้แก่

๑. ยังมีความคิดที่ไม่ยอมรับให้ผู้หญิงทำงานนอกบ้าน แต่ด้วยสาเหตุทางเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้หญิงต้องออกมาทำงานนอกบ้าน
๒. เมื่อผู้หญิงได้เข้าสู่การทำงานแล้วก็ต้องยอมรับกับข้อจำกัดต่างๆ เช่น ควรเลือกงานที่สามารถทำงานบ้านได้ด้วย และผู้หญิงสามารถประกอบได้บางอาชีพเท่านั้น อีกทั้งยังไม่มีโอกาสได้รับตำแหน่งระดับสูงหรือสำคัญๆ
๓. มีความคิดที่ต้องการให้ผู้หญิงเข้าสู่พื้นที่ทางการเมือง แต่ผู้หญิงก็ยังไม่ได้ใช้สิทธิทางการเมืองอย่างเต็มที่เช่นยังออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยและแทบจะไม่ได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(บางช่วงก็ไม่ได้รับเลือกเลย)จึงทำให้เห็นว่าการเมืองยังไม่ใช่เรื่องของผู้หญิง อีกทั้งยังพบว่าสิทธิทางการเมืองของผู้หญิงต้องได้มาจากผู้ชาย

ความคิดเรื่องของการทำงานในช่วงนี้ ยังมีความคิดที่ไม่ยอมรับการออกมาทำงานของผู้หญิง แต่ผู้หญิงต้องออกมาเพราะเศรษฐกิจ และผู้หญิงที่เข้าสู่การทำงานต้องมีกฎเกณฑ์ต่างๆ ได้แก่ การจำกัดลักษณะงานหรืออาชีพ จึงได้มีการเรียกร้องให้ผู้หญิงได้มีสิทธิทำงานโดยเฉพาะที่เป็นตำแหน่งระดับสูง เช่น

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

ภริยาควรทำงานนอกบ้านหรือไม่? (รัชนิญา)

...ที่จริงนั้น ข้าพเจ้าเชื่อว่าไม่มีสามีคนไหนอยากให้ภริยาของเขาออกไปทำงานนอกบ้านเลย (แม้ว่าอาจมีส่วนน้อยที่ชอบเช่นนั้นเพราะความเห็นแก่ตัวที่จะได้ลดภาระของตนลงไป) ทั้งนี้เพราะว่านอกจากเหตุผลทางด้านความรักและความถนุถนอมแล้ว ผู้ชายยังต้องถือว่าตนมีภาระจะต้องรับผิดชอบต่อความสุขของภริยาในฐานะที่เป็นสามีอีกด้วย นั่นคือหน้าที่เลี้ยงดูและให้ความสุขแก่ภริยา เมื่อผู้ชายถือว่าตนต้องรับผิดชอบเช่นนี้ เขาก็ย่อมจะรู้สึกเป็นปมด้อยอย่างหนึ่งที่ต้องให้ภริยามามีภาระหาเลี้ยงครอบครัวด้วยทั้งๆ

ที่ไม่ใช่หน้าที่ของเธอ ซึ่งเท่ากับเป็นการประกาศแก่โลกโดยปริยายว่าเธอหาสมรรถภาพพอเพียงแม้แต่ที่จะเลี้ยงดูภริยาให้อิ่มหนำสำราญไม่

ปมด้อยดังกล่าวถ้าเกิดขึ้นในจิตใจของสามี อาจเลยเป็นเหตุเกี้ยวโยงกระทบกระเทือนถึงความสุขในครอบครัวได้ แม้ผู้หญิงจะอ้างว่าเธอทำงานเพราะ “ต้องการ” ทำเท่านั้นก็ตาม คนภายนอกอาจจะคิดว่า เธอยังไม่พึงพอใจกับงานดูแลบ้าน และปรนนิบัติสามีจึงถึงต้องออกไปหาความสนใจใหม่กับงานนอกบ้านได้ และความคิดเช่นนี้เป็นสิ่งสามีไม่ปรารถนาให้เกิดขึ้นเพราะมันเป็นการเสียแก่เขาด้วยเหมือนกัน

ข้อแนะนำสำหรับภริยาที่ทำงานมีอีกข้อหนึ่งคือเธอจะต้องไม่กล่าวถึงสถานที่ทำงานให้เกินกว่าความจำเป็น แม้ว่าสามีจะชอบคุยถึงออฟฟิศของเขาให้เธอฟังเธอก็ไม่ควรจะทำเช่นเดียวกัน เพราะผู้ชายถือว่าบ้านเป็นที่ปล่อยอารมณ์ของเขาไม่ใช่ที่รับฟังปัญหาเรื่องภาระงานของภริยา และโดยเฉพะอย่างยิ่งในเมื่อเขาไม่ชอบให้เธอทำงานอยู่แล้ว เขาก็ย่อมไม่อยากฟังสิ่งที่จะกระทบกระเทือนความรู้สึกของเขา แม้ว่าเขาจะสนใจเรื่องภาระงานของเธอปานใดก็ตาม

ในเรื่องชนิดของงาน ก็เป็นปัญหาสำคัญเหมือนกัน คือถ้าผู้หญิงจำ “ต้อง” ทำงานจริงๆ แล้ว ก็ทำให้เกิดแต่งงานนั้นควรจะเป็นงานที่ไม่ต้องทำทุกวัน คือทำเป็นชั่วโมงหรือครึ่งวัน (Part Time Job) ไม่ควรทำงานประจำชนิดที่เข้าสามโมงเช้า เลิกสี่โมงเย็น แม้ว่างานที่ทำเป็นชั่วโมงจะหารายได้น้อยกว่า แต่เธอก็จะสบายใจกว่ามาก เพราะมีเวลาจัดการบ้านช่องได้อย่างพอเพียง และทำให้ไม่เบื่อหน่ายในการที่จะต้องทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งมากเกินไปอีกด้วย ถ้าภริยาสามารถหางานชนิดนี้ทำได้ สามีก็จะไม่รู้สึกว่าเป็นการกระทบกระเทือนถึงเขาเลย เพราะภริยาไม่ได้ทำงานประจำซึ่งเหนื่อยเท่าๆกับเขา หากเธอเพียงแต่ไปทำงานเพื่อมิให้ต้องอยู่บ้านมากเกินไปเท่านั้น

(ต้นกรกฎาคม ๒๔๙๓)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำถามวาทศิลป์ ได้แก่ “ภริยาควรทำงานนอกบ้านหรือไม่?” พบว่าผู้เขียนเห็นปัญหาของผู้หญิงที่ต้องออกมาทำงานนอกบ้านและก็ยอมรับถึงปัญหาของผู้หญิงทำงานว่ามีอยู่จริง และมีการใช้ทัศนภาวะ ได้แก่ ข้อความ “เขาจึงยอมจะรู้สึกเป็นปมด้อยอย่างหนึ่งที่ต้องให้ภริยามามีภาระหาเลี้ยงครอบครัว...คนภายนอกอาจจะคิดว่า เธอยังไม่พึงพอใจกับงานดูแลบ้าน และปรนนิบัติสามีจึงถึงต้องออกไปหาความสนใจใหม่กับงานนอกบ้านได้...เธอจะต้องไม่กล่าวถึงสถานที่ทำงานให้เกินกว่าความจำเป็น แม้ว่าสามีจะชอบคุยถึงออฟฟิศของเขาให้เธอฟังเธอก็ไม่ควรจะทำเช่นเดียวกัน...ถ้าผู้หญิงจำ “ต้อง” ทำงานจริงๆ แล้ว ก็ทำให้เกิดแต่งงานนั้นควรจะเป็นงานที่ไม่ต้องทำทุกวัน...ไม่ควรทำงานประจำชนิดที่เข้าสามโมงเช้า เลิกสี่โมงเย็น...ถ้าภริยาสามารถหางานชนิดนี้ทำได้ สามีก็จะไม่รู้สึกว่าเป็นการกระทบกระเทือนถึงเขาเลย...หากเธอเพียงแต่ไปทำงานเพื่อมิให้ต้องอยู่บ้านมากเกินไปเท่านั้น” แสดงให้เห็นความคิดที่มั่นใจว่าผู้ชายจะเกิดปมด้อยเมื่อผู้หญิงต้องมาทำหน้าที่เดียวกับผู้ชาย เพราะหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัวเป็นหน้าที่ของผู้ชายจึงใช้คำว่า “อาจจะ” เพื่อเดาความคิดคนทั่วไปถึงการไม่ทำหน้าที่ภายในบ้านของผู้หญิงจึงทำให้เห็นความคิดมั่นใจของผู้เขียนว่า “จึงถึงต้อง” สนใจงานนอกบ้านของผู้หญิงจะทำให้ผู้หญิงถูกมองในด้านลบได้ ดังนั้นจึงได้ให้ข้อเสนอโดยใช้ทั้งคำว่า “จะต้อง ควรจะ ถ้า และหาก” เพื่อแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ต้องการจะให้ผู้หญิงกระทำ ด้วยการสร้างข้อจำกัดให้กับผู้หญิงที่ต้องออกสู่พื้นที่การทำงานแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงยัง

ต้องอยู่ในภาวะจ่ายอมของผู้ชาย ถึงอย่างไรผู้หญิงก็จะทิ้งพื้นที่ส่วนตัวไม่ได้และเมื่อผู้หญิงต้องทำงาน (ซึ่งจะเกิดได้ก็ต้องมีความจำเป็นเท่านั้น) ก็ต้องให้ผู้ชายอยู่เหนือกว่า ทำให้ผู้หญิงไม่ว่าจะอยู่พื้นที่ไหนสถานะใดก็ไม่ต่างกันเลย การสร้างกรอบคิดให้ผู้หญิงเกิดมาเพื่อผู้อื่นและผู้ชายต้องเป็นใหญ่ทำให้ผู้หญิงต้องให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าจะนึกถึงตัวเอง

ตัวอย่าง

ในทัศนะของชาย

หญิงจะกลายเป็นอื่น? (ช. บรรณานุกรม)

...ครั้งหลังสุดได้มีการอภิปรายซึ่งสมาคมธรรมศาสตร์บัณฑิตหญิงดำเนินการจัดขึ้น มีหัวข้ออภิปรายว่า "หญิงไทยควรมีสิทธิทัดเทียมชายในการรับราชการ" มีผู้ทรงคุณวุฒิทั้งชายหญิงที่รู้จักดีในวงสังคมเป็นผู้อภิปราย และในไม่ช้าหลังจากนั้น ทางราชการก็ประกาศว่ารัฐบาลรับหลักการพิจารณาให้หญิงไทยมีสิทธิเป็นผู้พิพากษาได้เช่นเดียวกับชาย ทั้งนี้ นับเป็นผลสะท้อนที่น่าปลื้มมาก

เมื่อหญิงไทย ได้สิทธิต่าง ๆ ทัดเทียมชายแล้ว มีผู้ตั้งข้อสังเกตกันหนาหูว่า เมื่อหญิงได้สิทธิทัดเทียมชายแล้ว บ้านของเราจะขาดความนุ่มนวลอ่อนหวานไป เด็ก ๆ จะขาดผู้อบรมที่ดีไป ข้อนี้เห็นว่าไม่น่าวิตก เพราะการให้สิทธิทัดเทียมกันนั้นมิได้แปลว่าเป็นการบังคับให้หญิงต้องใช้สิทธินั้น ๆ ด้วย หญิงจะใช้สิทธินั้นก็ไม่ได้ไม่ใช้ก็ได้ ตามใจสมัครต่างหากครอบคลุมทั้งหลายในระบบประชาธิปไตย ย่อมมีเสรีที่จะเลือกใช้สิทธินั้น ๆ ด้วย โดยไม่อาจมีผู้ใดมาบังคับได้ ผู้ใดจะใช้สิทธินั้นย่อมแล้วแต่เหตุผลของเขา จะเป็นเหตุผลทางการเงินก็ได้ ทางใจชอบก็ได้ ทางความจำเป็นอื่นใดก็ได้...

(ต้นพฤศจิกายน ๒๔๙๕)

จากตัวอย่าง การใช้คำถามวาทศิลป์ ได้แก่ "หญิงจะกลายเป็นอื่น?" พบว่าผู้เขียนเห็นปัญหาของผู้หญิงที่ต้องออกมาทำงานนอกบ้านและกียอมรับถึงปัญหาของผู้หญิงทำงานว่ามีอยู่จริงเช่นเดียวกับตัวอย่างข้างต้นทั้งที่ต่างทัศนะกัน และมีการใช้ทัศนะภาวะว่า "หญิงไทยควรมีสิทธิทัดเทียมชายในการรับราชการ" นอกจากจะแสดงความเห็นสนับสนุนการก้าวเข้าสู่พื้นที่การทำงานของผู้หญิงแล้วยังทำให้เห็นมุมลบว่าผู้หญิงขาดโอกาสในการรับราชการ และข้อความ "เมื่อหญิงได้สิทธิทัดเทียมชายแล้ว บ้านของเราจะขาดความนุ่มนวลอ่อนหวานไป เด็ก ๆ จะขาดผู้อบรมที่ดีไป" แสดงให้เห็นมุมลบว่าผู้หญิงยังไม่มีสิทธิทัดเทียมผู้ชาย และผู้หญิงที่ทำงานไม่มีคุณสมบัติของความเป็นผู้หญิง หรือความเป็นแม่ที่ดี การเข้าสู่พื้นที่ในการทำงานของผู้หญิงในที่นี้แสดงให้เห็นว่ามีความคิดที่ขัดกับคุณสมบัติของความเป็นผู้หญิงร่วมด้วย

ตัวอย่าง

คิดตามประสาหญิง

อยากมีชื่อต้องทนซ้ำ (ปลาเล็กปลาน้อย)

ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีหญิงหาญเข้าไปสู่วงอาชีพซึ่งจะต้องคลุกคลีกับชาย และต้องอยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของชาย หญิงผู้นั้นจึงนับว่าได้เสี่ยงโชคชะตาของเธอเหลือเกิน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหญิงนั้นมีความมักใหญ่ใฝ่สูง ครอบงำสมองของเธออยู่ คือใครจะได้อธิบายเลื่องลือว่าเป็นดาราดวงเด่น หรืออะไร

ทำนองนั้นด้วยแล้ว ผู้หญิงก็ยิ่งเปรียบเหมือนลูกนกที่ตกเข้าไปอยู่ในปากเหยี่ยวปากกาแล้วทีเดียว เพราะผู้ชายมักไม่เป็น สุภาพบุรุษพอที่จะให้โอกาสแก่ผู้หญิงโดยยุติธรรม คือไม่สมัครที่จะพิจารณาความสามารถในการทำงานของผู้หญิง แต่พอใจจะฟังเสียงถึงความสามารถ ในการที่ผู้หญิงจะเอาอกเอาใจเขามากกว่า ถ้าเธอ "ตามใจ" เขา เธอก็มีหวังก้าวหน้า่องไว แต่ถ้าเธอขัดข้องความประสงค์ของเขา เธอก็มีหวังก้าวหน้า่องไว แต่ ถ้าเธอขัดข้องความประสงค์ของเขา เธอก็มีหวังถอยหลังได้อย่างรวดเร็วพอกัน

(ต้นสิงหาคม ๒๕๕๕)

จากตัวอย่าง มีการใช้ทัศนะภาวะว่า "เมื่อมีหญิงหาญเข้าไปสู่วงอาชีพซึ่งจะต้องคลุกคลีกับชาย และต้องอยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของชาย หญิงผู้นั้นจึงนับว่าได้เสี่ยงโชคชะตาของเธอเหลือเกิน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหญิงนั้นมีความมักใหญ่ใฝ่สูง ครอบงำสมองของเธออยู่" โดยการใช้คำว่า "จะต้องและต้อง" ที่ทำให้เห็นสภาพการบีบบังคับให้ผู้หญิงต้องทำงานร่วมกับผู้ชายด้วยภาระหน้าที่ การถูกกดขี่และอันตรายจากผู้ชาย โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องทางเพศที่ผู้หญิงจะต้องเจอ โดยใช้คำว่า "ถ้า" เพื่อสมมติสถานการณ์ "มักใหญ่ใฝ่สูง" ของผู้หญิงจะทำให้ผู้หญิงยิ่งพบกับอันตรายมากขึ้นซึ่งก็ทำให้เห็นมูลบทอีกว่าผู้หญิงไม่มีโอกาสในการดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ได้เหมือนกับผู้ชาย และมีการใช้อุปลักษณะว่า "ดาราดวงเด่น หรืออะไร ทำนองนั้นด้วยแล้ว ผู้หญิงก็ยิ่งเปรียบเหมือนลูกนกที่ตกเข้าไปอยู่ในปากเหยี่ยวปากกาแล้ว" เป็นการเปรียบ "ดาราดวงเด่น" กับ "การเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการทำงาน" ซึ่งไม่เคยถูกมองให้เป็นเรื่องของผู้หญิง ดังนั้นจึงมีการเปรียบเทียบให้เห็นสภาพที่ผู้หญิงต้องเผชิญ คือ "ลูกนกที่ตกเข้าไปอยู่ในปากเหยี่ยวปากกา" โดยเปรียบ "ลูกนก" กับ "ผู้หญิง" และ "ปากเหยี่ยวปากกา" กับ "ผู้ชาย" ทำให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นผู้อ่อนแอไร้ความสามารถหรือเป็นเหยื่อของผู้ชาย อุปสรรคหรือปัญหาในการทำงานของผู้หญิงในที่นี้ก็คือผู้ชายที่ทำให้ผู้หญิงขาดโอกาสในการทำงานที่ดี

ตัวอย่าง

แต่เพื่อนสตรี

ผู้หญิงควรเล่นการเมือง !? (ปลาหมอบ)

ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นพลเมืองเพศชายคนหนึ่ง ได้หวังแล้วหวังเล่าที่จะได้เห็นท่านสุภาพสตรีหลายคนหรืออย่างน้อยก็สักคนหนึ่ง เข้าไปนั่งในรัฐสภาของชาติ ในฐานะสมาชิกผู้มีเกียรติไม่ใช่ในฐานะประชาชนคนพึงหามิได้ และในขั้นต่อไปก็หวังจะได้เห็นรัฐมนตรีหญิงในคณะรัฐบาลไทยอีกด้วย...

ในบรรดาประเทศตะวันออกด้วยกัน ตั้งแต่ไหนแต่ไรมาแล้ว ไม่มีหญิงชาติใดมีสิทธิเสรีภาพมากเท่าหญิงไทย พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันก็ได้เคยทรงกล่าวปราศรัยอวดแก่ชาวอเมริกันในเรื่องนี้ ถ้าว่าจะเพาะสิทธิทางการเมือง เมื่อเปลี่ยนการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ รัฐธรรมนูญก็ได้ให้ความเสมอภาคแก่สตรีเท่าเทียมชายทุกประการ มีทั้งสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ผิดสตรีในอารยประเทศหลายแห่งที่กว่าจะได้สิทธิทางการเมืองก็ต้องต่อสู้เรียกร้องเป็นเวลานาน ของไทยเราให้เองทันทีโดยไม่ต้องขอ...

จะไม่เป็นการดีหรือหากท่านสตรีที่มีใจฝักใฝ่ในการบ้านเมืองและอยากปรับใช้ชาติในด้านนี้จะพากันออกเล่นการเมืองหน้าฉากเสียบ้าง แทนที่จะอยู่เล่นทางหลังฉากแต่ฝ่ายเดียว ครั้งหนึ่งหญิงอเมริกันกลุ่มหนึ่ง

ได้ออกความเห็นว่าคุณผู้ชายนี้ทำให้โลกยุ่งเหยิงมามากนักแล้ว ฉะนั้นควรเวนคืนหน้าที่ปกครองโลกให้แก่หญิงเสียดีกว่า หลินยู่ถึงนักปรัชญาของจีนแสดงความเห็นชอบด้วย แล้วขอสนับสนุนอย่างเด็ดขาดไปเลย

(ต้นสิงหาคม ๒๔๙๑)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำเรียกผู้หญิงว่า “ท่านสุภาพสตรี” เพื่อต้องการสื่อถึงผู้หญิงที่จะมาทำหน้าที่บริหารบ้านเมืองซึ่งก็ยังไม่ปรากฏตัวเพียงแต่ผู้เขียนต้องการเรียกเพื่อยกระดับหรือเป็นการให้เกิดเกียรติกับผู้หญิง และข้อความ “ได้หวังแล้วหวังเล่าที่จะได้เห็นท่านสุภาพสตรีหลายคนหรืออย่างน้อยก็สักคนหนึ่ง เข้าไปนั่งในรัฐสภาของชาติ ในฐานะสมาชิกผู้มีเกียรติไม่ใช่ในฐานะประชาชนคนฟังหามีได้ และในขั้นต่อไปก็หวังจะได้เห็นรัฐมนตรีหญิงในคณะรัฐบาลไทยอีกด้วย” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงยังไม่มีโอกาสได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐมนตรี และจากข้อความ “ของไทยเราให้เองทันทีโดยไม่ต้องขอ” ซึ่งทำให้เห็นมูลบทว่าปัจจุบันผู้หญิงมีสิทธิทางการเมืองเท่าเทียมผู้ชายแล้ว หรือผู้หญิงไทยไม่เคยต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมืองเลย โดยมีการใช้อุปุภาพณ์ว่า “หน้าฉากและหลังฉาก” เป็นการเปรียบ “หน้าฉาก” กับบทบาทของการทำหน้าที่ทางการเมืองเช่นเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐมนตรีซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ชายมาโดยตลอด และ “หลังฉาก” เป็นการเปรียบกับการทำหน้าที่ของผู้หญิงที่เป็นผู้คอยสนับสนุนผู้ชายอยู่เบื้องหลังเท่านั้น แต่ความเห็นสนับสนุนให้ผู้หญิงมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น เนื้อหาทั้งหมดยังสะท้อนให้เห็นมูลบทว่ายังไม่มีผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเลย

ตัวอย่าง

ในทัศนะของชาย

สิทธิเท่าเทียมบุรุษ (ก.น.)

สิทธิทางการเมืองที่กล่าวดังนี้มี ๓ ประการ คือ

๑. สตรีจะต้องมีสิทธิออกเสียงในการเลือกตั้งทั้งหลายโดยเท่าเทียมกับบุรุษโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ
๒. สตรีจะต้องมีสิทธิได้รับเลือกตั้งเข้าองค์การทุกแห่งซึ่งทั้งเลือกตั้งโดยสาธารณชน อันก่อตั้งขึ้นโดยกฎหมายของชาติโดยเท่าเทียมกับบุรุษ และปราศจากการเลือกปฏิบัติ
๓. สตรีจะต้องมีสิทธิที่จะดำรงตำแหน่งเกี่ยวกับสาธารณะและปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับสาธารณะอันก่อตั้งขึ้นโดยของชาติ โดยเท่าเทียมกับบุรุษ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ

อันสิทธิทั้งสามประการที่กล่าวข้างต้นนั้น ความจริงสตรีก็ได้รับอยู่แล้ว เช่น ตามสิทธิข้อ ๑ สตรีก็ได้รับมาแต่สมัยเปลี่ยนการปกครอง แต่ข้าพเจ้ายังสงสัยอยู่ว่า สตรีได้ใช้สิทธินั้นๆ กันหรือเปล่า และตามสิทธิข้อ ๒ และข้อ ๓ ถึงจะมีกฎหมายบ่งไว้อย่างไร แต่ก็หากจำเป็นไม่ที่ผู้มีหน้าที่รับจะเลือกสตรีเพศทั้งนี้ไม่ใช่ เพราะ บุรุษไม่ให้สิทธิ สิทธินั้นสตรีมีอยู่ แต่ผู้เลือกไม่เลือกแล้ว ถึงจะมีสิทธิอย่างไรก็ไม่ได้รับตำแหน่งอยู่ดี แต่ทั้งนี้แน่ละถ้าหากว่าผู้มีหน้าที่เลือกหรือมีหน้าที่ไปเป็นผู้ยุติธรรมก็ย่อมจะพิจารณาถึงคุณสมบัติของสตรีโดยเที่ยงธรรม ฉะนั้นสตรีจึงน่าจะต้องคำนึงไว้ด้วยว่าสตรีเองจะต้องแสดงความสามารถของตนให้เป็นที่ประจักษ์ด้วยว่าตนก็สามารถทำงานได้ดีเท่าหรือดีกว่าบุรุษในตำแหน่งนั้นๆ

ถ้าจะว่าถึงการเมืองกันรี ผู้หญิงก็ได้เปรียบอยู่แล้วอีกนั่นแหละ ยกตัวอย่างง่าย ๆ ถ้าภรรยาพูด ถึงเวลาไปงานก็ได้รับเกียรติให้นั่งข้างขวามือของแขกเกียรติยศ (Honour Guest) แต่ลองท่านเป็นสามีของทูตซี ท่านกลับต้องไปนั่งอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้ เห็นจะราว ๆ เลขานุการตรีอะไรแถว ๆ นั้น ก็ชายนั้นจะถูกกดขี่ถึงประการนี้แล้ว ไม่เห็นมีใครที่ไหนจะมาช่วยเรียกร้องสิทธิให้ผู้ชายบ้างเลย พวกผู้หญิงก็คิดแต่จะมัวสนุกสนานปลื้มเปรมอยู่กับสิทธิที่เพิ่งประกาศใช้ ไม่เห็นจะมีใครมานักขอสิทธิให้ผู้ชายอย่าง ที่ผู้ชายใจสปอร์ตอดสำหรับเรียกร้องสิทธิให้ผู้หญิงเลย...

(ต้นเมษายน ๒๔๗๘)

จากตัวอย่าง ข้อความ “บุรุษไม่ให้สิทธิ สิทธินั้นสตรีมีอยู่ แต่ผู้เลือกไม่เลือกแล้ว ถึงจะมีสิทธิอย่างไรก็ไม่ได้รับตำแหน่งอยู่” ทำให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงยังไม่มีสิทธิทางการเมืองและสิทธิทางการเมืองของผู้หญิงจะขึ้นอยู่กับทั้งผู้ชายและผู้หญิงหรือสังคมจะเป็นผู้ให้โอกาส ส่วนการใช้ทัศนภาวะ ได้แก่ ข้อความ “สตรีจะต้องมีสิทธิออกเสียงในการเลือกตั้งทั้งหลายโดยเท่าเทียมกับบุรุษโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ สตรีจะต้องมีสิทธิได้รับเลือกตั้งเข้าองค์การทุกแห่งซึ่งทั้งเลือกตั้งโดยสาธารณชน อันก่อตั้งขึ้นโดยกฎหมายของชาติโดยเท่าเทียมกับบุรุษ และปราศจากการเลือกปฏิบัติ สตรีจะต้องมีสิทธิที่จะดำรงตำแหน่งเกี่ยวกับสาธารณะและปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับสาธารณะอันก่อตั้งขึ้นโดยของชาติ โดยเท่าเทียมกับบุรุษ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ... สตรีเองจะต้องแสดงความสามารถของตนให้เป็นที่ประจักษ์ด้วย ว่าตนก็สามารถทำงานได้ดีเท่าหรือดีกว่าบุรุษในตำแหน่งนั้นๆ” แสดงให้เห็นว่าหลักการเมืองหรือหลักปฏิบัติที่สร้างภาระหน้าที่ทางการเมืองให้กับผู้หญิงด้วยการให้สิทธิทั้ง ๓ ประการซึ่งมีทั้งสิทธิทางการเมืองและการรับราชการ เพื่อสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศซึ่งก็ทำให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงยังไม่เคยได้รับสิทธิต่างๆเท่าเทียมผู้ชายเลย โดยคำว่า “จะต้อง” ในข้อความสุดท้ายเพื่อต้องการบอกให้ผู้หญิงเห็นความจำเป็นในการแสดงความสามารถโดยเปรียบกับผู้ชาย โดยแฝงความเชื่อเบื้องหลังว่าผู้ชายนั้นทำงานดี ส่วนผู้หญิงยังต้องอาศัยการพัฒนาตนเพื่อให้ความสามารถไปเทียบเท่าหรือดีกว่าผู้ชาย จึงอาจจะได้รับโอกาสให้เข้ามาทำงานทางการเมือง และข้อความ “พวกผู้หญิงก็คิดแต่จะมัวสนุกสนานปลื้มเปรม” โดยใช้คำเรียกผู้หญิงว่า “พวกผู้หญิง” เพื่อจะบอกว่าเป็นคนละกลุ่มกับผู้ชายหรือเหมือนกับมองเห็นผู้หญิงเป็นอื่นที่ต่างไปจากผู้ชาย และใช้คำกริยาแสดงการตัดสินผู้หญิงว่า “มัวสนุกสนานปลื้มเปรม” เพื่อจะบอกว่าผู้หญิงพอใจกับการได้สิทธิที่ผ่านออกมาในรูปของกฎหมาย และข้อความ “ผู้ชายใจสปอร์ตอดสำหรับเรียกร้องสิทธิให้ผู้หญิงเลย” การเลือกใช้คำว่า “ใจสปอร์ต” กับผู้ชายเพื่อสื่อมูลบทว่าสิทธิความเท่าเทียมทางเพศอยู่ในอำนาจของผู้ชายเท่านั้นประกอบกับการใช้คำกริยาแสดงการตัดสินว่า “อดสำหรับเรียกร้อง” เพื่อจะบอกว่าสิทธิของผู้หญิงเป็นสิ่งที่ได้มาจากความพยายามของผู้ชาย แต่ทั้งหมดนี้ก็เป็นการสะท้อนถึงอำนาจที่ผู้ชายมีเหนือผู้หญิง

ตัวอย่าง

ในทัศนะของผู้ชาย

หญิงในทัศนะของข้าพเจ้า (ปรีดี ธิฆานนท์)

...ฉะนั้น ในฐานะที่ท่านได้รับการศึกษาสูง มีเกียรติเป็นคุณนาย คุณหญิง ท่านผู้หญิง ท่านมีโอกาที่จะช่วยเพื่อนหญิงกรรมกร ชาวนา ชาวสวน แม่ค้า กะจอกงอกง่อย ตลอดจนหญิงสาวสังคม โสเภณี ที่มีความเป็นอยู่อย่างมีดมภ์และหมดหวัง ให้หลุดพ้นจากสภาพแห่งความเป็นอยู่อันซ้ำพเจ้ากล่าวมาในนามของหญิงแล้วนั้น ทั้งนี้ ถ้าท่านทำได้ ประวัติศาสตร์ของชาติจะได้จารึกนามของท่านไว้ ในฐานะที่ท่านไม่ลืม และเห็นอกเห็นใจ ชีวิตลูกผู้หญิงด้วยกัน

(ต้นพฤษภาคม ๒๔๙๔)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ในฐานะที่ท่านได้รับการศึกษาสูง มีเกียรติเป็นคุณนาย คุณหญิง ท่านผู้หญิง ท่านมีโอกาที่จะช่วยเพื่อนหญิงกรรมกร ชาวนา ชาวสวน แม่ค้า กะจอกงอกง่อย ตลอดจนหญิงสาวสังคม โสเภณี” แสดงให้เห็นสถานะทางสังคมของผู้หญิงที่ได้รับการยอมรับกับไม่ได้รับการยอมรับได้แก่ ผู้หญิงที่ได้รับการยอมรับเป็นผู้หญิงที่มีการศึกษามีตำแหน่งทางสังคม คือ “คุณนาย คุณหญิง ท่านผู้หญิง” คำเรียกผู้หญิงที่ได้รับการยอมรับถึงเกียรติทางสังคมของผู้หญิง และคำเรียกผู้หญิงที่ไม่ได้รับการยอมรับ คือ “เพื่อนหญิงกรรมกร ชาวนา ชาวสวน แม่ค้า กะจอกงอกง่อย ตลอดจนหญิงสาวสังคม โสเภณี” เป็นกลุ่มผู้หญิงที่ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มใช้แรงงาน หรือผู้หญิงที่ชอบเข้าสังคมหรือสาวสังคม และอาชีพไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมคือ โสเภณี ส่วนคำว่า “กะจอกงอกง่อย” ที่ใช้กับแม่ค้าเพื่อต้องการให้เห็นว่าเป็นอาชีพที่ไม่ได้มีหน้ามีตาทางสังคมเช่นกัน โดยผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นให้ผู้หญิงที่อยู่ในกลุ่มที่ได้รับการยอมรับจากสังคมช่วยเหลือผู้หญิงในกลุ่มที่ไม่ได้รับการยอมรับ โดยใช้คำกริยาแสดงการตัดสินผู้หญิงในกลุ่มที่ได้รับการยอมรับว่า “ไม่ลืม และเห็นอกเห็นใจ” เพื่อตัดสินกลุ่มผู้หญิงที่ไม่ได้รับการยอมรับให้กลายเป็นกลุ่มที่มีปัญหาต้องการความช่วยเหลือมีความน่าสงสารเป็นกลุ่มด้อยโอกาส ทั้งที่กลุ่มที่ไม่ได้รับการยอมรับทั้งหมดเป็นกลุ่มที่ใช้แรงงานของตัวเองเข้าแลกเพื่อให้มีเงินได้เลี้ยงชีพอย่างสุจริต โดยไม่ได้อาศัยตำแหน่งทางสังคมของสามีเพื่อให้มีเกียรติ แต่ผู้เขียนกลับตีค่าผู้หญิงทั้งสองกลุ่มให้ต่างกัน โดยให้มีผู้หญิงกลุ่มหนึ่งได้เปรียบผู้หญิงอีกกลุ่มหนึ่งเสียเปรียบ และเป็นการมองให้ผู้หญิงแก้ปัญหาตนเองโดยผู้ชายไม่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมด้วย ซึ่งอาจทำให้คิดว่าไม่ว่าจะเป็นกลุ่มไหนผู้หญิงก็ไม่ได้มีอำนาจเกียรติหรือสิทธิที่เทียบเท่าผู้ชายได้

ความคิดเรื่องการทำงานในที่นี้ ยังมีความคิดที่ไม่ยอมรับการออกมาทำงานของผู้หญิง แต่เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจ หรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมทุนนิยมอุตสาหกรรม จึงทำให้ผู้หญิงต้องช่วยทำงานด้วยภาวะกดดันและกรอบที่มาขีดจำกัดให้ผู้หญิงทำงานตามที่ได้วางกรอบไว้เท่านั้น ผู้หญิงจึงต้องพบกับข้อจำกัดไม่สามารถทำงานเต็มที่เพราะยังต้องมีภาระงานภายในบ้านด้วย หรือข้อจำกัดที่ไม่สามารถประกอบได้ทุกอาชีพเหมือนผู้ชาย อีกทั้งยังต้องพบกับอันตรายจากผู้ชายในที่ทำงาน จึงทำให้ผู้หญิงต้องเป็น

ฝ่ายเสียเปรียบไม่ว่าจะอยู่นอกหรือในบ้านก็ตาม นอกจากนี้ผู้หญิงยังไม่มีบทบาททางการเมืองมากนัก จึงได้มีความคิดสนับสนุนให้ผู้หญิงเข้าสู่พื้นที่นี้ และมีการออกเป็นกฎหมายเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิทางการเมืองตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่เนื่องจากช่วงแรกมีการรัฐประหารโดยทหารหลายครั้ง และผู้นำประเทศก็เป็นแบบเผด็จการรัฐบาลทหาร จึงพบว่าผู้หญิงในงานทางการเมืองน้อยมาก เช่นเดียวกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่แม้ผู้หญิงจะก้าวออกสู่พื้นที่นอกบ้านแล้วก็ตาม แต่ผู้หญิงก็ยังพบกับอุปสรรคต่างๆที่ทำให้เห็นว่าผู้หญิงยังคงตกอยู่ใต้อำนาจของผู้ชายเหมือนเดิม

ช่วงที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๐๑-๒๕๑๐

จากการวิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษาต่างๆ เช่น การใช้คำเรียกผู้หญิง การใช้ทัศนภาวะ การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้อุปลักษณ์ และการใช้มูลบท พบว่า ได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับการทำงานได้แก่

๑. มีความคิดทั้งบวกและลบกับผู้หญิงที่ทำงานซึ่งอาจอยู่ในช่วงของการปรับเปลี่ยนความคิดที่จะดึงผู้หญิงออกจากพื้นที่บ้าน

๒. การทำงานของผู้หญิงยังคงถูกโยงกับคุณสมบัติของความเป็นผู้หญิง

๓. ผู้หญิงได้รับสิทธิทางการเมืองมากขึ้น ทั้งการใช้สิทธิเลือกตั้ง และได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่าช่วงที่ผ่านมา และมีความคิดให้ผู้หญิงศึกษาเรื่องทางการเมืองและประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น แต่โดยรวมการเมืองก็ยังไม่ใช่เรื่องของผู้หญิง

ความคิดเรื่องของการทำงานในช่วงนี้ ผู้หญิงได้เข้าสู่แวดวงการทำงานมากขึ้น โดยมีความเห็นเกี่ยวกับผู้หญิงที่ทำงานอย่างหลากหลาย และเริ่มแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้น แต่ก็ยังมีการจำกัดงานที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับผู้หญิงอยู่ เช่น

ตัวอย่าง

ทัศนชาย

เมื่อผู้หญิงนำกล้ว (อรรถพร)

ใครจะว่าอย่างไรก็ตาม แต่ผมว่าผู้หญิงที่ออกมาทำงานนอกบ้านในตำแหน่งที่เท่าเทียมกับผู้ชายนั้น บางคนก็เลยรับเอานิสัยที่ไม่น่ารักเหมือนผู้ชายเอาไว้ด้วยเลย คือออกจะวางท่าเห็นตัวเองสำคัญเสียยิ่งกว่าใครๆไป และเกิดความพอใจที่จะแสดงอำนาจเหนือใครๆที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับหมดโดยไม่ต้องดู "ตาม้าดาเรือ" เสียบ้าง ผมอยากจะทำเธอมี "ปมด้อย" มากกว่า "ปมเชื่อง" เธอทำท่าใหญ่ พุดกระด้างก็เพราะเธอต้องการจะลบล้างปิดบังความไม่เชื่อตัวเองที่อยู่ในกันบังหัวใจหรือความขมขื่นและผิดหวังในชีวิตส่วนตัวของเธอ นั่นเอง

(ต้นธันวาคม ๒๕๐๕)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ผู้หญิงที่ออกมาทำงานนอกบ้านในตำแหน่งที่เท่าเทียมกับผู้ชาย นั้น บางคนก็เลยรับเอานิสัยที่ไม่น่ารักเหมือนผู้ชายเอาไว้ด้วยเลย” ทำให้เห็นมุขบทที่ไม่ยอมรับ ให้ผู้หญิงมีพฤติกรรมเหมือนกับผู้ชาย และผู้เขียนเชื่อว่าผู้หญิงเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ชาย ในฐานะที่มาทีหลัง ซึ่งพฤติกรรมที่ผู้เขียนเห็นว่าเป็น “ปมด้อย” ของผู้หญิงคือ “ทำท่าใหญ่ พุด กระด้าง” ที่หมายความว่าหากเป็นการกระทำของผู้ชายก็จะเป็นสิ่งที่รับได้ และข้อความ “ลบล้าง ปิดบังความไม่เชื่อตัวเองที่อยู่ในกันบังหัวใจหรือความขมขื่นและผิดหวังในชีวิตส่วนตัว” แสดงให้เห็นการตัดสินใจแทนผู้หญิง เพื่อให้ภาพด้านลบในการแสดงพฤติกรรมของผู้หญิงที่เหมือนผู้ชาย โดยลบลความเป็นผู้หญิงในตัวเองที่จะต้องไม่เชื่อมั่นในตัวเอง และเก็บความขมขื่นผิดหวังไว้ ซึ่งยังแสดงให้เห็นมุขบทว่าผู้ชายไม่ได้มีปัญหาต้องบดบังพฤติกรรมบางอย่างเหมือนกับผู้หญิง

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

ผู้หญิงกำลังจะไม่ใช่ผู้หญิง (จุไรรัตน์)

แต่ในขณะที่เดียวกัน ผู้ชายทั้งโลกก็เที่ยวร่ำร้องต่าง ๆ ว่าผู้หญิงเดี๋ยวนี้มาฐานะเท่าชาย (ซึ่งโลกก็รู้ว่าไม่จริง) แล้วทำงานในโรงงานต่าง ๆ มีเสื้อคลุมกันเปื้อนแถมใส่หมวกหรือบ้างก็โพกผ้าแลดูเหมือนผู้ชาย หากความสวยงามตรงไหนหรือสิ่งซึ่งแสดงความเป็นผู้หญิงที่ตรงไหนมิได้เลย

ในขณะที่ว่าผู้หญิงอยู่ปาว ๆ อย่างนี้นั้นแหละ ผู้ชายประเภทเกิดมาก่อนจะได้หาเรื่องกับผู้หญิง (ถ้าหาเรื่องกับผู้ชายยากกว่า เพราะไม่ปลอดภัย) ก็สอดแทรกข้อหาเติมลงมาให้อีก ว่าผู้หญิงนะ เมื่อต้องแต่งตัวทำงานยังกับผู้ชายแล้วก็ยังทำหน้าที่เรียกร้องบึ้งตึงหรือเฉยเมยเสียอีก ช่างไม่รู้จักยืมเสียบ้างเลย แล้วอย่างนี้จะเอาความเป็นผู้หญิงที่ไหนมาล่ะ แล้วผู้ชายเขาไม่นัด ไม่มารับพาไปเที่ยว ไปเดินรำละก็จะมาโทษผู้ชายไม่ได้

นา

(ต้นกรกฎาคม ๒๕๐๖)

จากตัวอย่าง ข้อความ “หากความสวยงามตรงไหนหรือสิ่งซึ่งแสดงความเป็นผู้หญิงที่ตรงไหนมิได้เลย” แสดงให้เห็นมุขบทว่าความสวยเป็นเครื่องแสดงความเป็นผู้หญิง และผู้เขียนก็เห็นว่าผู้หญิงที่แต่งกายเหมือนผู้ชายนั้นไม่สวยงาม นอกจากนี้จากข้อความ “แล้วอย่างนี้จะเอาความเป็นผู้หญิงที่ไหนมาล่ะ แล้วผู้ชายเขาไม่นัด ไม่มารับพาไปเที่ยว ไปเดินรำละก็จะมาโทษผู้ชายไม่ได้นา” ยังแสดงให้เห็นมุขบทว่าผู้หญิงไม่สามารถริเริ่มความสัมพันธ์หรือจะต้องพึ่งพาผู้ชาย การให้ความสนใจของผู้ชายกลายเป็นข้อต่อรองในการปฏิบัติตัวของผู้หญิง ซึ่งก็หมายถึงการทำหน้าที่ในพื้นที่การทำงานของผู้หญิงด้วย โดยผู้หญิงจะต้องรักษาความเป็นผู้หญิงไว้เพื่อรักษาความปรารถนาของผู้ชาย โดยคำขู่ของผู้ชายจะมีผลต่อการปฏิบัติตนของผู้หญิงเพื่อเป็นผู้ถูกเลือกของผู้ชาย ขณะที่สังคมเริ่มเปลี่ยนไปผู้หญิงต้องทำงานในแบบที่ผู้ชายทำมากขึ้นภายใต้แรงกดดันที่ผู้ชายได้สร้างกรอบคุณสมบัติของความเป็นผู้หญิงไว้ให้

ผู้หญิงได้ปฏิบัติ ซึ่งผู้หญิงก็ต้องรักษาไว้ทั้ง ๒ ประการ คือ การทำงานและการทำตนให้เป็นที่ต้องการของผู้ชายด้วย

ตัวอย่าง

ทัศนะชาย

ผู้หญิงควรทำงานนอกบ้าน? (ตุลย์)

เมื่อข้าพเจ้าถามว่าทำไม เขาก็ตอบว่า

“กันว่ามันไม่คุ้มกันเลยกับการที่บ้านไม่เป็นบ้านที่น่าอยู่เพราะขาดแม่บ้านคอยดูแล ลูกไม่มีใครอบรม ต้องอยู่กับคนใช้ทั้งวัน”...

แต่คนที่ชอบให้ภริยาทำงานก็ยังมี เมื่อข้าพเจ้าถามเขาว่า ตามจริง ๆ เอะ เขาอยากให้ภริยาของเขาทำงานนอกบ้านไหม เขาก็ตอบรับทันที และให้เหตุผลว่า

“เธอจะได้ไม่เหงาอยู่กับบ้าน และได้เปิดหูเปิดตาพบปะเพื่อฝูงทุกวัน เย็นกลับมาจะได้มีเรื่องแปลก ๆ ใหม่ ๆ มาคุยกัน อีกอย่างหนึ่งถ้าเธออยู่กับบ้านทั้งวัน เธออาจนั่งคิดสงสัยว่าผมไปไหน ไปทำอะไรมาบ้างวันหนึ่ง ๆ แล้วก็มานั่งซักถามระแวงใจกันไปเปล่า ๆ ผมว่า สู้ต่างคนต่างออกไปเย็นค่อยกลับมาพบหน้ากันดีกว่า”

(ต้นกุมภาพันธ์ ๒๕๐๖)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำถามวาทศิลป์ ได้แก่ “ผู้หญิงควรทำงานนอกบ้าน?” การตั้งคำถามส่วนใหญ่มักเกิดจากการเห็นปัญหา ซึ่งปัญหาในที่นี้คือความคิดเห็นที่แตกต่างกันของผู้ชายกับการที่ผู้หญิงทำงานนอกบ้าน จากช่วงแรกที่ผู้หญิงเริ่มทำงานความคิดเห็นส่วนใหญ่มักไปทางลบมาถึงช่วงที่ ๒ จะเห็นความคิดที่แตกต่างหลากหลายมากขึ้น และข้อความ “บ้านไม่เป็นบ้านที่น่าอยู่เพราะขาดแม่บ้านคอยดูแล ลูกไม่มีใครอบรม ต้องอยู่กับคนใช้ทั้งวัน” แสดงให้เห็นมูลบทว่าหน้าที่การดูแลบ้านเลี้ยงลูกเดิมเป็นหน้าที่ของแม่ซึ่งเป็นการผูกคุณสมบัตินี้ไว้กับพื้นที่ส่วนตัวที่เปลี่ยนไปเป็นคนใช้แทน มีการใช้สำนวน ได้แก่ “เปิดหูเปิดตา” ที่ใช้กับผู้หญิงที่ได้ออกมาทำงานนอกบ้านซึ่งเป็นความหมายในเชิงที่ผู้เขียนสนับสนุนกับการทำงานนอกบ้านของผู้หญิง และ ข้อความ “ถ้าเธออยู่กับบ้านทั้งวัน เธออาจนั่งคิดสงสัยว่าผมไปไหน ไปทำอะไรมาบ้างวันหนึ่ง ๆ แล้วก็มานั่งซักถามระแวงใจกันไปเปล่า ๆ” ประโยคเงื่อนไขแสดงทัศนะภาวะความน่าจะเป็นว่า ผู้หญิงที่อยู่กับบ้านจะสร้างปัญหาให้สามี โดยมีพฤติกรรมที่ยังติดอยู่กับความคิดเรื่องคุณสมบัตินี้ของผู้หญิงด้วยคำว่า “ระแวง” ทำให้เห็นว่าผู้ชายต้องการให้ผู้หญิงทำงานนอกจากเพื่อผู้หญิงจะได้เข้าสังคมแล้ว ยังเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้ชายด้วยโดยเฉพาะเพื่อความสบายใจของผู้ชายเอง จากการยกตัวอย่างในความเห็นของผู้ชายที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการทำงานนอกบ้านของผู้หญิง พบว่า ไม่ว่าจะเห็นแบบใดผู้ชายยังคงมองในมุมที่จะเป็นประโยชน์แก่ตัวเองประกอบความเห็นอยู่ด้วย

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

เทพธิดาเดินดิน (ปวีณ)

ผู้ที่ควรระลึกถึงพระคุณมากที่สุดคือผู้ที่ได้ก่อกำเนิดวิชาพยาบาลขึ้น และผู้ที่เราควรขอบใจเป็นอย่างยิ่ง คือ 'แม่เทพธิดา' ทั้งหลายที่ได้อุทิศตนให้แก่งานของเธออย่างแท้จริง งานของเธอคนเดียวรวมงานของ แม่ เมีย เพื่อน และคนรับใช้ ไว้พร้อมสรรพ ข้าพเจ้าขอสรรเสริญบรรดากุลสตรีที่สมัครเข้าเป็นพยาบาลเพราะความรักงานนี้ ไม่ใช่เพราะเหตุอื่น และข้าพเจ้าแน่ใจว่า มีผู้ปกครองหลายคนไม่เห็นด้วยกับเธอ เพราะเหตุที่ไม่ต้องการให้เธอต้องไปรับใช้ใคร ซึ่งไม่ใช่ใครธรรมดา หากเป็นใครที่น่ารังเกียจเสียเป็นส่วนมาก

(๓ กรกฎาคม ๒๕๐๙)

จากตัวอย่าง มีการใช้อุปุจน์เปรียบเทียบ "พยาบาล" กับ "แม่เทพธิดา" เพื่อจะสื่อความในทางบวกของอาชีพพยาบาล แต่ข้อความ "งานของเธอคนเดียวรวมงานของ แม่ เมีย เพื่อน และคนรับใช้ ไว้พร้อมสรรพ" แสดงให้เห็นมูลบทว่าอาชีพพยาบาลเป็นงานหนักโดยเฉพาะการรับใช้ผู้อื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแม้ผู้หญิงจะก้าวออกมาสู่อาชีพการงานภายนอกบ้านแล้วแต่ผู้หญิงก็ยังคงถูกมองให้ไม่ต่างไปจากพื้นที่เดิมของตน ผู้หญิงจึงเหมือนกับต้องทำหน้าที่ภายในบ้านให้กับคนสาธารณะมากกว่าคนภายในครอบครัว ดังนั้นผู้เขียนจึงได้ใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจว่า "ขอสรรเสริญ" เพื่อให้ความนิยมชมชื่นกับอาชีพพยาบาลของผู้หญิงหรือเสมือนเป็นการตัดสินใจความเหมาะสมในการประกอบอาชีพพยาบาลของผู้หญิงไปในตัว โดยเฉพาะคำเรียกผู้หญิงว่า "บรรดากุลสตรี" ที่ทำให้เห็นว่าอาชีพพยาบาลเป็นอาชีพของผู้หญิงเท่านั้นและเป็นผู้หญิงที่เพียบพร้อมคุณสมบัติของความเป็นผู้หญิงด้วย

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

โลกของผู้ชาย? (ลลิตา)

งานที่ไม่เหมาะกับผู้หญิงยังมีอีกมาก เช่น งานกระเป่ารถเมลล์ ขับแท็กซี่ (ในเมืองนอก) เป็นต้น แต่ไม่เห็นผู้ชายบอกว่าไม่เหมาะเพราะหนักไป เกินแรงกายและความสามารถของเธอ หากพากันว่าไม่เหมาะเพราะเห็นเป็นการแย่งอาชีพพวกตนไปฉิบ

ความจริงผู้หญิงนั้นเป็นคนสุดท้ายเลยที่เดียวที่คิดจะแย่งอาชีพชาย มีแต่ชายเท่านั้นที่รุกรานมาแย่งเรื่อย ๆ แต่ผู้หญิงก็ไม่ได้ว่าหรือติฉินนินทาอย่างไร ผู้ชายอยากจะขายขนมรื่องเนื้อบ้างก็ข้างเป็นไร ดีกว่าเขาไม่มีปัญญาขายหรือไปมั่วกตปลาชนไ้มากมายนัก

บางอาชีพนั้นผู้หญิงก็ไม่ได้อยากไปทำถ้าเห็นว่า ไม่เหมาะ แต่บางอาชีพที่ผู้หญิงทำได้แล้วผู้ชายก็ยังขึ้นฝันโลกไม่ยอมให้ผู้หญิงได้ทำนั้นเล่า (เช่นอย่างอาชีพราชการนี้แหละ) ใครจะโปรดว่ากระไร ข้าพเจ้าเห็นว่าใครก็ไม่โปรดว่ากระไรทั้งนั้น เพราะว่าใครทั้งหลายเป็นผู้ชายทั้งนั้น เนื่องจากมิได้มีการเปิดทางให้ผู้หญิงได้เข้าไปนั่งแทรกอยู่เพื่อว่ากระไรได้เลย...

ในงานบางด้าน ผู้หญิงพิสูจน์แล้วว่าสามารถกว่าชาย เช่นธุรกิจการค้าใหญ่ ๆ หรืองานบริหารก็ตาม แต่ผู้ชายจะยอมรับง่าย ๆ ไม่ได้เพราะว่าโลกนี้ต้องเป็นของผู้ชายจึงจะถูก

ผู้ชายต้องเร่งรีบยืนยันดั่งนั้นเข้าไว้ เพราะผู้หญิงที่สามารถกว่าทำท่าจะเข้ามารับงานที่เธอทำได้ ดีกว่าไปทำกันเสียหมดแล้ว เช่นงานเลขานุการ เป็นต้น ใครที่ไหนบ้างอย่างจ้างเลขานุการชาย หรือ เลขานุการชายที่ไหนอยากเป็นเช่นนั้นอยู่ได้ตลอดชีวิต ผลก็คือเขาทำงานหลุกหลิก แต่แล้วกลับเอาไปตะโกน โพนทะนาว่าผู้หญิงมาแย่งงานเขาไปทำ...

(๖ พฤศจิกายน ๒๕๐๙)

จากตัวอย่าง มีการใช้ทัศนคติที่ว่า “ผู้ชายต้องเร่งรีบยืนยันดั่งนั้นเข้าไว้ เพราะผู้หญิงที่สามารถกว่าทำท่าจะเข้ามารับงานที่เธอทำได้ดีกว่าไปทำกันเสียหมดแล้ว” เป็นการสร้างภาวะ ความจำเป็นถึงการทำหน้าที่การทำงานของผู้ชายเพราะได้คาดคะเนการเข้ามาทำงานของ ผู้หญิงด้วยคำว่า “ทำท่า” ความคิดที่เห็นว่าผู้หญิงก็มีความสามารถในการทำงานที่ดีกว่าผู้ชาย และข้อความ “งานที่ไม่เหมาะกับผู้หญิงยังมีอีกมาก” แสดงให้เห็นมูลบทว่ามิจานหรืออาชีพที่ เหมาะกับผู้หญิงหรือผู้เขียนเห็นว่ามิจานเฉพาะเพศที่เหมาะสมกับผู้หญิง และเหมาะสมกับ ผู้ชายซึ่งการแบ่งแยกดังกล่าวแสดงว่าผู้เขียนเห็นว่าไม่ควรทำงานของอีกเพศหนึ่ง จากข้อความ “ผู้ชายอยากจะทำขนมร้อยเนื้อบ้างก็ช่างเป็นไร ดีกว่าเขาไม่มีปัญญาขายหรือไปมั่วกัตปลาชน ไก่มากมายนัก” แสดงให้เห็นมูลบทว่าอาชีพขายขนมเป็นของผู้หญิง ส่วนกิจกรรมกัตปลาชนไก่ เป็นของผู้ชาย หรือจากข้อความในวงเล็บ (เช่นอย่างอาชีพราชการนี่แหละ) แสดงให้เห็นว่า อาชีพราชการเป็นของผู้ชายเช่นกัน ความเห็นในที่นี้ จึงเป็นการจำกัดโอกาสและอาชีพของผู้หญิงด้วยวิธีที่ทำให้แตกต่างจากผู้ชาย

ตัวอย่าง

ถ้อยแถลง

ในที่สุด วาระอันสำคัญในวงการเมืองซึ่งประชาชนเฝ้ารอคอยอยู่ก็ได้มาถึง นั่นคือการประกาศแต่งตั้ง สมาชิกสภาว่าวรัฐธรรมนูญ และต่อมา ก็ได้มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็น นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีอีก ๑๔ คน เป็นอันว่าประเทศไทยเราได้มีรัฐบาลบริหารประเทศอย่างเป็นทางการลักษณะแล้วตั้งแต่ ๑๐ กุมภาพันธ์ จากทัศนะบางกระแส มีว่า แม้วงการเมืองยุคนี้ไม่มีสตรีเข้าร่วมเกี่ยวข้องกับ ด้วยเลย แต่สัญลักษณ์แห่งความเข้มแข็งที่เคยปรากฏมาแล้วในหัวหน้าคณะรัฐบาลชุดนี้ ก็พอที่จะทำให้สตรี ไทยผู้สนใจในกิจการบ้านเมืองให้ความไว้วางใจว่า จะสามารถบริหารประเทศให้ประชาชนทั้งชายหญิงได้รับความผาสุกทั่วหน้ากัน

(ต้นกุมภาพันธ์ ๒๕๐๒)

จากตัวอย่าง ข้อความ “แม้วงการเมืองยุคนี้ไม่มีสตรีเข้าร่วมเกี่ยวข้องกับด้วยเลย” แสดงให้เห็นมูลบทว่า การเมืองไม่ใช่เรื่องของผู้หญิงแต่ผู้หญิงก็อาจจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในทาง การเมืองได้ในสักวัน และข้อความ “สตรีไทยผู้สนใจในกิจการบ้านเมืองให้ความไว้วางใจ” แสดง ให้เห็นมูลบทว่ามีผู้หญิงจำนวนหนึ่งที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองหรือไม่มีความรู้ในเรื่องทาง การเมืองเลย หากจะพิจารณาจากบริบททางสังคมการเมืองขณะนั้นอยู่ในการปกครองของ รัฐบาลที่มาจากคณะรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ เป็นช่วงเวลาที่ยังไม่มีบทบาททาง การเมือง อันอาจเนื่องมาจากสภาพสังคมถูกจัดให้เป็นยุคมีมติมีการครอบงำและแทรกแซงสื่อซึ่ง

สื่อไม่อาจวิพากษ์อะไรที่จะทำให้รัฐเสื่อมเสียได้ นิตยสารสตรีสารเป็นสื่อที่ไม่เกี่ยวกับการเมือง แต่เมื่อกล่าวถึงการเมืองและผู้นำประเทศบรรณาธิการก็อาจจะต้องกล่าวชื่นชม ทั้งที่ขัดกับจุดประสงค์หลักของนิตยสารก็ตาม ดังนั้นตัวอย่างนี้จึงทำให้เห็นว่าผู้หญิงต้องตกอยู่ใต้อำนาจทั้งจากผู้ชายและรัฐบาลผู้มีอำนาจอย่างเลี่ยงไม่ได้เลย

ความคิดเรื่องการทำงานในที่นี้ พบว่า เมื่อผู้หญิงเข้าสู่พื้นที่การทำงานและการเมืองเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าจะยังมีการจำกัดอาชีพสำหรับผู้หญิง ที่ส่วนใหญ่มาจากคุณสมบัติของความเป็นผู้หญิง และยังพบอคติที่เกี่ยวกับการทำงานของผู้หญิงที่นำไปผูกพันกับบทบาทเดิมของผู้หญิงเช่นเดียวกับโอกาสทางการเมืองของผู้หญิง ที่ได้จากผู้ชายอย่างง่ายดาย ทำให้เห็นว่าผู้หญิงไทยต้องยอมรับกับระบบ ระเบียบที่กำหนดแนวทางปฏิบัติมาให้ โดยไม่ควรเรียกร้อง แต่ถึงอย่างไรการเมืองก็ยังไม่ใช่เรื่องของผู้หญิง เพราะผู้หญิงยังต้องเป็นแม่บ้านในพื้นที่ส่วนตัว ดังนั้นการทำงานทั่วไปหรืองานทางการเมืองในช่วงนี้ยังคงสะท้อนแนวคิดอุดมการณ์ปีศาจไปโดยอย่างต่อเนื่อง เพราะผู้หญิงยังคงมีบทบาทเป็นรองผู้ชาย หรือเป็นฝ่ายเสียเปรียบผู้ชายดั้งเดิม แต่ขณะเดียวกันก็พบความคิดที่สะท้อนให้เห็นการเริ่มเรียกร้องให้ผู้หญิงสนใจสิทธิพึงมีของตนในงานทางการเมือง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ถ้อยแถลง

สมัยแห่งการเลือกตั้งและการมีรัฐธรรมนูญอย่างใกล้ชิดเข้ามา สตรีคงจะต้องมีความสนใจและหน้าที่เพิ่มขึ้นอีกงานพลเมือง สตรีไทยมิได้ต้องขวนขวายต่อสู้อย่างยากเข็ญเช่นสตรีชาติอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิออกเสียงทางการเมืองเลือกตั้ง ฉะนั้นในบรรดาสตรีทั่วไป สิทธิทางการเมือง (Political Right) จึงมิได้มีความหมายลึกซึ้งอะไรนัก แต่ผู้เป็นนักการเมืองต่างหากที่รู้ดีว่า คະแนนเสียงสตรีมีน้ำหนักโขทีเดียว หากสามารถรวมกลุ่มเสียงได้ ฉะนั้นแม้สตรีจะไม่เคยปรารถนาจะได้สิทธิได้เสียงทางการเมือง แต่สตรีไทยก็ได้สิทธินั้นไว้แล้วโดยเขายื่นให้ ข้อสำคัญในอนาคตจึงอยู่ที่ว่า สตรีจะรู้จักใช้สิทธิ์อย่างฉลาดหรือไม่

(ต้นพฤศจิกายน ๒๕๐๗)

จากตัวอย่าง ข้อความ “สตรีคงจะต้องมีความสนใจและหน้าที่เพิ่มขึ้นอีกงานพลเมือง สตรีไทยมิได้ต้องขวนขวายต่อสู้อย่างยากเข็ญเช่นสตรีชาติอื่น” คำว่า “คงจะต้อง” แสดงให้เห็นทัศนะภาวะว่าผู้หญิงควรให้ความสำคัญกับเรื่องทางการเมืองในฐานะพลเมืองของรัฐคนหนึ่ง ซึ่งเป็นความคิดที่เห็นความสำคัญของผู้หญิงกับพื้นที่สาธารณะ และข้อความ “แม้สตรีจะไม่เคยปรารถนาจะได้สิทธิได้เสียงทางการเมือง แต่สตรีไทยก็ได้สิทธินั้นไว้แล้วโดยเขายื่นให้ ข้อสำคัญในอนาคตจึงอยู่ที่ว่า สตรีจะรู้จักใช้สิทธิ์อย่างฉลาดหรือไม่” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงไทยไม่ได้ต้องการสิทธิทางการเมืองหรือสิทธิทางการเมืองเป็นเรื่องของผู้ชาย และข้อความว่า “โดยเขายื่นให้” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้ชายเป็นผู้ให้สิทธิแก่ผู้หญิงและผู้หญิงก็ยังไม่สามารถใช้สิทธิทาง

การเมือง และจากคำถามวาทศิลป์ที่ว่า “สตรีจะรู้จักใช้สิทธิ์อย่างฉลาดหรือไม่” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงยังใช้สิทธิ์ทางการเมืองไม่เป็นหรือไม่สามารถใช้สิทธิ์ทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง

ความคิดเรื่องการทำงานในที่นี้ พบว่า ความคิดที่เกี่ยวกับงานทางการเมืองเพื่อสนับสนุนให้ผู้หญิงได้มีสิทธิ์ทางการเมือง หรือตระหนักถึงการทำหน้าที่ในฐานะคนไทยคนหนึ่ง ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับผู้หญิง เช่นเดียวกับที่อุดมการณ์สตรีนิยมต้องการให้ผู้หญิงได้มีบทบาททางการเมืองเพื่อให้ผู้หญิงได้มีสิทธิ หน้าที่ในทางสังคมได้มากขึ้น

ช่วงที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๓๙

จากการวิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษาต่างๆ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การเลือกใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจ การใช้คำเรียกผู้หญิง การใช้ทัศนภาวะ การอ้างถึง การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้สำนวน การใช้อุปลักษณ์ และการใช้มูลบท พบว่า ได้สะท้อนให้เห็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับการทำงานได้แก่

๑. ยังคงมีความคิดที่เป็นข้อจำกัดในการทำงานของผู้หญิง ได้แก่ ยังคงมีการจำกัดบางอาชีพสำหรับผู้หญิง โดยยังไม่ยอมรับให้ผู้หญิงเป็นหัวหน้างานหรือทำงานสำคัญและไม่ยอมรับผู้หญิงที่สามารถหาเงินได้มากกว่าผู้ชาย อีกทั้งปัญหาในเรื่องการกดขี่ทางเพศในที่ทำงานของผู้หญิงด้วย

๒. ผู้หญิงได้รับสิทธิทางการเมืองมากขึ้นเช่นช่วงที่ผ่านมา แต่ช่วงนี้มีพัฒนาการที่ผู้หญิงเข้าสู่การทำงานที่ทางการเมืองเพิ่มขึ้นกว่าช่วงที่ผ่านมา อีกทั้งการให้ความสนใจเรื่องทางการเมือง การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งมากพอกๆกับผู้ชายและการได้รับเลือกตั้งก็มีแนวโน้มที่จะมากขึ้นเรื่อยๆ

๓. มีความคิดที่ต้องการเพิ่มบทบาททางการเมืองให้กับผู้หญิง โดยเฉพาะการมีโอกาสได้ทำงานมากขึ้น ด้วยการดำรงตำแหน่งสำคัญหรือการเป็นผู้บริหารพรรคการเมืองเพื่อจะได้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายเพื่อผู้หญิงอย่างแท้จริง

ความคิดเรื่องของการทำงานในช่วงนี้ ผู้หญิงเริ่มพึ่งพาตัวเองได้มากขึ้น แต่ยังมีผลพวงจากการเข้าสู่การทำงานของผู้หญิง ได้แก่ ผู้ชายยังไม่ยอมรับที่ผู้หญิงทำงานแล้วหาเงินได้มากกว่า ผู้ชายไม่ยอมรับให้ผู้หญิงเป็นหัวหน้า และการถูกคุกคามทางเพศของผู้หญิง เช่น

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

มวยผู้หญิงเหมาะสมไหม? (ชลาสัย)

ป่วยการจะมากล่าวอ้างว่าผู้หญิงเหล่านั้นอาสาขึ้นไปชกต่อยกันเอง ปกติผู้หญิงที่จะอยากบริหารร่างกายด้วยการชกต่อยเตะถีบถองกันอันเป็นเรื่องปกติของผู้ชายนั้น ก็หาไม่ได้อยู่แล้ว ถ้าผู้หญิงอยากจะเก่งกาจเชิงมวยเพื่ออะไรก็ตามอย่างที่ใครๆพยายามจะทำให้เห็นกันอยู่นี้แล้ว ไชรคงจะไม่ต้องรอมารจนถึงปานนี้ คงจะมีมวยผู้หญิงอาชีพขึ้นชกกันกันเสียมานานแล้ว และมวยผู้หญิงก็คงกลายเป็นงานอาชีพอย่างมวยผู้ชายมาแล้วเหมือนกัน...

(๙ ตุลาคม ๒๕๑๖)

จากตัวอย่าง มีการใช้ทัศนะภาวะว่า “คงจะมีมวยผู้หญิงอาชีพขึ้นชกกันกันเสียมานานแล้ว และมวยผู้หญิงก็คงกลายเป็นงานอาชีพอย่างมวยผู้ชายมาแล้วเหมือนกัน” แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่คาดคะเนเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เพราะขัดกับพฤติกรรมความเป็นผู้หญิง และมองว่ามวยผู้หญิงไม่เป็นอาชีพเหมือนกับมวยผู้ชาย ซึ่งทำให้เห็นว่าหากผู้หญิงจะยึดอะไรเป็นอาชีพต้องไม่ขัดกับแบบฉบับความเป็นผู้หญิงจึงจะเป็นที่ยอมรับ และมีการใช้คำถามวาทศิลป์ว่า “มวยผู้หญิงเหมาะสมไหม?” เพื่อต้องการให้เห็นว่ามวยไม่ใช่เรื่องของผู้หญิงหรือไม่เห็นด้วยกับการที่ผู้หญิงต้องไปชกมวยซึ่งเป็นทั้งกีฬาและอาชีพของผู้ชาย

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

ระวัง ‘หมาป่า’ ในที่ทำงาน (พวงคราม)

ขณะที่พวกผู้หญิงเราต้องออกทำงานหาเลี้ยงชีพ ช่วยครอบครัวช่วยตัวเองเป็นจ่าละหวันในปัจจุบันนี้ ผู้เขียนคิดว่าคงมีอยู่มากมายทีเดียวที่ผู้หญิงเราต้องเผชิญกับปัญหา ‘เสือผู้หญิง’ หรือ ‘เจ้าหมาป่า’ ในที่ทำงานทั้งในสถานที่ราชการและเอกชน คิดๆดูแล้วก็เป็นเรื่องน่าเศร้า คงจะมีผู้หญิงเรานำสงสารจำเป็นต้องสละงานที่ตัวชอบ หรือลดรายได้ของตัวลง ลาออกจากงานนั้นๆ เพียงเพื่อจะหนีไอ้เสือผู้หญิงหรือไอ้หมาป่าที่กำลังพยายามจะข่มขืนมือเธอที่เปรียบเป็นลูกแกะน้อยๆ และคงจะมีอยู่ไม่น้อยที่อยู่ในสภาพ ‘จ่ายอม’ เพราะไม่เช่นนั้นก็ยอมหมายถึงว่าเธอจะต้องชมชานไปหางานใหม่ต่อไป นำเห็นใจบรรดาสตรีซึ่งจะยอมเป็นอนุภริยาหรือเมียเก็บเหล่านั้น

(๒ ธันวาคม ๒๕๒๒)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำเรียกผู้หญิงว่า “พวกผู้หญิงเรา” เพื่อแสดงให้เห็นความเป็นหมู่พวกเดียวกันกับผู้ทำงานที่มีปัญหาซึ่งทำให้เห็นว่าผู้หญิงที่ประสบปัญหานี้ไม่ได้มีคนเดียว และมีการใช้ทัศนะภาวะ ได้แก่ ข้อความ “คงจะมีผู้หญิงเรานำสงสารจำเป็นต้องสละงานที่ตัวชอบ หรือลดรายได้ของตัวลง ลาออกจากงานนั้นๆ...พวกผู้หญิงเราต้องออกทำงานหาเลี้ยงชีพ ช่วยครอบครัวช่วยตัวเองเป็นจ่าละหวันในปัจจุบันนี้...ผู้เขียนคิดว่าคงมีอยู่มากมายทีเดียวที่ผู้หญิงเราต้องเผชิญกับปัญหา” โดยทำให้เห็นความคิดผู้เขียนที่ผู้หญิงจำเป็นต้องสูญเสียงานไป ทั้งที่ก็มีความจำเป็นต้องทำงานเพื่อครอบครัว ผู้เขียนก็คาดคะเนได้ว่าผู้หญิงมีความจำเป็นต้อง

เจอกับปัญหาการคุกคามทางเพศในที่ทำงานอยู่มากมาย ความคิดของผู้เขียนในที่นี้ก็เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นหรือสงสารผู้หญิงยิ่งทำให้เห็นว่าผู้หญิงยังไม่เหมาะกับการทำงานร่วมกับผู้ชาย และมีการใช้อุปลักษณ์ ได้แก่ “ระวัง ‘หมาป่า’ ในที่ทำงาน... ‘เสือผู้หญิง’ หรือ ‘เจ้าหมาป่า’ ในที่ทำงานทั้งในสถานที่ราชการและเอกชน คิด ๆ ดูแล้วก็เป็นเรื่องน่าเศร้า... เพียงเพื่อจะหนีไอ้เสือผู้หญิงหรือไอ้หมาป่าที่กำลังพยายามจะข่มขืนเธอที่เปรียบเป็นลูกแกะน้อย ๆ” โดยเป็นการเปรียบผู้ชายกับ “เสือผู้หญิง” หรือ “เจ้าหมาป่า” และผู้หญิงกับ “ลูกแกะ” หมายถึงผู้ชายที่มีครอบครัวแล้วยังมีความต้องการทางเพศกับผู้หญิงอื่น ๆ อีกมากมาย หรือผู้ชายที่เจ้าชู้ ซึ่งการเปรียบให้ผู้ชายเป็นผู้ล่าผู้หญิงเป็นผู้ถูกล่า ทำให้ผู้หญิงที่เข้าสู่พื้นที่การทำงานซึ่งเป็นพื้นที่ของผู้ชายยังคงเป็นผู้ถูกล่าเป็นผู้เสียเปรียบเช่นเดิม เพราะทั้งอำนาจในพื้นที่ของการทำงานและเรื่องทางเพศถูกยกให้เป็นอำนาจของผู้ชาย ผู้ชายจึงสามารถใช้อำนาจนั้นในการกดขี่ผู้หญิงได้

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

ก่อนจะเป็นผู้บริหาร (สมบัติ ตั้งก่อเกียรติ)

...เท่าที่ผู้เขียนสังเกตนั้น ผู้หญิงมักจะขาดความทะเยอทะยาน พวกเธอพอใจเพียงแค่เป็นเลขานุการแทนที่จะก้าวให้สูงถึงตำแหน่งผู้จัดการ พวกเธอส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นในตัวเองแล้วยังคิดว่าผู้หญิงคนอื่นก็คงไม่มีน้ำยาเหมือนกับเธอ ผู้หญิงจึงไม่ได้รับคะแนนนิยมจากเพศเดียวกันแม้ในการเลือกตั้ง ส.ส. ผู้สมัครที่เป็นผู้หญิงก็มักได้คะแนนลำดับท้ายๆ นอกจากนั้นพวกเธอยังเก็บตัวเกินไป ไม่ชอบทำตัวกว้างขวางทำให้รู้จักผู้คนน้อย เวลาทำงานจึงไม่คล่องตัวเหมือนอย่างผู้ชาย ซึ่งประการหลังนี้เป็นเรื่องน่าเห็นใจอย่างยิ่ง เพราะธรรมชาติของผู้หญิงจะให้ตี้มเหล่าเข้าสังคมเหมือนอย่างผู้ชายก็คงทำได้ยาก ที่กล่าวมานี้คงเป็นแนวทางให้ผู้หญิงได้พัฒนาตัวเองจนก้าวถึงระดับผู้บริหารสูงสุดได้ คำว่าสิทธิสตรี หรือ ความเสมอภาค จะได้เป็นจริงเสียที ไม่ใช่เป็นแต่คำพูดหรูๆ ที่ผู้หญิงมักจะหลอกตัวเองอย่างเช่นทุกวันนี้

(๒ มีนาคม ๒๕๒๙)

จากตัวอย่าง มีการเลือกใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจว่า “ขาดความทะเยอทะยาน” “ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง” และ “เก็บตัวเกินไป ไม่ชอบทำตัวกว้างขวาง” ซึ่งเป็นการตัดสินใจพฤติกรรมของผู้หญิงที่มานับทอนอาชีพการงานของผู้หญิง และยังใช้คำว่า “พอใจ” ตัดสินผู้หญิงอีกว่า “พวกเธอพอใจเพียงแค่เป็นเลขานุการแทนที่จะก้าวให้สูงถึงตำแหน่งผู้จัดการ” เป็นการตัดสินใจแทนผู้หญิงว่าอาชีพของผู้หญิงคือเลขานุการมากกว่าการเป็นผู้จัดการ โดยมีการเลือกใช้คำเรียกผู้หญิงว่า “พวกเธอ” หรือ “พวกเธอส่วนใหญ่” เพื่อบอกว่าความเห็นนี้เป็นความเห็นของผู้หญิงส่วนใหญ่ และผู้เขียนยังใช้สำนวนว่า “ไม่มีน้ำยา” กับการแสดงทัศนคติในด้านลบที่มีต่อผู้หญิงด้วยกันเอง และข้อความสุดท้ายที่ว่า “ธรรมชาติของผู้หญิงจะให้ตี้มเหล่าเข้าสังคมเหมือนอย่างผู้ชายก็คงทำได้ยาก” นอกจากจะมีการอ้างถึง “ธรรมชาติ” เพื่อสร้างความแตกต่างทางเพศระหว่างพฤติกรรมของผู้หญิงและผู้ชาย โดยยกให้เรื่องของตี้มเหล่าเข้าสังคมเป็นกิจกรรมของผู้ชายที่ใช้ในการเข้าสังคมจนนำไปสู่ผู้บริหาร ผู้หญิงมีพฤติกรรมไม่เหมือน

ผู้ชาย ดังนั้น ผู้หญิงจึงยากที่จะเป็นผู้บริหารได้เหมือนผู้ชาย ดังนั้นผู้เขียนจึงสรุปว่า “คำว่าสิทธิสตรี หรือ ความเสมอภาค จะได้เป็นจริงเสียที ไม่ใช่เป็นแต่คำพูดหูๆ ที่ผู้หญิงมักจะหลอกตัวเองอย่างเช่นทุกวันนี้” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงยังไม่ได้รับสิทธิหรือความเสมอภาค แต่เป็นสิ่งที่ผู้หญิงต้องการและเชื่อว่าจะเป็นไปได้

ตัวอย่าง

ทรศนะหญิง

เมื่อสตรีเป็นผู้บังคับบัญชา (นวลยง)

คงมีผู้หญิงจำนวนไม่น้อยเลย ซึ่งมีคุณวุฒิและวิวุฒิได้รับการเลื่อนขั้นให้ขึ้นไปอยู่ในระดับ ผู้บริหารงานของรัฐมนตรีและหุ้นส่วนบริษัทต่างๆ และมีผู้ใต้บังคับบัญชาส่วนใหญ่เป็นชาย คุณสุภาพสตรีผู้เป็นนางงานเหล่านี้ต้องยุ่งยากใจ เพราะต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับผู้ใต้บังคับบัญชาชาย ที่มักจะยังแบ่งแยกบทบาททางเพศ และยึดมั่นในความคิดที่ว่าเพศชายจะต้องเป็นใหญ่ เป็นผู้นำผู้บริหาร

(๑ พฤษภาคม ๒๕๓๗)

จากตัวอย่าง การใช้คำเรียกผู้หญิงว่า “คุณสุภาพสตรีผู้เป็นนางงานเหล่านี้” เพื่อให้เกียรติผู้หญิงในฐานะเป็นผู้บริหาร แต่การใช้ทัศนภาวะประกอบคำกริยาที่ตามมาว่า “ต้องยุ่งยากใจ...ต้องประสบปัญหา...จะต้องเป็นใหญ่” แสดงให้เห็นความเชื่อหรือความมั่นใจว่าผู้หญิงต้องเจอปัญหาเมื่ออยู่พื้นที่ของการทำงานของผู้ชายและเมื่อผู้หญิงทำหน้าที่เหนือผู้ชายก็มีความจำเป็นต้องเผชิญกับปัญหาการต่อต้านทางเพศในที่ทำงาน ตามความคิดชายเป็นใหญ่ ความคิดเดิมที่ใช้แบ่งแยกบทบาททางเพศ

ตัวอย่าง

ถ้อยแถลง

เมื่อมองไปที่พรรคการเมืองเห็นได้ชัดเลยว่าสตรียังไม่มีส่วนภาพชั้นหัวหน้าบริหารพรรคหรือชี้นำนโยบายของพรรคอย่างแท้จริงเป็นที่คาดหวังว่าสตรีคงจะลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวนพอสมควรในที่นั่งจำนวน ๓๕๗ ในสภาผู้แทนราษฎรที่ยุบเลิกไป มีสมาชิกสตรีเพียง ๑๓ ท่านในจำนวน ๓๒๔ ที่นั่ง คิดเป็นจำนวนไม่ถึงร้อยละ ๔ เป็นอนุกรมวิัตระดับความนิยมชมชอบของฝ่ายผู้ออกเสียงลงคะแนนได้ทางหนึ่ง

(๑ มิถุนายน ๒๕๒๙)

จากตัวอย่าง ข้อความ “สตรียังไม่มีส่วนภาพชั้นหัวหน้าบริหารพรรคหรือชี้นำนโยบายของพรรคอย่างแท้จริง” แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้บริหารพรรคประกอบด้วยผู้ชายทั้งหมด ผู้หญิงเป็นได้เพียงสมาชิกของพรรคการเมืองเท่านั้น แต่ก็ทำให้เห็นว่าผู้หญิงมีพัฒนาการในการทำงานมากขึ้นหากเทียบกับในอดีต หรืออาจทำให้คิดว่าถึงอย่างไรผู้หญิงก็ไม่มีทางเท่าเทียมผู้ชายได้อย่างแท้จริง

ตัวอย่าง

ทรศนะชาย

ไครชนะ (เชียว เชิงคำ)

เกี่ยวกับการทำมาหากินของผู้หญิงผู้ชายนั้น ดูเหมือนในบ้านเราจะไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องที่ว่าฝ่ายใดสามารถจะหาเงินได้มากกว่ากันเพราะโดยทั่วไปแล้วผู้ชายจะเป็นฝ่ายที่หารายได้เงินทองได้มากกว่าฝ่ายหญิงสามีและภรรยา นั้น ดูเหมือนจะมีอยู่น้อยมากที่ภรรยาจะเป็นฝ่ายหาเงินได้มากกว่า ถ้าหากมีภรรยาคนไหนหาเงินมาสู้อบคร้วได้มากกว่าสามีก็อาจจะเป็นเรื่องผิดปกติสำหรับผู้รู้เห็น แต่เรื่องนี้ในต่างประเทศอย่างประเทศสหรัฐอเมริกาอาจจะไม่ใช่เรื่องแปลกหรือผิดปกติมากเท่ากับบ้านเรา เพราะมีผู้หญิงผู้เป็นภรรยาจำนวนไม่น้อยที่ทำงานในตำแหน่งหน้าที่ดีกว่าสามี และสามารถจะหาเงินได้มากกว่า

โดยเฉพาะผู้ชายไทยนั้นค่อนข้างจะมีปัญหาบางอย่างที่เดียวถ้าหาก จะต้องตกเป็นผู้แพ้ในกรณีอย่างนี้ ผู้ชายไทยโดยทั่วไปนั้น ถ้าหากว่าตนเองทำรายได้มาสู้อบคร้วน้อยกว่าภรรยาก็รู้สึกตกต่ำอยู่แล้ว ในส่วนลึก ไม่ได้หมายความว่าผู้ชายไทยทุกคนจะรู้สึกเช่นนั้นแต่เชื่อว่าส่วนใหญ่น่าจะรู้สึกเช่นนั้น เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว ถ้าหากฝ่ายภรรยามีความเข้าใจ และพยายามช่วยเหลือที่จะไม่ให้เรื่องนี้กลายเป็นปมด้อยของสามี ก็น่าที่การดำเนินไปของชีวิตครอบครัวนั้นจะเป็นไปได้โดยดี ไม่มีอะไรบาดหมาง

(๑ มีนาคม ๒๕๓๐)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ถ้าหากมีภรรยาคนไหนหาเงินมาสู้อบคร้วได้มากกว่าสามีก็อาจจะเป็นเรื่องผิดปกติสำหรับผู้รู้เห็น...ถ้าหาก จะต้องตกเป็นผู้แพ้ในกรณีอย่างนี้ ผู้ชายไทยโดยทั่วไปนั้น” ประโยคเงื่อนไขแสดงให้เห็นทัศนภาวะความน่าจะเป็นว่า ผู้หญิงที่หารายได้มากจะทำให้เกิดปัญหาครอบครัวขึ้นได้ ผู้หญิงมีรายได้น้อยกว่าสามีจึงถือเป็นเรื่องปกติ ความคิดนี้ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถทำงานให้เต็มความสามารถหรือก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นได้ และยังสมมติเหตุการณ์ให้ผู้ชายเป็น “ผู้แพ้” นั้นแสดงให้เห็นว่าเรื่องของการหารายได้เข้าครอบครัวเป็นเรื่องของการแข่งขันทางเพศด้วย ซึ่งประโยคเงื่อนไขที่ว่า “ถ้าหากว่าตนเองทำรายได้มาสู้อบคร้วน้อยกว่าภรรยาก็รู้สึกตกต่ำอยู่แล้วในส่วนลึก” แสดงให้เห็นทัศนภาวะว่าผู้ชายเห็นเรื่องของรายได้เป็นการยกระดับสถานะของตัวเอง ดังนั้นการหารายได้ของผู้ชายในอดีตจึงเป็นทั้งการสร้างภาคภูมิใจและอำนาจเพราะมีเงินเป็นตัวแทนของอำนาจนี้ ความเป็นไปได้ที่ผู้หญิงจะหาเงินได้มากกว่าจึงเป็นความรู้สึกกลัวการสูญเสียอำนาจ ดังนั้นจึงสรุปด้วยประโยคเงื่อนไขที่ว่า “ถ้าหากฝ่ายภรรยามีความเข้าใจ และพยายามช่วยเหลือที่จะไม่ให้เรื่องนี้กลายเป็นปมด้อยของสามี ก็น่าที่การดำเนินไปของชีวิตครอบครัวนั้นจะเป็นไปได้โดยดี ไม่มีอะไรบาดหมาง” ทำให้เห็นว่าการแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับผู้หญิงที่จะต้องทำให้ผู้ชายยังคงมีอำนาจต่อไปจึงจะไม่กลายเป็นปมด้อยเกิดขึ้น คนที่จะต้องยอมรับความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เห็นว่าเป็นภาระของผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เพราะผู้ชายต้องเป็นฝ่ายเหนือกว่าผู้หญิงจึงไม่สามารถยอมรับกับบทบาทที่ผู้หญิงจะเหนือกว่าผู้ชายได้ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้หญิงที่จะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้เป็นไปตามกรอบที่สังคมกำหนดคือความเหนือกว่าของผู้ชายไว้เช่นเดิม

ความคิดเรื่องการทำงานในที่นี้ ยังคงกีดกันด้านอาชีพด้วย คุณสมบัติของความเป็นผู้หญิงเหมือนช่วงที่ผ่านมา แต่ก็พบว่าผู้หญิงมีโอกาสในการก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นภายใต้ข้อจำกัด รวมถึงปัญหาต่างๆ ที่ผู้หญิงต้องเจอในที่ทำงาน หรืองานทางการเมือง เช่น การไม่ยอมรับให้เพศหญิงได้เป็นหัวหน้าหรือผู้นำ และไม่ยอมรับที่ผู้หญิงจะหารายได้ได้มากกว่าผู้ชาย รวมถึงปัญหาในการล่วงละเมิดทางเพศ สอดคล้องกับอุดมการณ์ปิตาธิปไตยที่ยังคงพบความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ แม้จะเห็นพัฒนาการที่ผู้หญิงจะมีบทบาททางสังคมค่อย ๆ สูงขึ้น ก็ยังพบว่าผู้หญิงยังคงตกอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย ขณะที่ผลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็พบความคิดที่แตกต่างจากความคิดที่ผ่านมา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ประสาหญิง

ผู้ชายนำเกลียด? (อัจฉิมา)

ดิฉันเน้นอยู่ข้อหนึ่งในเรื่องนี้ คือ ผู้ชายไม่ใช่ศัตรูคู่ปรปักษ์กับผู้หญิงหรอก แต่ผู้ชายเป็นเพื่อนมนุษย์ที่เกิดมาร่วมความทุกข์ทรมานด้วยกันมากกว่า การที่เราปลดปล่อยหรือกอบกู้เพื่อเสรีภาพอะไรนั้น ที่แท้เป็นการปลดปล่อยพวกเราทุกคน ไม่ว่าผู้หญิงหรือผู้ชาย ให้พ้นจากความลุ่มหลงต่างๆ มากกว่า

เช่นผู้ชายลุ่มหลงว่าตัวเองต้องเป็นเพศที่ดีกว่าและเหนือกว่าส่วนผู้หญิงก็ขาดความมั่นใจในตัวเอง และขาดความกล้าหาญที่จะยืนหยัดขึ้นต่อสู้กับความอยุติธรรมทั้งมวล และขาดความกล้าที่จะเป็นตัวของตัวเอง”

โฆษกคนนี้นับว่าพูดสิ่งที่เป็นความจริงหลายจุด

และอีกจุดหนึ่ง

“ผู้หญิงถูกล้างสมองมานาน ถูกล้างสมองให้เล็กลงถึงสิทธิของตัวเอง จนกระทั่งแม้ปัญหาต่างๆ ของตัวเองก็ยังไม่กล้าคิด รุ่นคุณยายคุณย่าจะเอ็ดตะโรลูกหลานสาวที่คิดเรื่องความเสมอภาคในฐานะมนุษย์อย่างกราดเกรี้ยว นี่ก็ผลของการล้างสมองหรือมิใช่?

เวลานี้พอรวบรวมจำนวนกันได้มาก ๆ ผู้หญิงจึงพอจะอาศัย “จำนวน” ผู้หญิงด้วยกันที่มีปัญหาเหมือนกันมานานับล้านปีแล้วนี่ละ ค่อยเงยหน้าอ้าปากขึ้นมาบ้าง เดี๋ยวนี้เรื่องผู้หญิงได้ค่าจ้างไม่ยุติธรรม จึงไม่มีใครหัวเราะเยาะแล้วใช่ไหม?

พวกเราทำอะไร กลุ่มผู้หญิงที่ต่อสู้เพื่อความเสมอภาคของผู้หญิง ทำอะไร?

เราไม่ได้ทำอะไรมากมายเลย

เพียงแต่เอา สิ่งที่ผู้หญิงนับล้าน ๆ คนนึกคิดอยู่ในใจ ออกมาตีแผ่เป็นคำพูดเท่านั้นเอง ไม่เห็นจะนำดินแดนตรงไหนเลย

ไม่น่าหวาดเสียวอย่างที่ผู้ชายพยายามเหยียบย่ำผู้หญิงมานับล้าน ๆ ปีนั่นสักหน่อย

ทำไมผู้ชายจึงต้องประสาเสีย หันเข้าเรื่องเซกส์เป็นจุดตอบโต้ด้วยเล่า?

ไม่ง่ายดายไปหน่อยหรอกหรือ

เหมือนกับบอกเด็กว่าถ้าจะกินอ้อยก็ต้องมาเป็นกุลีถางไว้ให้ก่อน ถางแล้วก็จะมาเรียกค่าจ้างค่าออนก็ไม่ได้ให้เท่าไรจะต้องเท่านั้น

มันจะไม่มากไปหน่อยหรือ

หรือมิฉะนั้นก็จับมันเข้าค่ายนรกไปเสียเลย ข้าวนาสุดแต่จะให้ (หรือไม่ให้) กิน
แล้วมัน พ.ศ.เท่าไร?

หรือพ.ศ.เท่าไรก็ช่างมัน มนุษย์กับกาลเวลาไม่เกี่ยวกับกัน มนุษย์กับความดีก็ไม่เกี่ยวกับเหมือนกัน
เรื่องให้มองผู้หญิงในฐานะเป็นผู้หญิงนั้นเห็นจะยาก

ในสมัยคำทาส ผู้หญิงต้องถูกขายก่อนด้วยซ้ำ

ฉะนั้นให้มองผู้หญิงในฐานะเป็นมนุษย์ด้วยกันเสียก่อนดีกว่า

ไม่เช่นนั้นก็จะเอาเรื่องผู้หญิงกับหนดมาปะปนกันไม่ได้หยุด"

(เหมือนกับที่เขาพูดๆ กันอย่างคลั่งๆ ไรสติในวงการเมืองโง่ๆ ที่ประเทศไหนสักแห่ง ในที่อย่างนั้น
เหตุผลกับความจริง เป็นสิ่งซึ่งไม่จำเป็น)

(๔ เมษายน ๒๕๑๔)

จากตัวอย่าง ข้อความ "การปลดปล่อยพวกเราทุกคน ไม่ว่าผู้หญิงหรือผู้ชาย ให้พ้นจาก
ความลุ่มหลงต่างๆ มากกว่า" แสดงให้เห็นว่า "ความลุ่มหลง" เป็นสิ่งที่มากกัซงผู้หญิงและผู้ชาย
ไม่ให้พบกับเสรีภาพที่แท้จริง ดังในตัวอย่างของผู้เขียนว่า "เช่นผู้ชายลุ่มหลงว่าตัวเองจะต้องเป็น
เพศที่ดีกว่าและเหนือกว่า ส่วนผู้หญิงก็ขาดความมั่นใจในตัวเองและขาดความกล้าหาญที่จะยืน
หยัดขึ้นต่อสู้กับความอยุติธรรมทั้งมวล และขาดความกล้าที่จะเป็นตัวของตัวเอง" คำว่า
"จะต้อง" เป็นการใช้ทัศนภาวะแสดงความมั่นใจของผู้ชายว่าเป็นเพศที่ดีกว่าและเหนือกว่า
ผู้หญิง ขณะที่ผู้หญิงมีการเลือกใช้คำศัพท์ว่า "ขาดความมั่นใจ" "ขาดความกล้าหาญ" และ "ขาด
ความกล้า" เป็นพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของผู้หญิงที่เป็นผลมาจากความคิดความเชื่อเดิมที่
ยอมรับให้ผู้ชายเป็นใหญ่ และข้อความ "ผู้หญิงถูกล้างสมองมานาน ถูกล้างสมองให้เล็กลงถึง
สิทธิของตัวเอง" รวมถึงคำถามวาทศิลป์ว่า "นี่ก็ผลของการล้างสมองหรือมิใช่?" แสดงให้เห็นว่า
คำว่า "ถูกล้างสมอง" คือ การครอบงำความคิดของผู้หญิงซึ่ง และทำให้เห็นมูลบทว่าสิ่งที่ผู้หญิง
คิดหรือเชื่อถูกบิดเบือนให้คิด ให้เชื่ออย่างที่มีอำนาจต้องการให้เป็น โดยผู้ที่จะได้ประโยชน์
จากการครอบงำความคิดของผู้หญิงให้ไม่มีสิทธิต่างๆ ก็คือ ผู้ชาย การใช้คำถามวาทศิลป์ว่า
"เดี๋ยวนี้เรื่องผู้หญิงได้ค่าจ้างไม่ยุติธรรม จึงไม่มีใครหัวเราะเยาะแล้วใช่ไหม?" และ "ทำไมผู้ชาย
จึงต้องประสาทเสีย หันเข้าเรื่องเซกส์เป็นจุดตอบโต้ด้วยเล่า?" ทำให้เห็นความไม่เท่าเทียมกัน
ในเรื่องของค่าจ้าง และความต้องการเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศ การตั้งคำถามเพื่อเป็น
การโต้ตอบกับความคิดเดิมที่ยอมรับความเป็นใหญ่ของผู้ชาย เพื่อให้ผู้หญิงได้มีสิทธิเท่าเทียม
กับผู้ชาย แม้ความเปรียบที่ว่า "เหมือนกับบอกเด็กว่าถ้าจะกินอ้อยก็ต้องมาเป็นกุลีถางไรให้ก่อน
ถางแล้วก็จะมาเรียกค่าจ้างค่าอ้อนก็ไม่ได้ ให้เท่าไรต้องเท่านั้น" เพื่อเปรียบ "ผู้หญิง" กับ
"เด็ก" จะแสดงให้เห็นอำนาจของผู้ชายว่าสิทธิของผู้หญิงเป็นสิ่งที่จัดสรรได้โดยผู้ชาย โดย
ข้อความ "เรื่องให้มองผู้หญิงในฐานะเป็นผู้หญิงนั้นเห็นจะยาก" ซึ่งทำให้เห็นมูลบทว่า ผู้หญิงจะ
ได้รับการให้เกียรติที่ต่างจากผู้ชาย ดังนั้นผู้เขียนจึงให้ความเห็นว่า "ฉะนั้นให้มองผู้หญิงในฐานะ
เป็นมนุษย์ด้วยกันเสียก่อนดีกว่า" เพื่อให้เห็นว่าผู้หญิงและผู้ชายเท่าเทียมกัน ที่มีจะได้รับการ
โต้แย้งว่า "ไม่เช่นนั้นก็จะเอาเรื่องผู้หญิงกับหนดมาปะปนกันไม่ได้หยุด" และ "(เหมือนกับที่

เขาพูดๆ กันอย่างคลั่งๆ ไร้สติในวงการเมืองโง่ๆ ที่ประเทศไหนสักแห่ง ในที่อย่างนั้นเหตุผลกับความจริง เป็นสิ่งซึ่งไม่จำเป็น)" ที่มีกเปรียบเทียบผู้หญิงที่เรียกร้องสิทธิกับการนำสัญลักษณ์คือ "หนวด" มาใช้ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองที่บ่งบอกถึงเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จ จึงไม่มีเหตุผลกับความจริง

ตัวอย่าง

ถ้อยแถลง

เรามีความเชื่อว่าผู้สมัครที่เป็นสตรีซึ่งมีจำนวนมากเป็นประวัติการณ์ (๖๗คน) สมกับที่ปีนี้ในปีพิเศษของสตรีหรือปีที่ทั่วโลกจะฉลองปีสตรีพร้อมกัน สตรีไทยได้แสดงให้เห็นประชาชนได้ตระหนักแล้วว่า มีความแกร่งพอที่จะเข้าแข่งในสนามการเมืองเลือกตั้งได้ด้วยท่าทีน่าชมไม่น้อยหน้าบุรุษ สตรีจะได้เข้านั่งในรัฐสภาอย่างเต็มภาคภูมิ โดยได้รับคะแนนนิยมด้วยการแสวงหาตามวิถีทางประชาธิปไตย

ช่วงเวลาจาก พ.ศ.๒๔๗๕ ถึง ๒๕๑๘ นานพอที่สตรีไทยผู้ได้รับการศึกษาระบบใหม่ อย่างสตรีรุ่นใหม่ๆ จะเข้าใจความเป็นจริงของการเมือง และได้มองเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ของประวัติศาสตร์ปัจจุบันคลี่คลายอยู่เฉพาะหน้า สตรีไทยเรียนรู้ได้เร็วเหมือนกันและพอที่จะขันสู้กับสตรีชาติอื่นได้สมศักดิ์ศรี

ในปีนี้ประเทศไทยฐานภาคีสหประชาชาติ ย่อมกล่าวได้เต็มปาก ว่าสตรีไทยบรรลุนิติภาวะทางการเมืองเรื่องเลือกตั้งแล้ว ส่วนที่จะต้องชวนขยายต่อไปคงจะได้แก่การช่วยกันผดุงยกฐานะของสตรีไทยจำนวนข้างมากที่ยังไม่อยู่ในภาวะจะพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ได้เช่นพี่น้องสตรีที่โชคดีกว่า ...

(๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘)

จากตัวอย่าง ข้อความ "ผู้สมัครที่เป็นสตรีซึ่งมีจำนวนมากเป็นประวัติการณ์ (๖๗คน)" แสดงให้เห็นมูลบทว่าผู้หญิงให้ความสนใจงานทางการเมืองมากขึ้น การเรียกผู้หญิงว่า "สตรีไทย" เพื่อรวมเรียกผู้หญิงไทยทั่วไปที่สนใจหรือมีความรู้เรื่องการเมือง โดยเฉพาะปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้กำหนดให้เป็นปีสตรีสากล จึงอาจทำให้ผู้หญิงตื่นตัวกับสิทธิของตนมากขึ้น และจากข้อความ "สตรีไทยเรียนรู้ได้เร็วเหมือนกันและพอที่จะขันสู้กับสตรีชาติอื่นได้สมศักดิ์ศรี" ซึ่งทำให้เห็นมูลบทว่าไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงชาติไหนก็เป็นรองผู้ชายไม่ต่างกัน บรรณาธิการจึงได้เปรียบเทียบ "ผู้หญิงไทย กับ "เด็ก" ในทางการเมืองว่า "สตรีไทยบรรลุนิติภาวะทางการเมืองเรื่องเลือกตั้งแล้ว" แสดงให้เห็นมูลบทว่าที่ผ่านมาผู้หญิงไม่มีความรู้ ความเข้าใจหรือไม่สนใจไปใช้สิทธิทางการเมืองเลย แต่ในทีนี้ก็ได้แสดงให้เห็นพัฒนาการที่ผู้หญิงจะเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

ตัวอย่าง

ทรรศนะชาย

เมื่อผู้หญิงสนใจการเมือง (ภักดี นิยมศิลป์)

แต่สิ่งหนึ่งที่ฉันได้สังเกตเห็นที่หน่วยเลือกตั้งบางหน่วยในวันนี้ ก็คือมีผู้หญิงไปใช้สิทธิลงคะแนนเป็นจำนวนพอๆกับผู้ชาย หรือบางทีจะมากกว่าผู้ชายเสียด้วยซ้ำไป เป็นของใหม่ที่ฉันไม่เคยเห็นมาก่อนแต่ก่อนเข้าใจว่าอาจเป็นเพราะเวลานี้ผู้หญิงมีความสนใจในกิจการบ้านเมืองมากขึ้น...

ฉันจะถูกหรือผิดก็ไม่รู้ แต่มีอีกสิ่งหนึ่งซึ่งฉันรู้สึกว่าเป็นเรื่องจริง คือ เมื่อผู้หญิงสนใจการเมืองก็เป็นผลทำให้ผู้ชายที่เบื่อหรือเชิงการเมือง กลับมาสนใจการเมืองขึ้นมาใหม่ จะเป็นเพราะอายุหรืออยากจะทำอะไร ผู้หญิงก็ไม่รู้ ฉันเองก็ดูเหมือนจะรวมอยู่ในหมู่ผู้ชายพวกนี้ด้วย

เวลานี้ความคิดของฉันเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สนับสนุนให้ผู้หญิงมีบทบาททางการเมืองเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชาย ทั้ง ๆ ที่ไม่แน่ใจว่าจะเกิดผลเป็นอย่างไร

(๖ พฤษภาคม ๒๕๒๒)

จากตัวอย่าง ข้อความ “เป็นของใหม่ที่ฉันไม่เคยเห็นมาแต่ก่อน” แสดงให้เห็นมูลบทว่าในอดีตผู้หญิงไปใช้สิทธิลงคะแนนน้อยกว่าผู้ชาย และมีแต่ผู้ชายเท่านั้นที่สนใจกิจการบ้านเมือง จากความเห็นนี้พบว่าความสนใจการเมืองของผู้หญิงเริ่มต้นด้วยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เพิ่มขึ้น เพราะอดีตการเมืองจัดให้เป็นเรื่องของผู้ชายเท่านั้น ช่วงนี้จึงแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ทางการเมืองของผู้หญิงเริ่มเปิดมากขึ้นเมื่อผู้หญิงรู้จักใช้สิทธิของตัวเอง และข้อความ “เวลานี้ความคิดของฉันเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สนับสนุนให้ผู้หญิงมีบทบาททางการเมืองเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชาย” แสดงให้เห็นมูลบทว่าที่ผ่านมาผู้หญิงยังไม่ได้รับการสนับสนุนให้มีบทบาททางการเมือง โดยการใช้สำนวนว่า “เคียงบ่าเคียงไหล่” ในทางการเมืองเพื่อต้องการเห็นความเท่าเทียมกันทางเพศในทางการเมือง แต่จากการใช้คำถกถามว่า “ทั้ง ๆ ที่ไม่แน่ใจว่าจะเกิดผลเป็นอย่างไร” แสดงนัยว่ายังอาจมีความเชื่อว่าผู้หญิงยังไม่มี ความมั่นใจในตัวผู้หญิง แต่ถึงอย่างไรก็พบการเปลี่ยนแปลงที่สนับสนุนให้ผู้หญิงมีบทบาททางการเมืองเพิ่มมากขึ้น แม้จะเป็นเรื่องของ การใช้สิทธิเลือกตั้งที่เพิ่มขึ้น แต่ก็ทำให้ผู้หญิงเริ่มรู้สึกว่าตัวเองมีสิทธิ ซึ่งอาจนำไปสู่การมีเสียง (เรียกร้อง)ต่อไปได้

ตัวอย่าง

พรรคสหชา

พรรคการเมืองสตรีไทย (ผู้ชายคนหนึ่ง)

ผู้หญิงไทยคนไหนคิดจะตั้งพรรคการเมืองสตรีขึ้นบ้างไหมครับ ผมขอสนับสนุนเต็มที่เลย...

ฟิลิปปินส์เขาดังมาแล้วเกือบปีถึงเวลาแล้วหรือยังครับที่เราจะตั้งบ้าง ผมเชื่อร้อยเปอร์เซ็นต์ทีเดียวว่าผู้หญิงไทยทำได้ และทำได้ดีด้วย ผมไม่เทียบละว่าดีกว่าผู้ชายหรือไม่คอยดูไปก็แล้วกัน ผู้หญิงของเราเคยออกไปเดินแสดง ‘พลังทางการเมือง’ ในท้องถนนมาแล้ว ผู้หญิงต่างจังหวัดทุกวัยก็เคยเหมารถโดยสารมากินนอนข้างถนนในกรุงเพื่อประท้วงรัฐบาลมาแล้ว ผู้หญิงคนหนึ่งแกล้งก็เคยมากินมานอนข้างถนนเป็นปีเพื่อประท้วงเหมือนกัน อะไรไม่ถูกไม่ควรไม่เป็นธรรมก็ขอให้บอกผู้หญิงเถอะ อยู่ถึงไหนผู้หญิงก็มาได้ เท่าที่ผ่านมาการประท้วงของเธอก็ไม่เคยวุ่นวายอะอะ

บรรดาผู้ชายในสภาเขามีเรื่องของเขาเต็มมืออยู่แล้ว คุณผู้หญิงเข้าไปจัดการเรื่องของคุณเองดีกว่าอย่าไปอาศัยหัวवानเขาเลย เพื่อปรับปรุงสิทธิของคุณ คุณก็ควรจะทำเอง คุณเป็นคนใจกว้าง คุณอาจจะต่อสู้เพื่อสิทธิของผู้ชายด้วยก็ได้ จริงไหมครับ

(๖ กันยายน ๒๕๓๐)

จากตัวอย่าง ข้อความ “ผู้หญิงของเราเคยออกไปเดินแสดง ‘พลังทางการเมือง’ ในท้องถนนมาแล้ว” แสดงให้เห็นมูลบทว่า ผู้หญิงมีบทบาททางการเมืองในการใช้สิทธิประท้วงมาแล้ว แต่อีกนัยหนึ่งคือผู้หญิงไม่ได้รับความเป็นธรรมจึงต้องประท้วง และข้อความ “บรรดาผู้ชายในสภาเขามีเรื่องของเขาเต็มมืออยู่แล้ว คุณผู้หญิงเข้าไปจัดการเรื่องของคุณเองดีกว่า อย่าไปอาศัยไหว้วานเขาเลย เพื่อปรับปรุงสิทธิของคุณ คุณก็ควรจะทำเอง คุณเป็นคนใจกว้าง” แสดงให้เห็นมูลบทว่าสิทธิของผู้หญิงอยู่ที่ผู้ชาย ส่วนข้อความ “คุณอาจจะต่อสู้เพื่อสิทธิของผู้ชายด้วยก็ได้ จริงไหมครับ” แสดงให้เห็นการใช้คำถามวาทศิลป์เสมือนว่าผู้ชายเองก็ไม่มีสิทธิต้องอาศัยผู้หญิงมาช่วยดูแลด้วย แม้ว่าจะมีคำว่า “อาจจะ” ทัศนะภาวะที่แสดงว่าเป็นเหตุการณ์สมมติ แต่ก็สะท้อนความคิดสนับสนุนในเรื่องสตรีโดยการสิทธิของผู้หญิงในทางหนึ่งได้

ความคิดเรื่องการทำงานในที่นี้ พบการเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคในการทำงานและงานทางการเมืองเพื่อให้ผู้หญิงเท่าเทียมกับผู้ชาย ซึ่งอาจจะสะท้อนความคิดเช่นเดียวกับอุดมการณ์สตรีนิยม ที่พยายามผลักดันให้ผู้หญิงมีบทบาทในพื้นที่สาธารณะหรือการทำงานภายนอกบ้านมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะสตรีนิยมเชื่อว่าหากมีการเปลี่ยนแปลงสังคมหรือการเมืองให้ผู้หญิงมีโอกาสมีส่วนร่วมมากขึ้นได้ผู้หญิงก็จะมีโอกาสเท่าเทียมกับผู้ชายได้เช่นกัน

จากความคิดที่เกี่ยวกับผู้หญิงทั้งในเรื่องของความงาม พฤติกรรม และการทำหน้าที่นั้น พบว่า มีอุดมการณ์สำคัญที่ปรากฏร่วมกันอยู่สองอุดมการณ์ คือ อุดมการณ์ปีตาธิปไตยและอุดมการณ์สตรีนิยม โดยเฉพาะการอธิบายความให้เห็นได้ด้วยกลวิธีทางภาษาทั้ง ๙ กลวิธี สามารถสะท้อนให้เห็นความคิดและอุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังผู้วิจัยจึงสรุปความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๐ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษา ความคิดและอุดมการณ์ที่สื่อ สร้างความเป็น
ผู้หญิงในนิตยสารสตรีสาร

ความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในแต่ละช่วงเวลา	อุดมการณ์		กลวิธีทางภาษา
	ปิตาธิปไตย	สตรีนิยม	
๑. ความงาม			๑.การเลือกใช้คำศัพท์
๑.๑ ความงามของร่างกาย			๑.๑การเลือกใช้คำศัพท์ ที่เกี่ยวกับผู้หญิง
ช่วงที่ ๑ พ.ศ.๒๔๙๑-๒๕๐๐			๑.๒การเลือกใช้คำกริยา แสดงการตัดสินใจ
๑.เน้นความงามของอวัยวะที่ได้รับอิทธิพลจากเบญจกัลยาณี หรือความงามตามแบบตะวันตก จากนั้นก็มีความคิดที่จะงาม ตามแบบตะวันตก	✓		๑.๓การเลือกใช้คำเรียก ผู้หญิง
๒.มีการจัดการร่างกายด้วยเครื่องสำอาง	✓		๒.การใช้ทัศนภาวะ
๓.มีความงามภายนอกที่แบ่งผู้หญิงเป็น๒กลุ่มคือสวยและไม่ สวย	✓		๓.การใช้คำถามวาทศิลป์
๔.มีความงามภายในที่หมายถึงจิตใจ ความคิด ทัศนคติที่ดีซึ่ง เป็นคุณค่าของตนเองมากกว่าความงามภายนอก		✓	๔.การใช้อุปสรรคณ์
๕.ความงามของผู้หญิงมีผลกับอาชีพและการเลือกคู่ครอง	✓		๕.การใช้มูลบท
๖.ให้ความสำคัญกับความสามารถมากกว่าความงาม		✓	๖.การใช้สหบท
ช่วงที่ ๒ พ.ศ.๒๕๐๑-๒๕๓๘			
๑.เน้นความงามที่ใช้เครื่องสำอาง และเป็นความนิยมที่จะงาม แบบตะวันตกมากกว่าช่วงแรก	✓		
๒.มีการทำศัลยกรรมตกแต่งมากขึ้น ทั้งเพื่อเสริมความงามและ ขจัดความแก่ ด้วยการกำหนดรูปแบบที่ไม่พึงประสงค์สำหรับ ผู้หญิงเช่นความแก่ น้ำหนัก ผิวพรรณ เป็นต้น	✓		
๓.มีความคิดในการดูแลตัวเองเพราะการนิยมความผอมด้วย วิธีการลดความอ้วน เช่น การออกกำลังกาย ควบคุมอาหาร เป็นต้น	✓		
๔.เน้นความมั่นใจ ความสามารถในการศึกษาและการทำงาน ทดแทนความงามของผู้หญิง		✓	
๕.เห็นความสำคัญของการมีสุขภาพดีมากกว่าจัดการร่างกาย ตัวเองตามค่านิยม		✓	
๑.๒ การตกแต่งร่างกายให้งาม			๑.การเลือกใช้คำศัพท์
ช่วงที่ ๑ พ.ศ.๒๔๙๑-๒๕๐๐			๑.๑การเลือกใช้คำศัพท์ ที่เกี่ยวกับผู้หญิง
๑.มีความคิดอนุรักษ์การแต่งกายแบบไทย แต่ยังเน้นที่ความ งามในการแต่งกาย	✓		๑.๒การเลือกใช้คำกริยา แสดงการตัดสินใจ
๒.เริ่มนิยมแต่งกายด้วยการเลียนแบบชาติตะวันตก	✓		๑.๓การเลือกใช้คำเรียก ผู้หญิง
ช่วงที่ ๒ พ.ศ.๒๕๐๑-๒๕๓๘			
๑.ผู้หญิงชอบแต่งกายตามแฟชั่น(ตะวันตก)นิยมดารา นางแบบ ตะวันตกมากขึ้น เช่น นิยมมินิสเกิร์ต หรือ กระโปรงเหนือเข่า	✓		๒.การใช้ทัศนภาวะ

ความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในแต่ละช่วงเวลา	อุดมการณ์		กลวิธีทางภาษา
	ปิตาธิปไตย	สตรีนิยม	
๒. ผู้หญิงนิยมแต่งกายแบบเปิดเผยเนื้อตัวมากขึ้น ๓. ความเหมาะสมในการแต่งกายของผู้หญิงต้องขึ้นอยู่กับผู้ชาย ๔. ให้ความสำคัญกับการแต่งกายให้งามตามธรรมชาติมากกว่าแฟชั่น ๕. ให้ความสำคัญกับความรู้ความสามารถมากกว่าการแต่งกาย	☒ ☒	☐ ☒ ☒	๓. การใช้คำถามวาทศิลป์ ๔. การใช้อุปลักษณ์ ๕. การใช้ถ้อยคำนัย ผกผัน ๖. การใช้มูลบท ๗. การใช้สัทบท
๒. พฤติกรรม ๒.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ			๑. การเลือกใช้คำศัพท์ ๑.๑ การเลือกใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับผู้หญิง ๑.๒ การเลือกใช้คำเรียกผู้หญิง ๒. การใช้ทัศนภาวะ ๓. การอ้างถึง ๔. การใช้คำถามวาทศิลป์ ๕. การใช้อุปลักษณ์ ๖. การใช้มูลบท ๗. การใช้สัทบท
ช่วงที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๙๑-๒๕๒๐			
๑. ยึดถือกรอบของจารีตประเพณี เช่น ไม่ยอมรับผู้หญิงท้องไม่มีพ่อ ไม่เปิดโอกาสให้ใกล้ชิดผู้ชาย ไม่ควรรออ่านหนังสือประโลมโลก ๒. เริ่มมีข้อเรียกร้องให้ผู้หญิงใกล้ชิดผู้ชายในลักษณะของการเป็นเพื่อนได้ ๓. พรหมจรรย์ของผู้หญิงเป็นเรื่องสำคัญเฉพาะผู้หญิง ๔. เริ่มยกประเด็นการให้ความสำคัญพรหมจรรย์ของผู้หญิง ๕. ไม่ยอมรับผู้หญิงมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายหลายคนแต่ผู้ชายทำได้ ๖. ผู้หญิงเป็นฝ่ายถูกกระทำหรือรองรับความปรารถนาทางเพศให้กับผู้ชาย	☒ ☒ ☒	☐ ☒ ☒	
ช่วงที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๓๙			
๑. ยังคงให้ความสำคัญกับพรหมจรรย์ของผู้หญิง ๒. มีการท้าทายกรอบจารีตประเพณีมากขึ้น ด้วยแนวโน้มที่ผู้หญิงจะมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายก่อนแต่งงาน ซึ่งผู้หญิงไม่ได้ถูกมองด้านลบเช่นในอดีต ๓. ผู้หญิงสามารถริเริ่มความสัมพันธ์กับผู้ชายก่อนได้หากผู้หญิงต้องการ	☒	☐ ☒	
๒.๒ พฤติกรรมการแสดงออกและอารมณ์ความรู้สึก			๑. การเลือกใช้คำศัพท์ ๑.๑ การเลือกใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับผู้หญิง ๒. การใช้ทัศนภาวะ ๓. การใช้คำถามวาทศิลป์ ๔. การใช้อุปลักษณ์ ๕. การใช้มูลบท ๖. การใช้สัทบท
๒.๒.๑ พฤติกรรมที่พึงประสงค์			
-การทำงานภายในบ้าน -การเย็บปักถักร้อย -การทำอาหาร -การพูดจาไพเราะ อ่อนหวาน ยิ้มแย้มขลุขลุ -การมีความประพฤติเรียบร้อย อ่อนโยน สงบเสถียรขลุขลุ -การมีความรู้ ความสามารถ -การค้นคว้าหาความรู้	☒ ☒ ☒ ☒ ☒	☐ ☒	

ความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในแต่ละช่วงเวลา	อุดมการณ์		กลวิธีทางภาษา
	ปิตาธิปไตย	สตรีนิยม	
๒.๒.๒ พฤติกรรมไม่พึงประสงค์			
-การพูดบ่น นินทา ร้องไห้ ฯลฯ	✓		
-การไม่ยอมรับให้ผู้หญิงมีพฤติกรรมเหมือนผู้ชาย เช่น เก่งกล้า กินเหล้า เป็นต้น	✓		
-การแสดงพฤติกรรม ซ้ำหึง ซื่อจกนา ซึ่กัล้วยลย	✓		
-ปฏิเสธการเก็บตัวให้ผู้หญิงเข้าสังคมได้		✓	
-ปฏิเสธความเชื่อเดิม เช่น การเชื่อโหราศาสตร์หรือไสยศาสตร์ เป็นความรู้ทันสมัยหรือความรู้ทางวิทยาศาสตร์		✓	
๓. การทำหน้าที่			
๓.๑ การทำหน้าที่ในบ้าน			
๓.๑.๑ สถานภาพที่ได้รับการยอมรับ			
๓.๑.๑.๑ การแต่งงาน			
๑.การแต่งงานเป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้หญิงเพราะผู้หญิงถูกสร้างให้คู่กับผู้ชาย	✓		๑.๑การเลือกใช้คำศัพท์ ๑.๑การเลือกใช้คำศัพท์เกี่ยวกับผู้หญิง ๑.๒การเลือกใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจ ๑.๓การเลือกใช้คำเรียกผู้หญิง
๒.มีความคิดที่จะให้ความสำคัญกับการแต่งงานของผู้หญิงน้อยลง		✓	๒.การใช้ทัศนภาวะ ๓.การอ้างถึง ๔.การใช้คำถามวาทศิลป์ ๕.การใช้สำนวน ๖.การใช้อุปลักษณ์ ๗.การใช้มูลบท
๓.ผู้หญิงแต่งงานเพื่อให้มีผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัวเพื่อการพึ่งพาผู้ชาย	✓		
๔.มีความคิดให้ผู้หญิงเห็นว่าผู้ชายเป็นคู่ครองมากกว่าผู้นำ		✓	
๓.๑.๑.๒ การเป็นแม่และเมีย			
ช่วงที่ ๑ พ.ศ.๒๔๙๑-๒๕๐๐			
๑.ผู้หญิงต้องทำหน้าที่ภายในบ้าน เช่น การดูแลบ้านเรือน ทำครัว ดูแลลูก และดูแลทรัพย์สินหรือการเงินของผู้ชายได้	✓		๑.๑การเลือกใช้คำศัพท์เกี่ยวกับผู้หญิง ๑.๒การเลือกใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจ ๑.๓การเลือกใช้คำเรียกผู้หญิง
๒.มีความคิดที่เรียกร้องให้ผู้ชายมาช่วยงานบ้านแต่ผู้หญิงก็ยังคงทำงานบ้านต่อไป	✓		๒.การใช้ทัศนภาวะ ๓.การอ้างถึง ๔.การใช้คำถามวาทศิลป์ ๕.การใช้สำนวน ๖.การใช้อุปลักษณ์ ๗.การใช้มูลบท
๓.ผู้หญิงยังคงต้องพึ่งพิงผู้ชาย	✓		
๔.ผู้หญิงและผู้ชายทำงานบ้านแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน		✓	
ช่วงที่ ๒ พ.ศ.๒๕๐๑-๒๕๓๕			
๑.ผู้หญิงยังคงต้องทำหน้าที่ภายในบ้าน	✓		๔.การใช้คำถามวาทศิลป์ ๕.การใช้สำนวน ๖.การใช้อุปลักษณ์ ๗.การใช้มูลบท ๘.การใช้สทบท
๒.ผู้หญิงเริ่มไม่มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของตนได้เหมือนเดิม เพราะต้องทำหน้าที่ภายนอกบ้านไปพร้อมกันด้วย	✓		
๓.ผู้หญิงต้องมีพฤติกรรมในฐานะเมียให้เป็นที่พอใจของผู้ชาย	✓		
๔.เรียกร้องให้ผู้ชายเข้าสู่การทำงานบ้านมากยิ่งขึ้น		✓	
๕.ผู้หญิงมีบทบาทและความสำคัญภายในบ้านเท่าเทียมผู้ชาย		✓	
๖.มีความคิดให้ผู้หญิงและผู้ชายพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน		✓	

ความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในแต่ละช่วงเวลา	อุดมการณ์		กลวิธีทางภาษา
	ปิตาธิปไตย	สตรีนิยม	
๓.๑.๒ สถานภาพที่ไม่ได้รับการยอมรับ			
๓.๑.๒.๑ การเป็นโสค			
๑. ผู้หญิงโสคยังคงถูกมองในทางลบ และมีความคิดที่ได้รับความสงสารเห็นใจมากขึ้น	✓		๑. การเลือกใช้คำศัพท์
๒. เจื่อนไขของผู้หญิงโสคคือผู้หญิงที่มีทั้งความรู้ ความสามารถ ตำแหน่งหน้าที่การงานดี	✓		๑.๑ การเลือกใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับผู้หญิง
๓. ผู้หญิงโสคมีสิทธิในการจัดการกับตัวเองได้มากขึ้น เช่น การแสวงหาผู้ชายมาเป็นคู่		✓	๑.๒ การเลือกใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจ
๔. ผู้หญิงยังคงต้องการพึ่งพาผู้ชายหรือต้องการแต่งงานด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจหรือทางจิตใจ	✓		๑.๓ การเลือกใช้คำเรียกผู้หญิง
๕. ผู้หญิงสามารถพึ่งพาตัวเองได้มากขึ้น และแนวโน้มที่จะเป็นโสคมากขึ้นด้วย		✓	๒. การใช้ทัศนะภาวะ
			๓. การใช้คำถามวาทศิลป์
			๔. การใช้สำนวน
			๕. การใช้อุปลักษณ์
			๖. การใช้มูลบท
			๗. การใช้สทบท
๓.๑.๒.๒ การหย่าและการเป็นม่าย			
๑. ผู้ชายมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องของการหย่า	✓		๑. การเลือกใช้คำศัพท์
๒. ผู้หญิงสามารถตัดสินใจที่จะหย่าได้แล้ว และยังมีอัตราการหย่าของผู้หญิงเพิ่มสูงขึ้น		✓	๑.๑ การเลือกใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับผู้หญิง
๓. ผู้หญิงม่ายยังคงถูกมองในด้านลบโดยเฉพาะเรื่องทางเพศ	✓		๑.๒ การเลือกใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจ
๔. ผู้หญิงม่ายสามารถตัดสินใจในชีวิตตนเองได้มากขึ้นรวมถึงมีแนวทางปฏิบัติตนหลังจากหย่า และมีโอกาสในการเลือกคู่ครองใหม่ได้		✓	๑.๓ การเลือกใช้คำเรียกผู้หญิง
			๒. การใช้ทัศนะภาวะ
			๓. การใช้สำนวน
			๔. การใช้มูลบท
			๕. การใช้สทบท
๓.๒ การทำหน้าที่นอกบ้าน			
๓.๒.๑ การศึกษา			
ช่วงที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๙๑-๒๕๐๐			
๑. ยังคงปรากฏความคิดอคติผู้หญิงกับการศึกษา โดยมีปัจจัยเรื่องของแต่งงาน มีลูกและเปลี่ยนนามสกุล	✓		๑. การเลือกใช้คำศัพท์
๒. มีการเรียกร้องให้ผู้หญิงได้มีการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะหน้าที่ของการเป็นแม่ที่จะเลี้ยงลูกให้ดี	✓		๑.๑ การเลือกใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับผู้หญิง
๓. การศึกษายังเห็นความสำคัญเฉพาะผู้ชายจึงทำให้ผู้หญิงเป็นอุปสรรคต่อการเรียนของผู้ชาย	✓		๑.๒ การเลือกใช้คำเรียกผู้หญิง
๔. มีความเห็นให้ผู้หญิงพัฒนาตนด้วยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้		✓	๒. การใช้ทัศนะภาวะ
			๓. การใช้คำถามวาทศิลป์
			๔. การใช้อุปลักษณ์
			๕. การใช้ถ้อยคำนัย
			ผกผัน
			๖. การใช้มูลบท
			๗. การใช้สทบท

ความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในแต่ละช่วงเวลา	อุดมการณ์		กลวิธีทางภาษา
	บิดาธิปไตย	สตรีนิยม	
ช่วงที่ ๒ พ.ศ.๒๕๐๑-๒๕๓๙			
๑.ผู้หญิงมีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะสาขาการพยาบาล อักษรศาสตร์ และงานฝีมือ		✓	
๒.ผู้หญิงยังมีโอกาสได้เรียนในสาขาวิชาของผู้ชายเพิ่มขึ้นด้วย		✓	
๓.มีความคิดว่าผู้หญิงที่มีการศึกษาไม่ควรทำงานที่ต้องใช้แรงงานต่อไป	✓		
๓.๒.๒ พื้นที่การทำงาน			
ช่วงที่ ๑ พ.ศ.๒๔๙๑-๒๕๐๐			
๑.ยังมีความคิดที่ไม่ยอมรับให้ผู้หญิงทำงานนอกบ้าน	✓		๑.การเลือกใช้คำศัพท์ ๑.๑การเลือกใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับผู้หญิง
๒.ผู้หญิงต้องออกมาทำงานนอกบ้านเพราะเหตุผลทางเศรษฐกิจ	✓		๑.๒การเลือกใช้คำกริยาแสดงการตัดสินใจ
๓.ผู้หญิงที่เข้าสู่พื้นที่ทำงานแล้วต้องยอมรับกับข้อจำกัดต่างๆ เช่น ผู้หญิงสามารถทำงานได้บางอาชีพเท่านั้น อีกทั้งยังไม่มีโอกาสได้รับตำแหน่งระดับสูงหรือสำคัญๆ และงานทางการเมืองก็ยังไม่ใช่เรื่องของผู้หญิง	✓		๑.๓การเลือกใช้คำเรียกผู้หญิง ๒.การใช้ทัศนภาวะ ๓.การอ้างถึง
๔.มีความคิดที่ต้องการให้ผู้หญิงเข้าสู่พื้นที่ทางการเมือง แต่ผู้หญิงก็ยังไม่ได้ใช้สิทธิทางการเมืองอย่างเต็มที่	✓		๔.การใช้คำถามวาทศิลป์ ๕.การใช้สำนวน ๖.การใช้อุปลักษณ์ ๗.การใช้มูลบท ๘.การใช้สทบท
ช่วงที่ ๒ พ.ศ.๒๕๐๑-๒๕๑๐			
๑.มีความคิดว่าผู้หญิงที่ทำงานจะไม่มีคุณสมบัติของความเป็นผู้หญิง	✓		
๒.ยังคงมีการจำกัดงานสำหรับผู้หญิง	✓		
๓.ผู้หญิงได้รับสิทธิทางการเมืองมากขึ้น ทั้งการใช้สิทธิเลือกตั้งและได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่าช่วงที่ผ่านมา แต่การเมืองยังไม่ใช่เรื่องของผู้หญิง	✓		
๔.มีความคิดให้ผู้หญิงศึกษาเรื่องทางการเมืองและประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น		✓	
ช่วงที่ ๓ พ.ศ.๒๕๑๑-๒๕๓๙			
๑.ยังคงมีการจำกัดบางอาชีพสำหรับผู้หญิง โดยยังไม่ยอมรับให้ผู้หญิงเป็นหัวหน้างานหรือทำงานสำคัญและไม่ยอมรับผู้หญิงที่สามารถหาเงินได้มากกว่าผู้ชาย อีกทั้งปัญหาในเรื่องการกดขี่ทางเพศในที่ทำงานของผู้หญิงด้วย	✓		
๒.ผู้หญิงสามารถก้าวตำแหน่งสูงก็จะกลายเป็นปัญหาทกับสามีได้	✓		
๓.มีข้อเรียกร้องให้ความสำคัญกับสิทธิในการทำงานหรือแรงงานของผู้หญิงให้เท่าเทียมผู้ชาย		✓	
๔.ผู้หญิงเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองเพิ่มขึ้นกว่าช่วงที่ผ่านมา อีกทั้งผู้หญิงมีความสนใจเรื่องทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นด้วย		✓	
๕.ผู้หญิงยังไม่สามารถดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองได้	✓		

จากช่วงเวลา ๔๘ ปี พบว่ามีความคิดสำคัญที่เกี่ยวกับผู้หญิงทั้งในเรื่องของความงาม พฤติกรรม และการทำหน้าที่ โดยส่วนใหญ่แบ่งได้เป็น ๒ ช่วงเวลา ได้แก่ ความงามของร่างกาย การตกแต่งร่างกายให้งาม ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ การเป็นแม่และเมีย การศึกษา ส่วนที่แบ่งเป็น ๓ ช่วงเวลา ได้แก่ การทำงาน และที่ไม่สามารถจัดช่วงเวลาได้ คือ พฤติกรรมการแสดงออก และอารมณ์ความรู้สึก การแต่งงาน การเป็นโสด การหย่าและการเป็นม่าย จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในมุมมองของผู้หญิงและผู้ชาย ที่สามารถสื่อความคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้หญิงสามารถสะท้อนความคิดใหญ่ร่วมกันหรืออุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังผู้ผลิตหรือผู้เขียนในฐานะตัวแทนของคนในสังคมเดียวกัน โดยที่ผู้เขียนก็อาจไม่รู้สึกตัวว่าตนเองถูกอุดมการณ์ครอบงำอยู่ซึ่งอุดมการณ์ที่พบในที่นี้ ได้แก่ อุดมการณ์ปิตาธิปไตยและอุดมการณ์สตรีนิยม

“อุดมการณ์ปิตาธิปไตย (Patriarchy) ความหมายตามตัวอักษร คือ การปกครอง โดยบิดาเดิมคำนี้ใช้เพื่ออธิบายระบบสังคมที่หัวหน้าครัวเรือน ผู้ชายมีอำนาจสูงสุดในครอบครัว ปัจจุบัน ใช้ในความหมายที่กว้างขึ้นคือ สังคมที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง หรือสังคมที่ถูกครอบงำโดยผู้ชาย” (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๙) และสำหรับอุดมการณ์ปิตาธิปไตยหรือชายเป็นใหญ่ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ความมีอำนาจของผู้ชายโดยเฉพาะการครอบงำความคิดของคนในสังคม ว่าโลกที่ทุกคนอยู่นั้นประกอบไปด้วย ๒ เพศ คือเพศชายและเพศหญิง และผู้หญิงเป็นส่วนประกอบของผู้ชายหรือเป็นผู้ถูกกระทำ ความคิดต่างๆ จัดเป็นระบบความคิดที่เอื้อประโยชน์ให้ผู้ชายนั้น เมื่อได้วิเคราะห์วิพากษ์ด้วยกลวิธีทางภาษาของผู้ผลิตนิตยสาร พบว่า อุดมการณ์ปิตาธิปไตยทำให้ผู้หญิงไม่มีสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค เท่าเทียมกับผู้ชาย หรือผู้หญิงยังคงตกเป็นเครื่องมือหรือเป็นฐานให้กับผู้ชาย โดยที่ผู้หญิงอาจไม่เคยรู้สึกตัว สงสัยหรือตั้งคำถาม กับวิถีปฏิบัติของตนที่ดูเหมือนจะเป็นเรื่องปกติทั่วไปในสังคม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในสตรีสารก็ได้สะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงก็ถูกครอบงำด้วย อุดมการณ์ปิตาธิปไตย การแสดงความเห็นของผู้เขียนในมุมมองของผู้หญิงและผู้ชายทั้งที่สนับสนุนและไม่สนับสนุนผู้หญิง รวมถึงระยะเวลาของสตรีสารถึง ๔๘ ปี ก็พบอุดมการณ์ปิตาธิปไตยปรากฏอยู่เป็นส่วนใหญ่ เสมือนว่าอุดมการณ์ปิตาธิปไตยได้สร้างกรอบให้กับผู้หญิงผ่านการยอมรับจากสังคม โดยทั้งผู้หญิงและผู้ชายอาจไม่รู้สึกตัวว่าได้ถูกอุดมการณ์ปิตาธิปไตยครอบงำอยู่ ผู้หญิงจึงต้องปฏิบัติตามวิถีที่กรอบจารีตประเพณีของสังคมกำหนด ซึ่งผู้หญิงที่ปฏิบัติตามอยู่ในกรอบกลับต้องตกอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย โดยที่ผู้หญิงเองก็อาจจะยอมรับเพราะเป็นอำนาจที่เกิดจากการยอมรับร่วมกันของคนในสังคมเดียวกัน

ในขณะเดียวกันสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เปิดกว้างขึ้นให้ผู้หญิงได้รู้สึกถึงสิทธิของตนเอง และพยายามเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศ สตรีสารก็เป็นนิตยสารสำหรับผู้หญิงที่มีเป้าหมายเพื่อผู้หญิงโดยตรงจึงได้มีกรอบของสตรีสารที่จะสื่อให้ผู้อ่านซึ่งก็คือผู้หญิงตระหนักถึงสิทธิของตนเองด้วยการพัฒนาตนในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศ ผู้ผลิตสตรีสารซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยผู้รู้หรือผู้มีการศึกษาในระดับสูงในสาขาต่างๆ เพื่อ

ต้องการนำเสนอเนื้อหาความรู้ต่างๆ ให้ผู้หญิงได้พัฒนาตนเองและนำไปสู่ความเท่าเทียมทางเพศได้นั้น อาจสอดคล้องกับอุดมการณ์สตรีนิยมที่มีกระแสการเรียกร้องมาจากชาติตะวันตก

“อุดมการณ์สตรีนิยม (Feminism) หมายถึง แนวความคิดและขบวนการทางสังคมที่เคลื่อนไหวให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ การเคลื่อนไหวทางสังคมนี้เริ่มในประเทศอังกฤษก่อน ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ตามหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม และเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเสื่อมสลายของบรรทัดฐานประเพณีที่ปฏิบัติกันมาแต่ดั้งเดิม รวมทั้งการที่สตรีได้รับอิสรภาพทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น แนวความคิดคตินิยมสิทธิสตรีระลอกแรกมุ่งเน้นไปที่การยกสถานภาพสตรีในสังคมด้วยการเรียกร้องสิทธิให้สตรีมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และมีโอกาสในการศึกษาและอาชีพการงานเท่าเทียมบุรุษ ต่อมา นักคตินิยม สิทธิสตรีเพิ่มวัตถุประสงค์ให้รวมการยกระดับสถานภาพสตรีภายในครอบครัวเข้าไปด้วย แนวคิดคตินิยมสิทธิสตรีระลอกที่ ๒ เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๖๙ เป็นต้นมา นักคตินิยมสิทธิสตรีมีประเด็นเรียกร้องความเท่าเทียมกันระหว่างเพศหลากหลายมากขึ้น ได้มีการเคลื่อนไหวในนามผู้หญิงในเกือบทุกประเทศทั่วโลก โดยผ่านทางองค์การสหประชาชาติ ซึ่งประกาศให้ช่วง ค.ศ. ๑๙๗๕-๑๙๘๕ เป็น ทศวรรษสำหรับสตรี” (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๙)

สำหรับอุดมการณ์สตรีนิยมในงานวิจัยนี้ หมายถึง ความคิดในเรื่องของสิทธิ ความเท่าเทียมทางเพศให้ผู้หญิงได้เป็นส่วนประกอบหนึ่งของโลกเช่นเดียวกับผู้ชายในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง โดยการเรียกร้องและพยายามสร้างผู้หญิงให้มีชีวิตที่เป็นของตัวเอง มีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคในฐานะมนุษย์คนหนึ่งเช่นเดียวกับผู้ชาย สตรีสารจึงได้สนับสนุนให้ผู้หญิงปรับเปลี่ยนวิธีคิดและพัฒนาตนให้มีความสามารถในการดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองซึ่งอาจใช้เวลาและโอกาสเพื่อพิสูจน์ความสามารถจนมาสู่การค่อยๆ ยอมรับของคนในสังคมมากขึ้นเรื่อยๆ

กรอบความคิดของสตรีสารที่มีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับอุดมการณ์สตรีนิยมในการเรียกร้อง สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคให้กับผู้หญิง แต่สตรีสารก็ไม่ได้มีความคิดที่จะไปลดบทบาทความมีอำนาจของผู้ชาย การให้ผู้หญิงได้ตระหนักถึงศักยภาพที่มีอยู่ของตัวเอง และรู้จักพัฒนาตัวเองด้วยการทำตนเป็นผู้มีความรู้ มีการศึกษาและก้าวสู่พื้นที่ของการทำงานและการเมือง เพื่อต้องการให้ผู้หญิงเป็นส่วนหนึ่งที่จะมีบทบาทสร้างสรรค์สังคมในฐานะมนุษย์คนหนึ่งนั้น อาจทำให้เห็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ว่าสตรีสารเชื่อว่าผู้หญิงไม่มีการศึกษาขาดสิทธิและโอกาสหลายประการในสังคม ดังนั้น การวิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษาที่สะท้อนให้เห็นความคิดหรืออุดมการณ์ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังนั้น จึงได้ปรากฏอุดมการณ์ปีศาจไปโดยซึ่งอาจเป็นเพราะอุดมการณ์ปีศาจไปโดยเป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในความคิดของคนมาอย่างยาวนาน จนผู้ที่อยู่ในสังคมอาจไม่รู้สึกรู้สึกรู้ เช่นเดียวกับผู้ผลิตนิตยสารที่ผลิตตัวบทโดยถูกอุดมการณ์ปีศาจไปโดยแทรกซึมอยู่ในความคิดด้วยเช่นกัน

ดังนั้น จากการศึกษาทฤษฎีทางภาษา จึงได้พบว่า นิตยสารสตรีสารเป็นนิตยสารเพื่อผู้หญิงที่ปรากฏการปะทะกันของทั้ง ๒ อุดมการณ์ คือ อุดมการณ์ปีตาธิปไตยและอุดมการณ์สตรีนิยมอยู่โดยตลอดทุกช่วงเวลา เช่น ขณะที่สตรีสารต้องการให้ผู้หญิงมีรูปร่างหน้าตาและการแต่งกายสวยงามซึ่งเป็นการทำเพื่อผู้ชายนั้น จะสอดคล้องกับอุดมการณ์ปีตาธิปไตย แต่ขณะเดียวกันสตรีสารก็ชี้ให้เห็นความสำคัญด้านจิตใจหรือคุณค่าภายในตัวของผู้หญิงซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์สตรีนิยมด้วยเช่นกัน หรือในกรณีที่สตรีสารต้องการให้ผู้หญิงรักษาการทำหน้าที่ภายในบ้านไม่ไห้บกพร่องเพราะเชื่อว่าหากผู้หญิงทำหน้าที่ภายในบ้านเรียบร้อยก็จะมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมภายนอกได้ด้วย จึงพบว่าผู้หญิงที่ต้องรับภาระเฉพาะหน้าที่ภายในบ้านอย่างเดียวและผู้หญิงที่ต้องทำทั้งงานในบ้านและงานนอกบ้านซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ปีตาธิปไตย แต่ขณะเดียวกันสตรีสารก็เรียกร้องให้ผู้หญิงมีความรู้ มีการศึกษาชั้นสูง ทำงานในตำแหน่งสำคัญๆ และสนับสนุนให้ผู้หญิงสนใจการเมืองและเข้าร่วมกิจการหรืองานทางการเมืองให้มากขึ้น โดยเรียกร้องให้ผู้ชายเข้ามาช่วยเหลือภาระภายในบ้าน เพื่อให้เห็นว่าผู้หญิงและผู้ชายต้องร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันก็เป็นส่วนหนึ่งที่สอดคล้องกับอุดมการณ์สตรีนิยมเช่นกัน

แม้ว่าสตรีสารจะพยายามนำเสนอภาพความเป็นผู้หญิงให้เป็นผู้หญิงยุคใหม่ก้าวทันโลก มีการศึกษา มีบทบาทต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะมากขึ้น และเรียกร้องสิทธิต่างๆ ให้กับผู้หญิง จะมีนัยที่แฝงอยู่ในความคิด ความเชื่อของผู้ผลิตตัวบทว่า ผู้หญิงถูกกดขี่หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมที่เท่าเทียมผู้ชาย ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นได้จากทฤษฎีทางภาษาทั้ง ๔ ทฤษฎีที่พบความคิดต่างๆ เกี่ยวกับผู้หญิงจนกลายเป็นระบบความคิดที่ใหญ่กว่าอยู่เบื้องหลังและครอบคลุมความคิดทั้งหมดไว้ ก็คือ อุดมการณ์ปีตาธิปไตยที่เสมือนเป็นรากฐานความคิดของคนในสังคมหรือเป็นกรอบความคิดทางสังคมที่ครอบงำคนในสังคมเดียวกันไว้ ขณะที่ก็มีกระแสความคิดตรงข้ามกับอุดมการณ์ปีตาธิปไตยปรากฏให้เห็นด้วยเช่นกัน นั่นก็คือ อุดมการณ์สตรีนิยมที่ต้องการเห็นความเท่าเทียมทางเพศ โดยมีเป้าหมายที่ผู้หญิงให้ผู้หญิงได้รู้จักตนเอง เปลี่ยนแปลงตัวเองให้มีคุณภาพมากขึ้น เพื่อไปเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติได้ เช่นเดียวกับผู้ชาย ดังข้อเรียกร้องหรือการสนับสนุนให้ผู้หญิงพัฒนาตนในด้านต่างๆ ข้างต้น ถึงแม้ว่าอุดมการณ์สตรีนิยมจะสะท้อนความคิด ความเห็นที่ยังไม่สามารถครอบคลุมได้มากเท่ากับอุดมการณ์ปีตาธิปไตย แต่ก็เป็นการคาดหวังได้ว่า ต่อไปผู้หญิงจะมีพัฒนาการที่ดีมากขึ้นในทุกๆ ด้าน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศได้อย่างแท้จริง แต่ที่สำคัญ คือ ความน่าสนใจหรือความพิเศษของนิตยสารสตรีสารสามารถสะท้อนให้เห็นภาพของอุดมการณ์ทั้งสองอยู่เบื้องหลังการใช้ภาษาของผู้ผลิตตัวบทในที่นี้ได้